

Güney Azərbaycan Milli Şairlər Antolojisi I

Doç. Dr. Nabi Azeroğlu

Dədə Katip

Katipoğlu

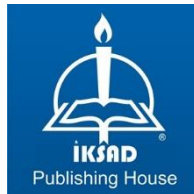

İKSAD
Publishing House

Güney Azərbaycan Milli Şairler Antolojisi

Doç. Dr. Nabi Azeroğlu

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.14566837>

Copyright © 2024 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted
in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods,
without the prior written permission of the publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted
by copyright law. Institution of Economic Development and Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2024©

ISBN: 978-625-378-111-8

Cover Design: Zehra GÖKÇEK

December / 2024

Ankara / Türkiye

Size = 21x29,7 cm

Derleyen

Doç. Dr. Nabi AZEROĞLU

Redaktör

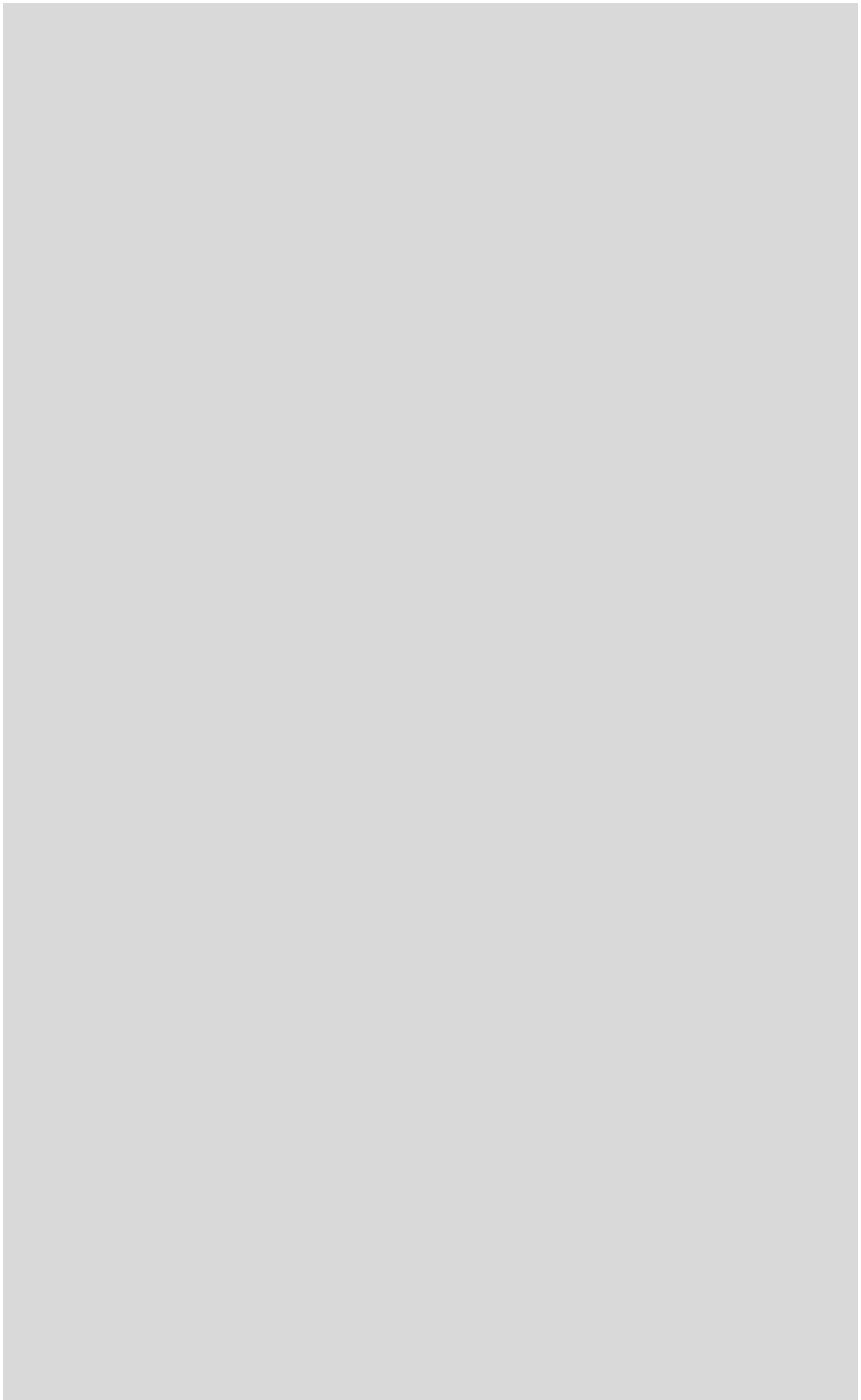
Dr. Roghaiyeh AZİZPOUR

Türk Dünyası Yüzyılında

Türk Devletler Teşkilatının Ortak Türk Alfabetisiyle

Güney Azerbaycan'dan

Doğu Türkistan'a...

Önsöz
GİRİŞ
Türk Yurdu İran

Birinci Bölüm 5

İran Türklərinin Qurtuluş Mücadələsi 5

Güney Azərbaycan Demoqrat Fırqəsi 6

İran'da Türk Bölgələri 7

Azərbaycan Türkləri 8

Azərbaycan'ın Tarixi Coğrafiyası 10

Azərbaycan Atabəgləri (İldənizlilər) 10

Divan-ı Lügat-i Türk'tə Azərbaycan'ın Adı 11

Türkmənlər Xorasan Türkləri 16

Türkmənlər 16

Qaşqaylar 16

Urumiyə Avşarları (Gündüzlü- Araşlı- Mahmudlu) 20

Urumiyə'nin Coğrafi Qonumu 21

Urumiyə Tarixi 21

İKİNCİ BÖLÜM 25

Güney Azərbaycan'ın Milli Şairi 25

Dədə Kətib; Hayatı və Yaradıcılığı 25

Dədə Kətib'in Şiirlərində Milli Düşüncə 29

Dədə Kətib'in Əsərləri 31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 36

Dədə Kətib'in Milli Şiirləri 36

İstərəm qısaca təmrif eyliyim 37

El Gücü 41

Ələ Düşməz 42

Bu dünya bir bazarçadı 43

Səbr Eylə 44

Dəli könül məndən sənə vəsiyyəti 45

Azərbaycan Oğluyam 46

Qadir Allah'ın qələmi ələmə fərman yazar 47

Yardım Eylə Yaradanım 48

İrfan ələmində, insan içində 49

Əvvəlindən adətindir sözdə yalan demərim 50

Qadir Allah; bu nə şurdur zəmanda? 51

Qadir Allah üç dörd yüzlü insana 52

Oğul çox güvənmə gününə 53

Urmu gölü, əvvəl Allah yâd olsun 54

Könül üç üzlü insanla 67

Xam sözləri dilə gətirmə könül 68

Dəli könül neçə cümlə eylə bəyan gölgəsiz 69

Aqıl insan istər qana 70

Qadir Allah bəd zamanda qalmışıq 71

Dilim Mənim 72

Dad eyllərəm bəd zamanın əlindən 74

İnsanoğlu; yoxsulluğu, varlığı 75

Mədəd Allah, ax bu dərdin əlindən 76

Beş gün dünyaya gülüp güvənən 77

Yardım Elə Yaradanım 78

Dəli könül xas sözləri xas damış 79

Hər şirin sözə aldanma könül 80

Dəli könlüm məndən sənə vəsiyyəət 81

İnsanoğlu bugün sağsan xoş danış 82

Xam sözləri dilə gətirmə könül 83

Yaradana şükr eylərəm 84

Əvvəlindən adətimdir, sözdə yalan demərəm 85

Könül nəfsin öldürməmiş riyazətdə yalandır 87

Yaradanın hikmətinə çox şükür 88

Can kimi bəslərəm Urmunu inan 89

El gücü ilə, ağa olan xan olan 90

İstərəm qıssaca tərif eyləyim 91

Əcəb bir aləmdir dəmdir bu saət 96

Beş gün yaz bahara aldanan insan 97

Aləm zəridə, “qalübəla”də 98

Könül nəfsin öldürməmiş riyazəttə yalandı 99

Dəli könül, həq caddəsin buraxma 100

Allah, üç dörd yüzlü insan 101

İnsanoğlu, yaşamağın düşün sən 102

Ariflərdən sordum dünya əhvalın 103

Bu gün mən bir gözəl gördüm 104

Dəli könül göz ələmi seyr elə 105

Dad zaman sənə əlindən 106

Nalayıq insana yoldaş olanlar 107

Qadir Allah bu mehnəttən, bu gəmədən 108

Dəli könül məndən sənə əmanət 109

Qadir Allah yaman əsrə qalmışıq 110

Könül öz həqqinə qane 111

Gecə gündüz xəlqə irad edənlər 112

Əvvəlindən adətimdir mən yalandan qorxaram 113

Dedim oğul yaralama könlümü 114

Hər şirin sözə aldanma könül 115

Könül bir kimiyadır, ömrün baharı 116

Özün dadə yetiş yaradan Allah 117

Qadir Allah nə adəttir zamanda? 118

Təvəkkül Allah çöldə f'ilimi qısatmışam 119

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATİBOĞLU HAYATI və ƏSƏRLƏRİ 121

KATİBPĞLU'NUN HAYATI 122

Bir güzələ vurulmuşam, min cananə dəyişməm 123

Bilmirəm könlümün nə dərdi vardır? 124

Qadir Allah dərddə tutsaq olmuşam 125

Oturub əlimə aldım qələmi 126

İnsan oğlu dünya əkin bağıdır 127

Nədəndi bir sınıq ürək görəndə 129

Könül bu devranə hâlə inanma 130

Dəli göylüm aqil olan xoş bilir 131

Qanadlanıb göldən uçan o sonam 132

Tək xiyalın mənə qalib 133

Pərişan günümdə, yaman çağında 135

Səhər vəqti girdim dostun bağına 136

Qış günündə həsrət çəkdim yaz gələ 137

Könül həzər eylə eşqin torundan 138

Məni el içində xar edən dostum 139

Bəstir daha bunca dərttən yoruldu 140

Gül guncası gülüb dedi muştuluq 141

Gözlərinə çatmır həsrət baxışım 142

Səhər vəqti badə içdim 143

Dəli könlüm fələk çərxi dolanır 144

Heyranam işinə nəqqaş-i əzəl 145

Genə həsrət yaxdı məni 146

Gül guncası gülüb dedi muştuluq 147

Könül gözü yaşlı məzlumun ahı 148

Bilməm hansı dildə yazım dərdimi 149

Müjdə gəldi bitti qış, əridi qar 151

Məzlumu ağladan zalim insanı 153
Ağlayan gözümə bir baxmadı yar 154
İstərəm yurdumda xoş bahar ola 155
Bu dünyada hər tür insan görmüşəm 156
Könül zaman çərxi tərsə dolansa 157
Başımın bəlası, canımın içi 158
Dəli göylüm hərzə sözdən qaç ha qaç 159
Bilmərəm başımın nə qəzası var? 160
Alırım başımı qaçam bu eldən 161
Yandırсан canımı narə gərək yox 162
Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə 163
Həsərəndə çırpınan könlümün gəmilə 164
Könül arif dostu ucuz satma 165
Bükülmüş belimlə titrəyən əlim 166
Əl üzüb dünyadan gözlərin yumdun 167
Harda gözəllikdən söhbət olanda 168
Gəlin biz bir olaq verək əl-ələ 169
Bir diləğim vardır səndən ay Allah 170
Baxışım yalvarır sənə qal deyir 171
Qoy burada bitsin bu yalan sevgi 172
Neylirəm baharı neylirəm yazı 173
Omuzunda sevda adında yüküm 174
İnsanoğlu dünya ekin bağıdır 175
Qra taliimdən qara bəxtimdən 176
Qadir allah yaman devrana qaldıq 177
İnsanoğlu dünya ibrət evidir 178

Ənbiyalər dərsin alıb 179
Yandırsan canımı narə gərək yox 181
Vəfasız bir yar əlindən 182
Eşittim vəfasız deyirsən mənə 183
Bəsdir daha bunca dərttən yoruldu 184
Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə 185
Qul ollam mərdin əlində 186
Uzun gecə bitmez sənsiz 187
Eşqə dəstan yazan mənəm 188
Yad eldə bahara həsrət çekənlər 190
Qış günündə həsrət çəktim yaz gələ 191
İstərəm yurdumda xoş bahar ola 192
Məzlumu ağladan zalim insanı 193
Yaman tərsə dönür zəmanə indi 194
Gözlərinə çatmır həsrət baxışım 195
Bəslədiyim bağın yaşıl guncası 196
Genə xəstə könlüm doldu həsrətə 197
Nazlı dilbər səndən uzaq düşəli 198
Harda gözəllikdən söhbət olanda 199
Bilmirəm könlümün nə dərdi vardır? 201
Uzun gecə bitməz sənsiz 202
Qanadlanıb göldən uçan o sonam 203
Dəli könlüm hanı məcnun kimi divanə hanı 204
Alıram başımı qaçam bu eldən 205
Səhər vəqti girdim dostum bağına 206

- Genə həsrət yaxdı məni 207
- Əzəl günü xudam dərdi böləndə 208
- Neylirəm zimistan bahara dönsün 209
- Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə 210
- Oturub əlimə aldım qələmi 211
- Genə geldi vəqt-i visal-i canan 212
- Tanrının aləmə baxdığı gözdə 213
- Bu dünya sandığım dünya dəğilmiş 214
- Dəli göylüm; hərzə sözdən qaç ha qaç 215
- Neylirəm baharı, neylirəm yazı 216
- Nazlı dilbər səndən uzaq düşəli 217
- Əzəлиндən vətən canımdır mənim 218
- Ey iki cəhani edən 219
- Yandırсан canımı narə gərək yox 220
- Qanadlanıb göldən uçan o sonam 221
- Könül; göz yaşlı məzlumun ahı 222
- Şair göylümdə söz axar yağ kimi 223
- Alıram başımı qaçam bu eldən 224

ÖNSÖZ

Son dövəndə Güney Azərbaycan Türklərinin milli uyanışı Türk Dnyasının diqqət mərkəzində olmuştur. Güney Azərbaycan və İran Türklərinin milli uyanışında etkili olan olaylar tarixi sırasıyla bu şəkildə sıralayabiliriz:

- 1) 1945'te Güney Azərbaycan Demokrat Fırqasının quruluşu və bir vsənə sonra yığılışı.
- 2) 1979 İslam Devrimi və Şəriatmədari Harəkati Etkisi.
- 3) 1991 de Azərbaycan Cumhuriyati'nin bağımsızlığı və Güney Azərbaycan üzərində etkisi.
- 4) 1995 yılında İran Məclis seçimlərində Prof. Dr. Çehregani'nın Təbriz'dən milletvekili olaraq məclisə girməsinin əngəllənməsi, bunun sonucu ortaya çıxan "Çehregani Harəkati".
- 5) Babək Qaləsi Qurultayları və Güney Azərbaycan milli mübarizə bayrağının qaldırılması.
- 6) Güney Azərbaycan Türklərinin 22 - 29 Mayıs 2006, 2009, 2010 və digər yıllardaki milli ayaqlanmalar
- 7) Milli harəkat çərçəvəsində Traktor takımının ortaya çıxışı və milli harəkətçilərin mərkəz odaq naktası halinə gəlməsi.
- 8) Urumiyə Gölünün qurutulması və İran devlətinin itirazları bastırması.
- 9) İran'ın Qarabağ işğalınə tutumu və Azərbaycan'ın ikinci Qarabağ galibiyəti.
- 10) Türk Devlətlər Təşkilatının somut adımları ve bu adımların Güney Azərbaycan Türkləri üzərində etkisi.

Güney Azərbaycan Milli Şiir Antoloji çalışması, Güney Azərbaycan Türklərinin bu bağlamda ortaya qoyduğu milli ədəbiyat ürünlerini toplamayı və yazıya axtarmayı hədəfləyən bir çalışmadır. Bu çalışma Güney Azərbaycan Türkçəsinin zənginliğini və gənəl özəlliklərini yansıtarə sunmaya çalışacağız. Şiirlərin orijinal şəkli Arap alfabesiylə verilirkən ortaq Türk alfabesinə axtarılmış hali qarşısında verilmiştir.

Türk Devlətlər Təşkilatının sunduğu ortaq alfabeylə tüm türk dünyasına ulaşmanın mutluluğunu yaşayaraq, ortak Türk alfabesiylə hazırladığımız kitabı Güney Azərbaycan'dəki milli Uyanış fərdlərinə ithaf edəriz.

Nəbi AZƏROĞLU

GİRİŞ

Türk Yurdu İran

Tarix boyunca İran'daki Türk varlığı üzərində gəzgin və bilim insanlarının çalışmaları bulunmaqdadır. Lady Sheil, Louis Dupre, Vladimir Fedorovich Minorsky, N. De Khanikoff, Blaga Rafeal, Vladimir Vasily Barthold,¹ Jean Paul Roux, Laszlo Rasonyi² Josef Vizhofer və Alman seyyahı Adam Olearus³ gibi yabancı bilginlər İran coğrafiyası, İran'da Türk oymaqları qonusunda etnografik bilgiler vermişlərdir.

Türk bilim insanlarından; M. Emin Rəsulzadə, Ruşeni Barkın, Sənan Azər, Əhməd Ağaoğlu, Məhməd Fuat Köprülü, Faruq Sümər, Əhməd Cəferoğlu,⁴ Yavuz Aqınar, Yaşar Kalafat, Ali Qafqasyalı, Rəcəb Albayraq, Hüseyin Nihal Atsız, Nevzat Özqan, Osman Nədim Tuna,⁵ Ahmet Bican Ercilasun, Semih Tezcan, Sultan Tulu, Reha Metin Ören, Yusuf Gedikli, Bilgehan Göktağ Atsız, Arif Cengiz Erman gibi bilim insanlarının İran Türkləri üzərində çalışmaları olduqca önəmlidir.

Azərbaycan Cumhuriyyətinin bânisi, Məhəmməd Emin Resulzadə, "Türk Yurdu Dergisi"ndə yayınladığı "İran Türkləri" adlı maqalədə İran Türklərinin Farslaşma sorununa değinerek problemin Fars dili və Şia məzhəbi olaraq iki önəmli xususta bəlirləməktədir. Onun təspitine görə Şiilik İran Türklərini o qadar Farslaştırmışdır ki oradaki Türklərin çoğunluğu kendilərini Türkləşmiş

1. Barthold'un 1903 yılında qələmə aldığı "İran Tarihi Coğrafiyası" adlı əsər, 2022 yılında Ömer Alkoç tərəfindən çevrilmişdir. Bu əsər İran'ın tarixi coğrafiyası haqqında önəmli bilgiler içərməktədir.

2. Laszlo Rasonyi (1899-1984) əski Türk kavimlərinin tarixi və Türk-Macar ilişkileri qonusundakı çalışmalarıyla tanınmaqdadır. Türkiyə'dəki Hungaroloji ana bilim dalının qurucusudur.

3. Alman seyyahı "Adam Olearus" 1633 yılında Azərbaycan, Rusya və İran'a yaptığı səyahətlərdə görüşlərini "Moscovitische und Persanische Reiseberschreibung" adlı kitabında 1696 yılında Hamburg da yayımlamışdır.

4. Ahmet Caferoğlu, Türk Kavimleri, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1988.

5. Osman Nedim Tuna bir maqaləsində Ebi Vərdi olaraq bilgi vermişdir. Daha fazla bilgi için ayrıca bkz. Osman Nedim Tuna, Ebi Verdi: İran'da Bir Türk Dialekti, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten, S-32, 1984, ss. 215-245.

Fars olaraq tanımlamaqtdırlar.⁶ Son dövənlərdə Güney Azərbaycan Türklərinin arasındakı milli uyanış bu olquyu zayıflatsa da hala ən önəmli və etkilı bir olgu olduđunu görməktəyız. Karabađ işgali sırasında Erməniyə açıqça dəstək verməsi, İran devlətinin bu siyasetini zayıflamasına nədən olmuştur. Ancaq Resulzade'nin o dövəndəki təspiti günümüzdə də İran coğrafiyasında geçərliđini qorumaqdadır.

Ruşeni Barkın, Ahmed Ağaođlu gibi düşünürlərin İran'daki Türk varlıđı qonusunda yazılarında İran Türklərinin sorunları başta yerini almaqdadır.⁷ Sanan Azer İran'daki Pəhləvi yönətiminin Azərbaycan Türklərinə uyguladıđı asimilasyon təxrip və inkâr politikalarını şöylə sıralamaqdadır:

- 1) İran'daki Türklərin tarixinin çarptırılması və varlıđının yalanlanması.
- 2) Türkçə köy və kənt adlarının, coğrafi adların, vadilərin, dađların, təpələrin, nehirlərin, çocuq adlarının, soyadlarının, hayvan adlarının, Türklərə ait tarixi əsərlərin adlarının, tarixi Türk isimlərinin Farslaşdırılması.
- 3) Türkçə soyadı almanın və çocuqlara Türk ismi vermənin yasaqlanması.
- 4) Oxullarda dərslərin yalnızca Fars dilində olması və Türkçə eğitiminin yasaq olması.
- 5) Yeni nəsil arasında kəndi millətinə yönəlik nəfrət etmə və xor görmə propagandasının yürütülməsi.
- 6) "Bən İranlıyım, ancaq Türk'üm" diyənləri taqip edərək imha edilməsi.
- 7) Azərbaycan'da bulunan sanayi təsislərinin Farsça qonuşan bölgələrə taşınması.
- 8) Yurt dışından İran'a geri dönənlərin Azərbaycan'da yerləşməsinə izin verilməməsi.
- 9) Türkçə eğitim amaçlı oxul açmanın, gazetə və kitap yayınlanmasının yasaqlanması.
- 10) Türkçə yazılmış əski kitapların və Təbrizli şairlərin kitaplarının toplatılaraq imha edilməsi.

6. Mehmed Emin Resulzade, İran Türkləri (Türk Yurdu və Sebilürreşad'daki yazılar), hazırlayanlar Yavuz Akpınar, İrfan Murat Yıldırım, Selahattin Çađın, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1993, s.18.

7. Ruşeni Bey İran'da yaşayan Türklərin mazlum durumda olduđunu vurgulayaraq 1921 yılında Vatan gazetəsində qələmə aldıđı "Deşilməđə muhtaç bir dərt" adlı məqaləsində İran'daki Fars - Türk münasəbətləri qonusunda bunları yazmışdır: "İran'da Farslar, İran Türklərini Türk olduqlarından dolayı haqir görməkdədirlər. İran'da bir Acem bir Türk'e kızdıđı zaman ona "Türk-e xə'r" yani eşək Türk, diye hitap edər." Ruşeni Bey, Deşilməđe Muhtaç Bir Dert. Türkiyə'de İran Türkləri Neden Acemleşiyor? Vatan Gazetesi, İstanbul, 25 Ağustos 1921.

11) Rıza Şah'ın əmri gərəği Türkçə qonuşanların və Türk kökənli olan kişilərin devlət dairələrindən çeşitli bahanelərlə uzaqlaşdırılması və yönetici kadrolarına atanmaması.

12) Rıza Şah'ın Türk elitini fiziksəl olaraq yox etməsi.⁸

İran İslam devriminə qadar süründürülən bu politikalar nə yazıq ki devrimdən sonra günümüzə qadar fərqli biçimlərdə dəvəm ettiğini görməktəyiz.

Eğitim dili Farsçaya çevrildiği için Türk çocuqlarının eğitim hayatı olumsuz etkilənmiş və böyləliklə yeni nəsil Türklərin yüksəlməsinin önünə geçilmişdir. İlk asimilasyon qərarı da dil qərarıdır. Dönəmin İran'nın Ankara Bükükeliçisi Ali Furugi İran Dışışləri Baqanlığına yazdığı mektupta İran alfabesinin dəğiştirliməməsi gərəktiğini bəliertərək "Türklər alfabesini dəğiştirip Latin alfabesinə geçmiştir və İran Türkləriylə Türkiyə'nin ilişkisi taməmen kesilmişdir" diye yazar (Malikahmadov: 2023).

İran'da asırlardır hüküm sürməktə olan Türk kökənli hanədan yönetimi 20. yüzyılın ilk çəyrəğində sona ermiş, yerinə Pehlevilər dönəmi başlamışdır. Bu dəğişim İran'da yaşayan Türklər açıısından önemli bir qırılma noqtasını işarət etməktədir. Özəlliklə ülkenin siyasî sürəcinə qatılım başta olmaq üzərə kültürel zəmində kəndilərini ifadə etmə noqtasında Türklər çeşitli sınırlamalara maruz qalmışlardır (Shaffer: 2008, s. 11).

4

Pehləvi dönəmində İran'da yaşayan Türklər üzərində ciddi bir asimilasyon politikası izləndiğini, buna bağılı olaraq işə insanoğlunun yaradılış gərəği ən təməl haqqı olan anadilini qullanma haqqının İran'da yaşayan Türklərə verilmədiğini görməktəyiz. Bunun yanı sıra Rıza Şah'ın başbaqanı, öğretnəni və İran'da modern Panfarsizmin qurucularından olan M. Ali Furûgi, İran'da yaşayan Türklərin Fars toplumu və İran devləti için bir təhlikə olduğunu söyləməktədir (Temizyürek & Soylu: 2015, s. 104).

⁸ Azer, Senan (1942), İran Türkləri.

BİRİNCİ BÖLÜM

İran Türklərinin Qurtuluş Mücadələsi

İran Türklərinin Qurtuluş Mücadələsi

Güney Azərbaycan Demoqrat Fırqəsi

Azərbaycan və İran'daki Türklərin milli mücadələsi Qacar və hətta Nadir Şah Əfşar⁹ dönəminə qədər sürdürə bilərik. Ancaq son yüz yılda (Pəhləvi sülaləsinin darbəsindən sonra) milli mücadələ II. Dünya savaşındakı Demoqrat Fırqəsinin quruluşuyla başlamışdır.

1945-1946 Güney Azərbaycan Demoqrat Fırqəsinin kultural fəaliyyətləri sonucunda milli bilincin canlandığını, İran'da Azərbaycan Türk kulturalının yenidən dirçəlişini görməktəyiz. Bu dövəndə Azərbaycan Türkçəsində 50'ye yaxın gazetə və dergi yayınlanmış, oxullara Türkçə dər kitabı basılmışdır. Aynı zamanda bu dövəndə Təbriz'də Azərbaycan Türkçəsində yayını olən bir radyo istasyonu açıldı. Təbriz ünivərsitəsinin təməlləri atıldı. Azərbaycan Türklərinin milli qahramanları Sattar Xan və Bağır Xan için Təbriz'də anıtlar yüksəldildi. Demoqrat Fırqəsi dövəndə kultural və ekonomik alanda reformlar bu şəkildə sıralayabiliriz:

- 1) Azərbaycan Türkçəsi devlətin resmî dili ilan edilərək devlət qurumlarında və oxullarda qullanılmaya başlamışdır.
- 2) İlqoxul öğrenciləri için altı ciltlik "Ana Dili" adlı dər kitabı yayınlanmışdır.
- 3) Təbriz Ünivərsitəsinin təməli atılaraq, Türkçə eğitim-öğretim başlamışdır.
- 4) Təbriz Radyosu qurulmuş və Azərbaycan Türkçəsində yayınlar yapılmaya başlamışdır.
- 5) Azərbaycan Demoqrat Partisinin resmî organı olan Azərbaycan Gazetəsi sosyal, siyasî və edebî qonularda maqalələr neşretməyə başlamışdır.
- 6) Azərbaycan Türkçəsində kitaplər, dərgilər və gazetələr yayınlanmışdır.
- 7) Təbriz şəhrində Quzey və Güney Azərbaycan şairlərinin qatılımlı bir şairlər meclisi oluşturulmuşdur.

Cavad Heyet "Azərbaycan Şifahi Xalq Edebiyatı eserində 1945 yılındakı kultural fəaliyyətlərinə değinərək o dövəm derləmələrin yapıldığına işəret etmişdir:

⁹ Nadir Şah Əfşarın Türk milli bilinci yüksek olduđu, Osmanlı padişahlarına Türkçə mektup yazdığı, ancaq cəvabını Farsça yazıldığı tarihi gərçəklər olaraq bilinməktədir. Sərt ve acımasız tutumuyla tanınan Nədir Şah modern literatürdə İskəndər, Timur və Napolyon ilə muqayəsə edilir. Ayrıca batıda Osmanlılar'a, Türkistan'da xanlıqlara verdiği tahrifatla Ruslar'ın, doğuda da Bəbürlülər'e verdiği zararla İngilizlər'in işini qolaylaştırdığı yönündə eleştirildiği diqqati çəkər. Köklü bir devlət gələnəğindən gəlməmişsə də askeri dəhası və sərt disiplinilə başarı qazanmış, faqat askeri başarıları qalıcı olmamışdır. Bununla birlikte tarihte ilk dəfa modern anlamda bir Afganistan ülkesinin ortaya çıxmasındaki rolü önəmlidir. Daha ayrıntılı bilgi için bax. İslam Ansiklopedyası, Nadir Şah mad.)

“Təbriz'də 1324 H.Ş. (1945) demoqrat hökuməti zamanında ana dilimiz və ədəbiyyatımız məktəblərdə rəsmən oxunmağa başladığı zaman folklor nümunələri də toplanmağa başlanmışdır” (Heyət: 2021, s. 33).

İran'da Türk Bölgələri

7

İran Rəsmi Siyasi Haritası. Günümüz haritasında Azərbaycan adı yalnız iki vilayət üzərində olduğunu görməktəyiz. Azərbaycan'ın topraqları günümüz xəritədə Ərdəbil, Həmədan, Zəncan, Qəzvin, Təhran, Qum və Əraq vilayətlərini də içərməkdir. Kaynaq:

<https://www.istockphoto.com/tr/vəkt%C3%B6r/iran%C4%B1n-son-derece-detayl%C4%B1-siyasi-haritas%C4%B1-gm1212831737-352225453> (Erişim Tarixi: 12.06.2024)

Azərbaycan Türkləri

Güney Azərbaycan Türkləri İran'da çoğunluğu təşkil edən Türklərdir. Azərbaycan Türkləri Doğu, Batı, Ərdəbil, Zəncan, Əraq, Savə, Qum, Təhran və Mərkəz əyalətlərində yaşamaqdadırlar. İran Azərbaycan'ı olaraq adlandırılan bu bölgə yuxarıda söz etdiyimiz gibi II. dünya savaşında bağımsızlığını ilan etmişdir. Bu dövəmdə ilk universitə Təbriz'də quruldu, Türkçə rəsmi dil olaraq oxullarda oxutuldu, qadınlara oy haqqı verildi və ağaların topraqları köylülər arasında paylaşıldı. Faqat İngiliz, Rus və İran etkiləri səbəbiylə bu girişimlərdən sonuq alınmamışdır (Özkan: 2003, s. 76). Siyasi təbir olaraq Güney Azərbaycan tabiri ilk defa 1995 yılında Prof. Dr. Çehregani tərəfindən siyasi ədəbiyata girmişdir. O dövəmə qadar Arapça tabir olan Cənubi Azərbaycan (جنوبی آذربایجان) tabiri yayqın olaraq qullanılmışdır.

Yukarıdaki resmi siyasi haritada görüldüğü gibi Güney Azərbaycan Türkləri İran'ın quzəybatı bölgəsində Təbriz, Urumiyə, Ərdəbil, Zəncan, Qəzvin, Marağa, Xoy, Maku, Sulduz, Qoşaçay, Miyanə, Astara, Culfa, Mərənd, Xalxal, Soyuqbulaq, Həmədən, Bicar, Qurvə, Tikantəpə və digər kəntlərdə yaşamaqdadırlar.

XIX y.y Avrupalı səyyahlardan Laydy Sheil İran'da yaşayan Türk oymaqlarını sıralayaraq (Sümər: 1960, s. 642) Azərbaycan oymaqlarını şu şəkildə sıralamışdır; Şah-Səvən, Hacı Alilu, Bəgdili, Şəxlü, Muqaddəm, Mahmudlu, Baharlu, Afşar (Avşar), Qara Papax. Lady Sheil bu oymaqların yaşadığı yerlər və nüfusu qonusunda bilgiləri yetkililərdən aldığıni bəliirtmişdir. Azərbaycan Türklərinin İran Tarixində önəmli yerləri vardır. İran kültürü Azərbaycan Türklərindən olan Səfəvilər himayəsində gəlişti. Şah İsmail'in bizzat kəndisi Xatâyî və Şah Xatâyî maxlasıyla Azərbaycan Türkçəsində pək çox şiirlər yazdı. Şah İsmail Xatâyî Türk şairlərindəndir və Osmanlı padişahına Türkçə məktup yazmasına rağmən Osmanlı padişahı məktubu Farsça cəvəpləndiriyordu. İran Türk tarixində çok önəmli bir yerə sahip olan Səfəvi dəvletinin ordusunda rəsmi görəvli olaraq aşiq və baxşılar¹⁰ vardır. Hatta Şah İsmail Hatayî'nin dəvlet

¹⁰ Uygur mətinlərində "Budist rahibi" mənəsinə gələn Bahşi (بخشی) kelime, Moğol dèvletlərinin Müslümanlığı kabulündən sonra, "Uygur harflərini və ədəbi Türk və Moğol dillərini bilən kətip" anlamında, XVI. yüzyılda isə "həkim, cərrah" mənəsinə qullanılmışdır. Baxşı kəliməsi, XIV. yüzyıldan başlayaraq Moğol gələnəğini sürdüren Cələyirliilər, Timurlular ilə Qazan, Qırım xanlıqlarında və Bəbürlülər'də də "kətip" mənəsinə gəçmişdir. Hazar ötəsi Türkmənlər'i arasında "qoşuqlar, yani şiirlər oxuyan şair" mənəsinə taşıyan kəlime, Xivə və Buxara'da "xəliq şair çalgıcısı"ni ifadə etməktədir. Baxşı kəliməsinə müslüman Qırğız-Qazaqlar arasında baxşı, baxşı və baxsa şəkillərində həlâ rastlanmaqdadır. Bunların qullandıqları müzik aleti (qopuz) bir çeşit viyolonsəl olup yay ilə çalınmaqdadır. Kəlimənin yaxın zamanlara qadar Sanskritçe bhikşudan (dilenci və gəzginici Budist rahibi) gəldiği sanılmışdır. Ancaq Ramstedt, Schmidt və Pelliot kəlimənin Çincə'dən

adamlığı ilə qomutanlığının yanında iyi bir âşık (saz ustası) olduğu da bilinməkdir (Uzun: 2007, s. 25). Şah İsmail Xatâyi gərək Azərbaycan gərəkse İran tarixində büyük rol oynamışdır. Ərdəbil'də Səfəvi dövlətini quran və Təbriz'i başkənt seçən Şah İsmail Şii məzhəbini İran'da rəsmiləşdirdi. Türkçə şiirlər yazan Şah İsmail aynı zamanda Azərbaycan Türkçəsinin gəlişməsində önəmli payı olmuşdur. Başkənt Təbriz Səfəvilər devrində Osmanlı İmparatorluğu sınırlarından uzaq tutulması için, öncə Qazvin daha sonra İsfahan'a taşınmışdır. Başkəntin taşınmasıyla birlikdə sanatkârlar, tacirlər və bilim adamlarının İsfahan'a göç etməsi Təbriz'i olumsuz yöndə etkiləmişdir (Azeroğlu: 2013, s. 35).

Səfəvilərdən sonra ikinci uzun ömürlü xanədanı quran Qaçar Türkləri olmuş. Qaçar Türkləri 1794-1920 illəri arasında yönətimdə bulunmuşlar. Ancaq 12 Ekim 1813'tə Gülistan Antlaşması imzalayaraq Aras Nəhri'nin¹¹ quzeyini Ruslara bırağmaq zorunda qalmışlar. 1828 yılında İran-Rusya antlaşmasıyla İran'da Azərbaycan bölgəsinin ikiye ayrılması, quzey qismının Rusya topraqlarına eklənməsi və Güney qismının İran sınırları içərisində qalması bir milletin qədərini ikiye ayırmışdır. Bu antlaşmayla Rusya'nın kontrolünə gəçən Xanlıqlar isə Rus güclərinə qarşı dirənişə gəçmişdir. Ancaq Osmanlı Dövləti'ndən yardım bəkləntisinin boşə çıktığını gərən xanlıqlar, Abbas Mirza qomutasındaki Qacar ordusuyla birlikdə Ruslara saldırsa da yənilmiş və 21 Şubat 1828'də Türkmənçay Antlaşması imzalanmışdır (Blaga: 1997, s. 84-94).

Moğolca'ya gəçtiğini söylərlərkən Radloff bunun Türkçə bax kökündən gəldiğini iləri sürmüşdür. (İslam Ensiklopedyası بخشى maddesi Erşim: 23.10.2023).

¹¹ Araz Nəhri günümüzde de iki Azərbaycanı ayıran sınır olaraq şiirlərə qonu olmuşdur.

Arazı ayırdılar
Qum ilə doyurdular,
Mən sənnən ayrılmazdım,
Zor ilə ayırdılar.

Azərbaycan'ın Tarixi Coğrafiyası

Azərbaycan Atabəgləri (İldənizlilər)

Azərbaycan Atabəgləri hânədanının təməlləri, Şəmsəddin İldəniz'in 543'tə (1148) Azərbaycan valiliyinə tayiniylə atılmışdır. Daha sonra üvəy oğlu Arslanşah b. Tuğrul'un atabəgliyinə getirilməsiylə də bölgədə önəmli bir güç halinə gəlmişdir (555/1160). Kəndi adlarına sikkə kəstirip hutbə oxutan atabəglərin ilk üçü, İraq Səlcuqlu sultanları üzərində tam bir hâkimiyet qurmuşlar, amma bu arada şəkəlonlara olan bağılıqlarını sürdürmüşlərdir. Buna qarşılıq sultanlar da atabəglərin verdiği böyük mücadələlər sayəsində halifənin şiddətli muhaləfətinə rağmən İraq, Cibâl, Kirman, Azərbaycan, Musul, əl-Cəzirə, Ahlat və Ərzurum'da hüküm sürmə imkânı bulmuşlar, Böyük Səlcuqlu Dəvletinin yıqılması üzərinə (552/1157) taşqınıqlarını arttıran Gürcülərin saldırılarını da onlar sayəsində durdurabilmişlərdir. İldəniz öldüğü zaman, əmir-i hâcib sıfatıyla Həmədan'da Sultan Arslanşah'ın yanında bulunan böyük oğlu Nusretüddin Cihan Pəhlivan Muhəmməd Nahcivan'a gələrək babasının yerinə gəçmək için gərəkən tədbirləri alıp (Ahbârü'd-dəvletis-Səlcûqiyyə, s. 118-119; Bündârî, s. 275; Rəşidüddin Fazlullah-ı Həmədânî, s. 175) kəndisini atabəg ilân etti; arkasından da kardəşi Muzaffərüddin Qızıllarlan Osman'ı oğlu Əbû Bəkir'ə atabəg tayin ədip Azərbaycan'ın başına getirdi (Ahbârü'd-dəvletis-Səlcûqiyyə, s. 120-121). Pəhlivan, babasının sağığında 556 (1161) və 563'tə (1168) Sultan Arslanşah'a başkaldıran Mərğa hâkimi Ahmədîlî Arslanapa'nın (II. Aksungur) isyanını bastırmaqla görəvləndirilmiş, ilkində həzimetə uğrarkən ikincisində onu Səlcuqlu tâbiyyətinə almaya muvaffaq olmuştu. 556 (1161) yılında qızı İnanç Xatun ilə evləndiği Rəy hâkimi Hüsâməddin İnanç Sungur'un üçüncü isyanından (563/1168) sonra öldürülməsi üzərinə də Rey və yörəsi sultan tarafından Pəhlivan'a iktâ ədilmişti.¹²

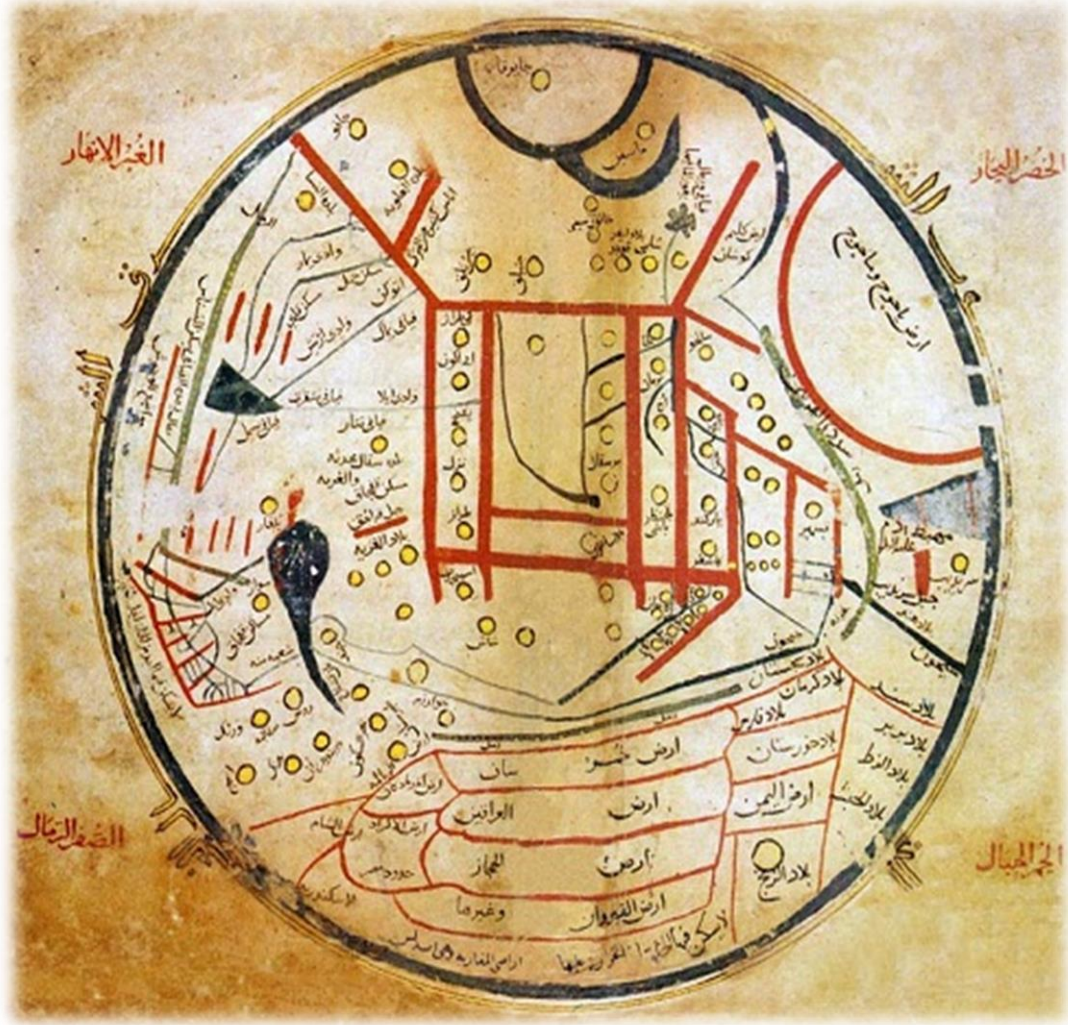
Atabəglərin kronoloji hâkimiyeti bu şəkildə verəbiliriz:

- 1- Şəmsəddin İldəniz: 543 (1148)
- 2- Nusretüddin Cihan Pəhlivan Muhəmməd: 571 (1175)
- 3- Muzaffərüddin Qızıllarlan Osman: 581 (1186)
- 4- Qutluğ İnanç: 588 (1192)
- 5- Nusretüddin Əbû Bəkir: 591 (1195)
- 6- Muzaffərüddin Özbək: 607-622 (1210-1225)

¹² <https://islamansiklopedisi.org.tr/ildənizlilər> (10.04.2024)

Divan-ı Lügat-ı Türk'te Azərbaycan'ın Adı

Azərbaycan coğrafiyasının adının ilk olaraq Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ı Lügat-ı Türk'te geçtiğini görüyoruz.¹³ (DLT)

Divan-ı Lügat-ı Türk'te Azərbaycan adının Azerbadgan şeklinde geçtiğini görmekteyiz. Qaynaq: turuz.com

¹³ Divânü Lügati't-Türk; İstanbul'un Fatih ilçesinde Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığına bağlı Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emîri Arabî Koleksiyonu 4189 numarada bulunmaktadır. Müellifi Kaşgarlı Mahmud (d. 398/1008 - ö. 472/1090) esere başlama tarihini 1 Cumâde'l-ülâ 464 [25 Ocak 1072]; bitirme tarihini ise 12 Cumâde'l-âhir 466 [10 Şubat 1074] olarak vermiştir.

Daha sonraki dövənlərdə Kâtip Çələbi¹⁴ Azərbaycan coğrafiyasından bahsettiğini görməktəyiz. Kâtip Çələbi (1609–1658) “Cihan-nüma” adlı əsərinin 38. bölümünü Azərbaycan coğrafiyası qonusunda önəmli bilgilər verməktədir. Kâtip Çələbi'nin bu əsəri 17. yüzilyda Osmanlı bilginlərinin Azərbaycan'ı nasıl gördüğünü və anladığını göstərməsi baxımından önəmlidir. Kâtip Çələbi əsərində Azərbaycan coğrafiyasını şöyle tanımlar:

“Batıda Van və Diyarbaqır, Güneydə İraq-ı Acəm və Şəhrizur, Quzəyda Deyləm, Təbaristan, Mazəndəran bəldələri və Quzəyda Şirvan və Xəzər Dənizi (Bahr-i Xəzər) ilə çəvrili sahaya Azərbaycan dənilməktədir.” (Kâtip Çələbi, Cihan-nüma: 133)

Cihan-nüma; Kâtib Çələbi'nin ən önəmli əsərləri arasında yer alır. Büyük ölçüdə bir kozmografiya kitabı şəklində Ortaçağ'ın klasik Arap əsərləri model alınaraq planlanan və 1648'də hazırlanmaya başlanan ilk təlif, bir kısımlı Avrupa ölkələri haqqında qaynaq bulunmadığı gərəçesiylə bitirilememiştir. Əsərin bu ilk təlifində eski filozofların “anâsır-ı erbaa” (hava, atəş, su və topraq) tertibi əsas alınmış və bu bölümlərdə bütün

14. Katip Çələbi (Şubat 1609) İstanbul'da doğdu. Hayatına ait orijinal bilgilər bizzat qələmə aldığı otobiyografilerine (Süllemü'l-vüşül, vr. 271a vd.; Mîzânü'l-hak, s. 129 vd.) və yeri geldikçə öteki əsərlərinə serpiştirdiği qısa notlara dayanmaqdadır. Asıl adı Mustafa, babasının adı Abdullah'tır. Ulemâ arasında Kâtib Çələbi, Dîvân-ı Hümâyün mənəsupları arasında Hacı Xalifə diyə tanınır. Babası Enderun'dan yetişərək silâhdarlıqla alâqalı bir görəvlə çırağ edilmiş, devrin âlim və şeyxlərinin məclislərinə qatılaraq ilmə qarşı büyük ilgi içində olmuştur. Kâtib Çələbi beş yaşında iken babasının özəl olaraq tuttuğu İsa Xalifə əl-Kırîmi'dən ilk dinî bilgiləri aldı və Qur'an'ı qısmən əzbərledi. Daha sonra İlyas Xoca'dan dil bilgisi, Böğrü Ahmed Çələbi adlı xattattan yazı dərsləri aldı (Müstakimzâde, Tuhfe, s. 98). Kâtib Çələbi on dörd yaşına gəldiğində babası ona maaşından 14 dirhəm xərçliq bağladı və yanına aldı. Böylece Dîvân-ı Hümâyün qələmlərindən Anadolu Muhasəbəciliği Qaləmi'nə girərək burada hesab qaidələrini, erqam və siyâqat yazısını öğrəndi. Ertəsi yıl Abaza Paşa isyanını bastırmaq için Erzurum'a gidən orduyla birliktə babasının yanında Tərcan (Fezleke, II, 54 vd.), 1035'te (1626) Bağdat seferlərinə qatıldı. Her iki səfərdə də savaşımlı bütün safhalarına və sıqıntılara şahit oldu. Bağdat'ı alamayıp muhasarayı qaldırmaq zorunda qalan ordunun geri dönüşü sırasında çəkilən qıtlıq və qarışıqlıqlardan olduqça etkiləndi. Musul'a gəldiklərində 1035 Zilkadesinde (Ağustos 1626) babasını, bir ay sonra da Nusaybin'de amcasını qaybetti. Bir süre Diyarbekir'de qaldı. Babasının arqadaşlarından Mehmed Halife tərəfindən Süvari Muqabelesi Qaləmi'ne tayin edildi. 1037 (1628) yılında Erzurum muhasarasında bulundu və birçoq sıqıntıyla qarşılaştı. İstanbul'a dönünce Qadızzâde Mehmed Efendi'nin dərslərinə devam etti. Düzgün bir ifadəyə, təsirli bir hitabət gücünə sahip olan bu zatın etkisində qaldı (Mîzânü'l-haq, s. 130). 1039'da (1630) Hüsrev Paşa'nın maiyetində Hemedan və Bağdat seferlərinə qatıldı. Bu seferlər sırasında uğradıqları vəya zaptettikləri Gülânber Qalesi, Hasanâbâd, Hemedan, Bisütün gibi şəhər və menzillər haqqındaki gözlemlərini Cihannümâ (s. 300–303) və Fezleke (II, 118 vd.) adlı əsərlərində anlattı. Ayrıca bizzat bulunduğu Bağdat'ın muhasarasını və savaşımlı safhalarını olduqça canlı bir şekilde təsvir etti (Fezleke, II, 128 vd.).

Kâtip Çələbi çalışqan, iyi huylu, vaqarlı, az qonuşan, çoq yazan biri olaraq bilinir. Arapça, Farsça yanında Latince'yi de bilirdi. Osmanlı Devleti'nde Batı bilimlərilə fazla ilgilenen və bu bilimleri Doğu bilimlərilə qarşılaştıran sentezini yapan ilk Türk bilim adamlarından biridir. Unesco tərəfindən doğumunun 400. yılı münasebetiylə 2009 yılı Kâtip Çələbi Yılı ilan edilmişdir. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/katib-celebi> 10.10.2024)

coğrafiya bilgilerinin ortaya qonulması planlanmıştı. Ancaq müəllif sadəcə sulardan bahsədən üçüncü bölümü tam olaraq yazabilmiş, burada Ortaçağ coğrafiyacılarınca da bilinen dəniz, nehir və gölləri anlatmışdır. Dördüncü bölüm yeryüzünə ayrılmışdır. Ülkelerin və şəhirlərin ele alınacağı belirtilən bu bölümde sadəcə girişlə dününün ölçüsü, Batlamyus'un "yedi iqlim"i ilə Ortaçağ coğrafiyacılarının "yirmi altı iqlim"i (ekalim-i örfiyye) və "məmləkət" təsvirlərinin bir qismi yer almaqdadır. Bunların arasında Müslüman İspanya (Endülüs), Quzey Afrika (Mağrib) və Osmanlı ülkesi (İqlim-i Rüm) bulunmaqdadır. İqlim-i Rüm bahsində önce İstanbul, Edirne və Bursa gibi üç Osmanlı başşehrinin təsvifi yapılmış, ardından Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki topraqları olan Rumeli, Bosna və Macaristan qonu edilmişdir. Müəllifin həmən həmən kendindən öncəki coğrafiyacıları təqib edərək toplamış olduğu məlzəməyi içinə alan bu bölüm əsərin ən önəmli qismidir və yaqlaşiq beştə dörtlük bir bölümünü meydana gətirməktədir <https://islamansiklopedisi.org.tr/cihannuma--katip-celebi> (10.10.2024).

Azərbaycan coğrafiyası Rusya və İran arasında 1829 Türkmənçay anlaşmasıyla ikiyə ayrıldıqdan sonra böyük bölümü İran sınırları içinisində qalmış və Quzey bölgələri Rusya Federasyonuna əklənmişdir. İran'ın Quzey Batı bölgəsində bulunan İran Azərbaycan bölgəsi, daha sonra İran siyssi təqsimatında; Batı Azərbaycan, Doğu Azərbaycan, Ərdəbil, Zəncan, Qum, Təhran və Həmədan illərinə ayrılmışdır. Böyləliklə Azərbaycan'ın tarixi topraqları parçalanaraq fərqli adlar altında paylaşılmış və tarixi bütünlüğünü qayıbetmişdir.

Azərbaycan, jeoloji yapı itibariylə gənəldə dağlıq və volqanik bir bölgədir. Təbriz'in Güneyi ilə Sərab'ın batısında yer alan Səhənd; Ərdəbil'in batısında bulunan və bütün mevsimlərdə yüksək qisimləri qarla örtülü olan Savalan və Karadağ, Güneydəki önəmli dağ silsilələrini oluşturlar. Böyləce İran Azərbaycan bir yaylaq görünümü arz ədə. Quzeydə isə Qarabağ dağları, Aras'ın sol kənarındaki Qaradağ və sayısız insan toplumlərini barındıran Qafkas silsiləsinin bu sahaya düşən bir sıra yüksək dağları yer alır. Kür və Aras arasındaki bu bölgə, aynı zamanda ova və delta steplərini də ihtiva ettiğindən, bir qışlaq mahalli olmuşdur. Aras və qollarıyla, Qızılörən, Acı Çay və Kür gibi önəmli nəhir və aqarsular, ülkenin hayat damarlarını oluşturlar. Xəzər Dənizi və Urumiyyə gölü isə Azərbaycan için ayrıca değər taşır (İpək: 2007, s. 20).

Azərbaycan bölgəsi Asya və Avrupa qıtalarının geçit yolu üzərində olduğu için önəmli bir qonumu vardır. Bu bölgə tarix boyu çeşitli mədəniyyətlərin beşiği olmuşdur. Türk költürü açısından baqtığımızda Türklərin Anadolu'ya geçit yolu olmuşdur. Aynı zamanda tarix boyunca Anadolu Türklərinin költürəl dəstəkləyicisi də olmuşdur. Muharrəm Ərgin'in tabiriylə Xorasan ərənləri Anadolu'nun damarlarına ilim və یرfan qanını pompalayaq qəlp görəvinə üslənmişdir.

Türkmənlər

İran coğrafiyasında Güney Azərbaycan Türklərindən sonra ən böyük Türk nüfuslardan biri Türkmənlərdir. İran'ın Quzəy Doğusu'nda yoğunlaşan Türkmənlərin din və bilim adamlarıyla da Türk kültüründə və Anadolu'nun Türkləşməsində böyük etkisi olmuşdur (Rafeal: 1997, s. 312). Gerhard Dorefer¹⁵ Türkmən Türklərinin dili və ədəbiyatı qonusunda önəmli təsbitlərdə bulunmuşdur: “*Dil baxımından İran Türkmən ağzı, Doğu Oğuz Türkçəsinin davamı olup, Türkmən Türkçəsindən çox, Batı Türkçəsinin davamı olan Türkiyə və Azərbaycan Türkçəsinə yaxındır*” (Dorefer: 1987, s. 241).

Gerhard Dorefer 8 Mart 1920'də Almaniya'nın Königsberg (II. Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya toprağı olaraq Kaliningrad) şəhərində doğdu. Babası Franz posta məmuruydu. İlkoxula burada başlayan Gərhard çoculuq yıllarında şəhirdə yaşayan Çingənələr'ə ilgi duyduğunu, bunların iləridə şərqiyyətə yönəlməsində etkili olduğunu söylər. 1928'də ailəsi Bərlin'ə taşınınca burada ilcoxula dəvam ətti. 1930-1938 yıllarında Reinickəndorf Realgymnasium'da oxudu. 1932 və 1933'tə Alman İzci Dərnəği'sində bulundu. Bu yıllarda tam özgürlüğü, milliyətçilik gərginliğı olmayan vatansəvrəliğı, robotluğa varmayan disiplini və hoşgörüyü yaşadığını söylər, bu dənəmi gənçliğinin ən güzəl yılları qabul edər (*JTS*, XIII [1989], s. i). 1938-1945 yıllarında zorunlu olaraq devlət işlərində çalıştı və askərliğini təlsizci olaraq yaptı. Bir sürə tutuqlu qaldığından savaşı sonrasında “siyasi güvənilməz” diyə nitələndi, bu səbəplə subay olamadı. 1946 yılının baharında Bərlin'ə döndü. Ray döşəmə, həndəq qazma, moloz qaldırma, əkmək satma gibi işlərdə çalıştı. Bu arada axşam oxuluna dəvam ətti və 24 Mayıs 1949'da lisəyi bitirdi. Gerhard Dorefer 1967'də İran və Afganistan'ın bazı bölgələrində Türk diliylə ilgili malzəmə topladı. Bu çalıışmaları əsnasında o günə qadar haqqında pek fazla bilgi bulunmayan Xalaçça'nın Türkçə'nin əski dənəmlərindən qalma bir ləhçəsi olduğunu kəşfətti və bilim dünyasına tanıttı. Xalaçça için düzənlədiğı 1968 və 1969 Göttingen araştıırma gəzilərində toplanan malzəməyi beş kitab və yaqlaşıq otuz maqalədə bir araya gətirdi. 1973'tə Türkoloji çəvrələrində böyük yankı uyandıran, Oğuz Türkçəsi'nin qaybolmaya yüz tutmuş bir varyantını Xorasan bölgəsində təsbit edərək tanıttı. 16 Qasım 1970'tə Göttingen Georg-August Ünversitəsi'ndə yəni qurulan Türkoloji və Altaistik Bilim Dalı'na ordinaryüs profəsör olaraq tayin edildi. Burası 1982'də Türkoloji və Orta Asya [Türkistan] Bilimləri Bölümü halinə gəldi. 1975-1976 öğrətim yılının güz dənəmində İstanbul Ünversitəsi Ədəbiyat Fakültəsi'ndə misafir öğrətim üyəsi olaraq dərs verdi. Bu yıllarda Türkiyə siyasi istikrarsızlık içərisində bulunduğundan dərslərinin pek verimli olmadığını, ancaq İstanbul'un kəndisi için gizli bir aşq olaraq qaldığını, bundan daha güzəl bir şəhir tanımadığını söyləmişdir (*JTS*, XIII [1989], s. iii). 1975-1979 yıllarında Societas Uralo-Altaica və Dəutsch-Türkische Gesellschaft'ın (Göttingen) başqanlığını yaptı. 1988'də əməkliyə ayrıldı. 27 Aralık 2003 tarixində ölən Gərhard Dörfər'in anısına üç armağan yayımlanmışdır: *Journal of Turkish Studies. Türklük Bilgisi Araştırmaları* (13. sayısı, Harvard 1989); *Beläk Bitig. Sprachstudien für Gərhard Doerfer zum 75. Gəburtag* (haz. Marcəl Ərdal – Semih Təzcan, *Turcologica*, sy. 23, Wiesbaden 1995); *Schriftenverzeichnis Gərhard Doerfer* (haz. Michael Knüppel, Göttingen 2000, *Materialia Turcica*, Beiheft 13). Doğumunun 80. yılı dolayısıyla hazırlanan son armağan kitabında onun qısa bir özgəçmişiyilə birlikdə kitab, maqalə, çəviri və tanıtmə yazıları verilmiş, ünversitədə oxuttuğı dərslər bəliirtilmişdir (İslam Ansiklopedyası: 338-340).

Qafqazyalı (2010) bölgəyi bu şəkildə dəyərləndirməkdir: İran'da Türklərin yoğun olaraq yaşadığı ikinci bölgə, “Quzey Doğu Türk Yurtları” denilən Xəzər Dənizi'nin doğu ucunda bulunan Bəndər-e Türkəmən doğuya doğru Türkmənistan sınırı boyunca davam edən və Afganistan sınırını taqip edərək Güneyə doğru yay çizən Daşlıburun, Çat, Dərbənd, Dərəgəz, Kəlat-i Nadiri, Sərəxs, Salih-abad, Taybad'dan Böyük Çöl'e inən oradan batıya inərək gölün qıyısını taqiplə Bircand, Firdəvs, Qaşmir, Səbzəvar, Abbas-abad, Şahrud, Damğan'dan quzeyə yönəlip Gorgan'a varan çizginin ihata etdiyi və Xorasan Türkləri və Türkmənlərin yaşadığı bölgədir (Qafqazyalı: 2010, s. 104).

Nadir Şah'ın Meşhed'in 152 kilometrə quzeyində bulunan Türkçə yazıtı Nadir Şah Afşar'ın Türk dilinə verdiği önəmini göstərməkdir. (www.turuz.com erişim: 25.11.2023)

Türkmənistan sınırları yanında yaşayan İran Türkmənləri, adet və gələnəklərini qorumuşlardır. İran Azərbaycan Türkləri və İran Türkmənləri hər zaman bir dayanışma içərisində bulunmuşlardır. İran Azərbaycan'da Azərbaycan Türklərinin çıxardığı “İnkilap Yolunda” adlı bir dərgi, 1981–1988 arasında Türkmənlər için “Qəlam Ucu” adıyla 2 sayısı yayımlanan bir özəl ək çıxarmışdır. Bu sayıda İran Türkmənləri haqqında tanıtıcı bilgiler verilmişdir (Sarrafı: 2002, s. 642- 643). Bu bölgədəki Türklər Xorasan Türkləri və Türkmənlər olaraq iki bölümə ələ alınmaqdadır:

Xorasan Türkləri

Xorasan Türkləri, Afşar, Bayat, Cəlayir, Çağatay, Əcirli, Gəraylı, Qaragözlü, Qarşıquzəy, Qazaq, Kəngərli, Timurtaş, Ustaçlı gibi Türk boylarının birləşip qaynaşmalarından olmuşlardır. Xorasan'ın quzəyində Bocnurd, Dərəgəz və Şirvan'ın birçok yeri ilə Fəndərəsk, Guçan, İsfərayin, Məşhəd, Nişapur, Ramiyan və Səbzəvar və Türbetə Haydariyə əllərinin oluşturduğu Xorasan Türklərinin nüfusu iki milyondur (Sarrafı: 2002, s. 643).

Türkmənlər

İran'da Güney Azərbaycan Türklərindən sonra ən fazla nüfusa sahip olan Türk grubu Türkmənlərdir. İran Türkmənləri, İran'ın Xorasan bölgəsində yaşamaqtadırlar, bundan dolayı Xorasan Türkmənləri olaraq da bilinirlər. Ancaq kəndiləri yaşadıkları coğrafiyayı Türkmən-Sahra olaraq adlandırmaqtdırlar. Gülistan əyaletinin quzəy qisimlərində və Xorasan'da yaşayan Türkmənlər, Oğuz Türklərinin Salur, İmur və Dodurga boylarından olsalar da bugün Gökən, Yomut və Təkə Türkmənləri adı ilə bilinməktədir (Sarrafı: 2002, s. 643). Sarrafı, "İran Türkləri'nin Etnografyası və Türk Folklorunun Araştırılmasındaki Sorunlar" adlı çalışmasında Türkmən nüfusunun 700- 800 bin (2000 yılı) olduğunu bəliirtməktədir (Sarrafı: 2002, s. 643). Abdurrahman Dəvəci və Davut Turan isə bu bölgədə yaşayan Türkmənlərin nüfusunu 2 milyon olaraq verməktədirlər (Dəvəci: 2009, s. 60).

Qaşqaylar

Qaşqay adının Qaşgar şəhri və Özbəkistan'daki Qaşqa Dərya ilə bağlantılı olduğu görüşləri var. Ahmet Cafəroğlu'na görə Qaşqaylar soy olaraq Oğuz Türklərindən gələn Qaşqay Türkləri, Hülagü Xan zamanında Qaşgar'dan İran'a gəlip yerləşmişlərdir.¹⁶ Ancaq Minorsky, Qaşqayların əsas kütləsinin Moğol dəvrindən öncə Səlcüqlular zamanında İran'ın orta kəsimplərinə yerləşmiş olduğunu yazıyor (Minorsky: 1950, s. 103).

Said Nəfisi, Qaşqayların Şah İsmail vəya Şah Abbas tərəfindən İran'ın Güney illərinə göçürüldüğünü, 1607- 1618 yılları arasındaki Osmanlı-İran savaşı əsnasında Qaşqayların və Qaçarların Osmanlılarla yaqınlığı olduğunu (Sünni olduqları için) bu yüzdən Azərbaycan'dan uzaqlaşdırıldığını yazmışdır (Nəfisi: 1965, s. 178). Balayan'a görə Qaşqay adının Azərbaycan'da bulunan "Gaşga Dağ" adı ilə bağlantısı var (Balayan, akt. Çelik: 2005, s. 658).

¹⁶Cafəroğlu, Ahmət, "Türk Qavimləri" adlı əsərində bu qonuda ayrıntılı bilgi vermişdir. Ayrıca Türk Kültürü dərgisi 50. sayısında "İran Türkləri" məqaləsində qonuyla ilgili ayrıntılı bilgilər verilmişdir.

Bu bölgədə Qaşqay Türkləri dışında Afşar, Ağaçəri, Bayat, Əbiverdi, Xalaç, Xəmsə və Sungur Türkləri də yaşamaqdadırlar (Qafqasyalı: 2010, s. 102). Bölgənin yüz ölçümü 65 bin km² və nüfusu 2 milyon dur. (Çelik: 1998, s. 205). Qaşqay kəliməsi haqqında çeşitli yorumlar vardır. Əsədullah Mərdənî Rahîmî bu kəliməyi “kaş” və “kayî” kəlimələrindən törədiğini bəlirtməktə və “qaş” kəliməsinin “öncü, başlangıç, ön bəkçi” və “kaç-“ fiilinin bozulmuş şəkliylə iki anlama (qoş, hızlı hərəkət et və çabuk, hızlı) gəldiyini bəlirtməktədir (Təmizel; 2008, s. 476).

Bunun dışında Qaşqa'ya nisbetlə Qaşqâyî olaraq yazanlar da vardır (Bala: 1993, s. 414). Avrupalı səyyahlar tərəfindən Qaşqay olaraq yazılmış olmasına rağmen W. Barthold bu kəlimənin, W. Radloff lüğətində “alında bəyaz nişan olan at” anlamına gəldiyini bəlirtkən Sümər, yinə Qaşqa kəliməsinin “at, qoyun və sığır gibi hayvanların alındaki aqıtma” və Çağataycada “parlaq və yığit” anlamlarına gəldiyini bəlirtməktədir. Bir digər görüş Qaşqay sözcüğü Türklərin Qayı boyundan oldukları Qaş-Qayı sözcüğündən törəndiyidir. Qaşqay Türklərinin kalpaqlarında Qayı boyunun damgası bu görüşü gücləndirməktədir (Azeroğlu: 2023, s. 26)

17

Göründüğü gibi, Qaşqayların mənşəi haqqında çeşitli görüşlər və rivayətlər vardır. Bunlardan ilki vaxtiylə sanki Türkiстан'da, Qaşgar civarında oturlarkən Cəngiz Xan tərəfindən Azərbaycan'a getirilmiş və sonraları yerləşdikləri Savə Xalacistan'ından Fars əyalətinə yayılmışlardır. Bu rivayətə dayananlar Qaşqay ilə Qaşgar arasında bir ilişki aramaqdadırlar. Digər bir görüş isə Cəngiz Xan zamanında Türkiстан'da yaşadıklarına və oradan da Nadir Şah tərəfindən İran'a təhcir və iskən edildiklərinə dair olan zayıf bir rivayətlə bərabər, Qaşqayların Anadolu'dan buraya gəldikləri də söylənməktədir. Başqa bir görüş də Qaşqay yurdu denilən bu bölgənin Səlcüqluların önəmli mərkəzlərindən biri olduğudur. Bu görüş göz önündə tutulursa Qaşqayların Moğollardan çox daha öncə gəldikləri iləri sürüləbilir (Orhonlu: 1967, s. 30).

İran Türklüğündə mərkəz Türklərdən olan Qaşqaylar, Gomsə, Burçin, Ramhormoz, Behbəhan və digər kəntlərdə yaşamaqdadırlar (Cafəroğlu: 1966, s. 126). Qaşqay Türkləri İran tarixində Rıza Şah aleyhinə ayaqlanmaları və Təhran'a çıxarma yarımları ilə bilinməkdədir. Nə yazıq ki Rıza Şah onları öncə silahsızlandırmış, daha sonra qatliamlarına başlamışdır. Son zamanlara qədər yarı göçəbə həyatı sürən Qaşqaylar, birbirlərinə olan bağlılıqları, planlı və təşkilatlı hərəkətləri ilə tanınmışlardır. İkinci Dünya Savaşı əsnasında cəryan edən və Qaşqaylar ilə İran hökumətini qarşı qarşıya gətirən önəmli bazı hadisələr, Türk hökumətinin araya girməsi ilə yatıştırılmışdır.¹⁷

16. Bu olayların biri də Mətin Ören'in "İran Türklüğü" adlı əsərində söylə anlatılmaqdadır.
17. 1950 yılında Qaşqay Türklərinin bölgəsində acil iniş yapan müttəfiq uçağının pilotu Qaşqaylara sığınca Qaşqaylar onu İran'a iadə etmək istəmiyorlar. İran hökuməti bölgəyə askər yürütür. Qaşqayların pilotu yalnız büyük xaqan (Türkiyə Cümhurbaşqanı'na) verəcəkləri söyləyincə dönəmin Türkiyə büyükəlcisi Ankara ilə təmasa gəcip büyük faciayı

Faqat Qaşqayların bu hərəkatları İran hökumətləri tərəfindən xoş görülməmiş və onların başqa bölgələrə sürgünə gitmələrinə səbəp olmuşdur. Pəhləvilərin İran'da yarı özərk bir statüyə sahip aşiretləri bastırma çabalarından Bu arada ən fazla Qaşqay Türkləri zarar görmüşdür. Hükümetin aşireti yerləşməyə zorlaması sonucunda xanlarının çoğu idam edilmiş binlərcə Qaşqay Türkü öldürülmüşdür. Bunun sonucu olaraq da Qaşqayların çoğu Şiraz'a və digər kəntlərə yerləşmişlər və buralarda fabrikalarda çalışmışlardır. Bu basqı da birçok Qaşqay liderinin öldürülməsi və binlərcə Qaşqay'ın işkəncə görüp hapsə atılmasıyla sonuçlanmışdır (Oberling: 1995, s.152).

Ayrıca son İran-Iraq savaşında, yaşadıkları Basra Körfezi kıyıları harp sahasına yaqın olduğu için, Qaşqaylar büyük zayıat görmüşlərdir. Orxonlu, bölgədə yaşayan Türkləri şu şəkildə adlandırmaqdadır: Dərşurî, Altıbölük (Şəşbölük), Kəşqulî, Farsimadən (Farsça bilməyən), Amələ, Safihanî, İğdır (İğdar), Haşimxanî, Bayat, Qoyunlu, Qaraxanlı, Rahimî, Moganlu, Bayat-ı Şahverdi, Çıharpənçə, Oryad, Qaraqanlı, Aqbəhi, Karabəhi, Bəhlülî Qara Bəg, Bəhlülî Hacı Feth Ali, Qaraça, Uxçulu, Aslanî, Qocabəgləri Xalac, Dəmir Çomaqlu, Muhamməd Zamanlu, Şahlu, Goçur, Quvvətlü, Ali Bəglü, Külah-ı Siyah, Ahirimlü, Ali Kürdlü, Nəfər, Abdurrahmanlu, Gələzən vs. (Orxonlu: 1967, s. 33).

Avşarlar

İran'ın hər tarafında özəlliklə Güney Azərbaycan, Türkmənsahra və Qaşqay ilində Avşarların yaşadığı bilinməktədir. Bunun yanı sıra Faruq Sümər'in¹⁸

önləmiş olur. Ancaq bu olaydan sonra Şah İran Türklərini yokətmə politikasını Qaşqay Türklərindən başlamışdır.

¹⁸. 5 Kasım 1924'te Konya Bozkır ilçesinin Aqçapınar köyünde doğan Faruk Sümer ilcoxul sıralarında iken tarihe karşı ilgi duydu. Müftü Hüseyin Hilmi Efendi'nin kızı olan annesi Zeliha Hanım'dan eski yazıyı öğrendi və özel bir hocadan Qur'an dersleri aldı, kendi kendine Fransızca'sını geliştirmeye çalıştı. İstanbul Haydarpaşa Öğretmen Oxulu'ndan mezun olduktan sonra (1943) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne kaydoldu. Buradan Şubat 1948'de Anadolu Türk Boy və Oymaqları (XVI. və XVII. Asırlarda) adlı lisans teziyle mezun oldu. Millî Eğitim Bakanlığı'ndan aldığı bursla Ankara Üniversitesi Dil və Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nde doktora çalışmalarına başladı (1948). Lisans tezinin genişletilmesiyle hazırladığı XVI. və XVII. Yüzyıllarda Anadolu-Suriye və El-Cezire'de Oğuz Boylarına Mensup Teşekküller adlı tezle 24 Mayıs 1950'de edebiyat doktoru unvanını aldı. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde kısa bir süre memur olaraq çalıştı (31 Ağustos 1950 - 5 Ocaq 1951). Ardından Dil və Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'ne asistan adayı (29 Ocaq 1953) və asistan (29 Ocaq 1954) oldu. Qaraqoyunlular, I. Kabilevi Bünyeleri və Başlangıçtan Cihanşah'a Kadar Siyasî Tarihleri adlı tezle doçent unvanını aldı və aynı kürsüde doçentliğe getirildi (16 Aralık 1955). 30 Kasım 1957'de tamamladığı askerlik hizmetinden sonra Oğuzlar'a Ait Destanı Mahiyette Eserler adlı taqdim teziyle 15 Şubat

bəlirttiği gibi XII. yüzyılda İran'ın Xuzistan əyalətində Avşarların yaşadığı təsbit edilmişdir. Səfəvi dövləti dönəmində də Suriyə Avşarlarından İran'a göç etmişdir.

Faruq Sümər'in təsbitinə görə İran'daki böyük Avşar topluluğunu, Anadolu'dan və Haləp'tən göç edən Avşarlar oluşturmuşdur (Sümər: 1965, s. 286). Qaşgarlı Mahmut, 24 Oğuz boyu içində Avşarı da sayarkən “işlərini çabuk yapan” anlamına gəldiyini bəlirtir. Rəşidəddin'ə görə Avşar, “ava həvəsli” anlamına gəlməktədir. Ayrıca “Avşar” kəliməsi quş ilə avlanan anlamında qullanılmışdır. Avşar Türklərinin İran'ın tarixində Nadir Şah Avşar vəsiləsiylə önəmli bir yeri vardır. Nadir Şah Avşar'ın ölümüylə İran Türkləri arasında böyük bozqunluq yaşanmış, Nadir Şah'tan sonra xanlıqların ayaqlanması, İran Türkləri arasında birlik və bərabərlik bozulmuş və Türk hâkimiyeti səktəyə uğramışdır. Dəğişik qaynaqlarda Avuşar, Avşar, Afşariyə, Afşar uşağı, Afşarlar, Ovşarî Avşar şəklinde gəçən Afşar sözü Əbu'l Gazi Bahadır Han, Şəcərə-i Tərakimə adlı əsərində Afşar sözünün “işlərini çabuk yapan” anlamına gəldiyini bəlirtmişdir (Uzun: 2002, s. 652).

Ahmet Cəfəroğlu¹⁹ isə “Vambəry'nin bu kəlimə kökünü “Afşar” olaraq qabul edərək toplayan, toplayıcı anlamına gəldiyini bəlirtməktə və “avşamaq”

1963'te profesörlüğe yükseltildi. 31 Mart 1970'te Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nde eylemli profesörlüğe tayin edildi və 22 Mayıs'ta kadrolu profesörlüğe keçirildi. 18 Haziran 1974'te kürsü başkanlığına getirildi. Kendi isteğiyle 10 Temmuz 1982'de emekliye ayrıldı. Yaxalandığı karaciğer kanserinden 21 Ekim 1995 tarihinde İstanbul'da öldü. Cenazesi 26 Ekim 1995'te Kozlu'daki aile mezarlığına defnedildi. Önəmli eserlerinden. afevi Devletinin Quruluşu və Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü. Şah İsmail ile Halefleri və Anadolu Türkləri (Ankara 1976, 1992). İran'da 1501'de Safevi Devleti'ni quran Türk unsurunun böyük çoğunluğunun Anadolu'dan İran'a gəçən Türklər olduğunu ortaya koyan eser, Naqş-ı Türkün-ı Anâtolî der Teşkil ü Tevsi' a-i Devlet-i Şafevi adıyla Farsça'ya çevrilmişdir (trc. İhsan İşrâkî – M. Takî İmâmî, Tahran 1371 hş.). İslam Ansiklopedyası Faruk Sümer mad. (20.09.2024)

¹⁸ Ahmed Cəfəroğlu 17 Nisan 1899'da Azərbaycan'ın Gence şəhərində doğdu. Üç yaşında iken babası İsmail Bey'in ölümü üzərinə annesi Güher Hanım tərəfindən böyüdüldü. 1919 yılında Bakü Üniversitesi Şarkiyat Bölümü'ne bir sümestr devam etti; 1920'de Azərbaycan'ın Sovyet orduları tərəfindən işğali üzərinə Türkiyə'ye gitti və Dârülfünun Edebiyat Fakültesi'ne kaydoldu. 1924'te buradan mezun olan Cəfəroğlu, İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi'ne memur, daha sonra da Türkiyat Enstitüsü'ne asistan oldu. 1925 yılının sonlarına doğru Almaniya Dışişleri Baxanlığı'nın verdiği burs ilə Almaniya'ya gitti. Bir sümestr Berlin Üniversitesi'nde Bang Kaup, von Le Coq, Vasmer və Westermann'ın öğrencisi, beş sümestr de Breslau Üniversitesi'nde Giese, Brockelmann, Diels, Koschmieder və Schaefer'in öğrencisi olaraq Türköloji tahsili yaptı. 15 Mayıs 1929 tarihinde Breslau Üniversitesi'nde Giese'nin yönetimində yaptığı 75 Azərbajğanische Lieder “Bajaty” in der Mundart von Gängä nebst einer sprachlichen Erklärung adlı teziylə doktor unvanını aldı. 1929 yılında Türkiyə'ye dönen Cəfəroğlu, aynı yıl Dârülfünun Edebiyat Fakültesi Türk Dili Tarihi Kürsüsü'ne müderris muavini (doçent), 1938'de de profesör olaraq tayin edildi. M. Fuad Köprülü'nün siyasete atılaraq 1946 yılında universiteden ayrılması üzərinə kürsünün başkanı oldu. Bu kürsü daha

filindən türədiğini bəliirtip bunun sadəcə bir tahmin olduğunu” ifadə etməktədir (Cafəroğlu: 1966, s. 31).

16. yüzylın başlarında Anadolu’dan yinə İran’a göçərək Urumiyə’dən Hərat’a qadar olan geniş bir bölgədə yerləşmişlərdir. Şah İsmail bu Avşarları özəlliklə Xorasan sınırını qorumaqla görəvləndirmişdir. Daha sonra, 1736’da Nadir Şah bu Avşar boyları ilə Avşarlar Xanədanını qurmuştur.

Nadir Şah Avşar (1736–1747) Avşarların Qırqlı oymağından idi. Türklüğe önəm verən Nadir Şah, Osmanlı hükümdarı I. Mahmut’a göndərdiği məktupta Türk olduğunu vurgulayıp, aynı köktən gəldiklərini söyləsə də Osmanlı devlet adamlarından istədiği yanıtı alamamışdır. Avşarların büyük çoğunluğu göçəbə bir hayat tarzını sürdürməktə, bəlli bir bölümü isə tarım və hayvancılıqla gəçinməktədir. İran’ın geniş sınırları içərisində dağınık və düzənsiz bir haldə yayılmış olduklarından qavim havasını oluşturmamışlardır. Avşarların bir bölümü Səlcuqlular ilə birlikdə Anadolu’ya gəlmişdir. İran Avşarları, günümüzdə, Urumiyə gölünün Quzəy Batısı’nda; Həmədan, Kirmanşah, Nişabur, Kirman’ın Güneyində dağınık haldə yaşamaqtadırlar.

Faruq Sümər (Sümər 1965) Oğuzlar adlı əsərində İran Avşarlarının beş önəmli boyunu şöylə sıralamışdır:

20

1. Mansur Bəğ (Quh-Gilüyə) Avşarları,
2. İmamlı Avarları,
3. Alplu,
4. Usalu,
5. Əbərli

XVIII. yüzylın ilk çəyrəğinin sonlarında, yani Nadir Şah’ın ölümündən öncə İran coğrafiyasında Avşarların birçoq noqtaya dağılmışlar. Bu coğrafiyanın başında gələn bölgə Urumiyə havzası olmışdır.

Şimdi Urumiyə havzasındaki Avşarları incələyəlim:

Urumiyə Avşarları (Gündüzlü, Araşlı, Mahmudlu)

Urumiyə Gölü’nün batısında Səlmas ilə Uşnu arasında yer alan Urumiyə şəhri və civarında yoğun olaraq yaşıyorlardı. Burada ilk dəfa İmanlu Avşarları yerləşmişti. Bu oymağın bir qolu sonradan Qasımlı adını taşıdı ki bu ad Şah Abbas dövrində İmanlu Avşarı’nın başında bulunan Qasım Sultan’dan gəlməktədir. Urumiyə Avşarlarının diğər oymaqları Gündüzlü və Araşlıdur. Bunlar Urumiyə’yə Quh Guliyə’dən gəlmişlərdir. Araşlı’dan çıxan Mahmudlu

sonra Eski Türk Dili və Yeni Türk Dili adıyla ikiye ayrılınca Caferoğlu Yeni Türk Dili Kürsüsü’nün başkanlığına getirildi və bu görevi 1973 Temmuzundaki emekliliğine kadar devam etti. Yarım asra yaklaşan hocalık hayatının kırk dört yılını yoğun bir ilmi mesai içerisinde geçiren Ahmet Caferoğlu 6 Ocak 1975’te İstanbul’da öldü və Zincirliquyu Mezarlığı’na defnedildi. İslam Ansiklopedyası Ahmed Caferoğlu mad. (20.09.2024)

oymağı da Urumiyə'də yaşamaqdadır. A. Dupre'nin²⁰ bəlirttiyinə görə: “*Urumiyə Avşarları Qasımlı və Araşlu adlı iki qola ayrılmaqda, bu qollar da Qaraçlı, İmamlı, Davudlu, Usallu, Qılıçlı, Gani Bəglü, Kılalı, Tutmaqlı, Adaqlı, Qara Hasanlı, Ali Bəklü, Tərzilü, Şah Baranlı, Yəhərlü, Kuh-Giluyəli* gibi obalardan məydana gəlməkdədir.”

Urumiyə'nin Coğrafi Qonumu

Günümüzdə İran siyasi xəritəsində Azərbaycan-e Garbi آذربایجان غربی adlandırılan vilayət Türkiyə ilə İran sınır vilayətidir. Aynı adı taşıyan gölün [Farsça (دریاچه ارومیه): Dəryâçeye Urûmiyə] batı qıyısına çox yaxın bir mevkidə bulunan Urumiyə şəhri zəngin su qaynaqları, verimli araziləriylə tarım və hayvancılıq üçün əlverişli bir qonum olmasına rəğmən günümüzdə quraqlıq və Urumiyə Gölü'nün qurumasıyla boğuşmaqdadır. Eski qaynaqlar bölgədə yetişən meyvə və səbzələrdən qaynaqlarında övgüylə bahsədir. Başta İstahri olmaq üzərə İslâm coğrafiyacıları X-XIII. yüzyıllarda havasını, suyunu və meyvələrini övdükləri Urumiyə'yi (Rûmiyə/Urûmiyə) Ərdəbil və Mərağa'dan sonra Azərbaycan'ın üçüncü böyük şəhri diyə təsvir etmişdir. Çəşitli arkeoloji qalıntılar bölgədə yerləşik həyatın çox əskilərə uzandığını göstərməkdədir.

Urumiyə Tarixi

Urumiyə və çevrəsi XI. yüzyılın ortalarında Böyük Səlcuqlu Devleti'nə bağlandı. Sultan Tuğrul Bəy, Abbəsi Xalifəsi Qaim-Biəmrilläh'in qızı ilə evlənmək için Muharrəm 455'tə (Ocaq 1063) Urumiyə'dən Bağdat'a hərəkət etti. Şəhir, 544'tə (1149) Məlik Muhamməd b. Mahmüd b. Muhamməd Tapar'ın hâkimiyətində bulunuyordu. İraq Səlcuqlu Sultanı II. Tuğrul'un 585'tə (1189) Əmir İzzəddin Hasan b. Qıpçaq'ın yardımıyla Uşnu, Səlmâs, Xoy və Urumiyə'yi yağmalaması Azərbaycan Atabəgi Qızılarslan'ı hərəkətə geçirdi və aralarında savaşa yol açtı. Şəhir, XII. yüzyılın son çəyrəğində Səlcuqlu hâkimiyətinin zayıflaması üzərinə Azərbaycan Atabəgləri'nin egemənliyinə girdi. İbnü'l-Əsir, İldənizlilər'dən Atabəg Əbü Bəkir'in 602 (1205-1206) yılında Mərağa'ya qarşılıq Uşnu və Urumiyə'yi Atabəg Alâəddin'ə verdiğini qaydədər (*a.g.ə.*, XII, 197-198). 617'də (1220) Urumiyə'yi ziyarət edən Yâqüt əl-Haməvi şəhrin bağ və bahçələri, suları və havasıyla, bol məyvələriylə böyük

19. Louis Dupre İran'daki Türk oymaqlarını bu şəkilde adlandırmışdır: 1- Avşarlar, 2- Kaçarlar, 3- Mukaddem, 4- Dümbüllü, 5- Türkmen, 6- Kengerlu, 7- Taliş, 8- Kara-Çorlu, 9- Şah-Dullu, 10- Kara-Gözlü, 11- Aynalu, 12- Bayat, 13- Beğ-Dilli, 14- Qurt-Beçe, 15- Türkü-Mafi, 16- Kocavənd, 17- Abhul-Meliki, 18- Rahimli, 19- Fars Medanlu, 20- Nasır-Baharlu, 21 -Muğanlu, 22- Huda-Bendelu, 23- Hacılar, 24-Şah-Sevən, 25- Emranlu, 26- Kara-Hamzalu, 27- Emvarlu, 28- Ustacalu, 29- Sarıcalu, 30- Han-Çobanlı, 31- Civanşir, 32- Koyunlu, 33- Celayir, 34- Halac, 35- Sa'dlu, 36- Bulverdi, 37- Kaşqay, 38- Qurd, 39- Acurlu.

və gözəl bir yerl şim birimi olduđunu s yl m kt , bu arada Atab g Muzaff r ddin  zb k'in Őahs  zaaflarından dolayı Ő hird  hüküm sürün

g v nsizlikt n bahsetm kt dir. Urumiy , bu tarixt n qısa bir sürü sonra Mođollar'ın  n nd n Az rbaycan'a  kilk n C l l ddin X rizmŐah'ın h kimiyyetin  girdi. C l l ddin X rizmŐah, Ahlat'ı qıŐattıđı sırada Urumiy  v  Xoy civarındaki Yıva T rkm nl ri'nin Az rbaycan'da qarıŐıqlıqlar  ıxardıđını duyunca 623't  (1226) Azərbaycan'a dönüp bölgədəki Türkmənləri dađıttı. 628 (1230) qıŐını Urumiyə v  UŐnu'da ge ir n C l l ddin Urumiyə, S lm s v  Xoy'u S l uqlu x n danına m nsup olan xanımına verdi.

Batı Azərbaycan  yaleti'nin İran'daki qonumu; Türkiyə'dən - İran (Güney Azərbaycan) qara yol g z rg hi üzərindədir (Koordinatlar: 37   33'N 45   00' ) Xaritada görünən Urumiyə G l n n tamamına yaqın b l m  qurulmuŐtur. Qaynaq: www.turuz.com (EriŐim Tarixi: 21.06.2024).

İlxanlılar devrində Azərbaycan bölgəsindəki ekonomik və demografik gəlişməyə paralel şəkildə Urumiyyə'də də ciddi bir gəlişmə yaşandı. Şəhrin qaləsi Gazân Xan zamanında (1295-1304) yeniləndi. Əsərini 740 (1340) yılında qələmə alan Həmdullah əl-Müstəvfi, حمدالله المستوفى bağları və meyvələrinin bolluğu ilə övdüğü şəhrin divanî vergi gəlirlərinin 70.000 dinar olduğunu kaydeder (*Nüzhetü'l-Qulüb*, s. 85-86).²¹ İlhanlılar'ın ardından sırasıyla Çobanoğulları, Timurlular, Qaraqoyunlular, Aqqoyunlular və Səfəvilər'in hâkimiyətinə girən Urumiyyə XVI. yüzylın sonlarında qısa bir sürə Osmanlı egəmənləinə gəçtiysə də Şah I. Abbas tərəfindən yenidən Səfəvî Dəvləti'nə bağlandı. Evliya Çələbi XVII. yüzyl ortalarında mâmurluğuyla övdüğü şəhirdə səqiz ulucami, altmış mahallə və 6000 ev bulunduğunu yazar (*Səyahat-nâmə*, VII, 34-36).

Urumiyyə, Səfəvî Dəvləti'nin Afgan istilâsı nəticəsində yıxılma sürəcinə girdiği dönəmdə 1724 yılında bir dəfə daha Osmanlı hâkimiyətinə girdi. Nâdir Şah 1729'da bölgəyi zaptettiysə də Həkimoğlu Ali Paşa və Rüstəm Paşa bir ay sürən şiddətli bir quşatmanın ardından Urumiyyə'yi ələ gəçirdilər (1730). Bu dönəmdə Osmanlı Dəvləti'nin hazırlattığı tapu təhrir dəftərində şəhrin nüfusu 1391 xânə (yaqlaşiq 6955 kişi), toplam vergi gəliri 77.920 aqçə olaraq qaydedilmişdir. Şəhir nüfusunun qırq beş hânəsini (yaqlaşiq 225 kişi) yahudilərin təşkil ettiği anlaşılmaktadır (BA, *Tapu Təhrir Dəftəri*, nr. 910 [*Urumiyyə Livâsı Mufassal Dəftəri*], s. 179-197). Urumiyyə bu dönəmdə Təbriz, Ərdəbil və Mərəğa'dan sonra Azərbaycan'daki ən böyük dördüncü yerləşim mərkəzi olaraq diqqət çəkməktədir.

Nâdir Şah Afşar'ın, İran'ın siyasi birliğini təsis etməsinin ardından Urumiyyə təkrar İran'a bağlandı. Nâdir Şah 1157'də (1744) Fəth Ali Xan Afşar'ı şəhrə vali təyin etti. Şəhir və bölgə XVIII. yüzylın ikinci yarısında burada yaşayan Afşarlar'dan qaynaqlanan pek çox qarışıqlığa səhnə oldu. 1174'tə (1760) Urumiyyə yedi ay sürən bir quşatma sonunda Kərim Xan Zənd tərəfindən ələ gəçirildi (*İA*, XIII, 62). Şəhir öncə Rüstəm Xan Qasımlu'ya, ardından Rızâ Qulu Xan'a verildi. Bölgə qısa sürə sonra Qaçar hâkimiyətinə girdi. Urumiyyə 1906 yılında Osmanlı'nın və 1911'də Ruslar'ın əlinə gəçti. I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı ordusu ilə Rus ordusu arasında pek çox dəfə əl dəğiştirdi. Osmanlı ordusu, I. Dünya Savaşı'nın sona ərməsinin ardından Aralıq 1918'də Urumiyyə'dən ayrılmaq zorunda qaldı və bölgə nihaî şəkildə İran'a bağlandı. Şəhrin adı, 1314 hicrî-şəmsî (1935) yılında İran Baqanlar Qurulu'nun kararıyla Rızâ Şah'ın adına nisbetlə Rızâiyə olaraq dəğiştirildiyə bu dəğişik bölgə Türkləri arasında tepkiyə nədən oldu. Bölgədəki bu ad dəyişimi digər şəhirlərdə də uygulandığını görməktəyiz. Qoşaçay şəhrinin adını Farsça (Miyandoab),

21. Kəndi dönəminin önəmli əsərlərindən biri olan və Həmdullah Müstəvfi tərəfindən yazılmış olan *Nüzhetü'l-Qulüb* adlı eser, 17. yüzylıda Farsça'dan Osmanlı Türkçəsinə Tərcümə-i Nüzhetü'l-Qulüb adıyla tərcümə edilmişdir. Tərcümə-i Nüzhetü'l-Qulüb adlı əsər Osmanlı Türkçəsi dil araştırmalarına önəmli bir əsərdir. 1650'dən öncə Bitlis Bəy'i Abdal Xan Bin Ziya-əddin Xan için tərcümə edilmiş olan bu əsər, dəğişik ilim dallarına ışıq tutabilecek mahiyəttə önəmli bilgiləri ihtiva etməktədir.

Sınandaş adını (Sənəndəc), Sulduz adını (Nəğədey) olaraq dəyiştirilməsi bölgədə Türk adının silməsi siyasəti sonucuna qonulmuşdur.

Günümüzdə Batı Azərbaycan əyalətinin mərkəzi olan Urumiyə şəhərinin nüfusu 1375 hicri-şəmsi (1996) yılı nüfus sayımına görə 435.200 kişidir (2004 yılı təxminlərinə görə 499.000). Urumiyədə yetişən və Urməvi ya da Urmî nisbəsiylə tanınan şəxsiyyətlər arasında Safiyyüddin əl-Urməvi, Təcəddin əl-Urməvi, Sirəcəddin əl-Urməvi, Səyyid Lokmân b. Hüseyn İbn Yəzdânyâr əl-Urməvi və Hacı Mirza Fazlullah Müctəhid-i Urməvi sayılabilir (Urməvi nisbəsiylə anılan digər kişilər üçün bk. Səmə'ânî, *əl-Ənsâb*, I, 115-117; Yâkût, I, 190-191).

İKİNCİ BÖLÜM

Güney Azərbaycan'ın Milli Şairi

Dədə Kâtib; Hayatı və

Yaradıcılığı

Dədə Katib'in Hayatı

Asıl adı Abdurrəhman Təyyar عبدالرحمان طيار olan Dədə Katib 1925 yılında Güney Azərbaycan'ın Urumiyə yaxınlarında bulunan Quluncu köyündə doğdu. Çocuqluğunda köyün imamından Arapça və Farsça dərslər alaraq eğitim aldı.

Dədə ünvanı aşılıq gələneğində ən yüksək rütbə olaraq bilinməktədir. Güney Azərbaycan Türklərindən olan Urumiyəli Dədə Kâtip, Dədə Qorqut'dan sonra "Dədə" ünvanı alan az sayıda ədəbî şəxsiyyətlərdən biridir.

Şiirlərində sənət qaygısı gütməyən Dədə Kâtip şiirlərində dinî və millî məsələləri önə çıxarmışdır. O, şiirlərində fərdi özəllikləri və güzəlliklərdən ziyadə millî məsələləri şiirlərində qonu etmişdir. Onun şiirlərində Türk milliyətçiliği, Türk ülküsü önə çıxmaqdadır. Şiirlərində Güney Azərbaycan'ın vəya İran Türklərinin şairi dəğil bütün Türk dünyasının bir şairi saymışdır. Güney Azərbaycan Türkləri şairi gibi dəğil, Türk dünyasının bir şairidir.

Günümüzə dək şiirləri 3 kitapta yayınlanmış. Bunlar: İncili Sədəf, Urmu Gölü, Günümüz Aydın adlı əsərlərdir. Dədə Katip'in oğlu Katipoğlu da bu şair olup şiirləri yayınlanmışdır. Nə yazık ki Dədə Katip'in dördüncü kitabı oğlunun vəfatıyla yayınlanamamışdır.²²

Onun ən önəmli əsərlərindən biri olan Urmu Gölü menzuməsində Türk milli şuurunun nə kadar derinliğini bu şiirdə yansıtmışdır:

*“Urmu Gölü çox adlımdır ulusun,
Bütün Türk dünyası sənin ulusun,
Türlü türlü qaynaqlarla dolusun,
Əl uzadaq qaynaqlara yol bulaq,
Tanrı vermiş faydalardan bol bulaq.*

²² Katipoğlunun bəliirttiği gibi Dədə Katip'in "Əl-marifə və Məvalid" adlı bir başqa əsəri bulunmaqdadır. Ancaq Katipoğlu'un zamansız vəfatı bu əsərin yayınlanmamasına nədən olmuşdur.

Dədə Katib'in Urmu Gölü Mənzuməsi

Güney Azərbaycan və Türk dünyasının ən böyük çevrə fəlakəti olaraq bilinən Urumiyə Gölünün quru[tul]ması²³ Güney Azərbaycan Türklərinin protestosu,²⁴ şairlərinin diqqəti mərkəzində olmuşdur. Dədə Katib və oğlu Katipoğlu da bu sorun üzərində şiirlər ortaya qoymuşlar.

Şəhriyar'ın ünlü mənzuməsinə “Heydər Baba'ya Səlam” nəzirə yazıldığı və bu mənzuməyə bənzərliyinə qarşı Dədə Katib'in oğlu Katiboğlu bu mənzumə qonusunda bu bilgiləri verməktədir:

“Bu mənzumə hiçbir şairdən ilham alıp və taqlit ədilməmişdir, hiçbir şairin mənzuməsinə nəzirə qoşmadıq. Ancaq yaradan Allah bizim özümüzə verdiği şuurdan, aqıldan, hünərdən gördüğümüz və əşittığımız təcrübələrdən faydalanmışıq (Tayyar: 2005, s. 30).

“Urmu Gölü” kitabı Urumiyə Gölünə yazılmış 95 sayfalıq bir əsərdir. Bu əsərdə 148 beşlik Urumiyə Gölünə yazılmış mərhum Şəhriyar'ın Heydər Baba'ya

21. İran'ın quzeybatısında bulunan Urumiyə Gölü, dünyanın en büyük tuzlu su göllerinden biridir. Yaxlaşık 5.200 kilometrekarelik bir alana yayılan bu alan, tarihsel olaraq bölge için hayati bir ekosistem və önemli bir doğal kaynak olmuştur. Ancaq göl son yıllarda Küresel İklim değişikliğine bağlı olarak azalan yağışlar, artan buharlaşma və uygulanan yanlış politikalar ve hızlı kuruması nedeniyle ciddi bir krizle karşı karşıya kalmıştır. Urumiyə Gölü, çevredeki topluluklar için büyük ekolojik, ekonomik ve kültürel öneme sahiptir. Tarım ve turizm gibi çeşitli sektörleri destekleyen birçok kişinin geçim kaynağı olmuştur. Maalesef Urumiyə Gölü'nün quru[tul]ması, ekosistemin hassas dengesini tehdit eden ve önemli çevresel, sosyal ve ekonomik sonuçlara yol açan acil bir sorun haline geldi. Gölün su seviyesi hızla düşmekte olup, bu da geniş tuz düzlüklerinin açığa çıkmasına ve yerel halkın sağlığını ve refahını etkileyen tuz fırtınalarının oluşmasına yol açmaktadır. İran Türkleri Urumiyə Gölü'nün qurtarılması için devletin herhangi bir önlem almadığı ve gölü besleyen axarsuların üzerine barajlar kurularaq sürecin hızlandırıldığını ifade etmektedirler. Bu durum hem siyasi bir önem taşımakta hem de halk tarafından protesto gösterilerine neden olmaktadır. Ancaq İran güvenlik güçleri, halkın yaptığı gösterilere sert bir şekilde müdahale etmektedir. Ayrıca birçok insan hakları savunucusu ve sivil toplumunun eleştirisine maruz kalan İran hükümeti, Azerbaycan Türklerine karşı orantısız güç kullanımı ve keyfi tutuklamalarıyla suçlanmaktadır. <https://www.hrw.org/news/2011/09/10/iran-allow-peaceful-protests-over-lakes-destruction> (Erişim Tarihi: 22.06.2024).

22. İran'da Urumiyə Gölü protestoları 2011 yılından itibaren kısa aralıklarla devam etti ve Azerbaycanlı Siyasi Tutukluları Savunma Derneği (ADAPP) tarafından 3 Eylül 2011 tarihinde yayınlanan haberde ele alındı. Polisin, 27 Ağustos'ta Tebriz, Erdebil ve Urumiyə şehirlerinde düzenlenen protestolara müdahale ettiği ve 3 protestocunun hayatını kaybettiğini açıklanmıştı. 2008 yılında çevre aktivistlerin, Urumiyə Gölü'nün kurumasını ve hükümetin bu soruna aldırış etmemesini protesto ettiler. Hükümet ise bu eyleme baskıyla karşılık vererek 100'den fazla kişiyi tutukladı. Ancaq bu olay, kamuoyunun dikkatini soruna çekmeyi başardı. “Iran: Allow Peaceful Protests Over Lake's Destruction”, Human Rights Watch, 10.09.2011 <http://www.hrw.org/news/2011/09/10/iran-allow-peaceful-protests-over-lake-s-destruction> (Erişim tarihi: 04.09.2023); Reza Talebi, Azerbaycan, İhtilal ve İtiraz, Londra: Mehri Publication, 2021.

Səlam məzuməsinə bənzərliyi vardır. Bu mənzumə divan ədəbiyatındaki tohid²⁵ və mədhiyə²⁶ bölümləriylə başlar. Birinci bölümə Allah'ın adıyla başlayaraq Azərbaycan millətinə mutluluq diləməkdir.

*Urmu²⁷ Gölü, əvvəl Allah ad olsun,
Gönlümüzə dayim Allah yâd olsun,
Azərbaycan millətimiz şâd olsun,
Xoş düşünək, xoş çalışaq, xoş bilək,
Bir bir ilə xoş danışaq, xoş gülək.*

*Urmu Gölü! çox hikmətlər var səndə,
Çox qudrətli, çox sən'atkâr var səndə,
Əl taparsax çox sərvətlər var səndə,
Yaradan bir nemət vermiş bizlərə,
Tikan batsın bizə xain gözlərə.*

Dədə Katib Urmu Gölünü bir nimet olaraq nitələndirməkdir. Mələsəf son zamanlarda qurutulan Urmu Gölü yerli insanlara böyük sıqıntılar doğrumuştur. Günümüzə Güney Azərbaycan, Türkiyə və Türk Dünyasının ən önəmli çəvrə sorunu olaraq ortaya çıxmışdır (Azəroğlu, 2023: s. 22).

Sovyet Birliyi dönəmində Aral Gölü'nün qurutmasıyla İran'daki Urumiyə Gölü'nün qurutulması aynı gayəyi taşımaqdadır. Milli devlətin olmadığından manəvi kültürel dəğərlərin yanı sıra yer altı və yer üstü zənginlikləri də mərkəzi yönətimlər tərəfindən sömürüldüğü aşıkardır.

23. Divan ədəbiyatında tevhid (توحيد) Allah'ın zâtı, sıfatı və fiillerindən söz edərək onun birliyi, tək və əşsiz oluşunu və məxlûqatın, özəlliklə insanın aczini, yaratıcısına ihtiyacını anlatan əsərlə bölümlərinə verilən addır.

24. Mədhiyə: Sözlükte “övmək, birinin məziyyətlərini dilə gətirmək” anlamındaki mədh (مدح) kökünün sonuna nisbət əki gətirilərək yapılmış olan mədhiyyə kəliməsi Türkçə'də “övgü şiiri” mənasında qullanan bir ədəbiyat terimidir. Məthiye daha çox qasidə şəklində yazıldığından öncələri “Qasidə-yi mədhiyyə” olaraq anılmış, daha sonra sadəcə mədhiyyə şəkli qullanılmışdır. Arap ədəbiyatında isə gənəlliklə mədh, mədih, mədiha, ümdüha və midha kəlimələri qullanıılır. Məmlüklər zamanından itibarən övgü şiirləri əski həyəcanını yitirməklə birlikdə Trablusşam'da hüküm sürən Bəni Ammâr və bəzi Səlcuklu əmirləriylə iləri gələn birçox devlət adamına məthiyələr yazan İbnü'l-Hayyât ət-Tağləbi yanında Bahəəddin İbnü's-Saati gibi şairlər bu gələneği sürdürməyə çalışmışdır. İslam Ensiklopedyası medh mad. (Erişim Tarihi: 01.02.2024)

27 Urumiyə sözü Urmu şəklində söylənməkdir.

Dədə Katib'in Şiirlərində Milli Düşüncə

Dədə Katib şiirlərində Türk ölküsü, milli düşüncə, bozqurd, Türk dili, Türk dünyası gibi önəmli qonuları işləyərək Güney Azərbaycan milli şairləri içində özünə yer açmışdır. Bu şiirləri yayınladığı çeşitli kitaplarda görmək mümkündür.

Dədə Katib; “Mən bir Türkəm” adlı şiirində Türk Dünyasını bu şəkildə tətmmətdadır:

*Bütün Türklərimiz bir birə çatar,
Kazaq, Qırqız, Özbək, Türkmənlə, Tatar,
Gəncə'də çox üstün insanlar yatar,
Qarabağ, Naxcivan, Dağıstanlıyız.
Çind'dən Qazan'dan Rumən'ə gədar,
Yugoslav, Bulqar'dan, Alman'a gədar,
Türkiyə, Kərkük'tən Afgan'a gədar,
İran'da da biz Azərbaycanlıyız.*

29

Bozqurd motifi günümüz Güney Azərbaycan Türkləri arasında önəmli uyanış simgələri olaraq qarşımıza çıxmaqdadır. Dədə Kâtip bu simqəni şiirlərində bu şəkildə işlətməktədir:

*“Mən bir Türkəm Bozqurdliyam!
Oğuz, Dədə Qorqudluyam!
Bir qızqın atəş odluyam,
Bir gəyretli qan oğluyam.”* (Tayyar: 2008, s. 230)

*“Gecə vaxtı acəb bir hâl olardı,
Gözələrdə yaşılbaşlar olardı,
Yorgunluğda hərdən qurdlar ulardı,
Qoy bizim də bir ulasın qurdumuz,
Çiçəklənsin doğma ana yurdumuz.”* (Tayyar: 2005, s. 49)

Türklük və Türk ölküsü Dədə Kâtip in şiirlərində və sözlərində zaman zaman vurguladığı önəmli qonulardandır. İran'da yaşayan Türklərin milli bilincini

savunan Dədə Kâtip, Urumiyə gölünə yazdığı ünlü mənzumədə bu qonu üzərində dumuşdur:

**“Urmu Gölü şükür biz Müsəlmanıq,
Kamil Qur’an-ı Kərim, İran millətiyik Azərbaycan’ıq,
Heç birisin əldən ucuz satmırıq,
Amma Türkün soyumuzu atmırıq.”** (Tayyar: 2005, s. 76)

Dədə Kâtip şiirlərində İran Türklərinin 1908 Settar Xan və Bağır Xan hərəkəti ilə 1918 Şəyx Muhəmməd Xiyabanî bağımsızlıq hərəkətlərindən də bahsetmişdir. İran Türkləri içərisindən çox yiğitlərin qahramanların çıxtığını, özəlliklə Settar Xan və Bağır Xan ilə Şəyx Muhəmməd Xiyabanî'nin xidmətlərini və İran Türklərinin vətən sevgilərini vurğulamaqdadır:

**“Urmu Gölü çoxdu qoç oğlanların,
Çəvrəndə bəsləyib qəhrəmanların,
Təbriz'də Bağır Xan,²⁸ Settar xanların,²⁹**

İran Türklüğünün varlığı və bəkası için Türkçənin, Türklüğün, İslam inancının və Türk İslam ölküsünün aynı dəğərdə gərəklı və önəmli olduğunu hatta bütün bu dəğərlərin Türk dünyası için də büyük önəm arz ettiğini ortaya qoymuşdur.

Dədə Kâtip çağdaş İran Türk millî şiirinin təmsilcisidir. O, pek çox İran Türk şairi gibi kəndisini sadəcə Güney Azərbaycan'ın vəya İran Türklərinin şairi dəğil aynı zamanda Türkiyə Türklərinin, hatta Türk dünyasının bir şairi gibi görmüşdür:³⁰

**Tarix gizlədəməz rəşadətərin,
Yurdsevər ulusun, məhəbbətlərin.
Unutmırıq uluların hörmətini,
Şəyx Məhəmməd Xiyabani, xidmətlərin,**

²⁸ Bağır Han 1861 Təbriz doğumludur. 1907 məşrutiyət hərəkəti yıllarında Şah və Rus birliklərinə karşı Səttar Han ilə birlikdə kahramanca savaşımış və hərəkətin sükülündən sonra Tahran hükümeti tarafından sürgünə göndərilmiş və orada boğdurulmuşdur.

²⁷ Səttar Han (1867-1914) Güney Azərbaycan'ın Karadağ muhitindəndir. Məşrutiyət Hərəkəti'nin lideridir. 1907 məşrutiyət hərəkətində Şah və Rus birliklərinə karşı 15 bin kişilik bir orduyla 40 bin kişilik Rus və Şah birliklərinə karşı kahramanca savaşımış və büyük başarılar əldə etmişdir. Təbriz'i yabancı güclərdən təmizlədikdən sonra Tahran'a girmiş və məclisi quşatmışdır. Nə yazık ki Rus və İngilizlərin dəstəği ilə bu millî hərəkət sükülə uğratılmışdır. Yaxalanaraq sürəklı gözaltında tutulan Səttar Han 16 Kasım 1914 günü ölür.

³⁰ Ali Kafkasyalı (2012), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 16 (2): 141-163.

Hacı mehdi Əbül-millet gəyretin,

O qəyrettən bizlərə də tapılar,

Günü gələr yıxıx bina yapılar.

Tarixdən silinməz, getməz adım var,

Heç əksigin yoxtur hər bir zadın var,

Çox kâmil bir dilin, ağız dadın var,

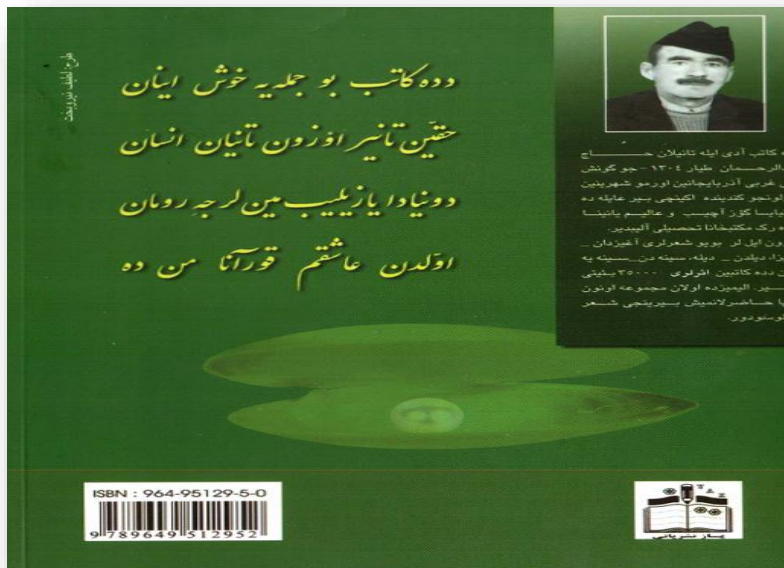
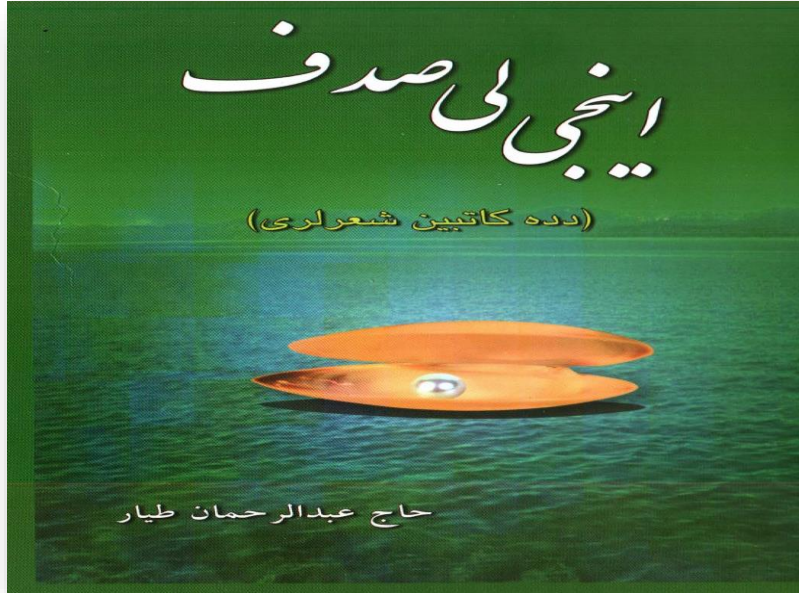
Dil acizdir çəksin bəyana yurdum.

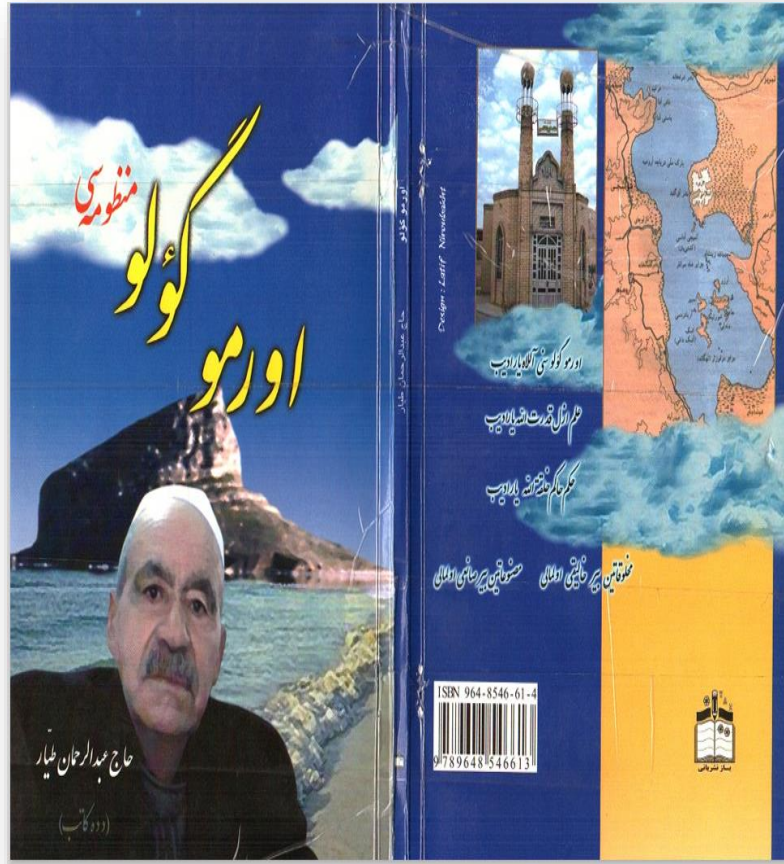
Dədə Katib'in Əsərləri

Babasının ikinci oğlu olan Dədə Katib köydə ömrünün son gününə dək əkinciliklə uğraştı. Onun İncili sədəf adlı əsəri, Yaz yayınlardan basılan birinci kitabıdır. Mərhum Hac Əbdürrəhman Təyyar (Dədə Katib) basılan ikinci əsəri Urmu Gölü mənzuməsidir. Dədə Katib'in toplam üç kitabı yayınlanmışdır:

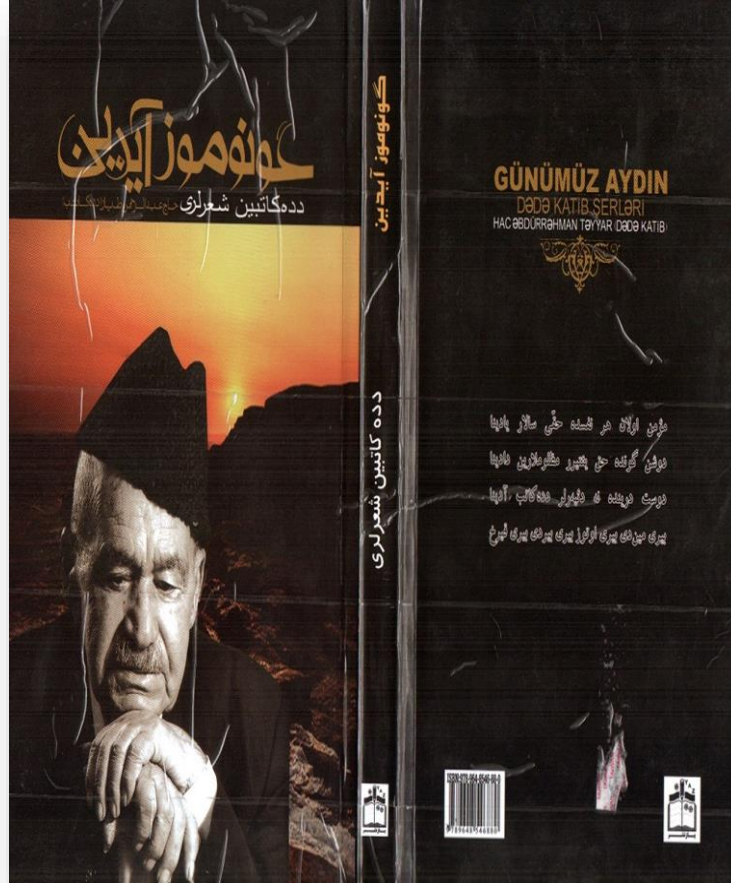
1. İncili Sədəf
2. Urmu Gölü
3. Günümüz Aydın

Son kitabı Günümüz Aydın əsərinin basılmadan önce bir müddət xəstəlikdən sonra 1387. H.Ş. (2007) yılında dünyasını dəğiştı. Ruhu şad, məzarı nurla dolsun.

2005 yılında Urumiyâ'da YAZ Yayınları tarafından yayınlanan Urmu Gölü Kitabı

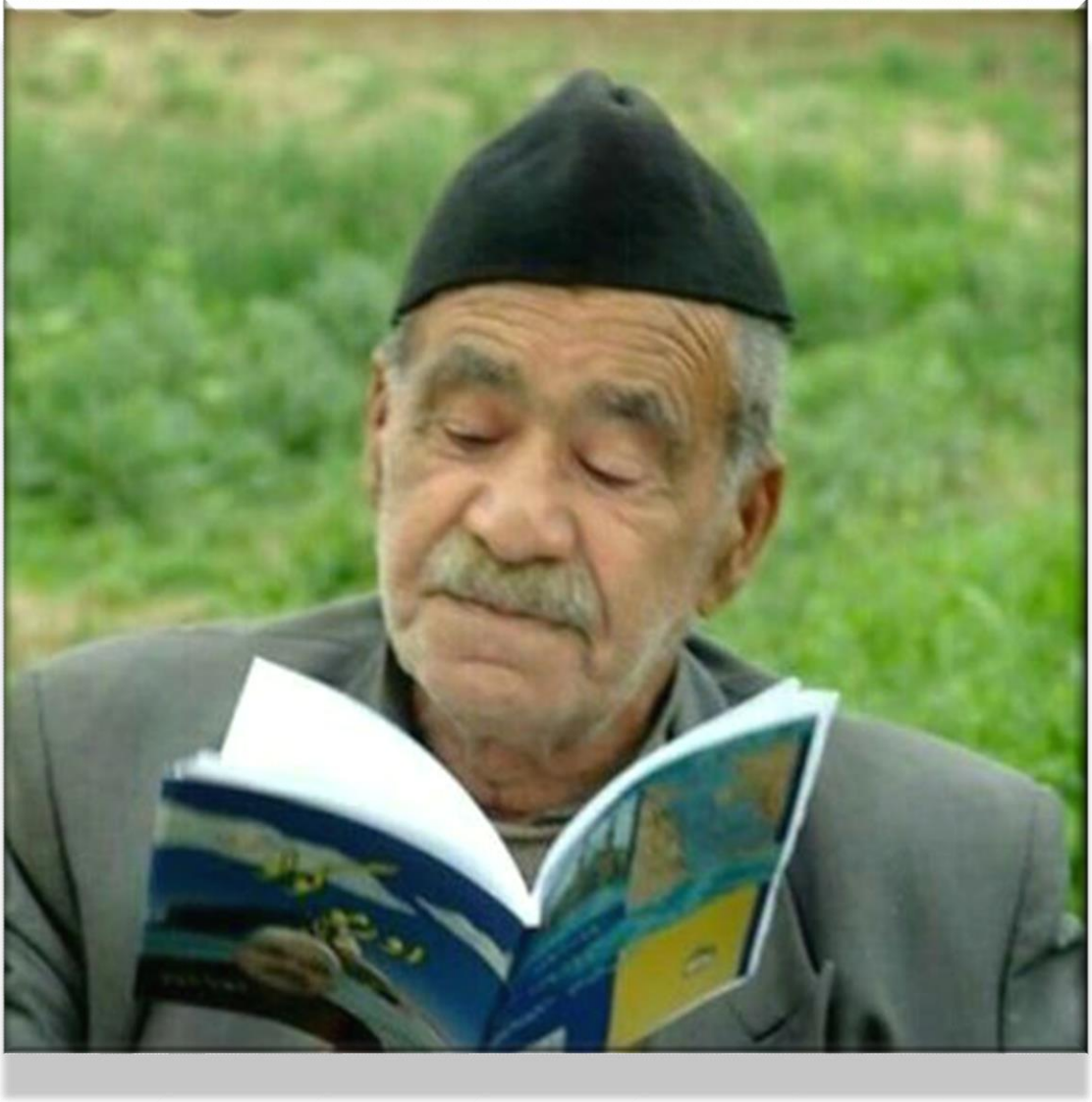

2008 yılında Urumiyə'də YAZ yayınları tarafından yayınlanan Günümüz Aydın Kitabı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dədə Katib'in Milli Şiirləri

İstərim soy tanıtam,
Türkiçədir mənim dilim,
Müslümanam imanlıyam,
Azərbaycan elim mənim.

*Dədə Katib Türk oğluyam,
Başmaq olmam, börk oğluyam,
Qorxu bilməz Türk oğluyam,
Geyrətli Türklərə səlam.*

*Urmu Gölü! Çox adlımdır ulusun,
Bütün Türk Dünyası sənin ulusun,
Türlü türlü qaynaqlardan dolusun,
Əl uzadaq qaynaqlardan yol bulaq,
Tanrı vermiş faydalardan bol bulaq.*

Yurdum	يوردوم
<p>İstərəm qısaca tərif eyliyim, Şöhrətin yayılıb hər yana yurdum. Mən sənin oğlunam, sən mənim anam, Ananı dəğişməmə cəhâna yurdum.</p>	<p>ایسترم قیساغا تهریف ائیه ایم شهرتین یاییلیب هر یانا یوردوم من سنین اوغلونام سن منیم انام آنانی دگیشم جھانا یوردوم</p>
<p>✿</p> <p>Şöhrətin ucalıb tutub hər yanı, Suların yetirir dürr ü mərəcanı,³¹ Dağların, daşların zəbərəcəd³² kânî,³³ Düzgənlərin³⁴ bənzər Rızvan'a³⁵ yurdum.</p>	<p>✿</p> <p>شهرتین اوچالیب توتوب هر یانی سولارین یئتیریر در مرجانی داغلارین داشلارین زیرجد کانی دوزگن لرین بنز رضوانا یوردوم</p>
<p>✿</p> <p>Şirin suların var kimi yâ toprağın, Yer altı qaynaqların dalda bucağın, İstidir soyumaz qızğın ocağın, Od vurur xayına, düşmana yurdum.</p>	<p>✿</p> <p>شیرین سولارین وار کیمیا توپراغین یئر آلتی قیناقلار دالدا بوچاغین ایستی دیر سویوماز قیزغین اوچاغین اود وورار خایینا، دوشمانا یوردوم</p>
<p>✿</p> <p>Xalqlar içində ucadır başım, Parlaq ulduzların batmaz günəşin, Kül altta [altında] kükrəyir sözməz atəşin, Şülə çəkib qalxar âsumâna³⁶ yurdum.</p>	<p>✿</p> <p>خالقار ایچینده اوچادیر باشین پارلاق اولدوزلارین باتماز گونشین کول آلتتا کۆکه بیر سۆنمز آتشین شعله چکيب قالخار آسانا یوردوم</p>
<p>✿</p> <p>Tarixdən silinməz, getməz adım var, Heç əksigin yoxdur hər bir zadın var, Çox kâmil bir dilin, ağız dadın var, Dil acizdir çəksin bəyana yurdum.</p> <p>✿</p>	<p>✿</p> <p>تاریخدن سیلینمز، گتممز آدیم وار هیچ اسکیکین یوخدور هر بیر زادین وار چوخ کامل بیر دیلین، آغیز دادین وار دیل عاجیزدیر چکسین بیانا یوردوم</p> <p>✿</p>

³¹ dürr ü mərəcan: İnci və dəğərli taş

³² Zəbərəcəd: Yeşil dəğərli taş.

³³ Kân: Maden

³⁴ Düzgən: Düzlük

³⁵ Rızvan: Cənnət

³⁶ Âsumân: Gök

<p>Qoynunda bəslənib çox qəhrəmanlar, Tufan sarsıtmayan qorxmaz oğlanlar, Güçlü qollar ilə ərəkək aslanlar, Hayqırıb girəndə meydana yurdum.</p> <p>❁</p> <p>Tarixlər səpt edip³⁷ iftixarların, Bagir Xan, Səttar Xan, Şəhriyarların, Dünya boyu qalan yadıqarların, Nə hesaba gəlir, nə sana yurdum,</p> <p>❁</p> <p>Üstün şairlərin sözləri aşkâr,³⁸ Vəzin-qafiyədə, mənada pür-bâr,³⁹ İtməz əsərləri qlır paydâr,⁴⁰ Umudum var həqqə, Qurana yurdum.</p> <p>❁</p> <p>Adlım ozanların xoş avazları, Gözəl barmaqları çalır sazları, Göllərdə yayxanır⁴¹ Quba qazları, Qayalar sevinir tərlana yurdum.</p> <p>❁</p> <p>Dədə Qorqut adı dillərdə əzbər, Vâhid,⁴² Fuzulilər, Âşiq Ələsgər, Sözə dözüm verən Dolulu Əbazər,⁴³ Söhbəti ruh verir insana yurdum.</p> <p>❁</p> <p>Xəstə Qasım, Nəbati'dən⁴⁴ yâd olsun,</p>	<p>قوينوندا بسلنئب چوخ قهرمانلار طوفان سارسئتمان قورخماز اوغلانلار كوجلو قوللار ايله ارکك اسلانلار هايقئرب كئرئنه ميدانا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>تاريخ لر ئبت اندئب افتئخارلارئ باقئر خان ، ستارخان ، شهربارلارئ دوئيا بوئو قالان يادئكارلارئ نه حسابا كئئر نه سانا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>اوستون شاعئرلئرئ سؤزلئرئ آشكار وزن-قافئيه ده، معنادا پئرار اقتئر ائرلئرئ قالار پائدئر اومودوم وار حقه قورائا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>آدئم اوزانلارئ خوش آوازلارئ كؤزل بارماقلارئ چالئر سازلارئ كؤللرده يايخانئر قوبا قازلارئ قايالار سئوئئر تئلانا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>دده قورقوت آدى دئللرده ائئر واحد، فضولئ لر، آئئق علمسكئر سؤزه دؤزوم وئرئ دوللو آبآذر صؤحبتئ روح وئرئر ائئسانا يوردوم</p> <p>❁</p> <p>خسته قاسم نئاتي دن ياد اولسون</p>
---	---

³⁷ Səp etmək: Kaydetmək.

³⁸ Akar. Açık.

³⁹ Pür-bâr: Dolu.

⁴⁰ Paydar: Sonsuzç

⁴¹ Yayxanmaq: Yıkanmaq

⁴² Vahid: Ali ağa Vahid, Azərbaycanın son asır gazel ustatlarından.

⁴³ Dolulu Əbazər: Güney Azərbaycan şairlərindəndir.

⁴⁴ Nəbati: حكيم ابوالقاسم نئاتي Güney Azərbaycan şairlərindəndir.

Qul Hartn'da öz dinində şad olsun,
Balullu, Miskin'dən xoşca ad olsun,
Doğru yol açılır urfana yurdum.

Dullu Mustafa'nın⁴⁵ çəkək [çəkəlim] adını,
Urfan məktəbinin qol qanadını,
Baldan şirin sözlərinin dadını,
Bismillah o şəhd-i şana yurdum.

Çağdaş şairlərin himmət etsinlər,
Ata babaların yolun getsinlər,
Söz xəncərin vurup düşmən didəsinlər,
Gürültü salsınlar dörd yana yurdum.

Düşməne aldanmaz Türklərin soyu,
Bükülsün xainin qaməti boyu,
Çoxların ağzının axır suyu,
Göz qoyublar Azərbyaycana yurdum.

Azərbaycan doğruluğu bəğənər,
Yurdun sevər ulusuna güvənər,
Biri sağa, biri solar sevinər,
Məndə fəxr edirəm urfana yurdum.

Yüzlər dərdə dərman duzlu göllərin,
Dərin dərələrin, geniş çöllərin,
Doğruluq səmtinə açıq yolların,
Şanlı Azərbaycan, ey ana yurdum.

Qul Hartın da öz dinində şad olsun
baluolo muskından xoşca ad olsun
doğru yol açılacaq urfana yurdum

dollu musluğu nın çəkək Adını,
urfan məktəbinin qol qanadını
balıdan şirin sözlərinin dadını
bismillah o şəhd-i şana yurdum

çağdaş şairlərin himmət etsinlər
ata-babaların yolun getsinlər
söz xəncərin vurub düşmən didəsinlər
gürültü salsınlar dörd yana yurdum

düşməne aldanmaz türklərin soyu
bükülsün xainin qaməti boyu,
çoxların ağzının axır suyu
göz qoyublar azərbaycana yurdum

azərbaycan doğruluğu bəğənər,
yurdun sevər ulusuna güvənər
biri sağa, biri solar sevinər
məndə fəxr edirəm urfana yurdum

yüzlər dərdə dərman duzlu göllərin
dərin dərələrin, geniş çöllərin
doğruluq səmtinə açıq yolların
şanlı azərbaycan, ey ana yurdum

⁴⁵ Dollu Mustafa: Güney Azərbaycan şairlərindəndir.

<p>Sənin əki adın Atırpatandır,⁴⁶ Sonra Azərbaycan, Azərbaycandır, O üçü mənada od qoruyandır, Atəşi yandırdım cəhana yurdum.</p>	<p>سەنن اسکی آدین آتیرپاتان دیر سوزنا آذربایجان، آذربایجان دیر هر اوچو معنادا اود قورویان دیر آتشی یاندیردیم جھانا یوردوم</p>
<p>❁ Meyvəli bağçalar, gözəl bağların, Yaşıl yaylaqların, uca dağların, Cansızlı dirildir bahar çağların, Dərdləri çattırır dərmana yurdum.</p>	<p>❁ مئیوه لی باغچالار، گۆزل باغلارین یاشیل یایلاقلارین، اوچا داغلارین جانسیزی دیریلیر باهار چاغلارین دردلری چاتدیریر درمانا یوردوم</p>
<p>❁ Babək tək ər yıxan Bayındırخانlar, Ordular dağıdan, alay pozanlar, Nəbi ilə Kərəmtək qoçaq oğlanlar, Qalıq ad qoyublar cəhana yurdum.</p>	<p>❁ بابک تک ار بیخان بایندیرخانلار اوردولار داغیدان ، آلی پوزانلار نبی ایله کرم تک قوچاق اوغلانلار قالیق آد قویوبلار جھانا یوردوم</p>
<p>❁ Qorxmaz igidlərim mərd-i mərdana, On igidə bərabərdir bir dana, Hayqırub girəndə hərdən meydana, Bənzəyir bir qızmış qaplına yurdum.</p>	<p>❁ قورخماز ایگیدلریم مرد مردانا اون ایگیده برابردیر بیر дана هایقیریب گیرنده هردن میدانا بنزه بیر بیر قیزمیش قاپلانا یوردوم</p>
<p>❁ Qənarilər uça, qona çəmənə, Qumrular zoq edər sünbül, çəmənə, Bülbül gülə aşıq, məndə vətənə, Şur-goga salaram gülşana yurdum.</p>	<p>❁ قناری لر اوچا قونار چمنه قومرولار ذوق ائدر سونبول سمنه بولبول گوله عاشیق من ده وطنه شور-غوغا سالارم گولشانانا یوردوم</p>
<p>❁ Dədə Katib həqqi diyər dayanmaz, Yurdu sevər ölənə tək usanmaz, İbrahim aşıqı atəşə yanmaz, Bir qoçam gəlmişəm qurbana yurdum.</p>	<p>❁ دده کاتبی حقی دئیهر دایانماز یوردو سئور اولنه تک اوسانماز ابراهیم عاشیقی آتسه یانماز بیر قوچام گلیمیشم قوربانانا یوردوم</p>

⁴⁶ Atropat: Azərbaycan'ın DLT'te geçen adıdır.

<p>El Gücü El gücü ilə ağa olan, xan olan, Xanlığın zəvalı, pis peşədəndir. Şîr⁴⁷ istəməz yanqın düşsün cəngələ,⁴⁸ Aslanın sağlığı o meşədəndir.</p> <p>❁</p> <p>Könül bir mərkəzdir bənzər günəşə, Ondan nur aylar əndama,⁴⁹ başa, Sultan bir ağaçtır, millət bir rîşə,⁵⁰ Ağacın varlığı o rîşədəndir.</p> <p>❁</p> <p>Rîşəsiz ağacı çox tez yel atar, Ağaca var qüdrət rîşədən çatar, Tənâbsız⁵¹ çadırın pâyəsi⁵² yatar, Bu məsəl qədimdən, həmişədəndir.</p> <p>❁</p> <p>Dədə Katib, xəstə könlüm şad olar, Yaxşı yaman ölər qalan ad olar, Hâkim, adil olsa yurd âbâd olar, Ədalət ilmdən, əndişədəndir.⁵³</p>	<p>اتل گوجو ایله، آغا اولان خان اولان خانلیغین زوالی، بیس پئشه دن دیر شیر ایسته مز یاقین دوشسون جنگله آسلائین ساغلیغی او مئشه دن دیر</p> <p>❁</p> <p>کونول بیر مرکدیر بنزه ر کونشه اوندان نور یاییلار، انداما، باشا سلطان بیر آجاج دیر، میللت بیر ریشه آجاجین وارلیغی او ریشه دن دیر</p> <p>❁</p> <p>ریشه سیز آجاجی چوخ نثر یئل آتار آجاجا وار قدرت ریشه دن چاتار طنابسیز چادیرین پایه سی یاتار بو مثل قدیمدن، همیشه دن دیر</p> <p>❁</p> <p>دده کاتب، خسته کونلوم شاد اولار یاحشی یامان اولر قالان آد اولار حاکم، عادل اولسا، یورد آباد اولار عدالت علمدن، اندیشه دن دیر</p>
--	--

⁴⁷ Şîr: Aslan.

⁴⁸ Cəngəl: Orman.

⁴⁹ Əndam: Vucut

⁵⁰ Rîşə: Kök

⁵¹ Tənâb: İp, Kəndir

⁵² Pâ: Ayak

⁵³ Əndişə: Düşüncə, fikir.

Ələ Düşməz

İnsanoğlu bugün sağsan xoş danış,
Sabah ömrün bitər dil ələ düşməz,
Cavanlıq bir güldür açar baharda,
Qış zamanı gəlsə gül ələ düşməz.

Şirin danış könülləri eylə şâd,
Unutma dostları hərdən eylə yâd,
Tək dolanma, quş uça[n]maz tək qanad,
Qırma qol qanadın el, ələ düşməz.

Var gücünlə xəlqə eylə xidməti,
Həqqə ibadətın budur hikməti,
Hürmət ələ əldən vermə fürsəti,
Düşgün ata-ana bil ələ düşməz.

Həqiqi insanlar, vəfali dillər,
Həqqi gizlə[t]məzlər bir gün diyəllər,
Dolansa dövrlər tükənsə illər,
Dədə Katib kimi qul ələ düşməz.

اله دوشمز

انسان اوغلو بوگون ساغسان خوش دانیش
صباح عۆمرون بیتر دیل اله دوشمز
چوانلیق بیر گول دور آچار باهارد
قیش زامانی کلسه گول اله دوشمز

شیرین دانیش کونول لری ائیله شاد
اونوتما دوستلاری هردن ائیله یاد
تک دولانما قوش اوچانماز تک قاناد
قیرما قول قانادین ایل اله دوشمز

وار کوجون له خلقه ائیله خدمتی
حقه عبادتین بودور حکمتی
حورمت ائله الین وئرمه فرصتی
دوشگون آتا - آتا بیل اله دوشمز

حقیقی انسانلار وفالی دیل لر
حق کیزلمزلر بیرگون دئییه رلر
دولانسا دؤوره لر توکنسه ایل لر
دده کاتب کیی قول اله دوشمز

Bu dünya bir bazarçadı,
 Hər kəs bir cür gəzər gedər,
 Biri sözün düzün diyər,
 Biri gələt yazar gedər.

Biri heç danışmaz yalan,
 Biri düz söz deməz inan,
 Biri düz yol verər nişan,
 Biri yolun azar gedər.

Biri atəş alışdırar,
 Həlal həram qarışdırar,
 Biri xəlqi barışdırar,
 Biri ara pozar gedər.

Dədə Katib qurtar sözün,
 Pözma ağzın dadın duzun,
 İndi desən sözün düzün,
 Millət görün qazar gedər.

بودونیا بیر بازارچادی
 هرکس بیر جور کرر گنر
 بیرى سۆزون دوزون دیر
 بیرى غلط یازار گنر

بیرى هیچ دانیشماز یالان
 بیرى دوز سۆز دئمز اینان
 بیرى دوز یول وئرز نیشان
 بیرى یولون آزار گنر

بیرى آتیش آلیشدیرار
 حلال حرام قاریشدیرار
 بیرى خلئی باریشدیرار
 بیرى آرا پوزار گنر

دده کاتب قورتار سۆزون
 پوزما آغزین دادین دوزون
 ایندی دئسن سۆزون دوزون
 میللت گۆرون قازار گنر

Səbr Eylə	صبر ائيله
<p>Dəli könlüm dərd halimi, Qatıb səbr eylə, səbr eylə, Səbr edənlər muradına, Çatıb səbr ilə səbr eylə.</p>	<p>دل کونلوم درد حالیمی قائیب صبرائیله صبر ائيله صبر ائیدنلر مورادینا چاتیب صبرایله صبرائیله</p>
<p>✿ Gogayə qattım başımı, Axdarıram gözyaşımı, Qohum qardaş eldaşımı, Atıb səbr eylə səbr eylə.</p>	<p>✿ غوغایه قاتدیم باشیمی آخیدیرام گۆز باشیمی قوهوم قارداش ائل داشیمی آتیب صبرائیله صبرائیله</p>
<p>✿ Qış çıxar bahar, yaz olu[r], Pis gönün ömrü az olu[r], Gün çıxar gönlüm saz olu[r], Batıb səbr ilə səbr eylə.</p>	<p>✿ قیش چیخار باهار یاز اولو پیس گونون عومرو آز اولو گون چیخار کونلوم ساز اولو باتیب صبرائیله صبرائیله</p>
<p>✿ Yaman gündə coşub əsmə, Sən umudun mevladan kəsmə, Kâm alırsan sən tələsmə, Katib, səbr eylə səbr eylə.</p>	<p>✿ يامان گونده جوشوب اسمه سن اومودون مولادان کسمه کام آلیرسان سن تلمسمه کاتیب صبرائیله صبرائیله</p>

Dəli könül məndən sənə vəsiyyət,
Qara zigil, Hindi xal olmaz olmaz,
İpək düzəllər tut yaprağından,
Hər kətan bezindən şal olmaz olmaz.

Bir hal olmaz, dəyişlənər havalar,
Qırılar qanadlar yanar yuvalar,
Buruldıyub bir birini qavalar,
Meydanda danalar, kəl olmaz olmaz.

Alçaq insan uca yerdə dansılar,
Qanmaz xeyir şərrin yatar ansalar,
İt milçəyi bal arısın yansılar,
Şan bağlıya bilməz bal olmaz olmaz.

İnsan olan seçər yarı, yoldaşı,
Doğru dost yolunda vərər başı,
Sərraf ol tanı qiymətli daşı,
Tənəkiyə boyansa ləl olmaz olmaz.

Dədə Katib hər məclisə qatılmaz,
Heyvan meydanında insan satılmaz,
Aqır insan bir söz ilə atılmaz,
Yel qavan, at qovar sal olmaz olmaz.

دل کونول مندن سنه وصیت
قارا زیگیل هندی خال اولماز اولماز
ایک دورلار توت یاپراغیندان
هر کتان بئزیندن شال اولماز اولماز

بیر حال اولماز دیشله نر هاوالار
قیریلار قانادلار یانار یووالار
بورولسویوب بیر بیرینی قاولار
میندانا دانالار کل اولماز اولماز

الچاق انسان اوچا بئرده دانسیلار
قانتاز خیر شرین یاتار آن سالار
ایت میلچی بال آریسین یانسیلار
شان باغلا یا بیلمز بال اولماز اولماز

انسان اولان سسچر یاری یولناشی
دوغرو دوست یولوندا وئر باشی
صراف اول خوش تانی قیمتلی داشی
تنیکنه بو یانسا لعل اولماز اولماز

دده کاتب هر مجلسه قاتیلماز
حیوان میدانیندا انسان ساتیلماز
آغیر انسان بیر سوز ایله آتیلماز
یئل قاولان آت قووار سال اولماز اولماز

Azərbaycan Oğluyam

Yaradanın qudrətinə çox şükür,
İstəyib yaradıb insan oğluyam,
Yurdumu sevərəm, soyumu danmam,
Türki dilli mən müsəlman oğluyam.

Sevərəm yurdumun qoç oğlanların,
Üstün şairlərin, xoş dastanların,
Savaş meydanında qəhrəmanların,
Uğrunda baş verən Qurban oğluyam.

Həq aşiqi həqdən alar payını,
Hədər etməz, bilər ömrün sayını,
Qovalaram yurdumuzdan xayını,
Tülküdən qorxmaram aslan oğluyam.

Tərpənir könlümdə doğru duyqular,
Qoymam yurdumuza qonsun bayquşlar,
Məni qorxudanmaz hər kiçik sular,
Dalğalı dənizdə tufan oğluyam.

Dədə Katib vətən eşqi canımda,
Geyrət damarımda isti qanımda,
Öluncə durmuşam düz peymanımda,
İranlıyam, Azərbaycab oğluyam.

آذربایجان اوغلو یام

یارادانین قدرتینه چوخ شوکور
ایسته بیب یارادیب انسان اوغلو یام
یوردومو سئورم ، سو یومو دائم
تورکی دیلی من مسلمان اوغلو یام

سئورم یوردومون قوچ اوغلانلارین
اوستون شاعرلرین خوش داستانلارین
ساواش میدانیندا قهرمانلارین
اوغروندا باش وئرن قوربان اوغلو یام

حق عاشقی حقدن آلا ر پایینی
هدر اتمز ، بیلر عومرون سایینی
قووالارام یوردوموزدان خایینی
تولکودن قورخارام آسلان اوغلو یام

ترپنیر کونلومه دوغرو دویغولار
قویام یوردوموزا قونسون باقوشلار
منی قورخودانماز هر کیچیک سولار
دالغالی دنیزه طوفان اوغلو یام

دده کاتب وطن عشقی جانیمدا
غیرت داماریمدا ایستی قانیمدا
اولونجه دورموشام دوز پیمانیمدا
ایرانلی یام ، آذربایجان اوغلو یام

Qadir Allah'ın qələmi aləmə fərman yazar,
Ay günəşə həm fələkə bir əcayib devran yazar,
Laşərikti qüdrətiylə yar edibdi hər nə var,
Göz görməyən bir xanədə boş sudan insan yazar.

“Ennâ atəyna”⁵⁴ surəsi şad ətti peyğəmbəri,
Yüz yirmi dörd min içində doğruluğun sərvəri,
Dilim oxur, sinəm yazar mən neylərəm dəftəri,
Qəza qədər öz əlində istərsə hər an yazar.

Lafəta ella Ali Heydərđi şahım mənım,
Azmarım yoldan kinarə doğrudur rahim mənım,
Əgərki mən təqsirkaram çoxdu günahım mənım,
Lütf eyləsə dəftərinə bir əff-ü rəhman yazar.

Ələst günü bəla deyib cam-i iman içmişəm,
Beş aləmi tey etmişəm altı ərkan seçmişəm,
Dədə Katib yar yolunda billah candan keçmişəm,
Aşiq məşuqun yolunda canını qurban yazar.

قادر آلاھین قلمی عالمه فرمان یازار
آی کونشہ م فلكه بیر عجاب دؤوران یازار
لا شریکدی قدرق ایله یارادیدی هر نه وار
کؤز کورمه بن بیر خانه ده بوش سودان اینسان یازار

انا اعطینا سورہ سی شاد اتندی پیغمبری
یوز بیرمی دؤرد مین ایچینده دوغرولوغون سروری
دیلیم اوخور سینہ م یازار من نئیرم دفتری
قضا قدر اؤز الینده ایسترسه هر آن یازار

لافتی الا علی حیدردی شاهیم منیم
آزمارام یولنان کیناره دوغردور راهیم منیم
آکر کی من تقصیر کارام چوخدور کوناھیم منیم
لوطف ائیله سه دفتیرینده بیر عفو رحمان یازار

الست کونو بلا دئییب جام ایمان ایچمیشم
بئش عالی طی اتتمیشم آتی ارکان سئچمیشم
دده کاتب یار یولوندا بیلاھ جانندان کئچمیشم
عاشیق معشوقون یولوندا جانینی قوربان یازار

⁵⁴ انا اعطینا سورہ سی: Kevser Suresinin başlangıcıdır.

Yardımla Yaradanım	Yardımla Yaradanım
<p>Ədalət sust olanda, Yardımla yaradanım, Çoban qurda dost olanda, Yardımla yaradanım.</p> <p>❁ ❁</p>	<p>عدالت سست اولاندا Yardımla Yaradanım چوبان قوردا دوست اولاندا Yardımla Yaradanım</p> <p>❁ ❁</p>
<p>Nanəciblər tox olanda, Qarışdıran çox olanda, Barışdıran yox olanda, Yardımla yaradanım.</p> <p>❁ ❁</p>	<p>نانجیب لر توخ اولاندا قاریشdırان چوخ اولاندا باریشdırان یوخ اولاندا Yardımla Yaradanım</p> <p>❁ ❁</p>
<p>Qonşu qonşuya baxanda, Canın atəşə yaxanda, Alçaq ucaya çıxanda, Yardımla yaradanım.</p> <p>❁ ❁</p>	<p>قونشو قونشویا باخاندا جانین آتسه یاخاندا آلچاق اوچایا چیخاندا Yardımla Yaradanım</p> <p>❁ ❁</p>
<p>Dədə Katib nar alanda, İş bilən bekâr qalanda, Həq danışan xar olanda, Yardımla Yaradanım.</p>	<p>دده کاتب نار آلاندا ایش بیلن بئکار قالاندا حق دانیشان خوار اولاندا Yardımla Yaradanım</p>

İrfan aləmində, insan içində,
Heç zaman yaxşıya yaman deməzlər,
Əxlaq dəftərində quran içində,
Riyakâra əhl-i Quran deməzlər.

Aşiq gərək eşq oduna alışsın,
Aşiq gərək eşq oduna alışsın,
Bir insan ki hər nə gəldi danışsın,
Həyasıza əhl-i iman deməzlər.

İnsanların vəfalısı yaxşıdır,
Aynaların şəffafıısı yaxıcıdır,
Oğrunun da insafıısı yaxşıdır,
İnsafsıza sahib vicdan deməzlər.

Dədə Katib bu cümləyə xoş inan,
İmanın xərmənin yandırar yalan,
Varlıya dost olan yoxsula düşman,
Heç qanunda ona insan deməzlər.

عرفان عالمینده انسان ایچینده
هچ زامان یاخشییا یامان دتزلر
اخلاق دفتزینده قوران ایچینده
ریا کارا اهل قرآن دتزلر

انسان اودور بوش دورماسین چالیشین
عاشق کرک عشق اودونا آلیشسین
بیرانسان کی هر نه گلدی دانیشسین
حیا سیزا اهل ایمان دتزلر

انسانلارین وفالیسی یاخشی دیر
آینالارین شفافلیسی یاخشی دیر
اوغرونون دا انصافلیسی یاخشی دیر
انصا فسیزا صاحب وجدان دتزلر

دده کاتب بو جمله یه خوش اینان
ایمانین خرمنین یاندیرار یالان
وارلیا دوست اولان یوخسولا دوشمان
هچ قانوندا اونا انسان دتزلر

Əvvəlindən adətindir sözdə yalan demərəm,
Mən Türkçə danışaram dilə “zəban” demərəm,
Anam mənə uşaqılıqdan Türk dili danışdırıb,
Atam mənə çörək verib çörəyə “nan” demərəm.

Mən anamın əmcəgindən Türkçə süd əmmişəm,
İndidə əmcək deyirəm dahi “pestan” demərəm,
Su içəndə zoq edərəm dad verməz ağzımda ab,
Sərinləsəm kölgəlikdə da “sayiban” demərəm.

Dəryalarda gəmiləri gəzdirir gəmiçilər,
Çox gözəldir gəmiçilik, da “keştiban” demərəm,
Ev-əşiqim işıqlanar qonaqları görəndə,
Mən qonağı çox sevərəm amma mehman demərəm.

Anam mənə “don” tikərdi sırıq-sırıq “arxalıq”,
Köynəgimin ətəginə dahi “daman” demərəm,
Əvvəl evdə uşaqlara Türk dilini öyrədərəm,
Anaya ana deyərəm da “madərcañ” demərəm.

Bir gözəli tərif etsəm Türkçə söz qoşaram,
Kırpiğin ox, qaşların yay, əbu kəman demərəm,
Beşigə, gəhvarə deməm o mənə yırqalayıb,
Sübhə kimin güdükçəyə mən nigəhban demərəm.

Qonşuya, həmsayə deməm mən yoldaşa da həmrah,
Əkinçiyəm keşavərz yox, toprağa xak söyləməm,
Oğula, oğul diyərəm heç pəsərcañ demərəm,
Ulduza sitarə deməm, göyə asman demərəm.

Göy guruldar, yağmur yağar, yaşılınar yaylarar,
Hər nə qədər yağış yağsa ona baran demərəm,
Dəğərliyə dəğər verrəm, ərzışdən çıxmaz başım,
Ucuza ucuz diyərəm, dahi ərzəñ demərəm.

Ata-babam Türktür mənim, Türkcə danışaram,
Farsı da xoş şirin dildir, xoşa yaman demərəm,
Dədə Katib, Türk oğluyam çox dadlıdır dilimiz,
Mahiyə, balıq diyərəm sona payan demərəm.

اولیندن عادتم دیر سۆزدە یالان نەمەر
من تورکجه دانیشارام دیله زبان نەمەر
آنام منی اوشاقلیقدان تورک دیلی دانیشدیریب
آتام منه چۆره ک وئریب چۆره که نان نەمەر

من آتامین ایجکیندن تورکجه سود امیشم
ایندیده ایجک دئییرم داهی پستان نەمەر
سو ایچنده ذوق ائدمرم داد وئرمز آغزهدا آب
سیرینلەسم کولگهلیکده دا سایبان نەمەر

دريالاردا گمیلری گزدير گميچي لر
چوخ گوزل دیر گميچي ليک دا کشتيبان نەمەر
او - انشیکیم ايشیتلار قوناقلاری کورنده
من قوناغی چوخ سئورم آما هممان نەمەر

آتام منه دون تیکردی سیریق - سیریق آرخالیق
کوینکیمین اتکینه داهی دامان نەمەر
اول ائوده اوشاقلارا تورک دیلینی اؤیرهدرم
آتا یا آنا دئییرم دا مادرجان نەمەر

سۆز قوشارام بیرگۆزهلی تهریف ائتسم تورکجه
اوخ قاشلارین یای، ابروکان نەمەر کیریک
بئشیکه گهواره نئم او منی بیرقالاییب
صوبجه کی گودوکچویه من نکیمان نەمەر

قونشویا هسایه نئم من یولداشا دا همراه
اوغولا اوغول دئییرم هیچ پسر جان نەمەر
اکیچییم یوخ کشاورز، تویاغا خاک سؤیلیم
اولدوزا ستاره نئم کویه آسمان نەمەر

گوی گورولدار یاغمور یاغاریشیلانار یایلار
هر نه قدر یاغیش یاغسا اونا باران نەمەر
دکریله دکر وئرریم ارزشدن چییخاز باشم
اوجوزا اوجوز دئییرم داهی ارزان نەمەر

آتا - بابام تورک دور منیم تورکجه دانیشارام
فارسدا خوش شیرین دیلیدیر خوشایامان نەمەر
دده کاتب تورک اوغلو یام چوخ دادلیدیر دیلیمیز
ماهی یه بالیق دئییرم سونا پایان نەمەر

Qadir Allah; bu nə şurdur zəmanda?
 Baxça bizimkidir, gül bizim dəğil,
 Sən bölən bölgələr qəbul olmadı,
 Pətək bizimkidir, bal bizim dəğil.

Bahar çağı göy geyinir səhrələr,
 Zoqa gəlib dalğa vurara dəyalar,
 Yağmur yağar yaşillanar dəryalar,
 Yayla bizimkidir, el bizim dəyil.

Qurda yol verdilər xayın çobanlar,
 Xara, yoldaş oldu naşı bağbanlar,
 Od alıb mədənlər, alışıdı kanlar,
 Mədən bizimkidir, ləl bizim dəyil.

Nə tufandır, nə gogadır, nə duman,
 Atəş alıb xərmənimiz yan ha yan,
 Dedə Katib, dilin saxla dur, dayan,
 Ürək bizimkidir, dil bizim dəyil.

قادر الله بو نه شور دور زاماندا
 باخچا بيزيمكي دير گول بيزيم دگيل
 سن بولن بولگولر قبول اولمادی
 پتک بيزيمكي دير بال بيزيم دگيل

باهار چاغی گوی گئینیر صهرالار
 زوقا گلیب دالغا وورار دریالار
 یاغمور یاغار یاшил لانار دریالار
 یا یلا بیزیمکی دیر ائل بیزیم دگیل

قوردا یول وئردیلر خائین چوبانلار
 خارا یولداش اولمو ناشی باغبانلار
 اود آلیب معدن لر آلیشیدی کانلار
 معدن بیزیمکی دیر لعل بیزیم دگیل

نه طوفان دیر نه غوغادیر نه دومان
 آتش آلیب خرمتمیز یان ها یان
 دده کاتب دیلین ساخلا ، دور ، دایان
 اوره ک بیزیمکی دیر دیل بیزیم دگیل

Qadir Allah üç dörd yüzlü insana,
Səqiz dərd ver səqizi də dərrmansız,
Bir insan ki söz gezdilir şor salar,
Can verəndə onu öldür imansız.

Ya rəb firsat vermə gəda namərdə,
Ürəgini, doldur kedərə dərdə,
Yıxılsa vur, qoyma düzəlsin birdə,
Başı heç olmasın bəla dumansız.

Od, yandırın qarasını ağını,
Şəxtə vursun bostanını bağını,
Dolu döysün baxcasını bağını,
Buğdasıda dənsiz olsun samansız.

Dədə Katib fəsad toxmun əkənlər,
Hər bir gücü yettini bükənlər,
Xəlqin xoşluğundan sancı çəkənlər,
Ömür boyu sancı çəksin amansız.

قادر الله اوج دورد اوزلو انسانا
سگگیز درد وئر سگگیزی ده درمانسيز
بیر انسان کی سوز گردیر شور سالار
جان و نرنده اونو اولور ایمانسيز

يارب فرصت وئرمه گدا نامرده
اوره گيئي دولور کدره درده
بيخيلسا وور قوما دوزه لسين بير ده
باشی هيچ اولماسين بلا دومانسيز

اود يانديرسين قاراسيني آغيني
شخته وورسون بوستانيني باغيني
دولو دويسون باخجاسيني باغيني
بوغداسی دا دنسيز اولسون سامانسيز

دده کاتب فساد توخمون اکنلر
هر بير گوجو پئئديگيني بوکنلر
خلقين خوشلوغوندان سانجي چکنلر
عؤمور بويو سانجي چکسين آمانسيز

İnsan	انسان
<p>Oğul çox güvənmə gününə, Bax tarixə hər zamandan ibrət al, Çoxlarını topraq çəkdi kamına, Topraq olan ustuxandan ibrət al.</p>	<p>اوغلو چوخ گووه نمه گونونه باخ تاریخه هر زماندان عبرت آل چوخلارینی تورپاق چکدی کامینا تورپاق اولان استخوانندان عبرت آل</p>
<p>❁ ❁ Hanı Nəmrud yaptı burç-i asımanı? Hanı şəddad, onun bağ-i rizvanı? Hani Ferovn etti kəbir tüğyanı, Bax sonuna o nadandan ibrət al.</p>	<p>❁ ❁ هانى نمرود باپدى برج آسمانى؟ هانى شداد ، اونون باغ رضوانى؟ هانى فرعون اتتى کبير طغيانى باخ سونونا او نادانندان عبرت آل</p>
<p>❁ ❁ Hani səlsal o qurşandı polada, Hani Əbucəhl durdu inada, Çox zalimlər məhv oldular dünyada, Müslümansan o Qurandan ibrət al.</p>	<p>❁ ❁ هانى صلصال او قورشاندى پولادا هانى ابو جهل دوردو عنادا چوخ ظالم لر محو اولدولار دونيادا مسلمانسان او قورانندان عبرت آل</p>
<p>❁ ❁ Hanı Lenin Bolşiviklik yarattı, Unuttu Allahı, dinini attı, Yetmiş il yaşadı məramı battı, Bax qüdrətə yaradandan ibrət al.</p>	<p>❁ ❁ هانى لنین بولشویک لیک یاراتدی اونوتدو آلاهی دینینى آتدی یئتمیش ایل یاشادی مرامی باتدی باخ قدرته یارادانندان عبرت آل</p>
<p>❁ ❁ Dədə Katib kibr edənlər xar oldu, Beş gün atın qovdu giriftar oldu, Pozuldu kaxları tar-mar oldu, Bayquşun qonan o virandan ibrət al.</p>	<p>❁ ❁ دده کاتب کبر ائندن لر خوار اولدو بئش گون آتین قوودو گرفتار اولدو پوزولدو کاخلاری تار - مار اولدو بايقوش قونان او ويرانندان عبرت آل</p>

Urmu gölü, əvvəl Allah yâd olsun,
Könlümüzdə dayim Allah yâd olsun,
Azərbaycan millətimiz şad olsun,
Xoş düşünək, xoş çalışaq, xoş bilək,
Bir-bir ilə xoş danışaq xoş gülək.

Urmu gölü baharların, yazların,
Göllərində, ördək, sona, qazların,
Türkü aşqların, Türkü sazların,
Çalib oxusunlar dağılsın gömlər,
Aramızdan getsin kədər sitəmlər.

Urmu gölü, mən bağıyam ellərə,
Azərbaycana həm Türkü dillərə,
Neysan yağmuruna, axan sellərə,
Yağmur vursun paslarımız silinsin,
Çirkinlik, gözəllik o vəqt bilinsin.

Urmu gölü Türk oğluyuq Türkük biz,
Yurdumuzun qoruqçusu Türkük biz,
Başmaq olmamışıq hervaxt borkük biz,
Tarix boyu ucalmışıq, ucayıq,
Düşmənlər sanmasın düşqün qocayıq.

Urmu gölü dalgaların qalxanda,
Şimşək vuru, ıldırımlar çaxanda,
Coşqun çaylar, şarıldayıp, axanda,
Şirin sular gəlip, səndə dolanda,

اورمو گۆلو اول آلاھ آد اولسون
کۆنلوموزده دائم آلاھ یاد اولسون
آذربایجان میللتیمیز شاد اولسون
خوش دوشونک ، خوش چالیشاق ،خوش نیلک
بیر - بیر ایله خوش دانیشاق خوش کولک

اورمو گۆلو باهارلارین ، یازلارین
کۆللرینده، اوردک ، سونا ، قازلارین
تورکو آشیقلارین تورکو سازلارین
چالیب اوخوسونلار داغیلین غم لر
آرامیزدان گتسین کدر سیتم لر

اورمو گۆلو من باغلی یام ائلله
آذربایجانا هم تورکو دیل لره
نیسان یاغمورونا آخان سئل لره
یاغمور وورسون پاسلاریمیز سیلینسین
چیرکین لیک، کۆزل لیک او وقت بیلینسین

اورمو گۆلو تورک اوغلویوق تورکوک بیز
یوردوموزون قوروقچوسو تورکوک بیز
باشماق اولمامیشیق هر واخت بۆرکوک بیز
تاریخ بویو اوچالیشیق اوچالیق
دوشمن لر سانماسین دوشکون قوچالیق

اورمو گۆلو دالغالارین قالخاندا
شیمشک وورور ایلسیرلار چاخاندا
جوشقون چایلار شاریلدا یب آخاندا
شیرین سولارگیلیب سنده دالاندا

Qurumazsan, dünya boyu qalarsan.

Urmu gölü! Baldan şirin duzun var,
Payız, qıda, ördəklərin qazın var,
Dalğalarda gözəl nağmə sazın var,
Çal sazını ahir sime dayansın,
Çimenlərin yeşil dona boyansın.

Urmu Gölü! Dalgaların şarıldar,
Yıldırım çaxar göklər har har harıldar.
Gece vaqti yıldızların parıldar,
Bizim de bir yıldızımız yücelsin,
Dostlar gülüp, düşmanlar da qocalsın.

Urmu Gölü! Qurumasın sellərin,
Sarsılmasın dörd yanında ellərin,
Nəfəsinnən əsən sərin yellərin, O
yellərdən gəlir vəhdət qoxusu, Həm Həm
vəhdət həm məhəbbət qoxusu.

Urmu Gölü! Ördəklərin parıldar,
Qonar suya, qanat çalar, pırıldar,
Ovçu vurur, yaralanıb, sızıldar,
Sızıltıdan biz də yediz sədəmə,
Rəhmət olsun o rəhmətlik dədəmə.

Urmu Gölü! Necə xanlar savmusan,
Necə şahlar, Süleymanlar savmusan,
Qocalmısan, çox dövranlar savmusan,

qorumasın dünya boyu qalarsan

اورمو گولو! بالدان شیرین دوزون وار،
پایز، قیشدا، اردکلرین قازین وار،
داغلاردا گوزل نغمه سارین وار،
چال سارین آخر سجه دایا نسین،
چیمینلرین بیشیل دونا بو یانسین.

اورمو گولو! دالقالرین شاریلنار،
یلدیریم چاکر کوکلر هار هار هاریلنا ،
کجه وقی یلدریلرین پاریلنار،
بیزمده بیر یلدریز یوجلسین،
دوستدار گولوب، دوشمانلار دا قوجالسین.

اورمو گولو! قوروماسین سللرین،
سارسیلماسین دروت یانیندا اللرین،
نفسینن اسن سرین یلدرین،
او یلدرن کلیر وحدت قوخوسو،
هم وحدت هم محبت قوخوسو.

اورمو گولو! اردکلرین پاریلنار،.
قونار سویا، قانات چالار، پرادار،.
او وچو وورار، یارالانیب، سیزیلنار،
سیزیلتیدان بیز ده یدیک صدمه،
رحمت اولسون او رحمتلیک ده ده مه.

اورمو گولو! نجه خانلار سوموسان
نیجه شاهلار سلیمانلار سوموسان

Qocalıqdan bir az bizə sən danış,
Uzax durma, bizim elə gəl danış.

Urmu Gölü! Şəfəqlərin sönməsin,
Zaman çərxi zərərinə dönməsin,
Özgə quşu sularına qonmasın,
Ellər gəlsin, dönüp gedsin dal ba dal,
Sən heyifsən, getmə getmə hələ qal.

Urmu Gölü! Dörd bir yanın tanıram,
Hal diliylə nə dediğin qanıram,
Bilməm nədən od almışam, yanıram,
Sən bir su səp bu atəşə qoy sənə,
Heyif olsun, zəman dönüb tərsinə.

Urmu Gölü! Gürültülü səsin var,
Dostu güldürməyə çox həvəsin var,
Elə şəfa verən xoş nəfəsin var,
O nəfəsdən göndər gəlsin bizlərə,
Urmu'dan Salmas'a Xoy'dan Təbrizə.

Urmu Gölü! Duzlu dadın var sənin,
Xatirələrdə hər vaxt yadın var sənin,
Tarixlərdə bəlli adın var sənin,
Sənin adın iftiharlı bizlərə,
Tikan batsın, yurda xain gözlərə.

قوجالمسان چوخ دورانلار ساوموسان
قوجالقدان بيزاز بيزه سن دانيش،
اوزاخ دورما، بيزيم اله گل دانيش.

اورمو گلو! شفقارين سونمه سين،
زمان چرخي ضررينه دونمه سين،
اوزگه قوشو سولارينا قونماسين،
الركلسين، دونوب كلسين دال با دال،
سن حيفسن، گمه گمه هله قاب.

اورمو گلو! درود بير يانين تانيرام،
حال دليله نه دديگين قانيرام،
بيلم ندن اود الميشام، يانيرام،
. سن بير سو سپ بو آتسه قوي سونه،
حيف اولسون، زمان دونوب ترسينه.

اورمو گلو! گورولتولو سسين وار،
دوست گولدمر مکه چوخ هوسين وار،
اله شفا ورن خوش نفسين وار،
او نفسيندن گوندر گلکسين بيزره،
اورمودان سلماسا خويدان تبريزه.

اورمو گلو! دوزلو دادين وار سنين،
خاطره لرده هر وخت يادين وار سنين،
تاريخ لرده بللي ادين وار سنين،
سنين ادين افتخاردير بيزره،
نيکان باتسين بوردا خاين گوزلره.

Urmu Gölü! Yatmamısan, oyaxsan,
Boya götürməzsən, özün boyaqsan,
Azərbaycan tarixinə dayaxsan,
Sən dayaq ol, Allah sənin dayağın,
Dünya boyu büdrəməsin ayağın.

Urmu Gölü! Bilməm neçə yaşın var,
Qocalıbsan, tük ağarmış başın var,
Göyərçin Qalada Kazım Daşın var,
Gəlin görünə daşlarda mənzərə,
Baxın tarixlərdə yazın dəftərə.

İsti düşək yayxanardıq suyunda,
Dayazında, dərinində, boyunda,
Ortaqıdık elin bayram toyunda,
O toylarda biz oxuyub gülərdik,
Gam kədəri köylümüzədən silərdik.

Urmu Gölü! Güvənirəm elimə,
Azərbaycan Türkçəsində diklimə,
Bir də cavanlığım gəlsə əlimə,
Xoş danışıb, xoş gülərəm, oynaram,
Qazan kimi qaynaq vurub qaynaram.

Urmu Gölü! Quruyubdur sellərin,
Quruluqda gücdə qalıb ellərin,
Yağmur yağar genə dolar göllərin,
Quru çaylar, bir gün genə sulanar,
Sellər coşub, şaqquıldaıyb bulanar.

اورمو گولو! یاتمامیسان، او یاخسان،
بو یا کوتورمزسن، اوزون بو یاسان،
آذربایجان تاریخینە دایاخسان،
سن دایاق اول، الله سنین دایاقین،
دنیا بویوک بودرمه سین ایاقین.

اورمو گولو! بيلم نچه باشين وار،.
قوجاليسان، توك آغارميش باشين وار،.
گورچين قالادا كاظم داشين وار،
گلین گورون او داشلاردا منظره،.
باخين تاريخ لرده بازين دفتره .

استی دوشکک یاچخانردیق سویوندا،
دایازیندا، دەریندە، بویندا،
اورتاقدیکک الین بایرام، توپوندا،.
او توپلاردا بیز توخویوب گولردیک،
غم کدری گولوموزدن سیلردیک.

اورمو گولو! گوونیرم الیمه،
آذربایجان تورکجه سینده دیکلیمه،
بیرده جوانلیغیم گلسه الیمه،
خوش دانیشیب، خوش گوله رم اوینارام،.
قازان کیمی دالقا ووروب قاینارام.

اورمو گولو! قورویوبدور سللرین،
قورو چاپلار، بیر کون گنه سولانار،
یاغمور یاغار گنه دولار گوللرین
قورواوقدا گوجده قالب الیرین،
سللر جوشوب، شاققیلدایب بولانار.

Urmu Gölü! Yurdun yuvası sənsən,
Dalğalı köntüllər govgası sənsən,
Qışda köçmən quşların məvası sənsən,
O quşlardan hərdən pay ver ellərə,
Qoy səslənsin adın düşsün dillərə.

Urmu Gölü! Günəş nuru saçanda,
Bildirçinlər pırıldayıb uçanda,
Qurd sürüdən qoyun alıb qaçanda,
Köpəklərin qışgırdı çobanlar,
Qışqırdı dalısınca cavanlar.

Urmu Gölü! Şirin duzlu suyun var,
Çox dərinsən, bir boy verməz boyun var,
Məvc edəndə bayramın var toyun var,
Bu toylarda bizdən də bir yâd elə,
Azərbaycan millətini şad elə.

Urmu Gölü! Üzün ağdı, ağ olsun,
Dörd bir yanın bostan, bağca, bağ olsun,
Səni sevən Azərbaycan sağ olsun,
Hərdən də bir səlam söylə bizlərə,
Qurban olum bizə baxan gözlərə.

Urmu Gölü, ovçılardan ovlağı,

اورمو گولو! بوردون بوواسی سنسن،
دالتالی کونولر غوغاسی سنسن،
قیشدا کوچن قوشلارین ماواسی سنسن،
او قوشلاردان هردن پای ور الله،
قوی سسلنسین آدین دوشسون دیلره.

اورمو گولو! کونش نورو ساجیندا،
قورد سورودن قویون الیب قاچاندا،
کوکیلرین قیستیداردی چوبانلار،
ییلدیچینلر پرلاییب اوچاندا،
قیشقیراردی دالیسینجا جوانلار

اورمو گولو! شیرین دوزلو سویون وار،
چوخ درینسن، بیر بوی ورمز بویون وار،
موج ادنده بایرامین وار توپون وار،
بو توپلاردا بیزدن ده بیر یاد اله،
آذربایجان میللتینی شاد اله

اورمو گولو! اوزون اغدی، آخ اولسون،
دورد بیر یاین بوستان، باغچه، باغ اولسون،
سنی سون آذربایجان ساغ اولسون،
هردن ده بیر سلام سویله بیزلره،
قوریان اولوم بیزه باخان گوزلره

اورمو گولو! اوچولارین اولاغی،

Gözəlləri, quyuları, batlağı,
Çəmənləri kəl gamışın otağı,
Kəllər yeyib, durub savaşırdılar,
Bir birinin üstünə ağnaşırdılar.

Urmu Gölü! Sən Urmu'nun gülüsən,
Sən Urmu yox, Azərbaycan gülüsən,
Bülbülüsən, çiçəğisən, gülüsən,
O güllərdən bir dəstə ver iyleyək,
Baxaq görək gələcəği neyniyək.

Urmu Gölü! Yurdumuzu sevirik,
Türk, Fars, Ərəb, Kürd'ümüzü sevirik,
Bir, iki, üç, dördümüzü sevirik,
Yurdumuzun sefasından de bizə,
Elimizi vefasından de bizə.

Urmu Gölü! Aqşam günün batanda,
Işıq gedib, qaranlıqlar çatandai,
Uldzlar bir birinə göz atanda,
Ay işığı düşər suyun üzünə,
Görən həvəslənir özü özünə,

Urmu Gölü! Çox dövrənlər görmüsən,
Çoxlu xanlar, yaşadıbsan yormusan,
Çoxlu qəhrəmanlar əldən vermişən,
Yurdumuzun qulluqçusu genə var,
Azərbaycan qoruqçusu genə var.

گوزللىرى، قويلارى، باتلاغى،
چمنلىرى كل قالمىش اوتلاغى،
كللر ييب، دوروب ساواشاردىلار،
. بىر بىرىم اوستونه آغاناشاردىلار.

اورمو گولو! سن اورمونون گولو سن،
سن اورمو بوخ، آذربايجان گولوسن،
بولبولوسن، چيچكيسن، گولوسن،
او گوللردن بىر دسته ور ايليك،
باخاق گورك گلجكي نينيك

اورمو گولو! يوردوموز سوريك،.
تورك، فارس، عرب، كوردوموزو سوريك،
بىر، ايكي، اوچ، دوردوموزو سوريك،
يوردوموزون صفاسيندان ده بيزه،
اليميزن و فاسيندان ده بيزه

اورمو گولو! اخشام گون باتاندا،
ايشيق كديب، قارانليقلار چاتاندا،
آي ايشيقي دوشر سويون اوزونه،
اولوزلار بىر بىرينه گوز اتاندا،
گون هوسلنير اوزو اوزونه.

اورمو گولو! دورانلار كورموسن،
چوخلو خانلار ياشاديبسان يورموسان،
چوخلو قهرمانلار الين ورمىسن،
يوردوموزون قوللوقچوسو گنه وار،
آذربايجان قوروقچوسو گنه وار

Urmu Gölü! Duzun duzlağı sənsən,
Əski tarixlərin qaynağı sənsən,
Savaşqan kəllərin oynacağı sənsən,
Sel yıxanmaz o kəllərin birini,
Biri gedsə, beşi tutar birini.

Urmu Gölü! On bir dana çayın var,
Payız, qışın, baharın var, yayın var,
Azərbaycan ölkəsində payın var,
Dünya boyu Allah payın kəsməsin,
Yaman yeli millətiyə əsməsin.

Urmu Gölü! Geçən günə gün yetməz,
Şövkətin tarixdən silinib getməz,
Adlım iyitlərin adları itməz,
Hər zaman diridir uca adları,
Başa kölgə salar qol qanadları.

Urmu Gölü! Sönmez, qaynar qazanlar,
Üstün şairlərin âşık, ozanlar,
Söz xəncərin vurub düşmən pozanlar,
İrfan aləmində bir örnəktilər,
Göydə tərlən, suda bir ördəktilər.

Urmu Gölü! Dörd yanında bağların,
Geniş, düzgənlərin uca dağların,

اورمو گولو! دوزون دوزلاغی سئسن،
اسکی تاریخلرین قایناغی سئسن،
ساواشقان کللرین اویناغی سئسن،
سل بیخانماز او کللرین بیرینی،
. بیر کئسه، بشی توتار بیرینی

اورمو گولو! اون بیر دانا چایین وار.
پاییز، قیشین، بهارین وار، یایین وار.
آذربایجان اولکه سینده پایین وار،
دنیا بویو الله پایین کئسه سین،
یامان یلی میللتیین اسمه سین.

اورمو گولو! کچن گوته گون بتز،
شوکتین تاریخدن سیلینب گتیز،
آدلم آکتیلرین ادلاری ایتیز،
هر زمان دیریدیر اوچا ادلاری،
باش کولکه سالار قول قانادلاری

اورمو گولو! سوغز، قاپار قازانلار،
اوستون شاعیرلر، عاشیق اوزانلار،
سوز خنجرین ووروب دوشبان پوزانلار،
عرفان عالمینده بیر اورنکدیلر،
گوپده ترلان، سودا بیر اردکدیلر

اورمو گولو! دورد یانیندا باغلرین،
کیش، دوزگنلرین اوچا داغلرین،

Sevimlidir sənin isti çağların,
Bu çağlarda yayxınmağa gələrlər,
Çimib çıxıb, xoş danışib gülərlər.

Urmu Gölü! Çoxdu qoç oğlanların,
Çevrəndə beslenib qəhrəmanların,
Təbriz'də Bağır Xan, Səttar Xanların,
Tarix gizlədənməz rəşadətlerin,
Yurd sevər ulusun məhəbbətlərin.

Urmu Gölü! Ağ Günbezin qalası,
Dövrəsində bitən çiçək lalesi,
Düşmənlərə gəlsin düşsün beləsi,
Belələrdən uzaq olaq hamımız,
Məhəbbətlə dolu olsun camımız.

Urmu Gölü! Dalğaların şepələri,
Şepələrin sularını səpələri,
Dörd yanında yüz on bir Kültəpə,
Kültəpələr hər biri bir dəfinə,
Bir yol tapaq dəfinələr diyənə,

Urmu Gölü! Yatmış bəxtin oyansın,
Çəmənlərin yaşıl çiçək boyansın,
Suyun qalxıb qədim həddə dayansın,
Bəlkə biz də bir xoş gülək nazlanaq,
Duman gedə qışdan çıxmaq yazlanaq.

سوئلیدیر سنین ایستی چاغلارین،

بو چاغلاردا یایخینماغا گلرلر،
چیمیب چیمیب، خوش دانیشیب گوللر

اورمو گولو! چوخدو قوچ اوغلانلارین،
چورنده بسلنیب قهرمانلارین،
تبریزده باقرخان، ستارخانلارین،
تاریخ گیزله دئز رشادتلرین،
بورد سور اولسون محبتلرین

اورمو گولو! آغ گونبوزین قالاسی،
دوره سینده بیتن چیچک لاله سی،
دشمنلره گل سین دوشسون بلاسی،
بالالاردان اوزاق اولاق هامیمیز،
محبتله دولو اولسون جامیمیز

اورمو گولو! دالغالانیر شپه لر،
شپه لرین سولارینی سپه لر،
دورد یانیندا یوز ان بیر کول تپه،
کول تپه لر هر بیر ی بیر دینه،
بیر بول تاپاق دینه لر دیه نه.

اورمو گولو! یاتمیش بختین اویانسین،
چمنلرین یاشیل چیچک بو یانسین،
سویون قالدیب قدیم حدده دایانسین،
بلکه بیزده بیر خوش گولک نازلانا،
دومان گده قیشدان چیخاق یازلانا

Urmu Gölü! Sən ölkəyə təməl daş,
Qalqaçı düzü ilen ili baba baş,
Gətirib satardı Quşçu Dadaş,
O rəhmətlik dadaş xoş danışardı,
Hərden ona buna o sataşardı.

Urmu Gölü! Qorxma olmasan yalqız,
Bir qolun Urmudur, bir olun Təbriz,
Qoşaçay, Sulduz, Güney elimiz,
Bu ellərin bütün sənə dayaqdır,
Azərbaycan yatmayıbdır oyaqdır!

Urmu Gölü! Kazım Xan'ın varidi,
Ənzəl mahalın iftixariydi,
Türkü qalıq, Farsi yadigar iydi,
Zaman döndü, Kazım Xan da qalmadı,
Heç bir kəsin istədiyi olmadı.

Urmu Gölü! Gələn gedər, qalanmaz,
Allah saxlayanı kimsə salanmaz,
Yalan sözdü dünya yalan olanmaz,
Yalan bizik ad qoyuruq dünyaya,
Baş tapmırıq doğru baxaq aynaya.

Urmu Gölü! Mən bir Qulunculuyam,
Urmu çevrəsində Qulunculuyam,
Ənzəl Mahallıyam, Qulunculuyam,
İftihar edirəm Azərbaycan'a,

اورمو گولو! سن اولکه به تمل داش،.
قالقاجی دوزو ایلن ابلی بابا باش،.
کثیریب ساتاردی قوشچو داداش،.
او رحمتلیک داداش خوش دانیشاردی،.
هردن اونا بونا او ساتاشاردی

اورمو گولو! قورخما اولماسان یالقیز،.
بیر قولون اورمودور، بیر قولون تبریز،.
قوشاچای، سولدوز، کونی الیمیز،.
بو اللرین بوتون سنه دایاقدیر،.
آذربایجان یاتمایبیدیر اویاقدیر

اورمو گولو! کاظم خانین واریدی،
انزل ماهالینین افتخاریدی،
تورک قالیق، فارس یادیکاریدی،
زام دونو، کاظم خان دا قالمادی،
هیچ بیر کسین ایسته دیگی اولمادی

اورمو گولو! گلن کدر، قالانماز،
الله ساخلیانی کیمسه سالانماز،
یالان سوزدو دنیا یالان اولانماز،
یالان بیزیک اد قویاریق دونیایا،
باش تاپاریق دوغرو باخاق اینایا

اورمو گولو! من بیر قولونجولویام،
اوموچوره سینده قولونجولویام،
انزل ماهاللیام، قولونجولویام،

Mən qul yazılmışam Azərbaycan'a.

Urmu Gölü! Səlam olsun ellərə,
Azəri türküsun diyən dillərə,
Yerə gəlməz həqqə bağlı bellərə,
Sağ olsunlar bizə səlam verənlər,
Doğruluğu doğru gözdə görənlər.

Urmu Gölü! Qulunclunun karnası,
Yaxmalıydı mərxananın qınası,
Düzüm düzüm göydən keçən durnası,
Biz diyərdik durnalara hay verin,
Kör keçəli bir birinnən ayırın.

Urmu Gölü! Çox danışdıq yorulduq,
Gâh bulanıq gâh dum duru durulduq,
Qocalıq şaxtası vurdu sürüldüq,
Qocalıq bir dərddir, yoxdur dərmanı,
Qocalıq dəyərdən salar insanı.

Urmu Gölü! Ay günəşin batmasın,
Yar yoldaşın, elin səni atmasın,
Zaman bizim başımızı qatmasın,
Qoy bizim də bir ayınsın başımız,
Xayınların başınadır daşımız.

Urmu Gölü! Nemət idi cavanlıq,
Bir dəyərlı sərvət idi cavanlıq,

افتخار ادریم آذربایجانا،

من قول یازیلیمشام آذربایجانا

اورمو گولو! سلام اولسون اللهه،
آدری تورکوسون دین دپلله،
یره گلمز حقه باغلی بلله،
سشغ اولسونلار بیزه سلام ورنلر،
دوغرولوغو دوغرو سوزده گورنلر

اورمو گولو! قولونجولونون نارناسی،
غشخمشلیدی مرخانانین قیناسی،
دوزوم دوزم گویند کچن دورناسی،
بیز دیدیک دورنالارا های ورین،
کور کچلی بیر بیرینن ایرین

اورمو گولو! چوخ دانیشدیق یورولدوق،
گاه بولایق گاه دوم دورو دورولدوق،
قوجالیق شخته سی ووردو سورولدوق،
قوجالیق بیر درددر، بوخدور درمانی،
قوجالیق دیدن سالار انسانی

اورمو گولو! آی گونشین باتاسین،
یار یولداشین، الین سین اتاسین،
زمان بیزیم باشییزی قاتاسین،
قوی بیزیم ده اینسین باشییز،
خاینلرین باشیندادر داشییز

اورمو گولو! نعمتی ایدی جوانلیق،

Bir qiymətli fürsətidi cavanlıq,
Heyif uçdu əldən getti quş kimi,
Ya bir xiyal kimi, ya da düş kimi.

Urmu Gölü! Geçən günə gün yetməz,
Gəndə toxumdan ağ lalə bitməz,
Qədim rəhmətliklər daha qayıtmaz,
Bu gün dövran bizimkidi oynayaq,
Xayınları ölkəmizə qoymayaq.

Urmu Gölü! Batlaqların quruyub,
Gam dumanı ölkəmizi bürüyüb,
Birlik, vəhdət aramızda çürüyüb,
Bir gün gələ açlarımız tox ola,
Aramızda birlik vəhdət çox ola.

Urmu Gölü! Türkoğlu Türkün biz,
Yurdumuzun qoruqçusu Türkün biz,
Başmaq olmamışıq hər vaxt bürkün biz,
Tarix boyu ucalmışıq ucayıq,
Düşmənlər sanmasın düşgün qocayıq.

Urmu Gölü! Türk dilinin dadı var,
Təbrizlinin tarixlərdə adı var,
Urmu çox gözəldi hər zadı var,
Şairləri baş ucaldır millətə,
Beh beh! iyitlərdə namus geyrəttə.

بیر دیرلی ثروت ایدی جوانلیق،
بیر قیمتی فرصت ایدی جوانلیق،
حیف الدن اوچدو گندی قوش کھی،
یا بیر خیال کھی، یا دا دوش کھی

اورمو گولو! کچن گونہ گونہ یتمز،
گندہ توخوموندان اغ لالہ بیتمز،
قدم رحمتلیکلر داها قایتمز،
بوگون دوران بیزه کیسیر اوینایاق،
خایینلری اولکه میزه قویماق

اورمو گولو! باتلاقلارین قوروویوب،
غم دومانی اولکه میزی بورویوب،
بیرلیک، وحدت ارامیزدا گوروویوب،
بیرگون گله آچلاری بیز توخ اولا،
ارامیزدا بیرلیک وحدت چوخ اولا

اورمو گولو! تورک اوغلو تورکوک بیز،
بوردوموزون قوروقچوسو تورکوک بیز،
باشماق اولمامیشیق هر واخت بؤرکوک بیز،
تاریخ بویو اوچالمیشیق اوچاییق،
دوشمن لر سانماسین دوشگون قوچاییق

اورمو گولو! تورک دیلینین دادی وار،
تبریزلینین تاریخلرده ادی وار،
اورمو چوخ گوزلنیر هر زادی وار،
شاعیرلر باش اوچالدیر میللته،
به به! ایکیتلرده ناموس غیرته

Urmu Gölü! Türk millətin nəcibdir,
Geçmişlərin, çox əcaib nəcibdir,
Duzlu suyun çox dərdlərə təbibdi,
Əsli təbibimiz o yaradandır,
Heyif sızımız var yara dandır.

Urmu Gölü! Hər çalınan saz olmaz,
Ördək hər neynəsə genə qaz olmaz,
Qədim sözdü, “bir gül ilə yaz olmaz,”
Allah şadlıq versin bütün millətə,
Da yetər, son qoyağ zülmə zillətə.

Urmu Gölü! Soydaşların var olsun,
Türkü dilli qardaşların var olsun,
Yurdu sever yoldaşların var olsun,
Bir biriylə xoş danışmaq xoş gülək,
Bir birinin qədrin sağlıqda bilek.

Urmu Gölü! Duz üstünə duz qala,
Zənbil Dağı, Baxşı Qala, Qız Qala,
Xoş danışmaq, ölüb gedsək söz qala,
Yaxşı sözlər qızıl xətlə yazılsın,
Xım odu ki əvvəldə düz qazılsın.

Urmu Gölü! Çox adlımdır ulusun,
Bütün Türk Dünyası sənin ulusun,
Türlü türlü qaynaqlardan dolusun,

اورمو گولو! تورک میللتین نجهیدیر،
گجهیشلرین، چوخ عجايب نجهیدیر،
دوزلو سویون چوخ دردرله طبیبدیر،
اصلی طبیبییز او یاراداندیر،
حیف سیسجهیز وار یاراداندیر.

اورمو گولو! هر چالینان ساز اولماز،
اردک هر نینسه گنه گاز اولماز،
قدیم سوزدو، بیر گول ایله یاز اولماز،
الله شادلیق ورسین بیون میللته،
دا یت، سون قویاق ظلمه ذلته

اورمو گولو! سویداشلارین وار اولسون،
تورک دیلی قارداشلارین وار اولسون،
یوردو سور یولداشلارین وار اولسون،
بیر بیرله خوش دانیشاق خوش گولک،
بیر بیرین قدرین ساغلیقتا بیلک

اورمو گولو! دوز اوستونه دوز قالا،
زنبیل داغی، داخشی قالا، قیز قالا،
خوش دانیشاق، اولوب کنسک سوز قالا،
یاخشی سوزلر قیزیل خطله یازیلین،
خیم اودو کی اوله دوز دانیشا

اورمو گولو چوخ آدیهدیر اولوسون
بوتون تورک دنیاسی سنین اولوسون
تورلو تورلو قایناقلاردان دولوسون

Əl uzadaq qaynaqlardan yol bulaq,
Tanrı vermiş faydalardan bol bulaq.

Urmu gölü “Dədə Katib” hlə var,
Zaman çerxi başın qatıb hələ var,
Uyanmayı, bəxti yatıb hələ var,
Bir gün ola yatmış bəxti oyana,
Geyrət atı minib çapar meydana.

ال اوزاداق قايناقلاردان يول بولاق
تانری ویرمیش فایدالاردان بول بولاق

اورمو گولو ” دده کاتب ” هله وار
زامان چرخي باشين قاتيب هله وار
اويانماير بختي ياتيب هله وار
بيرگون اولايتميش بختي اويانا
غيرت آتی مينيب چاپار می دانا

Könül üç üzlü insanla,
Heç vəqt əhd ü peyman olmaz,
Çox danışıb çox gülənlər,
Yüz yaşasa insan olmaz.

Şöhrəttən əl çəkməyənlər,
Derd u bəla çəkməyənlər,
Düz riyazət çəkməyənlər,
Heç vəqt əhle irfan olmaz.

Doğrunun Allah yarındır,
Əğrilik şeytan karıdır,
İnsaf, din ilə yarındır,
Həyasızda iman olmaz.

Dədə Katib köçməlisən,
Alçaq, uca köçməlisən,
Hər nə əksən biçməlisən,
Yaxşı toxum yalan olmaz.

کونول اوچ اوزلو انسانلا
هیچ وقت عهد پیمان اولماز
چوخ دانیشیب چوخ گولنلر
یوز یاشاسا انسان اولماز

شهرتدن ال چکمه بن لر
درد بلا چکمه بن لر
دوز ریاضت چکمه بن لر
هیچ وقت اهل عرفان اولماز

دوغرونون آله یاریدیر
اگر یلیک شیطان کاری دیر
انصاف دین ایله یاری دیر
حیاسیزدا ایمان اولماز

دده کاتب کوجه لیسن
الچاق اوچا کوجه لیسن
هرنه اکسن بیچمه لیسن
یاخشوی توخوم یالان اولماز

Xam sözləri dilə gətirmə könül,
Mənalı söz danış öz taqətincə,
Şairin bazarı bir gülxanədi,
Müştərisin gəl seç liyaqətincə.

‡ ‡ ‡

Kiçik atəşiylə alışmaz qazan,
Möhtərəm olanmaz ehtiram pozan,
Bacarsan arada məhəbbət qazan,
İntizarın olsun məhəbbətincə.

‡ ‡ ‡

Sən əfsun bilməsən marə yapışma,
Riyazət çəkməsən narə yapışma,
Gücün yoxlamamış barə yapışma,
Qardaşım yük götür öz taqətincə.

‡ ‡ ‡

Dədə Katib; gedər gəlməz gedənlər,
Gibət xəncəriylə xəlqi didənlər,
Daldada danışib irad edənlər,
Tərk etməz baş məzarə çatınca.

خام سوزلری دیله گتیرمه کونول
معنالی سوز دانیش اوز طاقتینجه
شاعیرین بازارى بیر گولخانه دی
مشتیریسین گل سیچ لیاقتینجه

‡ ‡ ‡

کیچیک آتش ایله آلیشماز قازان
محترم اولتماز احترام پوزان
باجارسان آرادا محبت قازان
انتظارین اولسون محبتینجه

‡ ‡ ‡

سن افسون بيلمه سن ماره ياييشما
ریاضت چکه سن ناره ياييشما
گوجون يوخلاماميش باره ياييشما
قارداشیم يوک گوتور اوز طاقتینجه

‡ ‡ ‡

دده کاتب گمز کمدنلر
غیبت خنجرى ایله خلقي دیدنلر
دالادا دانیشیب ایراد ائدنلر
ترک ائدنز باش مزاره چاتینجا

Dəli könül neçə cümlə eylə bəyan gölgəsiz,
Yaradan əmanət verib cəsəddə can gölgəsiz,
Kayınatı o yaradmış mənəvidən-maddidən,
Işığın vermiş cəhana şəms-i taban gölgəsiz.

Əqıl yetməz hikmətinə sən bir ilm-üllahə bax,
Gölgə nurdan icad olur, bütün xəlq-üllahə bax.
Mənsur-e Həllac nə dedi fəna fi'llahə bax,
Nur-e həq zahir olanda olar həryan gölgəsiz.

Mələikə nurdan yaranıb cismə xilaf bil yəqin,
Eyn-e əyan, nütq-e bəyan, ab-i şəffaf həmçenin,
Möminlərin könlü aydın ayiney-i saf həmin,
Dəryalarda moc-i rəvan, bad-tufan gölgəsiz.

Dədə Katib gəz cəhani diqqətə al hər yanı,
Ərz ü səma, kəhkeşanlar fikrə salır insanı,
Cəbrail'e getti Rəsul'a həq yanından fərmanı,
Oxunur insanlıq dərsi hükm-e Quran gölgəsiz.

دە لی کونول نچە جملە ائیلە بیان کولگە سیز
یارادان امانت وئریب جسددە جان کولگە سیز
کایناتی او یارادمیش معنویدن-ماددین
ایشیغین وئرمیش جھانا شمس تابان کولگە سیز

عقل یئتمز حکمتینە سن بیر علم اللہە باخ
کولگە نوردان ایجاد اولار بوتون خلق اللہە باخ
منصور حلاج نە دندی فناء فی اللہە باخ
نور حق ظاهر اولاندا اولار هر یان کولگە سیز

ملائکە نوردان یارانیب جیسە خلاف بیل یقین
عین عیان ، نطق بیان ، آب شفاف همچنین
مومن لرین کونلو آیدین آینه ی صاف همین
دریالاردا موج روان ، باد- طوفان کولگە سیز

دده کاتب گر جھانی دقتتہ آل هر یانی
ارض و سما، کھکشانلار فکرة سالیر انسانانی
جبرائیلآگە تندی رسولآ حق یائینندان فرمانی
اوخونور اینسانلیق درسی حکم قرآن کولگە سیز

Aqıl insan istər qana,
 Çox yanında az nə çəkir,
 Əğrilik girsə meydana,
 Onda görün düz nə çəkir.

Arı balı alar güldən,
 Xoşluq çıxar şirin dildən,
 Söz açılsa qara teldən,
 Kim nə bilir daz nə çəkir.

Meyvə qədrin əkən bilir,
 İş tərini tökən bilir,
 Göz ağrısı çəkən bilir,
 Arızalı göz ne çəkir.

Dədə Katib yazarında,
 Dayim elin azarında,
 ilm- u cəhlin bazarında,
 Allah bilir söz nə çəkir.

عاقل انسان ایستیر قانا
 چوخ یانیندا آز نه چکیر
 آگریلیک کیرسه میدانا
 اوندا گورون دوز نه چکیر

آری بالی الار گولدن
 خوشلوق چیخار شیرین دیلین
 سؤز آچیلسا قارا تئلین
 کیم نه بیلیر داز نه چکیر

میوه قدرین اکن بیلیر
 ایش ترفنی تونکن بیلیر
 کوز آغریسی چکن بیلیر
 عارضه لی کوز نه چکیر

دده کاتب یازاریندا
 دائم ائلین آزاریندا
 علم و جملین بازاریندا
 آله بیلیر سؤز نه چکیر

Qadir Allah bəd zamanda qalmışığı,
Na-bələd, bələdə yol nişan verir,
Gün ortadan sora, axşama yaxın,
Beş tümən tapanlar pul nişan verir.

Qılçıq ağzın əğir bağda sünbülə,
Şəlgəm, şamamaya, it burnu gülə,
Həsərəttir başında altı kül telə,
Keçəl, zülfəliyə tel nişan verir.

Bayquş öyüd verir hezar dəstana,
Şeytan dönüb lənət diyər şeytana,
Beş gün dərsə gedib oda şəbana,
Yeddi dil bilənə, dil nişan verir.

Dədə Katib gəldiq sözün sonuna,
Səkkizinə, doqquzuna, onuna,
Sərraflar boynunu çəkib qınına,
Palanduz, zərgərə lel nişan verir.

قادر آله بد زامانا قالميشيق
نابلد بلده يول نيشان وئير
گون اورتادان سورا ، آخشاما ياخين
بئش تومن تاپانلار پول نيشان وئير

قيلچيق آغزين آغير باغدا سونبوله
شلم شامامايا ايت بورنو گوله
حسرتدير باشيندا آلتی كول تله
كچول زولفعلیه تئل نيشان وئير

بايقوش اويود وئير هزار دستانا
شيطان دؤنوب لعنت دئير شيطان
بئش گون درسه گنديب اودا شېبانا
يعددی ديل بيله نه ، ديل نيشان وئير

دده كاتيب كلديق سوزون سونونا
سككيزينه ، دوققوزونا ، اونونا
صرافلار بوينونو چكيب قينينا
پالاندوز زرگه لعل نيشان وئير

Dilim Mənim	دیلیم منیم
<p>İstərim soy tanıdam, Türkiçədir mənim dilim, Müslümanam imanlıyım, Azərbaycan elim mənim, ☘ ☘</p>	<p>ایستیریم سوی تانیدام تورکی جه دیر منیم دیلیم موسلمانام ایمانلیام آذربایجان ائلیم منیم ☘ ☘</p>
<p>Urmuluyam, Ənzəlliəm, Düşmənlərin əngəliyəm, Xalqların çəngəliyəm, Çoxdu fənd-felim mənim. ☘ ☘</p>	<p>اورمولویام انزل لی یم دوشمین لرین انکلی یم حلق لرین چنگلی یم چوخودو فند-فئلیم منیم ☘ ☘</p>
<p>Səfalı uca dağlarım, Gözəl miyvəli bağlarım, Məxsusən bahar çağlarım, Açar gonçə gülüm mənim, ☘ ☘</p>	<p>صفاالی اوجا داغلاریم گوزل میوه لی باغلاریم مخصوصا باهار چاغلاریم آچار گونجه گولوم منیم ☘ ☘</p>
<p>İgidlərə arxalanım, Nəhəng tək çalxalanım, Sularında yayxalanım, Gözəl Urmu gölüm mənim. ☘ ☘</p>	<p>ایکیدلره آرخالانیم نهنگ تک چالخالانیم سولاریندا یایخالانیم گوزل اورمو گولوم منیم ☘ ☘</p>
<p>Şairlərim, ozanlarım, Sönməz qaynar qazanlarım, Vurub düşməni pozanlarım, Sarsılmayan qolum mənim. ☘ ☘</p>	<p>شاعیرلیریم ، اوزانلاریم سؤنمز قاینار قازانلاریم ووروب دوشمین پوزانلاریم سارسیلمایان قولوم منیم ☘ ☘</p>
<p>Əsas soyum Oğuz nəslİ, Dədə Qorqut tək həvəsli, Aşıqların xoş nəfəsi,</p>	<p>اساس سویوم اوغوز نسللی دده قورقوت تک هوسلی آشیقیلارین خوش نەفسلی</p>

<p>Mizrab çalır telim mənim.</p> <p>🌹 🌹</p> <p>UrmİYəli Ərsəlanlar, Təbrizli tək qəhrəmanlar, Geri dönməz qoç oğlanlar, Dolub sağım-solum mənim.</p> <p>🌹 🌹</p> <p>Dədə Katib elə qurban, Xoş danışan dilə qurban, Yerə gəlməz belə qurban, Həqqə bağlı belim mənim.</p>	<p>میزراب چالیر تئلیم منیم</p> <p>🌹 🌹</p> <p>اورمیە لی ارسلانلار تبریزی تک قهرمانلار کتری دؤنمز قوچ اوغلانلار دولوب ساغیم-سولوم منیم</p> <p>🌹 🌹</p> <p>دده کاتبی ائله قوربان خوش دانیشان دیله قوربان یئرە گلمز بئله قوربان حقه باغلی بئلم منیم</p>
--	--

Dad eyllərəm bəd zamanın əlindən,
Vicdan oda yanıb geyrəttə yoxdu,
İnsanlığ yurduna salıblar talan,
Məhəbbət gizlənib hörməttə yoxdu.

Söz verib üstündə durmuri insan,
Ürəklər olubdi məskəni Şeytan,
Sədaqət, səxavət qalmıyub inan,
Bərəkət dağılıb rəhməttə yoxdu.

Maddiyat dünyada olubdi sultan,
Ədalət mülkünü bürüyüb duman,
Həqiqət deyirəm həqiqət inan,
Yaşamaqda dahi ləzzəttə yoxdu.

Ənzəloğlu dərdim çoxdu dağlıyam,
Çare yoxdu gərək zar-zar ağlıyam,
İqbal dönüb bəxtim yatıb bağlıyam,
Vəxt qurtarıb dahi fürsəttə yoxdu.

دادایله رح بد زمانین الین ن
وجدان اودا یانیب غیرتده یوخدو
ایسانلیق یوردونا سالیبلار تالان
محبت کیزله نیب حورمته یوخدو

سغوزوئریب ایستینده، دورموری اینسان
اورکراولوبدی مسکی شیطان
صداقت سخاوت قالمویوب اینان
برکت داغیلیب رحمتده یوخدو

ماددیات دونیادا اولوبدی سولطان
عدالت مولکونو بورویوب دومان
حقیقت دئیرم حقیقت اینان
باشاماقدنا داهی لندتته یوخدو

انزل اوغلو دردم چوخدو داغلییام
چاره یوخدو کرک زار زار آغلییام
اقبال دونوب بختیم باتیب باغلییام
وخت قورتاریب داهی فورصتده یوخدو

İnsanoğlu; yoxsulluğu, varlığı,
Verəndə Allahdır, alanda Allah,
Ömrə cavanlığı, sonda pirligi,
Verəndə Allahdır, alanda Allah.

۱ ۱ ۱

Yaradıb yer-göyü, ayı-ulduzu,
Qaranlıq gecənin vardı gündüzü,
Hikmət ilə bölüb aləmə ruzi,
Verəndə Allahdır, alanda Allah.

۱ ۱ ۱

Təvəkkül Allahi olsa bir kəsin,
Öluncə minnətin çəkməz nakəsin,
Aldığın, verdiğin, hərdəm nəfəsi,
Verəndə Allahdı, alanda Allah.

۱ ۱ ۱

Dədə Katib doğru bil yaradanı,
Yaradıb unutmaz heç bir insanı,
Səndəki, məndəki o şirin canı,
Verəndə Allahdı, alanda Allah.

انسان اوغلو یوخسولوغو وارلیغی
وئرن ده آلاهدیر آلن دا الاله
عومره جاوانلیغی سوندا پیرلیگی
وئرن ده آلاهدیر آلن دا آله

۱ ۱ ۱

یارادیب یئر-گویو، آیی، اولسوزو
قارانلیق گمجهنین واردی کوندوزو
حکمت ایله بولوب عالمه روزی
وئرن ده آلاهدیر آلن دا آله

۱ ۱ ۱

توکل الاهی اولسا بیر کسین
اولونجه متتین چکمز ناکسین
آلدیغین وئردیگین هر دم نفسین
وئرن ده آلاهدیر آلن دا آله

۱ ۱ ۱

دده کاتب دوغرو بیل یارادانی
یارادیب اونوتماز هیچ بیر انسانی
سندهکی، مندهکی او شیرین جانی
وئرن ده آلاهدیر آلن دا آله

Yolumdan Oldum

Mədəd Allah, ax bu dərđin əlindən,
İtirdim caddəmi, yolumdan oldum,
Bülbüliydim, aman xarın əlindən,
Qonça xəzan oldu, gülümdən oldum.

Kimşə mənim bu dərđimi biləmədi,
Çox ağladım gözyaşımı siləmədi,
Getti cavanlığım üzüm gülmədi,
Dağıldı sunalar, Gölümdən oldum.

Şeyda bülbül oxur qonar güllərə,
Mecnun oldum sırrım düşdü dillərə,
Bir səlam yazaram bizim ellərə,
Ayrıldım ulusdan, elimdən oldum.

Hesrət qaldım ağlayanım olmadı,
Yaralıyam bağlayanım olmadı,
Dədə Katib danışanım olmadı,
Bağlandı dodaqlar dilimdən oldum.

Yolumdan Oldum

مدد الله آخ بو دردین الیندن
ایتردیم جاده نی یولومدان اولوم
بولبول ایتم آمان خارین الیندن
قونچا خزان اولدو گولومدن اولوم

کیمسه منیم بو دردیی بیلمه دی
چوخ آغلادیم گوز یاشیی سیلمه دی
گتندی جاوانلیغیم اوزوم کوله دی
داغیلدی سونالار، گولومدن اولوم

شیندا بولبول اوخور قونار گول لره
جنون اولوم سیرریم دوشدو دیل لره
بیر سلام یازارام بیزیم اتل لره
آیریلدیم اولوسدان اتلیمن اولوم

حسرت قالدم آغلایانیم اولمادی
یارالاریم باغلایانیم اولمادی
دده کاتب دانیشانیم اولمادی
باغلاندی دوداقلار دلیمن اولوم

Billənər	بیللنر
<p>Beş gün dünyaya gülüp güvənən, Güllər solub sorulanda billənər, Çoxlar diyər mənim buğdam dənlidir, Xərmən döyüb sörulanda billənər.</p>	<p>بئش گون دونيا گولوب گووه ن گولر سولوب سورولاندا بیللنر چوخلار دییه ر منیم بوغدام دنلی دیر خرمن دوپوب سوورولاندا بیللنر</p>
<p>❁❁</p> <p>Zalimlərin sonu yamana dönər, Boy buxun bükülüb kəmanə dönər, Şahlara qalmıyan zəmanə dönər, Hər nəyindən ayrılanda billənər.</p>	<p>❁❁</p> <p>ظالم لرین سونو یامانه دونر بوی بوخون بوکولوب کمانه دونر شاهلارا قالیمان زمانه دونر هر نه ییندن آیریلاندا بیللنر</p>
<p>❁❁</p> <p>Əlvanı çıxarıb giyəndə xamı, Məzarın daşında yazılar namı, Qəbir sıxıb pozulanda əndamı, Zəxm-i mar tək qıvrılarda billənər.</p>	<p>❁❁</p> <p>الوانی چیخاریب گینده خامی مزارین داشیندا یازیلار نامی قبر سیخیب پوزولاندا اندامی زخمی مار تک قیوریلاندا بیللنر</p>
<p>❁❁</p> <p>Dədə Katib heç vəqt heqdən qaçmadı, Əcəl düyününü Loqman açmadı, Bir insan ki yolu çöldən seçmədi, Atın qovub yorulanda billənər.</p>	<p>❁❁</p> <p>دده کاتب هچ وقت هقدن قاچادی اجل دیونونو لتمان آچادی بیر انسان کی یولو چولدن سئجه دی آتین قووب یورولاندا بیللنر</p>

Yardımlı Elə Yaradanım

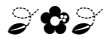
Ədalət sust olanda,
Yardımlı elə yaradanım,
Çoban qurda dost olanda,
Yardımlı elə yaradanım.

Nanəciblər tox olanda,
Qarışdıran çox olanda,
Barışdıran yox olanda,
Tardımlı elə yaradanım.

Qonşu qonşuya baxanda,
Canın atəşə yaxanda,
Alçaq ucaya çıxanda,
Yardımlı elə yaradanım.

Dədə Katib nar alanda,
İş bilən bekâr qalanda,
Həq danışan xar olanda,
Yardımlı elə yaradanım.

Yardımlı Ətlə Yaradanım

Edalət süssət olanda
Yardımlı ətlə yaradanım
Çoban qurda dost olanda
Yardımlı ətlə yaradanım

Nağcib lır tox olanda
Qarışdıran çox olanda
Barışdıran yox olanda
Yardımlı ətlə yaradanım

Qonşu qonşuya baxanda
Canın atəşə yaxanda
Alçaq ucaya çıxanda
Yardımlı ətlə yaradanım

Dədə Katib nar alanda
İş bilən bekâr qalanda
Həq danışan xar olanda
Yardımlı ətlə yaradanım

Xas Al Xas

Dəli könül xas sözləri xas damış,
Xas diləgin, xas Ahhahtan xas al, xas,
Xas Qeyis tək xas dağlarda xas çalış,
Xas Leyladan xas istəgin xas al xas.

Xas səs gəldi xas eşitti xas sına,
Xas xainin xas gərdəni xas sına,
Xas gücünlə xas işləri xas sına,
Xas ustaddan xas dərşini xas al xas.

Xas günündə xas sözü de xas eylə,
Xas söyləsən xas anla sən xas eylə,
Xas eşqisən xas kənarə xas gülə,
Xas saqıdən xas kəsəni xas al xas.

Dədə şaiir xas danışa xas gülə,
Xas ağıly xas gözyaşın xas silə,
Xas Allahın xas adını xas dilə,
Xas dəryadan xas şikârın xas al xas.

خاص آل خاص

دە لی کونول خاص سۆزلە ری خاص دانیش
خاص دیلە گین خاص آلاهدان خاص آل خاص
خاص قتییس تک خاص داغلاردا خاص چالیش
خاص لیلادان خاص ایسته گین خاص آل خاص

خاص سس گلدی خاص انشیتندی خاص سینا
خاص خائینن خاص خاص کردنی خاص سینا
خاص گوجونله خاص ایشله ری خاص سینا
خاص اوستاددان خاص درسینی خاص آل خاص

خاص گونونده خاص سوزون ده خاص ائيله
خاص سويله سن خاص آتلا سن خاص ائيله
خاص عاشیقسنن خاص کناره خاص گوله
خاص ساقیدن خاص کاسه نی خاص آل خاص

دده شاعر خاص دانیشا خاص گوله
خاص آغلییا خاص گوز باشین خاص سیله
خاص آلاهیین خاص آدینی خاص دیله
خاص دریادان خاص شکارین خاص آل خاص

Yalan olar

Hər şirin sözə aldanma könül,
 Ürək saf olmasa dil yalan olar,
 Bir insan ki əğri gedə yolunu,
 Xəlqə göstərdiği, yol yalan olur.

Xain qorxaq olar azdırar sözü,
 Xəsisin qonaqdan acışar gözü,
 Axsar ayağın, diz olmaz izi,
 Bulanmaz caddəni yol yalan olar.

Həqiqət birdi, iki, üç olmaz,
 Doğru toxumun, heçvəqt barı puç olmaz,
 Gmzəl sözdü; yetim quzu, qoç olmaz,
 Soyu dəğişənlər, döl yalan olar.

Dədə Katib sözü çoxdu sayılmaz,
 Düz tir atan hədəfində yayılmaz,
 Pul keflisi ölənətək ayılmaz,
 O zaman ayılar, pul yalan olar.

Yalan olar

هر شیرین سوزە آلبانما کونول
 اوره ک صاف اولمسا ديل يالان اولار
 بير انسان کی آگری گنده يولونو
 خله گوستردیگی يول يالان اولار

خائن قورخاق اولار آزديرار سوزو
 خسيسين قوناقدان آجيشار گوزو
 آخسار آياغين دوز اولماز ايزی
 بولانماز جاده نی يول يالان اولار

حقیقت بیردی ایکی اوچ اولماز
 دوغرو توخمون هچوقت باری پوچ اولماز
 گوزل سوزدو یتم قوزو قوچ اولماز
 سویو دگیشلنر دول يالان اولار

دده کاتب سوزوم چوخدو ساییلماز
 دوز تیر آتان هدیفنده یاییلماز
 پول کفلیسی اولنه تک آییلماز
 او زمان آیلار پول يالان اولار

Dəli könlüm məndən sənə vəsiyyət,
Qara zigil, Hindi xal olmaz olmaz,
İpək düzəllənər tut yarpağından,
Hər kətan bezindən şal olmaz olmaz.

Bir hal olmazdəyişlənər havalar,
Qırılar qanadar, yanar yuvalar,
Burulduyub bir birini qavalər,
Meydanda danalar kəl olmaz olmaz.

Alçaq insan uca yerdə dansılar,
Qanmaz xeyir şərrin yatar ansalar,
İt milçəyi bal arısın yansılar,
Şal bağlaya bilməz bal olmaz olmaz.

İnsan olan seçər yâri, yoldaşı,
Doğru dost yolunda verər başı,
Sərraf ol, xoş tanı qiymətli daşı,
Tənəkə boyansa ləl olmaz olmaz.

Dədə Katib hər məclisə qatılmaz,
Heyvan meydanında insan satılmaz,
Ağır insan bir söz ilə satılmaz,
Yel qavan, at qovar sal olmaz olmaz.

دل کونول مندن سنه وصیت
قارا زیگیل هندی خال اولماز اولماز
ایپک دورللتر توت یاپراغیندان
هر کتان بئزیندن شال اولماز اولماز

بیر حال اولماز دییشله نر هاوالار
قیریلار قانادلار یانار یووالار
بورولویوب بیر بیرینی قوالار
مینداندا دانالار کل اولماز اولماز

الچاق انسان اوچا یئرده دانسیلار
قانماز خیر شرین یاتار آن سالار
ایت میلچی بال آرسین یانسیلار
شان باغلا یا بیلمز بال اولماز اولماز

انسان اولان سچر یاری یولداشی
دوغرو دوست یولوندا وئر باشی
صراف اول خوش تانی قیمتلی داشی
تنیکنه بو یانسا لعل اولماز اولماز

دده کاتب هر مجلسه قاتیلماز
حیوان میدانیندا انسان ساتیلماز
آغیر انسان بیر سوز ایله آتیلماز
یئل قاولان آت قووار سال اولماز اولماز

Ələ Düşmez

İnsanoğlu bugün sağsan xoş danış,
Sabah ömrün bitər dil ələ düşməz,
Cavanlıq bir güldür açar baharda,
Qış zamanı gəlsə gül ələ düşməz.

Şirin danış könülləri eylə şad,
Unutma dostları hərdən eylə yâd,
Tək dolanma, quş uçanmmaz tək qanad,
Qırma qol-qanadın el ələ düşməz.

Var gücünlə xəlqə eylə xidməti,
Həqqə ibadətın budur hikməti,
Hürmət elə əldən vermə fürsəti,
Düşgün, ata-ana bil ələ düşməz.

Həqiqi insanlar, vəfalidillər,
Həqqi gizlətməzlər birgün deyərlər,
Dolansa dövrlər, tükənsə illər,
Dede Katib kimi qul ələ düşməz.

الە دوشمەز

انسان اوغلو بوگون ساغسان خوش دانیش
صباح عۆمرون بیتەر دیل الە دوشمەز
جوانلیق بیر گول دور آچار باھاردا
قیش زامانی کلسە گول الە دوشمەز

شیرین دانیش کونول لری ائیلە شاد
اونوتما دوستلاری هردن ائیلە یاد
تک دولانما قوش اوچانماز تک قاناد
قیرما قول-قانادین ایل الە دوشمەز

وار کوجون الە خلقه ائیلە خدمتی
حقه عبادتین بودور حکمتی
حورمت ائله الدن وئرمه فرصتی
دوشگون آتا - آتا بیل الە دوشمەز

حقیقی انسانلار وفالی دیل لر
حقی کیزلتمزلر بیرگون دئیە لر
دولانسا دؤوره لر توکنسه ایل لر
دده کاتب کئی قول الە دوشمەز

Qoşma	قوشما
<p>Xam sözləri dilə gətirmə könül, Mənali söz danış öz taqətinçə, Şairin bazarı bir gülxanadi, Müştərisən gəl səç, liyaqətinçə.</p>	<p>خام سوزلری دیله گتیرمه کونول مەنالی سوز دانیش اۆز طاقتینجه شاعیرین بازارى بیر گولخانە دى مشتەریسن گل سەچ لیاقتینجه</p>
<p>↑ ↑ ↑ Kiçik atəş ilə alışmaz qazan, Möhtərəm olanmaz ehtiram pozan, Bacarsan arada məhəbbət qazan, İntizarım olsun məhəbbətincə.</p>	<p>↑ ↑ ↑ کیچیک آتیش ایله آلیشمار قازان محترم اولانماز احترام پوزان باجارسان آرادا محبت قازان انتظارین اولسون محبتینجه</p>
<p>↑ ↑ ↑ Sən əfsun bilməsən marə yapışma, Riyazət çəkməsən narə yapışma, Gücün, yoxlamamış barə yapışma, Qardaşım yük götür öz taqətinçə.</p>	<p>↑ ↑ ↑ سن افسون بیلمه سن مارە یاپیشما ریاضت چکمه سن نارە یاپیشما گوجون یوخلامامیش بارە یاپیشما قارداشیم یوک گوتور اۆز طاقتینجه</p>
<p>↑ ↑ ↑ Dədə Katib gedər, gəlməz gedənlər, Giybət xəncəriylə xəlqi didənlər, Daldada danışib irad edənlər, Tərk edənməz baş məzarə çatınca.</p>	<p>↑ ↑ ↑ دده کاتب گمدر کلمز گمدر غیبت خنجرى ایله خلقى دیدنلر دالادا دانیشیب ایراد ائدنلر ترک ائدنمەز باش مزاره چاتینجا</p>

Yaradana şükr eylərəm,
O nə versə mənə xoşdu,
Allah verən müsibətə,
Səbr eylərəm mənə xoşdu.

Şükr edərəm hər nemətə,
Dözərəm bəla-zəhmətə,
Sığınmışam zilqudrətə,
O nə versə mənə xoşdu,

Çox şirindi mənə nuşdu.

Yaxşılığı itirmirəm,
Fəsad toxmun bitirmirəm,
Minnət yğkğn götürmərəm,
Allah verən mənə xoşdu,

Zəhər versə mənə nuşdu.

Dədə Katib müslümanam,
Möminəm əhl-i Quranam,
Mütii-i emr-i sübhanam,
O nə versə mənə xoşdu,

Çox gözəldi mənə nuşdu.

يارادانا شوكر ائيلرم
او نه وئرسه منه خوشدو
الله وئرن مصيبته
صبر ائيلرم منه خوشدو

شوكر ائدرم هر نعمته
دوزه رم بلا - زحمته
سيغئينيشام ذى القدرته
او نه وئرسه منه خوشدو

چوخ شيرين دى منه نوشدو

ياخشى ليغى ايتيرم
فساد تخمين بيتيرم
منت يوكون گوتورم
الله وئرن منه خوشدو

زهر وئرسه منه نوشدو

دده كاتيب مسلمانام
مؤمنم اهل قورآنم
مطيع امر سبحانام
او نه وئرسه منه خوشدو

چوخ گوزالدى منه نوشدو

Əvvəlindən adətindir, sözdə yalan demərəm,
Mən Türkcə danışaram, dilə zəban demərəm,
Anam mənə uşaqlıqdan Türk dili danışdırıb,
Atam mənə çörək verib çörəgə nan demərəm.

Mən anamın əmcəgindən Türkcə süd əmmişəm.
İndidə əmcək deyirəm dahi peştan demərəm,
Su içəndə zovq edərəm, dad verməz ağzımda ab,
Sərinləsəm kölgəlikdə, da sayıban demərəm.

Dəryalarda gəmiləri gəzdirir gəmiçilər,
Çox gözəldir gəmiçilik, da keştiban demərəm,
Ev-əşigim işıqlanar, Qonaqları görəndə,
Mən qonağı çox sevərəm amma mehman demərəm.

Anam mənə don tikerdi sırıq sırıq arxalığ,
Köynəgimin ətəginə dahi daman demərəm,
Əvvəl evdə uşaqlara Türk dilini ögrədərəm,
Anaya, ana diyərəm da madərcan demərəm.

Bir gözəli tərif etsəm Türkcə söz qoşaram,
Kırpiğin ox, qaşların yay, əbru kəman demərəm,
Beşigə, gəhvarə deməm onu mən yıraqalayıb,
Sühbə kimi güdükçüyə, mən nigəhban demərəm.

Qonşuya, həmsayə deməm mən, yoldaşada həmrah,
Oğula, oğul diyərəm heç pəsərcan demərəm,

اولیندن عادتیم دیر سۆزدە یالان دئمەرم
من تورکجه دانیشارام دیله زیان دئمەرم
آنام منی اوشاقلیقدان تورک دیلی دانیشدیریب
آتام منە چۆره ک وئریب چۆره گە نان دئمەرم

من آتامین اجمکیندن تورکجه سود ائمیشم
ایندی دە اجمک دئیریم داهی پستان دئمەرم
سو اجمکده ذوق ائدمەرم داد وئرمز آغزیمدا آب
سیرینلەسم کۆلگه لیکده دا سایبان دئمەرم

دريالاردا گمیلری گزدیرر گمیچی لر
چوخ کوزل دیر گمیچی لیک دا کشتیبان دئمەرم
اتو - ائشیکیم ایشیقلا ناز قوناقلاری کورنده
من قوناغی چوخ ستورم آما هممان دئمەرم

آنام منە دون تیکردی سیریق - سیریق آرخالیق
کونیکیمین ائگینه داهی دامان دئمەرم
اول ائوده اوشاقلارا تورک دیلینی اؤیرەدم
آنا یا آتا دئیرم دا مادرجان دئمەرم

بیر کوزەلی تەریف ائتسم تورکجه سۆز قوشارام
کیرپکین اوخ قاشلارین یای، ابرو کمان دئمەرم
بئشیکه گهواره دئم او منی بیرقالایب
صوبه کھی کودوکچویه من نکهبان دئمەرم

قونشویا هسایه دئمەرم من یولداشا دا همراه
اوغولا اوغول دئیەرم هیچ پسر جان دئمەرم

Əkinciyəm yox keşavərz, torpağa xak söyləyəməm,

Ulduza, sitarə deməm göyə asman demərəm.

Göy quruldar, yağmur yağar, yaşillanar yaylalar,

Hər nə qədər yağış yağsa, ona baran demərəm,

Dəğərliyə dəğər verrəm, ərzişdən çıxmaz başım,

Ucuza, ucuz diyərəm dahi ərzan demərəm.

Ata-babam Türktür mənəm Türkcə danışaram,

Farsıda xoş şirin dildir xoşa yaman demərəm,

Dədə Katib Türk oğluyam çox dadlıdır dilimiz,

Mahiyyə, balıq diyərəm, sona pəyan demərəm.

اکینجیم یوخ کشاورز، توریاغا خاک سؤیلم

اولدوزا ستاره دئم گویه آسمان دئم رم

کوی گورولنار یاغمور یاغار یا شیلانار یایلالار

هر نه قدر یاغیش یاغسا اونا باران دئم رم

دگرلییه دگر وئررم ارزشدن چیخاز باشم

اوجوزا اوجوز دئییه رم داعی ارزان دئم رم

آتا - بابام تورک دور منیم تورکجه دانیشارام

فارسى دا خوش شیرین دیلمیر خوشا یامان دئم رم

دده کاتب تورک اوغلو یام چوخ دادلی دیر دیلمیز

ماهی یه بالیق دئییرم سونا پایان دئم رم

Könül nəfsin öldürməmiş riyazəttə yalandır,
Həram maldan ehsan olmaz səxavət də yalandır,
Bir insanın öz nəfsində gər liyaqət olmasa,
Dədə-baba sultan olsa nicabəttə yalandır.

Kiçiklərə təlim eylə böyüklərə ehtiram,
Yoxsulların halın yoxla düşgünlərə ver slam,
Yaradana qulluq qlə, xəlqə xidmət vəssələm,
Əgər qəsdin şöhrət olsa, o xidməttə yalandır.

Bir ay oruç, beş vaxt namaz, əldə təsbih, səccadə,
Gecə-gündüz zikr edəsən haça getsən piyadə,
Şeytana yüz daş atasan qurban kəsəsən minadə,
Könlündə bir rəhm olmasa ibadət də yalandır.

Katib durma, çalış nəqədr var ixtiyar dədə,
İşlə, qazan boyun əglə, işdir sənə iftixar,
Gərçi rizq muqəddərdir, amma hərf aşkar,
Çalışmasan ruzi yetməz o qisməttə yalandı.

کونول نفسین اولورمه ميش رياضت ده يالان دير
حرام مالدان احسان اولماز سخاوت ده يالان دير
بیر اینسانین اوز نفسینده گر لیاقت اولماسا
دده-بابا سولطان اولسا نیجاہت ده يالان دير

کیچیک لره تعلیم ائیله بویوک لره احترام
یوخسوللارین حالین یوخلا دوشکونلره وئر سلام
یارادانا قوللوق اتله ، خلقه خدمت والسلام
اگر قصدین شوهرت اولسا او خیدمت ده يالان دير

بیر آی اوروج ، بئش واخت ناماز ، الله تسبیح سجاده
کمیجه-کوندوز ذیکر ائده سن حاجا گئدسن پیاده
شیطانا یوز داش آتاسان قوربان کسه سن میناده
کونلونده بیر رح اولماسا عبادت ده يالان دير

کاتب دورما چالیش نه قدر وار ایتخیار دده
ایشله ، قازان بوون آگمه ، ایش دیر سنه ایتخیار
گرچی رزق موقدردیر اما حرف آشکار
چالیشاسان روزی بئتمز او قسمت ده يالان دی

Yaradanın hikmətinə çox şükür,
Ayrılmaz başımdan goğalar mənim,
Qəza qələmini çalanda əzəl,
Yazıldı qismətim, bəlalər mənim.

Elə ağlamışam didə qanam mən,
Həqqim nahəq olub dil buryanam mən,
Yuvasız quşlartək sərgərdanam mən,
Məcnun tək adresim səhralar mənim.

Qoldan tuttum, ayağımdan çəktilər,
Teşəkkürün dəftərini büktülər,
Həq söz danışanın bezin söktülər,
Boğazda boğuldu sedalar mənim.

Dədə Katib bir özüməm bir Allah,
O nə versə şükür, əlhəmdü-lillah,
Qismət ola la ilahə illallah,
Son nəfəs dilimdə dualar mənim.

Yaradain hikmətinə çox şükür
Ayrılmaz başımdan goğalar mənim
Qəza qələmini çalanda əzəl
Yazıldı qismətim bəlalər mənim

ائله آغلامیشام دیده قانام من
هتیم ناحق اولوب دل بوریانام من
یواسیز قوشلار تک سرگردانام من
مجنون تک آدرسیم صحرالار مینم

قولدان توتلوم آغایمدان چکدیلر
تشکرون دفتربنی بوکولر
حق سؤز دانیشاین بئین سوکولر
بوغازدا بوغولنو صدالار مینم

دده کاتب بیر اؤزوم بیر آلاه
او نه و ترسه شوکور، الحمد لله
قسمت اولالا اله الا الله
سون نفس دلیمده دعالار مینم

Can kimi bəslərəm Urmunu inan,
Qoymaram meydanda xəsm edə covlan,
Görsəm pis göziylə baxırı düşman,
Hayxırıp qızaram qan qan diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Bu dünya bir bazarçadı,
Hər kəs bir cür gəzər gedər,
Biri sözün düzün diyər,
Biri gələt yazar gedər.

Biri heç danışmaz yalan,
Biri düz söz deməz inan,
Biri düz yol verər nişan,
Biri yolun azar gedər.

Biri atəş alışdırır,
Hələl, hərəm qarışdırar,
Biri xəlqi barışdırar,
Biri ara pözar gedər.

Dədə Katib qurtar sözün,
Pozma ağzın dadın duzun,
İndi desən sözün düzün,
Millət görən qazar gedər.

جان کھی بسله رم اورمونو اینان
قویارام میداندا خصم ائده جولان
گورسم بیس گوزیله باخیری دوشمان
هایخیریپ قیزارام قان قان دئییه رم
لایق بیلسه جان قوربان دئییه رم

بو دنیا بیر بازارچادی
هرکس بیر جور کور کئدر
بیری سوزون دوزون دپیر
بیری غلط بازار کئدر

بیری هیچ دانیشماز یالان
بیری دوز سوز دئز اینان
بیری دوز بول وئر نیشان
بیری بولون آزار کئدر

بیری آتیش آلیشدیرار
حلال حرام قاریشدیرار
بیری خلقی باریشدیرار
بیری آرا پوزار کئدر

دده کاتب قورتار سوزون
پوزما آغزین دادین دوزون
ایندی دئسن سوزون دوزون
میلت کوزون قازار کئدر

El gücü ilə, ağa olan xan olan,
Xanlığın zəvali, pis peşəyəndir,
Şir istəməz yanqın düşsün cəngələ,
Aslanın sağlığı o meşəyəndir.

Könül bir mərkəzdir bənzər günəşə,
Ondan nur yayılar, əndama, başa,
Sultan bir ağacdır, millət bir rişə,
Ağacın varlığı o rişəyəndir.

Rişəsiz ağacı çox tez yel atar,
Ağaca var qüdrət rişədən çatar,
Tənabsız çadırın payəsi yatar,
Bu məsəl qədimdən, həmişəyəndir.

Dədə Katib, xəstə könlüm şad olar,
Yaxşı yaman, ölər qalan ad olar,
Hakim, adil olsa yurd abad olar,
Ədalət elmdən, əndişəyəndir.

اٹل کوجو ایله ، آغا اولان خان اولار
خانلیغین زوالی ، پیس پشہ دن دیر
شیر ایستہ مز یاقین دوشسون جنگلہ
آسلانین ساغلیغی او مئشہ دن دیر

کونول بیر مرکز دیر بنزه رگونشہ
اوندان نور یاییلار ، انداما ، باشا
سلطان بیر آغاج دیر ، میللت بیر ریشہ
آغاجین وارلیغی او ریشہ دن دیر

ریشہ سبز آغاجی چوخ تیز یئل آتار
آغاجا وار قدرت ریشہ دن چاتار
طنابسیز چادیرین پایه سی یاتار
بو مثل قدیمدن ، همیشه دن دیر

دده کاتب ، خسته کونلوم شاد اولار
یاحشی یامان اولر قالان آد اولار
حاکم ، عادل اولسا، یورد آباد اولار
عدالت علمدن ، اندیشه دن دیر

Yurdum

İstərəm qıssaca tərif eyləyim,
Şöhrətin yayılıb hər yana yurdum,
Mən sənin oğunan sən mənim anam,
Anası dəğişməz cəhana yurdum.

Şöhrətin ucalıb tutub hər yanı,
Suların yetirir dür mərcanı,
Dağların daşların zəbərcəd kanı,
Düz genlərin bənzər rizvana yurdum.

Şirin suların var kimiya toprağı,
Yer altı qeynaqlar, dalda bucağın,
İstidir soyumaz qızğın ocağın,
Od vurur xayına, düşməna yurdum.

Xəqlər işində ucadır başın,
Parlaq ulduzların batmaz günəşin,
Kül altta kükrəyir sönməz atəşin,
Şölə çəkib qalxar asumana yurdum.

Tarixdən silinməz, getməz adım var,
Heç əksiğın yoxdur hər bir zadın var,
Çox kâmil bir dilin, ağzın dadın var,
Dil acizdir çəksin biyana yurdum.

یوردوم

ایسترم قیساسا تعریف ائیله م
شهرتین یاییلیب هر یانا یوردوم
من سنین اوغولنام سن منم انام
آتانی دگیشمم جهانا یوردوم

شهرتین اوچالیب توتوب هر یانی
سولارین یئتیریر در مرچانی
داغلارین داشلارین زبیرجد کافی
دوزکن لرین بئزر رضوانا یوردوم

شیرین سولارین وار کیمیا توپراغین
یئر آلتی قیناقلار دالدا بوچاغین
ایستی دیر سویوماز قیزغین اوچاغین
اود وورار خایینا، دوشمانا یوردوم

خقلر اچینده اوچادیر باشین
پارلاق اولدوزلارین باتماز کونشین
کول آلتدا کؤکره یئر سؤنمز آتشین
شعله چکیب قالغار آسانا یوردوم

تاریخندن سیلینمز، گتمز آدیم وار
هیچ اسکیکین یوخدور هر بیر زادین وار
چوخ کامل بیر دیلین، آغیز دادین وار
دیل عاجیزدیر چکسین بیانا یوردوم

Qoynunda bəslənib çox qəhremanlar,
Tufan sarsıtmayan qorxmaz oğlanlar,
Güçlü qullar ilə ərəkək əslanlar,
Hayqırıb girəndə meydana yurdum.

Tarixlər səbt edib iftixarların,
Bağırخان, Səttarخان, Şehriyarların,
Dünya boyu qalan yadigârların,
Nə hesaba gəlir nə sana yurdum.

Üstün şairlərin sözləri aşkar,
Vəzn- qafiyədə, mənada porbar,
İtməz əsərləri qalar paydar,
Umudum var həqqə Qurana yurdum.

Adlım ozanların xoş avazları,
Gözəl barmaqları çalır sazları,
Göllərdə yayxanır qoba qzları,
Qaya sevinir tərlana yurdum.

Dədə Qorqut adı dillərdə əzbər,
Vahid, Fuzulilər, Aşıq Ələsgər,
Sözə dəzüm verən Dullu Əbazər,
Söhbəti ruh verir insana yurdum.

Xəstə Qasım, Nəbatidən yâd olsun,

Qoynunda bəslənib çox qəhremanlar
طوفان سارسیتیمان قورخماز اوغلانلار
گوجلوقوللار ایله ارکک اسلانلار
هایقیریب گیرنده میدانا یوردوم

تاریخ لری ثبت اندیب افتیخارلارین
باغیر خان ، ستارخان ، شهریارلارین
دوینا بویو قالان یادیکارلارین
نه حسابا گلیر نه سانا یوردوم

اوستون شاعیرلرین سؤزلری آشکار
وزن-قافییه ده ، معنادا پر یار
اشق اثرلری قالار پایدار
اومودوم وار حقه قورآنا یوردوم

آدلیم اوزانلارین خوش آوازلاری
گوزل بارماقلاری چالیر سازلاری
گوللرده یایخانیر قوبا قازلاری
قایالار سعوینبیر ترلانا یوردوم

دده قورقوت آدی دیلرده ازیر
واحد، فضولی لر، آشیق علمسگر
سؤزه دؤزوم وئرن دوللو آباذر
صوحتی روح وئیر اینسانا یوردوم

خسته قاسم نباتی دن یاد اولسون

Qul Haltunda öz dilində şad olsun,
Baloğlu, Miskindən xoşca ad olsun,
Doğru yol açılar urfana yurdum.

Dullu Mustafanın çəkək adını,
Urfan məktəbinin qol qanadını,
Baldan şirin sözlərinin dadını,
Bismilləh o şəhdə, şana yurdum.

Çağdaş şairlərin himmət etsinlər,
Ata-babaların yolun getsinlər,
Söz xəncərin vurub düşmən didəsinlər,
Gürültü salsınlar dörd yana yurdum.

Düşməne aldanmaz türklərin soyu,
Bükülsün düşmənin qameti, boyu,
Çoxlarının axır ağzının suyu,
Göz qoyublar Azərbaycana yurdum.

Azərbaycan doğruluğu bəyənər,
Yurdun sevər ulusuna güvənər,
Biri sağa, biri solar sevinir,
Məndə fəxə edirəm urfana yurdum.

Yüzlər dərdə dərman, duzlu göllərin,
Dərin dərələrin, geniş çöllərin,
Doğruluq səmtinə açıq yolların,

قول هارتون دا اوز ديننده شاد اولسون
بالوولو مسكيندن خوشجا آد اولسون
دوغرو يول آچيبيلار عورفانا يوردوم

دولو مصطفی نین چکک آدینی
عورفان مکتبیین قول قانادینی
بالدان شیرین سۆزلرینین دادینی
ابسم الله او شهد شانا يوردوم

چاغداش شاعیرلرین همت اتتسین لر
آتا-بابالارین یولون گت سین لر
سۆز خنجرین ووروب دشمن دیدسین لر
گورولتو سالسینلار دۆرد یانا يوردوم

دوشمنه آلباناز تورکلرین سویو
بوکولسون خاینین قامتی، بویو
چوغلارینین آخیر آرتین سویو
گۆز قویولار آذربایجانا يوردوم

آذربایجان دوغرولوغو بگنر
یوردون سئور اولوسونا گووه نر
بیری ساغا بیری سولار سئوینر
من ده فخر ائیلرم عورفانا يوردوم

یوزلر درده درمان دوزلو گۆللرین
درین دره لرین گئیش چۆللرین
دوغرولوق سمتینه آچیق یوللارین

Şanlı Azərbaycan, ey ana yurdum.

Sənin əsgin adın Atırpatandır,
Sonra Azərbaycan, Azərbaycandır,
Hər üçüdə mənada od qoruyandır,
Atəşi yandırdım cəhana yurdum.

Meyvəli baxçalar, gözəl bağların,
Yaşıl yaylaqların, uca dağların,
Cansızdır dirildir bahar çağların,
Dərnləri çattırır dərmana yurdum.

Babək tək ər yıxan Bayındır xanlar,
Ordular dağıdan, alay pozanlar,
Nəbi ilə Kərəm tək qoçaq oğlanlar,
Qalıq ad qoyublar cəhana yurdum.

Qorxmaz igidlərim mərd-i mərdana,
On igidə bərabərdir bir dana,
Hayqırır girəndə hərdən meydana,
Bənzəyir bir qızmış qaplana yurdum.

Qənarilər uçar qonar çəmənə,
Qumrular zovq edər sünbül, səmənə,
Bülbül gülə aşiq, məndə vətənə,
Ğur-ü goga salam gülşana yurdum.

شانلی آذربایجان، ای آنا یوردوم

سەنین ئەسگین آدین آتیرپاتان دیر
سونرا آذربایجان، Azərbaycandır
هر اوچو معنادا اود قورویان دیر
آتشی یاندیردم جھانا یوردوم

مەیبوھ لی باغچالار، گۈزل باغلارین
یاشینل یایلاقلارین، اوجا داغلارین
جانسیزی دیریلدیر باهار چاغلارین
دردلری چاتدیریر دەرمانا یوردوم

بابک تک ار بیخان باندیرخانلار
اوردولار داغیدان ، آلی پوزانلار
نهی ایله کرم تک قوچاق اوغلانلار
قالیق آد قویولار جھانا یوردوم

قورخاز ایگیدلریم مرد مردانا
اون ایگیده برلر دیر بیر دانا
هایتیریب گیرنده هردن میدانا
بزه بیر بیر قیزمیش قاپلانا یوردوم

قناری لر اوچا قونار چمنه
قومرولار ذوق ائدر سونبول سمنه
بولبول کوله عاشیق من ده وطنه
شورخوفا سالارم گولشانانا یوردوم

Dədə Katib həqqi diyər dayanmaz,
Yurdu sevər ölənə tek usanmaz,
İbrahim aşıqi atəşə yanmaz,
Bir qoçam gəlmişəm qurbana yurdum.

دده کاتب حق دئیہ ر دایانماز
یوردو سئور اولنه تک اوسانماز
ابراھیم عاشیقی آتشیہ یانماز
بیر قوچام گلمیشم قوربانا یوردوم

Əcəb bir aləmdir dəmdir bu saət,
Sültan Meydanıdır, xan Bazarıdır,
Hər kəsin nəyi var töksün meydana,
Bugün ləl-i gəhər kan bazarıdır.

Açaq söz buxçasın diyək həqiqət,
İllət, məluldan noxostin illət,
Covhər-i xəzradan başlandı xəlqət,
Koll-i men ələyha fan bazarıdır.

Xəlil tək atəşə girsəm dönər nar,
Qıraram butaları olsun tar ü mar,
Çağırım molayı çallam zülfəqar,
Heç qorxub demərəm can bazarıdır.

Dədə Katib yarı unutmam yâddan,
Möhəmməd dinində mənəm bünyaddan,
Gəzdirsəm mərkəbi qorxmam heç zaddan,
Yarış atlarının san bazarıdır.

عجب بیر عالم دیر دم دیر بو ساعات
سلطان میدانی دیر خان بازاری دیر
هر کسین نه بی وار تۆکسون میدانا
بوگون لعل گوهر کان بازاری دیر

آچاق سۆز بوخچاسین دئییه ک حقیقت
علت معلولانان نخستین علت
جوهر خضرادان باشلانندی خلقت
کل من علیها فان بازاری دیر

خلیل تک آتیشه گیرسم دؤنر نار
قیرارام بوتلاری اولسون تار و مار
چاگیرام مولای چاللام ذوالفقار
هیچ قورخوب دئمرم جان بازاری دیر

دده کاتب یاری اونوتمام یاددان
محمد دینینده منم بنیاددان
گردیرسم مرکزی قورخام هیچ زاددان
یاریش آتلارینین سان بازاری دیر

Tamaşa	تاماشا
<p>Beş gün yaz bahara aldanan insan, Yazın getsə qışındadır tamaşa, Məğrur olub quruluqda at qovan, Batlaqlarda düşəndədir tamaşa.</p>	<p>بئش گون یاز باهارا آلدانان اینسان یازین گنسه قیشیندادر تاماشا مغرور اولوب قورولوقدا آت قووان باتلاقلارا دوشنده دیر تاماشا</p>
<p style="text-align: center;">❁❁❁</p> <p>Zaman dönər hər vaxt bugün olanmaz, Qocalıqə Loqman çarə bulanmaz, Sındın geçər, qan damarda dolanmaz, Ayaqların şişəndədir tamaşa.</p>	<p style="text-align: center;">❁❁❁</p> <p>زامان دؤنر هر واخت بوگون اولانماز قوجالیقا لتمان چاره بولانماز سیندین کچر قان داماردا دولانماز آیاقلارین شیشنده دیر تاماشا</p>
<p style="text-align: center;">❁❁❁</p> <p>Güvənmə gücünə bükülər belin, Tükənər ayların, qurtular ilin, Tökülər dişlərin düz deməz dilin, Pəltək vurub çəşəndədir tamaşa.</p>	<p style="text-align: center;">❁❁❁</p> <p>گوونمه گوجونه بوکولر بیلین توکتر آیلارین قورتولار ایلین تۆکولر دیشلرین دوز دئز دیلین پلتک ووروب چاشاندادر تاماشا</p>
<p style="text-align: center;">❁❁❁</p> <p>Dədə Katib gülistanın solanda, Həq sahibi əmanəti alanda, Cansız cəsəd topraq altta qalanda, Yer qurdları deşəndədir tamaşa.</p>	<p style="text-align: center;">❁❁❁</p> <p>دده کاتب گولوستاین سولاندا حق صاحیبی امانتی آلاندا جانسیز جسد تورپاق آلتتا قالاندا یئر قوردلاری دئشنده دیر تاماشا</p>

Aləm zərیدə, “qal ū bəla”də,⁵⁵
 Bəla deyib yaradanı sevmişəm,
 Yüz yirmi dörd min nəbinin içində,
 Adı gözəl Mustafanı sevmişəm.

Mən sevmişəm həqqin hər dörd kitabın,
 Qiyamət günündə həqqin həsabin,
 Mustafanın əhl-i beytin əshabın,
 Mürtəzani, la-fətani sevmişəm.

Həsən- Hüseyin mərifətin kanını,
 Həq yolunda qurban verən canını,
 Kərbəladə şəhidlərin qanını,
 Məzlum ölən şühədani sevmişəm.

Katibəm sevmişəm dostumun adın,
 Gözlərimin nurun, ağızımın dadın,
 Əvvəl, axir peyğəmbərin övladın,
 Al-i Yasin, həm Tahani sevmişəm.

عالم ذرئیدە قالو بلادە
 بلا دئیب یاردانی سئومیشم
 یوز ییرمی دۆرد مین نینین ایچیندە
 آدی گۆزل مصطفانی سئومیشم

من سئومیشم حقین هر دۆرد کتابین
 قیامت گونونده حقین حسابین
 مصطفانین اهل بیتین اصحابین
 مرتضانی لافتانی سئومیشم

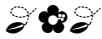
حسن - حسین معرفتین کانینی
 حق یولوندا قوربان وئرن جانینی
 کربلاده شهیدلرین قانینی
 مظلوم اولن شهادنی سئومیشم

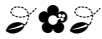
کاتبم سئومیشم دوستومون آدین
 گۆزلریمین نورون اغزیبیم دادین
 اول آخیر پیغمبرین اولادین
 آل یاسین هم طاهانی سئومیشم

Yalandır

Könül nəfsin öldürməmiş riyazəttə yalandı,
Həram maldan ehsan olmaz səxavəttə yalandı,
Bir insanın öz nəfsində gər liyaqət olmasa,
Dədə baba sülطان olsa nəcabət də yalandı.

Kiçiklərə təlim eylə böyüklərə ehtiram,
Yoxsulların halın yoxla düşgünlərə ver səlam,
Yarada qulluq eylə xəlqə xidmət vəssəlam,
Əgər qəsdin şöhrət olsa, o xidmət də yalandı.

Bir ay oruç, beş vaxt namaz əldə təsbih səccadə,
Gecə-gündüz zikr edəsən haça getsən piyadə,
Şeytana yüz daş atsan qurban kəssən minada,
Könlündə bir rəhm olsa ibadət də yalandı.

Dədə Katib durma çalış nəqər var ixtiyar,
İşlə qazan boyun əymə işdir sənə iftixar,
Gərçi ruzi muqəddərdi amma hərf aşkiar,
Çalışmasan ruzi yetməz o qismət də yalandı.

يالاندیر

کونول نفسین اولمورمه میش ریاضت ده یالاندی
حرام مالدان احسان اولماز سخاوت ده یالاندی
بیرانساین اوز نفسینده گر لیاقت اولماسا
دده بابا سلطان اولسا نجات ده یالاندی

کیچیک لره تعلیم ائیله بویوک لره احترام
بوخسوللارین حالین یوخلا دوشکونتره وئر سلام
یارادانا قوللوق ائیله خلقه خدمت والسلام
اگر قصدین شهرت اولسا او خدمت ده یالاندی

بیرآی اوروج بشش واخت ناماز الده تسبیح سجاده
گنجه کوندوز ذکر ائنه سن حاجا گتسن پیاده
شیطانا یوز داش آتاسان قوربان کسسن مناده
کونلونده بیر رحم اولماسا عبادت ده یالاندی

دده کاتب دورما چالیش نه قدر وار اختیار
ایشله قازان بویون اگمه ایشدیر سنه افتخار
گرچه روزی مقدردی آما حرف آشکار
چالیشاسان روزی بئتمز او قسمت ده یالاندی

Dəli könül, həq caddəsin buraxma,
Həqdən üz döndərən əzilib gedər,
Zülmün atı beş gün qaçar, dayanar,
Rişəsi kkindən qazılıb gedər.

Bu bir həqiqəttir, heç yalan olmaz,
Bu leylac dünyadan bac alan olmaz,
Bu karvansərada heç qalan olmaz,
Karvanı dal-dala düzülüb gedər.

At pambığı, xoş eşitsin qulaqlar,
Çox gəlib dünyaya gedib qonaqlar,
Tökülər lampları, sönər çıraqlar,
Ömür bir bostandır pozulub gedər.

Dədə Katib; gülüstanın solanda,
Ömür bitib ecəl camı dolanda,
Qazandığın mal özgəyə qalanda,
Hesab sənün üçün yazılıb gedər.

دلی کونول حق جاده سین بوراخما
حقدن اوز دوندرن ازیلیب گئدر
ظولون آتی بئش گون قاچار ، دایانار
ریشه سی کونیندن قازیلیب گئدر

بو بیر حقیقت دیر هیچ یالان اولماز
بو لیللاج دونیادان باج آلان اولماز
بو کاروانسرادا هیچ قالان اولماز
کاروانی دال_دالا دوزولوب گئدر

آت پامبغی ، خوش انشیتسین قولاقلار
چوخ کلیب دنیا یا گئدیب قوناقلار
توکولر لامپ لار سؤز چیراقلار
عومور بیر بوستان دیر پوزولوب گئدر

دده کاتب گولستانین سولاندا
عومور بیتیب اجل جامی دولاندا
قازاندیغین مال اوزگه یه قالاندا
حساب سننن ایچون یازیلیب گئدر

Allah, üç dörd yüzlü insan,
Oda yansın közü çıxsın,
Dedim hər sözə inanma,
Vur məhəkə düz çıxsın.

Hər məclisə qarışanın,
Cəhl oduna alışanın,
Az bilib çox danışanın,
Astarının bezi çıxsın.

Geyrət donunu giyərəm,
Həlal qazanıb yiyərəm,
Həq sözləri mən diyerəm,
Həsudların gözü çıxsın.

Katib həqqi dananların,
Özün uca sananların,
Qanmazıyla qananların,
Çox heyifdi sözü çıxsın.

آلله اوج دورد اوزلو انسان
اودا يانسین کوزو چیخین
دده م هر سوزه اینانما
وور محکه دوزو چیخسین

هر مجلسه قاریشانین
جمل اودونا آلیشانین
آز بیلیب چوخ دانیشانین
آستارینین بتزی چیخسین

غیرت دونو گئییه رم
حلال قازانیب بییه رم
حق سؤزلری من دئییه رم
حسودلارین کوزو چیخسین

کاتب حتی دانانلارین
اؤزون اوچا سانانلارین
قانمازیلا قانانلارین
چوخ حیئفدی سوزو چیخین

Olsun	اولسون
<p>İnsanoğlu, yaşamağın düşün sən, Belə yaşa dalınca xoş ad olsun, Acı dil yandırır dostluq xermənin, Şirin danış, qoy ağzında dad olsun.</p>	<p>انسان اوغلو یاشاماغین دوشون سن بئله یاشا دالینجا خوش آد اولسون آجی دیل یاندیرار دوستلوق خرمنین شیرین دانیش قوی آغزیندا داد اولسون</p>
<p>❀❀❀</p> <p>Çalış həlal yoldan qazan çörəyin, Əmanətsən qırma məzlum ürəyin, İtirmə dostların həqqin, əməyin, Hər vəqt adın xoşluq ilə yâd olsun.</p>	<p>❀❀❀</p> <p>چالیش حلال یولنان قازان چوره یین امانت سن قیرما مظلوم اوره یین ایترمه دوستلارین حقیقین امه یین هر وقت آدین خوشلوق ایله یاد اولسون</p>
<p>❀❀❀</p> <p>Səxasız insanlar nam alabilməz, İnsanlıq meyindən cam alabilməz, İşləmiyən insan kam alabilməz, Fərq eyləməz kişi ya da arvad olsun.</p>	<p>❀❀❀</p> <p>سەخاسیز انسانلار نام آلا بیلمز انسانلیق مئیندین جام آلا بیلمز ایشله مه بن انسان کام آلا بیلمز فرق ائيله مز کیشی یا آرواد اولسون</p>
<p>❀❀❀</p> <p>Dədə Katib bahar ilə yaz ilə, Sözlərin dillərdə xoş avaziylə, Aşıqlar çalalar mizrab saz ilə, İnsaf əhli diyər ruhun şad olsun.</p>	<p>❀❀❀</p> <p>دده کاتب باهار ایله یاز ایله سوزلرین دیللرده خوش آواز ایله آشیققلار چالارلار میضراب ساز ایله انصاف اهلی دییه ر روحون شاد اولسون</p>

Arıflərdən sordum dünya əhvalın,
Azad quşa bir qəfəsdir dedilər,
Ömrün etibarın sual eylədim,
Getti gəlməz bir nəfəsdir dedilər.

Dedim dünya malı dedilər ibrət,
Dedim bəs cəvanlıq dedilər fürsət,
Dedim bəs qocalıq dedilər həsrət,
Ömrün payız yeli əsdi dedilər.

Dedim bir sərmayə birdə səadət,
Dedilər xoş əxlaq birdə qənaət,
Dedim şöhrət üçün olsa ibadət,
Abid dəyil bolhəvəsdir dedilər.

Dədə Katib gəm nehalin gəm əkə,
Gəm xermənin gəm ənbarə gəm tökə,
Ömrün sofrasından bir neçə tikə,
Yedim doymamışdan bəsdə dedilər.

عارفردن سوردوم دنیا احوالین
آزاد قوشا بیر ققس دیر دئدیلر
عومرون اعتبارین سوال ائیله دیم
گتدی گلمز بیر نفس دیر دئدیلر

دئدیم دنیا مالی دئدیلر عبرت
دئدیم بس جوانلیق دئدیلر فرصت
دئدیم بس قوجالیق دئدیلر حسرت
عومرون پاییز یئلی اسدی دئدیلر

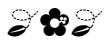
دئدیم بیر سرمایه بیرده سعادت
دئدیلر خوش اخلاق بیرده قناعت
دئدیم شهرت اوچون اولسا عبادت
عابد دییل بوالهوس دیر دئدیلر

دده کاتب غم نهالین غم اَکە
غم خرمین غم انبارە غم تۆکە
عومرون سوfrasından بیر نچە تیکە
یئدیم دؤمامیشدان بئدی دئدیلر

Getti

Bu gün mən bir gözəl gördüm,
Bağrım başın əzdi getti,
Yaşıl baş bir sona kimin,
Göldən gölə üzdü getti.

Gözəl kəhlik kimi baxdı,
Kipriklərin cama taxdı,
Şahmar ilan kimi çaxdı,
Buruq burub gözdi grtti.

Yanaqları qızıl lala,
Gözləri istir can ala,
Yaman düşdüm qal ma qala,
Əlim əldən üzdü getti.

Dədə Katib yana yana,
Genə qaldım nahaq qana,
Sinəmi tuttu nişana,
Oxun bir bir düzdü getti.

گتدی

بو کون من بیرکۆزل کوردوم
باغریم باشین ازدی گتدی
یاشیل باش بیر سونا کیمین
گولدن گوله اوزدو گتدی

گۆزل کھلیک کیمی باخدی
کیپرکلرین جاما تاخدی
شاهمار ایلان کیمی چاخدی
بوروق ووروب کردی گتدی

یاناقلاری قیزیل لالا
گۆزلی ایستیر جان آلا
یامان دوشدوم قال ماقالا
ایم الین اوزدو گتدی

دده کاتب یانا یانا
گنه قالدیم ناهاق قانا
سینه می دوتدو نیشانانا
اوخون بیر بیر دوزدو گتدی

Təbiətin İşi

Dəli könül gəz aləmi seyr elə,
Hər nə isbat edir həyy-i sübhani,
Bir təbiət qurub hər yaranmışa,
Yaradan yaradıb tanır əşyanı.

Her bir təbiətin aydıdır işi,
Göz görəndə ürək tutar təşvişi,
Yaxın olsa benzin qapar atəşi,
Şəhvət tüğyan etsə saymaz həyatı.

Yolcu arif olsa yolundan azmaz,
Hay huz ilə hətiini yazmaz,
Terbiyə gözəldi fitrəti pozmaz,
Təlim qaçar, pişik görsə siçanı.

Arvad gəlib kişi yolun gedənməz,
Kişi sübhə kimi beşik güdənməz,
Təbiəti elm inkâr edənməz,
Dede Katib bilən bilir mənəni.

طبیعتین ایشی

دە لی کونول گز عالی سئیر ائله
هر نه اثبات ائدیر حی سبحانی
بیر طبیعت قوروب هر یارانمیشا
یارادان یارادیب تانیر اشیانی

هر بیر طبیعتین آیدین دیر ایشی
کۆز کورنده اورک توتار تشویشی
یاخین اولسا بنزین قاپار آئشی
شهوت طغیان ائتسه سایماز حیاتی

یولجو عارف اولسا یولوندان آزماز
های هوز ایله حطینتی یازماز
تریت کۆزل دی فطرقی پوزماز
تعلیم قاچار ، پیشیک کورسه سیچانی

آرواد گلیب کیشی یولون گنده نر
کیشی صویحه کی بی بشیک گوده نر
طبیعتی علم انکار ائده نر
دده کاتبیل بیلن بیلیر معنانی

Dad zaman sənin əlindən,
Gəttin məni zara zaman,
Yoxsul ilə aran yoxdu,
Dost olubsan vara zaman.

Kimsə bilməz sənin yaşın,
Bir dilin var min oynaşın,
Aldatmaqdır senin işin,
Üzün olsun qara zaman.

Baharımı qış eylədin,
Hər bəlayə tuş eylədin,
Bir derdimi beş eylədin,
Bulanmıram çara zaman.

Dede Katib dilim bağı,
Cibim boşdu əlim bağı,
Her tərəfə yolum bağı,
Qaçım gedim hara zaman?

داد زامان سنین الیندن
گتدین منی زارا زامان
یوخسول ایله آران یوخدو
دوست اولوبسان وارا زامان

کیمسه بیلمز سنین یاشین
بیر دیلین وار مین اویناشین
آلماتاقدیر سنین ایشین
اوزون اولسون قارا زامان

باهاری قیش ائيله دین
هر بلایه توش ائيله دین
بیر در دئی بئش ائيله دین
بولا نمیرام چارا زامان

دده کاتب دایلم باغلی
جیبیم بوشدو الیم باغلی
هر طرفه یولوم باغلی
قاچیم گتدیم هارا زامان؟

Nalayıq insana yoldaş olanlar,
İnanmayıb kerəmkara binamaz,
Xam xiyal eyleyib uyqundu billah,
Axər düşər çah-i tara bi-namaz.

Bi-namazın çəhrə olmaz üzündə,
Tez qocalar nuru olmaz gözündə,
Çox kəsələt ehsas edər özündə,
Düşər dərdə bulmaz çarə bi-namaz.

Bi-namazın qəsi qəlbi paslanar,
Girib ölüm döşəğinə yaslanar,
Hesab günü bir tükündən aslanar,
Kimsə olmaz ta yalvara bi-namaz.

Dədə Katib ilham alıb Qurandan,
Bi-namazın kibri çoxdu Şeytandan,
Həq yanında məhrum olar ehsandan,
Sön günündə üzü qara bi-namaz.

نالایق انسانا بولباش اولانلار
اینا نمایب کرم کارا بی نماز
خام خیال ائیله بیب اوکون دی بیلا
آخر دوشر چاه تارا بی نماز

بی نمازین چهره اولماز اوزونده
تیز قوجالار نورو اولماز کوزونده
چوخ کسالت احساس ائدر اوزونده
دوشر درده بولماز چارای بی نماز

بی نمازین قسی قلبی پاسلانا
گیریب اولوم دوشه گینه پاسلانا
حساب گونو بیر توکوندن آسلانا
کیسه اولماز تا یالوارا بی نماز

دده کاتب الهام الیب قور آندان
بی نمازین کبری چوخدو شیطانندان
حق یانیندا محروم اولار احسانندان
سون گونونده اوزو قارا بی نماز

Qadir Allah bu mehnəttən, bu gəmdən,
Yandım cism içində canım ağladı.
Pervanə tək alışmışam atəşə,
Qaynayıb cesəddə qanım ağladı.

Səkkiz səcdəgahim bir yana döndü,
Beş cismim əzadə divana döndü,
Qəlbim qana gözüüm Ummanə döndü,
İki eynim bir zəbanım ağladı.

Od alıb alışdım ürəktə narım,
Gecə gündüz bir Alla'ə yalvarım,
Bütün üç yüz altmışaltı damarım,
Dörd yüz qırx dörd ustuxanım ağladı.

Katib bir Allah'a vardı pənahım,
Bayquş tək viranda kim bilir ahım,
Dənizlər cəm olsa çoxdu günahım,
Yâd edincə ruh-u rəvanım ağladı.

قادر الله بو محنتدن بوغمدن
ياندیم جسم ایچینده جانم آغلادی
پروانه تک الیشمیشام آتیشه
قاینایب جسده قانیم آغلادی

سککیز سجده گاهیم بیر یانا دوندو
بئش جسم اعضادا دیوانا دوندو
قلبیم قانا کوزوم عانا دوندو
ایکی عینم بیر زبانم آغلادی

اود آلیب آلیشدم اوره کده ناریم
کجه کوندوز بیر آلاجه یالواریم
بوتون اوج یوز آتمیش آلتی داماریم
دورد یوز قیرخ دورد استخوانیم آغلادی

کاتب بیر آلاها واردی پناهیم
بايقوش تک ویراندا کیم بیلیر آهم
دنیزلر جمع اولسا چوخدو گوناھیم
یاد ائدینجه روح روانیم آغلادی

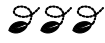
Dəli könül məndən sənə əmanət,
Ehtiyatsız pəhləvana inanma,
Hər təbibə açma könlün yarasın,
Şefa verməz hər dərmana inanma.

Helalzadə yardım edər düşgünə,
Həramzadə məğrur olar beş günə,
Namərd oğlu mehman olar xoş günə,
Yaman gündə qaçar yana inanma.

Dərviş Abdal ölüb giyer postunu,
Varlı tutar yoxsulların dərini,
Bir insan ki pula pula satsın dostunu,
İnsan dəğil o heyvana inanma.

Dədə Katib xoş edəbə qul olsun,
Ədəbsizin yurd yuvası çöl olsun,
Xanın gerək xanıdanı bol olsun,
Qan sırana, nansız xana inanma.

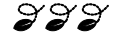
دلی کونول مندین سنه امانت
احتیاطسین پهلوانا اینانما
هر طبیبه آچما کونلون یاراسین
شفا ورمز هر درمانا اینانما

حلال زاده یاردم ائدر دو شکونه
حرام زاده مغرور اولار بنش کونه
نامرد اوغلو مهمان اولار خوش کونه
یامان کونده قچار یانا اینانما

درویش ابدال اولوب گمیه ر پوستونو
وارلی توتار یوخسوللارین دستینی
بیر انسان کی پولاً ساتسین دوستونو
انسان دکیل او حیوانا اینانما

دده کاتب خوش ادبه قول اولسون
ادبسیزین یورد یوواسی چول اولسون
خانین کرک خواندانانی بول اولسون
قان سورانا نانسین خانا اینانما

Qadir Allah yaman əsrə qalmışığı,
Qəcələ ördəğə üzmək örgədir,
İki ipi bağlıyanmır bir-birə,
Zərgərə murvarid düzmək örgədir.

Ördək tək özünü bənzədir qaza,
Evinə gedəndə az qalır aza,
Özü üö adını bacarmır yaza,
İdris peyğəmbərə yazmaq örgədir.

Beş tımən pul tapıb itirib yolun,
Məst olub tanımır sağ ilə solun,
Qazıb çıxardanmır bir yavşan külün,
Fərhadə qayalar qazmaq örgədir.

Dədə Katib dolub səbrin çanağı,
Yaman tutub çaqqalların oynacağı,
Beş qədəm gedəndə azır ayağı,
Rüstəmə meydanda gəzmək örgədir.

قادر آلهه يامان عصره قالميشيقي
قجه اوردكه اوزمك اورگدير
ايكي ابيي باغليانمير بير - بيره
زرگه مرواريد دوزمك اورگدير

اوردك تك اوزونو بنزه دير قازا
اتوينه گئنده آز قالير آزا
اوزو اوز آديني باجارمير يازا
اديرس پيغمبره يازماق اورگدير

بئش تومن پول تاييب ايتيريب يولون
مست اولوب تانمير ساغ ايله سولون
قازيب چيخاردانمير بير ياوشان كولون
فرهادا قابالار قازماق اورگدير

دده كاتيب دولوب صبرين چاناغي
يامان توتوب چاقتالارين اوينايغي
بئش قدم گئنده آيز اياغي
رستمه ميداندا گرمك اورگدير

Başına Dönüm

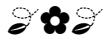
Könül öz həqqinə qane,
Ol başına dönüm sənin,
Dostun qədrin sağlığında,
Bil başına dönüm sənin.

Danışanda bax sağ-sola,
Məni salma qal-ma-qala,
Gəl başıma açma bəla,
Dil başına dönüm sənin.

Hər işində sülhə çalış,
Çox küsülü qalma, barış,
Kənar gəzmə xəlqə qarış,
Gəl başına dönüm sənin.

Dədə Katib sözün haqdır,
Bugün həq söz taq-qa-tqadır,
Pul olmasa haq-nahaqdır,
Pul başına dönüm sənin.

باشینا دۆنوم

کۆنول اۆز حَقّینه قانع
اؤل باشینا دۆنوم سنین
دوستون قدرین ساغلیغیندا
بیل باشینا دۆنوم سنین

دانیشاندا باخ ساغ - سولا
منی سالما قالما قالا
گل باشیا آچما بلا
دیل باشینا دۆنوم سنین

هر ایشینده صولحه چالیش
چوخ کوسولو قالما باریش
کنار گزمه خلغه قاریش
گل باشینا دۆنوم سنین

دده کاتب سۆزون حاقدیر
بوگون حق سۆز تاقتاتاق دیر
پول اولماسا حاقدیر، ناهاق دیر
پول باشینا دۆنوم سنین

Xəbərim varmı?

Gecə gündüz xəlqə irad edənlər,
Heç özün özündən xəbərin varmı?
Qonşunun gözündə qılı görənlər,
Bir bax öz gözündən xəbərin varmı?

Mömün qardaş heç bilirsən nədirsen?
İşin budur xalqın eybin güdərsən,
Beş qədəmdə, dördün ağrı gödürsən,
Bir dön bax izindən xəbərin varmı?

Həram maldan faxir libas giyərsən,
Ağız silmək nədir? Murdar yiyərsən,
Aşığın sazına həram diyərsən,
Öz saxta sazından xəbərin varmı?

Dədə Katib sən də bir bil hesabın,
Düz əməldən azdır, çoxdur xərabın,
Qorx o gündən oxunacaq kitabın,
Dediğin sözündən xəbərin varmı?

خبرين واري؟

گنجہ-گوندوز خلقه ایراد ائد نلر
هیچ اوزون اوزوندن خبرین واری؟
قونشونون کوزونده قبلی کورنلر
بیر باخ اوز کوزوندن خبرین واری؟

مؤمون قارداش هیچ بیلیرسن نئدیرسن؟
ایشین بودور خالقین عیبین گودورسن
بئش قدمده دوردون آیری گئدیرسن
بیر دؤن باخ ایزیندن خبرین واری؟

حرام مالانن فاخیر لباس گئیرسن
آغیز سیلمک نه دیر؟! موردار یئیرسن
آشیغین سازینا حرام دئیرسن
اوز ساختا سازیندان خبرین واری؟

دده کاتب سن ده بیر بیل حسابین
دوز عملین آزدیر چوخدور خرابین
قورخ او گوندن اوخوناجاق کیتابین
دئدییین سؤزوندن خبرین واری؟

Qorxaram

Əvvəlindən adətindir mən yalandan qorxaram,
Xeyir-şərin qanmayandan həq danandan qorxaram,
Yaxşıya pis, pisə yaxşı diyənlərdən əl-əman.
Kərki dəyməz, yolunmayan hər nadandan qorxuram.

Aqıl insan günün qovmaz birdə yoxlar sonranı,
Gər bacarsa mərhəm qoyar dahi deşməz yaranı,
Gücü yetmə bərişdılar qarışdırmaz aranı,
Ara qatıb iş pozandan o şeytandan qorxaram.

İmansızlar qorxmalıdır qaçaram ondan yana,
Həyasızlar qorxmalıdır keç, yoldaş olma ona,
Ədəbsizlər qorxmalıdır bənzəməzlər insana,
Adı insan, fili şeytan o heyvandan qorxaram.

İnsafsızın işi tutsa məzluma coşub əsər,
Heç yoxlamaz sabahını, nahəqqi-həqqi kəsər,
Dədə Katib uzun getmə qıssa sözdə var əsər,
İki üzlü, şirin sözlü aldadandan qorxaram.

qorxaram

اولیندن عادتم دیر من یالاندان قورخارام
خیر- شرین قانمایاندان حق داناندان قورخارام
یاخشیا پیس، پیسه یاخشی دئیهلردن الامان
کرکی دکمز، یونولمایان هر ناداندان قورخارام

عافل انسان گونون قوماز بیرده یوخلار سونرانی
گر باجارسا مرهم قویار داحی دشمز یاران
گوجو یتسه باریشدرار قاریشدرماز آران
آرا قاتیب ایش یوزاندان او شیطاندان قورخارام

ایمانسوزلار قورخالی دیر قاچارام اوندان یانا
حیاسوزلار قورخالی دیر کچج یولباش اولما اونا
ادبسیزلر قورخالی دیر بزه مزله انسانا
آدی انسان فعلی شیطان او حیواندان قورخارام

انصافسوزین ایشی توتسا مظلوما جوشوب اسر
هیچ یوخلاماز صاباحینی ناحقی - حقی کسر
دده کاتب اوزون گتمه قیسا سوزده وار اثر
ایکی اوزلو، شیرین سوزلو آلداندان قورخارام

Dedim oğul yaralama könlümü,
Yaraladın, yağlamağı neylirəm?
İndi hürmət eylə, öləndən sonra,
Qırx gün saqqal saxlamağı neylirəm?

Oğul oldun bir üzümə gəlmədin,
Xəstə düşdüm başım üstünə gəlmədin,
Sağlığında bir qədrimi bilmədin,
Qəbrim üstə ağlamağı neylirəm?

Durmadım, çalışdım sübhədən axşama,
Sən taza don geydin mən yırtıq yama,
Mən öldüm, buyurun beş arşın xama,
Üç ay qara bağlamağı neylirəm.

Dədə Katib özün yorma havadır,
Əmelin cəzasın çəkmək rəvadır,
Gözəl sözdür, dağ sonucu dəvadır,
Dağ üstündən dağlamağı neylirəm?

دندم اوغول يارالاما کونلومو

يارالادين ياغلاماغي نئيليرم؟

ايندى حورمت ائيله ، اولندن سونرا

قيرخ گون ساقتال ساخلاماغي نئيليرم ؟

اوغول اولنون بير اوزومه گوله دين
خسته دوشدوم باشم اوسته کلمه دين
ساغليغيدا بير قدرى بيلمه دين
قبريم اوسته آغلاماغي نئيليرم ؟

دورماديم چاليشديم صوبجندن آخشاما
سن تازا دون گيئين من يرتيق ياما
من اولوم بورويون بنش آرشين خاما
اوج آي قارا باغلاماغي نئيليرم ؟

دده کاتيب اوزون بورما هاوادير
عملين جزاسين چکمه ک روادير
گوزل سوزدور داغ سونونجو دوادير
داغ اوستوندن داغلاماغي نئيليرم ؟

Hər şirin sözə aldanma könül,
 Ürək saf olmasa dil yalan olar,
 Bir insan ki əğri gedə yolunu,
 Xəlfə göstərdiği yol yalan olar.

Xain qorxaq olar azdırar sözü,
 Xəsisin qonaqdan acışar gözü,
 Axsar ayağın, düz olmaz izi,
 Bulanmaz caddəni, yol yalan olar.

Həqiqət birdi, iki üç olmaz,
 Doğru toxmun heçvəqt barı puç olmaz,
 Güzəl sözdü yetim quzu qoç olmaz,
 Soyu dəğişənlər döl yalan olar.

Dədə Katib sözüm çoxdu sayılmaz,
 Düz tir atan hədəfində yayılmaz,
 Pul kəflisi ölənətək ayılmaz,
 O zaman ayılar pul yalan olar.

هر شیرین سۆزه آلمانا کونول
 اوره ک صاف اولماسا ديل يالان اولار
 بير انسان کي آگری گنده يولونو
 خله گوستردیگی يول يالان اولار

خائن قورخاق اولار آزدیرار سۆزو
 خسیسین قوناقدان آجیشار گۆزو
 آخسار آیاغین دوز اولماز ایزی
 بولانماز جاده نی یول یالان اولار

حقیقت بیردی ایکی اوج اولماز
 دوغرو توخمون هچوقت باری پوچ اولماز
 کۆزل سۆزدو یتیم قوزو قوچ اولماز
 سویو دکیشلر دöl یالان اولار

دده کاتب سۆزوم چوخدو سایلماز
 دوز تیر اتان هدیفنده یایلماز
 پول کفلیسی اولنه تک آیلماز
 او زمان آیلار پول یالان اولار

Ömrün Baharı

Könül bir kimiyadır, ömrün baharını,
Solacaq budaqlar öləndən sonra,
Füsrət getsə, həsrət bərə bağlamaz,
Birdə dönməz sağlar, öləndən sonra.

Dəm gənimət, çalış qazan sağiykən,
Atəşi söndürmə, qazan dağiykən,
De danış, dil dodaq, damaq çağiykən,
Bağlanar dodaqlar öləndən sonra.

Adam var dadmayıb dostluqun şərbətin,
Vəqti bilməz əldən verən füsretin,
Sağlığında bilməz dostun qiymətin,
Fəğan eylər ağlar öləndən sonra.

Dədə Katib heç qurutmaz didəsin,
Kim sağaldar ürəginin zədəsin,
Oğul vardı hər gün döyər dədəsin,
Üç ay qara bağlar öləndən sonra.

عۆمرون باھاری

کۆنول بیر کیمیادیر عۆمرون باھاری
سولاجاق بوداقلار اولندن سونرا
فرصت کمتسه حسرت بره باغلاماز
بیرده دؤنمز ساغلار اولندن سونرا

دم غنیمت چالیش قازان ساغ ایکن
آتشی سۆندورمه قازان داغ ایکن
دته دانیش دیل دوداق داماق چاغ ایکن
باغلانار دوداقلار اولندن سونرا

آدام وار دادمایب دوستلوق شربتین
وقتی بیلمز الدن وئر فرصتین
ساغلیقیندا بیلمز دوستون قیمتین
فغان ائیلر آغلار اولندن سونرا

دده کاتب هیچ قوروقماز دیده سین
کیم ساغالنار اوره کینین زده سین
اوغول واردی هر گون دؤیر دده سین
اوج آی قارا باغلار اولندن سونرا

Özün dadə yetiş yarıdan Allah,
Gücdən düşdük, qudrətimiz qalmadı,
Min dörd yüz il şöhrətimiz varyıdı,
Zəlil olduq, izzətimiz qalmadı.

Dostları unuttuq, düşmanı tuttuq,
Yoldaşı buraxdıq, oynaşı tuttuq,
Birlik ağacını köktən quruttuq,
Damarlarda geyrətimiz qalmadı.

Damarlarda isti qanlar axardı,
Qılıncımız şimşək kimi çaxardı,
Hər dörd tərəf gücümüzdən qorxardı,
Heç zad olduq, heybətımız qalmadı.

Dədə Katib bizi pozdu bu gəflət,
Dildə dad qalmadı, ağızda ləzzət,
Xoş cümlədir, mənlul olmaz bi-illət,
İllət budur vəhdətimiz qalmadı.

توزون دادە یتیش یارادان آله
کوجدن دوشدوک قدرتمیز قالمادی
مین دوردیوز ایل شهرتمیز واریدی
ذلیل اولدوق عزتمیز قالمادی

دوستلاری اونوتدوق دوشمانی توتدوق
یولداشی بوراخدیق اویناشی توتدوق
بیرلیک آغاجینی کؤکتن قوروتدوق
دامارلاردا گeyرتمیز قالمادی

دامارلاردا ایستی قانلار آخاردی
قیلینجیمیز شمشک کیمی چاخاردی
هر دوردطرف کوجوموزدن قورخاردی
هیچ زاد اولدوق هیبتیمیز قالمادی

دده کاتب بیزی پوزدی بو غفلت
دیله داد قالمادی آغیزدا لذت
خوش جمله دیر معلول اولماز بی علت
علت بودور وحدتمیز قالمادی

Neylərəm	ئىليرم
<p>Qadir Allah nə adəttir zamanda? Yoxsulun düz sözün heçkəs haqlamır, Nə qohum nə qardaş nədə qonşular, İllər dönür bir-birini yoxlamır.</p>	<p>قادر آلاھ نە عادت دیر زاماندا؟ یوخسولون دوز سۆزون هیچ کس حاقلامیر نە قوهوم نە قارداش نە دە قونشولار ایل لر دۆنور بیر-بیرینی یوخلامیر</p>
<p>🌹🌹</p> <p>Mömün qardaş hərdən toya gələndə, Minlik səpip toyçuları görəndə, On beş tımən müstəhəqqə verəndə, Sancı tutur sübhə kimi yuxlamır.</p>	<p>🌹🌹</p> <p>مۆمن قارداش هردن تويا گلنده مین لیک سپیر توپچولاری کۆرندە اون بئش تومن مستحققە وئرنده سانجی توتور صبحه کیمی یوخلامیر</p>
<p>🌹🌹</p> <p>Elm məclisindən dolanır uzaq, Mənalı sözlərdə olubdur qaçaq, Mənasız sözlərə qoçoğlu qaçaq, Əngi bərkir ha danışır laxlamır.</p>	<p>🌹🌹</p> <p>علم مجلسیندن دولانیر اوزاق معنالی سۆزلرده اولوبدور قاچاق معناسیز سۆزلره قوچ اوغلو قوچاق انگی برکی ها دانیشیر لاخلامیر</p>
<p>🌹🌹</p> <p>Dədə Katib əğri yoldan qeyidir, Fələk dəğirmandı, xalqı öyüdür, Bir ata bir sürü evlad büyüdür, Səggiz oğul bir atanı saxlamır.</p>	<p>🌹🌹</p> <p>دده کاتب آگری یولدان قعییدیر فلک دیرماندی خاق اوپودر بیر آتا بیر سورو اولاد بویودر سگگیز اوغول بیر اتانی ساخلامیر</p>

<p>Təvəkkül Allah çöldə f' ilimi qısatmışam, Qaza qadər qaşısında qolumu qısatmışam, Haqqə vasıl olmaq çox təvəssül yoludur, Tevhidi qıblə etmişəm yolumu qısa[l]tmışam.</p> <p>Ağaç ayaq təmkin etməz mən ona dayanmaram, İstidlalim birdir, mənim əyri dəlik qanmaram, Rəbbimə bəli demişəmdediğimi danmaram, Hər söz ilə oynamaram, rolumu qısa[l]tmışam.</p> <p>‘Adadi birdən başlasaq, sonacan varmalıyıq, Orda durup m’ akus saysaq biz bir də durmalıyıq, Əqıl ilmin yolu məhdud biz tormuz vurmalıyıq, Hər nəyə əl uzatmaməlimi qısa[l]tmışam.</p> <p>Dədə Katib, qısa danış qısa sözdə var hikmət, Uzun sözdü fəlsəfədə melül olmaz bi-illət, Təsəlsülə çəksək əgər çatarnuxustin illət, Orada durmaq lazımdır, dilimi qısa[l]tmışam.</p>	<p style="text-align: center;">توکل الله</p> <p>توکل الله چؤلونده فعملیمی قیساتمیشام قضا قدر قارشیبیندا قولومو قیساتمیشام حقّه واصل اولماق اوچون چوخ توسل یولو وار توحیدی قبله ائتمیشم یولومو قیساتمیشام</p> <p>اغاج ایاق تمکین ائتمز من اونا دایانمارام استدلایم بیری دیر منیم آیری دلیل قانمارام رئیمه بلی دئیمیشم دئدیگیمی دانمارام هر سؤز ایله اوینامارام رولومو قیساتمیشام</p> <p>اعدادی بیردن باشلاساق سوناچان وارمالی ییق اوردا دوروب معکوس سایساق بیز بیر ده دورمالی ییق عقل علمین یولو محدود بیز تورموز وورمالی ییق هر نهیه ال اوزاتمارام ایسی قیساتمیشام</p> <p>دده کاتب قیسا دانیش قیسا سؤزده وار حکمت اوزون سؤزدو فلسفهده معلول اولماز بی علت تسلسلا چکسک اگر چاتار نخستین علت اورادا دورماق لازمدیر دیلیمی قیساتمیشام.</p>
--	--

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATİBOĞLU HAYATI və

ƏSƏRLƏRİ

Katibođlu řirin Tırki dilim var,
Öz dilinə arxa duran elim var,
Sınədə sözüm var sazda telim var,
Söz söhbətə özgə dili neynirəm.

KATİBPĞLU'NUN HAYATI

Faris Təyyar Quluncu, (فارص طيار قولونجو) yuxarıda şiirlərini verdiğimiz Dədə Kâtib'in oğludur. H.Ş. 1343 (1963) yılında Urumiyə'nin Ənzəl mahalının Quluncu köyündə dünyaya göz açtı. Çocuqluqdan babası mərhum Dədə Katib yanında Türk dil və ədəbiyyatının incəlikləriylə tanış oldu. Böyləliklə Dədə Katib ona Türk folkronunun sözlü qaynağı olmuşdur. Tabibu zəngin qaynaq Faris'in gələcəktə yazacağı şiirlərin güclü ilham qaynağı olacaqdır. Babasının yanı sıra evlərinə gələn aşiq və şaiirlər onun dıyğularının yetişməsində önəmli yeri vardır.

Faris Təyyar Quluncu ilk orta ve liseyi Güney Azərbaycan'da bitirdikdən sonra Quzey Azərbaycan'da Bakı Devlet universitəsi Türk ədəbiyyat lisansı eğitimini tamamladı. Güney Azərbaycan əksinə Quzey Azərbaycan'da Azərbaycan Türk ədəbiyyatına büyük önəm verilmiş, Azərbaycan Türkçəsi gelişmiş və inkişafını dəvam etmişdir. Yüksək lisansını bitirdiktən sonra doğma yurduna dönən Faris 1979 yılından şiir söyləməyə başlasa da şiirlərini babasına duyduğu sayğıdan dolayı ortaya qoymamışdır. Dədə Katib'in vəfatından sonra şiirlərini ortaya çıxarmışdır.

Faris Təyyar, 1398 (2019) yılında Nevruz bayramına yaqın ağır xəstəlikdən sonra tanrıya qovuştu.

Bir güzələ vurulmuşam, min cananə dəyişmə,
 Yar ətrini bağda bitən o reyhanə dəyişmə.
 Nə bir təbip axtarıram, nə Bu-Əli nə Luqman,
 Belə bir canan dərđini yüz dərmanə dəyişmə.

Cəmalindən məst olmuşam, meyə hacət nə gərək,
 Həsreti afət-i candır, başqa afət nə gərək.
 Doğru aşıq hicri sevər, dahi vəslət nə gərək,
 Eşqin acı mehnətini xoş rizvanə dəyişmə.

İki cəhani versələr cənnət-i rizvani hə,
 Qarunun gəncini, bir də mülk-i Süleymani hə,
 Bir qəməri bir günəşi, bir yəd-i beyzayı hə,
 Özü gizlin, feli aydın, la-məkanə dəyişmə.

Katipoğlu nə danışa, nə ağlaya, nə sinə,
 Nə əğyarə nə güvənə, nə bağlana nəsinə?
 Nə rəqiblər nə yolunda nə gizlənə nə sinə?
 Ruz-e əzəl, yar yazanı, yüz dastanə dəyişmə.

بیر گۆزله وورولوشام مین جانانه دیشم
 یار عطرنی باغدا بیتن او ریحانه دیشم
 نه بیر طبیب آختاریرام نه بوعلی نه لقمان
 بله بیر جانان دردینی یوز درمانه دیشم

جالیندن مست اولوشام مئیہ حاجت نه کرک
 حسرتی آفت-ی جاننیر باشقا آفت نه کرک
 دوغرو عاشق هیری سئور داهی وصلت نه کرک
 عشقین آجی محنتینی خوش رضوانه دیشم

ایکی تمھانی وئرسه لر جننی رضوانی هم
 قارون "ون گنجینی بیرده ملکی سلجانی هم
 بیر قری بیر کونشی بیر یندی بیضانی هم
 اؤزو کیزلین فعلی آیدین لامکانه دیشم

کاتب اوغلو نه دانیشا نه آغلایا نه سینه
 نه اغیاره نه گؤونه نه باغلانا نسینه
 نه رقیب لر نه یولوندا نه کیزلنه نه سینه
 روز ازل یار یازانی یوز داستانه دیشم

Bilmirəm könlümün nə dərdi vardır?
Sığınıp sinədə yasə batıbdır,
Yetim uşaq kimi boynunu büküp,
Garip bülbül kimi qışa çatıbdır.

Axıdır gözümdən yaşı dal-ba-dal,
Gülməz üzüm günlər aylar, sal-ba-sal,
Nədir başımdaki bu hal, bu əhval?
Yaman çağda məni qalə qatıbdır.

Nə dinir, dindirəyim nə dildən anlar,
İnanmır qocaldım geçdi zamanlar,
Mən onu danlaram, o meni danlar,
Qanmır ki qandıraram, günüm batıbdır.

Katipoğlu ömür əllini geçdi,
Tay tuşların əcəl badəsin içti,
Fələk sənin boyan ağ donu biçdi.
Mənim gafil könlüm hələ yatıbdır.

Yilmirim könlümün nə dərdi vardır?
Sığınıp sinədə yasə batıbdır
Yetim uşaq kimi boynunu büküp
Garip bülbül kimi qışa çatıbdır

آخیدیر کۆزۆمدن یاشی دالبادال
گۆلز اوزوم گۆنلر آیلار سال-با-سال
نیدر باشمداکی بو حال بو احوال؟
یامان چاغدا منی قاله قاتیدیر

نە دینیر دیندیریم نە دیلدن آنلار
اینانمیر قوجالدیم گمچدی زمانلار
من اونو دانلارام او منی دانلار
قانمیر کی قاندیرام گونوم باتیدیر

کاتیپ اوغلو عومور الینی گمچدی
تای توشلارین اجل باده سین ایچدی
فەلک سنین بو یان آغ دونو بیچدی
منیم غافیل کۆنلۆم هله یاتیدیر

Qadir Allah dərdə tutsaq olmuřam,
 Qaanmıram gəmdən k nar  billah,
 Həsrət meydanında yalqız qalmıřam,
 Fələk məni  kibdi dar  billah.

G y d n bəla ges  qonar bařıma,
 Fələk ađı qattı isti ařıma,
 Gizlin sırrı aam  z ardařıma,
 Yaram  st  aar yüz yara billah.

Yaman d rdir, adın bəlli cibin boř,
 Kim görüb yoxsulun g n  ola xoř,
  flatun da gəlsə yoxsulluđa tuř,
 D ř r Məcnun kimi avar  billah.

Katipođlu f gan edər zamandan,
 Bařım ayrılmadı qara dumandan,
 Yar yoldařım xəbər almır yaramdan,
 Ađ günlərim olubdur qara billah.

qadir əllə dərdə tutsaq oluřam
 qaanmıram gəmdən k nar  billah
 həsrət meydanında yalqız qalmıřam
 fl k məni  kibdi dar  billah

g y d n bəla g ns  qonar bařıma
 fl k ađı qattı isti ařıma
 gizlin sırrı aam  z ardařıma
 yaram  st  aar yüz yara billah

yaman d rdir, adın bəlli cibin boř
 kim görüb yoxsulun g n  ola xoř
  flatun da gəlsə yoxsulluđa tuř
 d ř r məcnun kimi avar  billah

katipođlu f gan edər zamandan
 bařım ayrılmadı qara dumandan
 yar yoldařım xəbər almır yaramdan
 ađ günlərim olubdur qara billah

Oturub əlimə aldım qələmi,
 Çəktiyim mihnəti sənə yazım yar,
 Nə halim xoşdur, nə dəhanım lışrşn,
 Nə baharım qaldı, nə də yazım yar.

Gündüzüm gecə tək qarə bağladı,
 Sənsiz könlüm evi yara bağladı,
 Fələk gül gunçəsin xarə bağladı,
 Fəğa dönübdü xoş avazım yar.

Qələm dilə gəldi: bəsdı dur dayan,
 Kağaz bitti amma səndəki fəğan,
 Bitməz yazsan əgər yüz belə divan,
 Tükəndi qələmim qaldı smzüm yar.

Katiboğlu diyər: deyın yar bilə,
 Mən gülmədim yar danışa yar gülə,
 Qismət olsa mehman olsam yar gilə,
 Bülbül kimi öağlar əlimdə sazım yar.

اوتوروب ایجه آلمم قلمی
 چکدیم محنتی سنه یازیم یار
 نه حالیم خوشدو نه دهانیم شیرین
 نه باهاریم قالدی نده یازیم یار

گوندوزوم گمجه تک قاره باغلادی
 سن سیز کونلوم اتوی یاره باغلادی
 فلک گول غنچاسین خاره باغلادی
 فغانه دؤنوبدی خوش آوازیم یار

قلم دیله گلی: بسدی دور دایان
 کاغاذ بیتدی آما سنده کی فغان
 بیتز یازسان اگر یوز بئله دیوان
 توکندی قلمیم قالدی سؤزوم یار

کاتب اوغلو دییر: دین یار بیله
 من کوله دیم یار دانیشا یار کوله
 قیسمت اولسا مهمان اولسام یار گیله
 بولبول کیمی چاغلار الله سازیم یار

İnsan oğlu dünya əkin bağıdır,
Əktiklərin bir gün biçərsən əlbət,
Xilal etmə zaya gedir təlaşın,
Mükâfat badəsin içərsən əlbət.

Səxavət zinətti səxi olana,
Yoxsulu düşgünü yâda salana,
Yardım eyliyə düşüb yerde qalana,
Sən də bir gün yerə düşərsən əlbət.

Güvənmə beş günlük sərvətə pula,
Sən ehsanın eylə baxma sağ sola,
İnanma dünyada kimsələr qala,
Vəqti gəlsə səndə köçərsən əlbət.

Səxavət ucaldar səxi insanı,
Mömin olan əldən verməz zamanı,
Qurulanda həqqin məhşər divanı,
Varından yoxundan geçərsən əlbət.

Amandır qoymayın açsın yaramı,
Əl burmasın təbib yar özü gəlsin,
Çarəsiz derdimə mərhəm bulunmaz,
Dərdə dərman keçib yar özü gəlsin.

انسان اوغلو دنیا آکین باغیدیر
اکدیکلرین بیرگون بیچرسن البت
خیال ائتمه زایا گمیدیر تلاشین
مکافات باده سین ایچرسن البت

سختوت زینتدی سغی اولانا
یوخسولو دوشگونو یادا سالانا
یاردم ائیله دوشوب یترده قالانا
سندده بیرگون یتره دوشرسن البت

گوؤنه بش گونلوک تروته یولا
سن احسانین ائیله باخما ساغ سولا
اینانما دنیادا کیمسه لر قالا
وقتی کلسه سندده کوجرسن البت

سختوت اوچالدار سغی انسانا
مومن اولان الدن وئرمز زامانی
قورولاندا حقتین محشر دیوانی
واریندان یوخوندان گمچرسن البت

آماندیر قویمایین آچسین یارامی
ال وورماسین طبیب یار اوزو کلسین
چاره سیز دردییه مرهم بولونماز
درد درماندان گمچیب یار اوزو کلسین

Nə bilir həkimlər gönül yarasın,
Ayrılığın kimsə bilməz çarasın,
Əğyar bilməz dərdin ağın qarasın,
Dərdi canan verib yar özü gəlsin.

Açmayın yaramı salmayın dilə,
İsteməm sırımı özgələr bilə,
Gözümün yaşını gərək yar silə,
Əcəl yolu kəsib yar özü gəlsin.

Katiboğlu yazılarda baş daşım,
Mənə ağlamasın dostum yoldaşım,
Qara bağlamasın qohum qardaşım,
Qoy qaramı geyib yar özü gəlsin.

Ne yillər حکیمlər کۆنول یاراسین ؟
آیریلیغین کیمسه بولماز چاراسین
اغیار بیلمز دردین آغین قاراسین
دردی جانان و ترهب یار اؤزو کلسین

آچماین یارامی سالماین دیله
ایسته م سیرری اؤزگه لر بیله
کوزومون یاشینی کرک یار سیله
اجل بولو کسب یار اؤزو کلسین

کاتب اوغلو یازیلاندا باش داشیم
منه آغلاماسین دوستوم یولداشیم
قارا باغلاماسین قوهوم قارداشیم
قوی قارامی کتیب یار اؤزو کلسین

Nədəndi bir sınıq ürək görəndə,
Gen dünya başıma daralı billah,
Harda görsəm iki gözden yaş axır,
Könlüm dolar gözüm qaralı billah.

Ağlamasın dahi yetim uşaqlar,
Sönməsin evlərdə yanan çıraqlar,
Görəndə bir yerdə susuz dodaqlar,
Canım ağlar cəsəd yaralı billah.

Bağban olan sevər gülü gülşanı,
Təbib olan dərddə bular dərmanı,
El dərddinə yanar olsa imanı,
Dahi gəzməz eldən aralı billah.

Katib oğlu hani dərddə yananlar?
Hardadı məzlumun dilin qananlar?
Gələndə meydana sahib zəmanda,
Gəmlər bitər dərddlər azalı billah.

ndəndi bir sınıq ürək görəndə
kən dünya başıma daralı billah
harda görsəm iki gözden yaş axır
könlüm dolar gözüm qaralı billah

آغلاماسین داهی یتیم اوشاقلار
سؤنمەسین ائولردە یانان چیراقلار
گۆرندە بیر یئردە سوسوز دوداقلار
جانیم آغلار جسد یارالی بیللاه

باغبان اولان سەوەر گۈلۈ گۈلشانی
تەبیب اولان درددە بولار دەرمانی
ئل درددینە یانار اولسا ایمانی
داهی گزمز ائلدن آزالی بیللاه

کاتب اوغلو هانی درددە یانانلار؟
هاردادی مظلومون دیلین قانانلار؟
کلندە میدانا صاحب زمانلار
غملر بیتر دردلر آزالی بیللاه

Könül bu devranə hâlə inanma,
Fələk səni yaman günə salarha,
Cəvanlıqda açar ömrün goncası,
Bir gün gələr açan gülün sularha.

Çoxlar diyər dünya mənim mal mənim,
Əlvan sofrə qeymaq mənim bal mənim,
Törme mənim ipek mənim şal mənim,
Beş gün sonra quru yerdə qalarha.

Şirin danış acı dilin olmasın,
Böhtan deme taki iman yanmasın,
Ata ana yoxla könlü sınmasın,
Səninkidə səndən acıq alarha.

Katiboğlu baxsan fələk işinə,
Düşər bir bir insanların peşinə,
Ölüm baxmaz yaxçısına pisinə,
Əcəl quşu döşün üstə qonarha.

کۆنول بو دورانه حاله اينانما
فلك سنى يامان گونه سالارها
جوانليقتا آچار عؤمرون غنچاسی
بیر گون گلر آچان کولون سولارها

چوخلار دیر دنیا منیم مال منیم
الوان سوфра قیماق منیم بال منیم
تۆرمه منیم اییک منیم شال منیم
بئش گون سونرا قورو یئرده قالارها

شیرین دانیش آجی دیلین اولماسین
بهتان دئمّه تاکی ایمان یانماسین
آتا آنان یۇخلا کونلو سینماسین
سنینکیده سندن آجیق آلاارها

کاتب اوغلو باخسان فلك ایشینه
دوشر بیر بیر اینسانلارین پئشینیه
اؤلوم باخماز یاخچیسینا پیسینه
اجل قوشو دوشون اوسته قونارها

Dəli göylüm aqıl olan xoş bilir,
İki dilli dostu atan yaxıcıdı,
Yaman gündə yana qaçan yoldaşı,
Məfrəg kimin ucuz satan yaxıcıdır.

Duzdanı sındıran nankör insanın,
Yoldaşın başını dərdə salanın,
Elin namusuna Əyri baxanın,
Gözlərinə tikan bata yaxıcıdır.

Qurbanam o dosta qana qandıra,
Yaman gündə dosta ürək yandıra,
Bir insan ki könül yaxa yandıra,
Başı ağır daşa çata yaxıcıdır.

Katiboğlu muhtaç-i həq sayəsin,
Nanəcib dost gəlməz imanə, dinə,
Qədim sözdür dostun yüz olsa genə,
Məhəbbəttə ana, ata yaxıcıdır.

دلی کویلوم عاقل اولان خوش بیلیر
ایکی دلیلی دوستو آتان یاخچیدیر
یامان گوندە یانا قاچان یولداشی
مفرغ کیمین اوچوز ساتان یاخچیدیر

دوزدانی سیندیران نانکور انسانین
یولداشین باشینی درده سالاین
اثلین ناموسونا ایری باخاین
کوزلرینه تیکان باتا یاخچیدیر

قوربانام او دوستا قانا قاندیرا
یامان گوندە دوستا اوزک یاندیرا
بیر انسان کی کونول یاخا یاندیرا
باشی آغیر داشا چاتا یاخچیدیر

کاتب اوغلو محتاج حق سایه سی
نانجیب دوست گلمز ایمانا - دینه
قدیم سۆزدور دوستون یوز اولسا گنه
محبته آنا - آتا یاخچیدیر

Qanadlanıb göldən uçan o sonam,
Allah mən yalqızı yâda salar mı?
Həsərətindən daga çölə düşdüyüm,
Səlam salsam, səlamımı alar mı?

Sabah yeli olup yolda əsərsəm,
Qoç quzunu qurban edip kesərsəm,
Qızıl güllər yollarına düzərsəm,
Bağlı qalan bu qapımı çalar mı?

Gecə gündüz yalvarıban yaxarsam,
Xələtlər göndərib qonaq çağırısam,
Qiblə divarına bir çub taxarsam,
Məskən salıb bizim eldə qlarmı?

Qasidlər göndərim yolun kəsələr,
Katiboğlu gəmdən öldü desələr,
Yaslar tutub mənə qara geysələr,
Qeherlənib saçlarını yolar mı?

Bir baharda geçdi sənsiz,
Açmadı gül yana yana,
Yağmur yağmaz bura sənsiz,
Od alıb çöl yana yana.

قانادلانیب گۆلن اوچان او سونام
الله من یالقیزی یادا سالاری؟
حسرتیندن داغا چۆله دوشدویوم
سلام سالسام ، سلامیمی آلامی؟

صباح یلی اولوب یولنا اسرسم
قوچ-قوزونو قوربان دئییب کسرسم
قیزیل گوللر یوللارینا دوزرسم
باغلی قالان بو قاپیمی چالاری؟

کجه-گونوز یالوارین یاخارسام
خلعتلر گوندرب قوناق چاغیرسام
قیبله دیوارینا بیر چوب تاخارسام
مسکن سالیب بیزیم ائلده قالاری؟

قاصیدلر گوندیریم بولون کسه لر
کاتب اوغلو غمدن اولدو دئسه لر
ياسلار توتوب منه قارا گئیسه لر
قهرله نیب ساچلارینی یولاری

بیر باهارد ا گئچدی سنسز
آچادی گول یانا یانا
یاغمور یاغماز بورا سنسز
اود آلیب چول یانا یانا

Tək xiyalın mənə qalıb,
Hesrət yaman günə salıb,
Day gücümü əldən alıb,
Qırıb qol yana yana.

Göylüm evi dolub dər də,
Ayaq titrər bəla ser də,
Ölü təkin cəsəd yer də,
Lal olub dil yana yana.

Yalnız qaldım bu başımda,
Yade dönüb sırdaşımda,
Bəla qonan bu başımda,
Ağardı tel yana yana.

Axşam göylüm kedər alır,
Gece seni yade salır,
Səher gözüm yolda qalır,
Usanır yol yana yana.

Dön sevgilim ömür bitir,
Xatirelər gözden itir,
Bax cavanlıq əldən gedir,
Bükülür bəl yana yana.

Baş çalırım daşdan daşa,

تک خیالین مننه قالیب
حسرت یامان کونه سالیب
دای کوجومو الین آلیب
قیریلیب قول یانا یانا

کویلوم اتوی دولوب درده
آیاق تیتیرر بلا سرده
اولو تکین جسد یترده
لال اولوب دیل یانا یانا

یالیز قالیم بو باشیدا
یاده دؤنوب سیر داشیم دا
بلا قونان بو باشیدا
آغاردی تئل یانا یانا

آخشام کویلوم کدر آلیر
کجه سنی یاده سالیر
سعر کوزوم یولنا قالیر
اوسانیر یول یانا یانا

دؤن سئوکیلم عومور بیتیر
خاطیره لر کوزدن ایتیر
باخ جاوالیق الین کندیر
بوکولور بئل یانا یانا

باش چالیرام داشدان داشا

Gönlüm ağlar gedir başa,
Bax gözümə axan yaşa,
Olubdur sel yana yana.

Zay olur əməyim sayım,
Tükənmir havarım hayım,
Sənsiz keçən günüm ayım,
Olacaq el yana yana.

Nazlı dilbər səndən uzaq döşəli,
Gözüm yolda qala qala ağladım,
Gözü yaşlı evin bucaqlarında,
Səni yâda sala, sala ağladım.

Fələk verdi ayrılığı pay mənə,
Matəm tuttu günəş mənə ay mənə,
Xəzan oldu bahar mənə yay mənə,
Könül bağım sola sola ağladım.

Bahar bitti payız oldu gəlmədin,
Bucaqlarda yalnız qaldım bilmədin,
Gözyaşlarım axar oldu silmədin,
Göylümə qan dola dola ağladım.

Katiboğlu sənsiz oldu pərişan,
Kim bilir ayrılıq dərdinə dərman,
Ev, eşiğim mənə olubdu zindan,
El içində gülə gülə ağladım.

گونوم آغلار گئدير باشا
باخ گوزومدن آخان ياشا
اولوبدور سئل يانا يانا

زای اولور امه یم ساییم
توکئیر هاواریم هاییم
سنسئیز گئچئن گونوم آیم
اولاجاق ایل يانا يانا

نازلی دلبئر سئندن اوزاق دؤشملی
گوزوم يولدا قالا - قالا آغلادئم
گوزو ياشلی ائوين بوچاقلاريندا
سئنی يادا سالا - سالا آغلادئم

فلک وئردی آیریلیغی پای منه
ماتم توتدو گونش منه آی منه
خزان اولبو باهار منه یای منه
کونول باغیم سولا - سولا آغلادئم

باهار بیتدی پاییز اولبو گلمه دین
بوچاقلاردا یالغیز قالدئم بيلمه دین
گوز ياشلاریم آخار اولبو سيلمه دین
گويلومه قان دولا - دولا آغلادئم

کاتیب اولغو سنسئیز اولبو پئريشان
کیم بیلیر آیریلیق دئردینه درمان
ائو - ائشیکیم منه اولوبدو زئندان
ائل ائچینده گواه - گواه آغلادئم

Pərişan günümdə, yaman çağımda,
Könlümü almayan dostu neylərəm,
Gözlərim qarıya tikilən anda,
Qapımı çalmayan dostu neylərəm.

Xəstəlik yatağa tutsaq salanda,
Ürəyim kədərə, gəmə dolanda,
Söhbətin sözünə möhtac olanda,
Yanımda qalmayan dostu neylərəm.

Umudsuz çarəsiz qalan zamanda,
Gözlərim yaşlara dolan zamanda,
Yapraq kimi dərttən solan zamanda,
Mənimlə solmayan dostu neylərəm.

Katiboğlu dərdim bir yaradan dı,
Dost dediğim məni bir yaradandı,
Anladım ki bircə dost, yaradandı,
Yaradan olmayan dostu neylərəm.

پریشان گونومده ، یامان چاغمدا
کونلومو آلمایان دوستو نیلیرم؟
گوزلریم قاپینا تیکیلن آندا
قاپیی چالمایان دوستو نیلیرم؟

خسته لیک یاتاغا توتساق سالاندا
اوره بیم کده ره - غمه دولاندا
صحبتین - سۆزونه محتاج اولاندا
یانیمدا قالمایان دوستو نیلیرم؟

اومودسوز چاره سیز قالان زاماندا
گوزلریم باشلارا دولان زاماندا
یاپراق کیمی درد ن سولان زاماندا
منیمله سولمایان دوستو نیلیرم؟

کاتبی اوغلو "دردیم بیر ، یارا دانندی
!دوست دئدییم منی بیر یارا ، دانندی
آتلادیم کی بیرجه دوست ، یارادانندی
یارادان اولمایان دوستو نیلیرم؟

Səhər vəqti girdim dostun bağına,
Gonca sərxoş, budaq sərxoş, gül sərxoş,
Lalə boyun əyir sabah yelində,
Lalə sərxoş, səba sərxoş, yel sərxoş.

Yar əylənib, badə əldə xoş ha xoş,
Gümüş kəmər, inciə bəldə xoş ha xoş,
Şanə gəzir siyah təldə xoş ha xoş,
Badə sərxoş, şanə sərxoş, tel sərxoş.

Səmalarda qanad çalır durnalar,
Yaşıl sona mavi göldə sulanar,
Göz evində huri kimi dolanır,
Durna sərxoş, sona sərxoş, göl sərxoş.

Katiboğlu, yarə mehman qal ha qal,
Birgün dəyil bir ay dəyil sal ha sal,
Yar söhbəti şəkər dəyil bal ha bal,
Dəhan sərxoş, dodaq sərxoş, dil sərxoş.

سەر وەقە گێردیم دوستون باغینا
غەنچە سەرخۆش بوداق سەرخۆش گۆل سەرخۆش
لالە بوون ئایر صاباح یەلیندە
لالە سەرخۆش ، صبا سەرخۆش ، یەل سەرخۆش

یار ئایە نەب بادە آلدە خۆش ها خۆش
گۆمۆش کەر اینجە بەلدە خۆش ها خۆش
شانە گزیر سیاه تەلدە خۆش ها خۆش
بادە سەرخۆش ، شانە سەرخۆش ، تەل سەرخۆش

سەمالاردا قاناد چالیر دۆرنالار
یاشینیل سونا مایو گۆلدە سولانار
گۆز ئەویندە حوری کیمی دولانار
دورنا سەرخۆش ، سونا سەرخۆش ، گۆل سەرخۆش

کاتیب اوغلو یارە مەهان قال ها قال
بیرگون دەئیل بیر آی دەئیل سال ها سال
یار سۆحبەتی شەکر دەئیل بال ها بال
دەهان سەرخۆش ، دوداق سەرخۆش ، دیل سەرخۆش

Qış günündə hesrət çəktim yaz gələ,
 Bülbül kimi gülə qonaq olam yar,
 Yar əlindən içəm badə, məst olam,
 Şair kimi şirin sözə dolam yar.

Bahar gəldi qışım bitti yar hanı?
 Axşam oldu günəş battı yar hanı?
 Cavan çağım zaya getti yar hanı?
 Nə vaxtacan gözüm yolda qalam yar?

Göylüm içrə dərdlər salıb çal ha çal,
 İnsaf eylə vədə üstə qal ha qal,
 Ayrılıq günləri oldu sal ha sal,
 Qismət olmur məndə kamım alar yar.

Katiboğlu bəsdı bunca intizar,
 Yetər bunca nalə etmə ah-u zar,
 Sanma sözüñ danan ola vəfadar,
 Məndə gərək səni görən salam yar.

qış günündə hesrət çəktim yaz gələ
 Bülbül kimi gülə qonaq olam yar
 Yar əlindən içəm badə məst olam
 Şair kimi şirin sözə dolam yar

bahar gəldi qışım bitti yar hanı?
 axşam oldu günəş battı yar hanı?
 cavan çağım zaya getti yar hanı?
 nə vaxtacan gözüm yolda qalam yar?

göylüm içrə dərdlər salıb çal ha çal
 insaf eylə vədə üstə qal ha qal
 ayrılıq günləri oldu sal ha sal
 qismət olmur məndə kamım alar yar

katiboğlu bəsdı bunca intizar
 yetər bunca nalə etmə ah-u zar
 sanma sözüñ danan ola vəfadar
 məndə gərək səni görən salam yar

Könül həzər eylə eşqin torundan,
Həsərət səni dərdə salsa çarə nə?
Demə vurulmuşam qara qaşa, gözə,
Xumar baxış canın alsa çarə nə?

Ağzın açsa şəkər töksə dodaqdan,
Kərəm qılsa busə versə yanaqdan,
Kəmənd olsa qara sacdan saçaqdan,
Yar aşiqi yoldan olsa çarə nə?

Hüsnü, lal eyləsə mənim dilimi,
Nazlı baxıb nazlı tutsa əlimi,
Bəyaz əllər sarsa mənim belimi,
Yazıq könlüm qana dolsa çarə nə?

Katiboğlu qçqar iki dillidən,
Qıya baxan gözdən, qara tellidən,
İndi ki yaş aşıb keçdi əllidən,
Ağlar gözü yaşlı qalsa çarə nə?

کونول حذر ائيله عشقین توروندان
حسرت سنی درده سالسا چاره نه؟
دئمه وورولوشام قارا قاش گوزه
خومار باخیش جانین آلسا چاره نه؟

آغزین آچسا شکر تۆکسه دوداقدان
کرم قیلسا بوسه وئرسه یاناقدان
کئند اولسا قارا ساچدان ساچاقدان
یارعاشیقی یولدان اولسا چاره نه؟

حوسنو لال ائيله سه منیم دلیمی
نازلی باخیب نازلی توتسا الیمی
بیاض آللر سارسا منیم بئلمی
یازیق کونلوم قانه دولسا چاره نه؟

کاتیب اوغلو قاچار ایکی دیللیدن
قییا باخان گوزدن قارا تئللیدن
ایندی کی یاش آشیب کئچدی الیدن
آغلار گوزو یاشلی قالسا چاره نه...؟؟

Məni el içində xar edən dostum,
Yaxama dəstə gül taxsa nə fayda,
Bağrıma xəncəri vurandan sonra,
Yaram üstə mərhəm yaxsa nə fayda.

Dostu çöldə yalnız qoyduğu zaman,
Çaqqallar dərisin soyduğu zaman,
Usanıb canından doyduğu zaman,
Özgə kimi durub baxsa nə fayda.

Səxavəttən desə oğru talancı,
Boş yerə gürültü salır yalancı,
Cibi dolu amma gözü dilənci,
Şimşək olub göydə çaxsa nə fayda.

Vəfa bilən yolun ayırmaz əldən,
Dosta dostluq eylər can-u gönüldən,
Varı bol, gözü dar, tutmasa əldən,
Şöhrəti göylərə çıxsa nə fayda.

Elin namusuna göz olmuyanın,
Dosta yanıb könlü köz olmuyanın,
Yoldaşa ürəyi düz olmuyanın,
Dilindən bal şəkər yağsa nə fayda.

Katiboğlu yolun düşəcək gora,
Bu kərvan inanma dayana dura,
İndi yoxla dostu, öləndən sonra,
Gözyaşın sel kimi axsa nə fayda.

منی ائل ایچینده خوار ائدن دوستوم
یاخاما دسته گول تاخسا نه فایدا
باغریما خنجری ووراندان سونرا
یارام اوسته مرهم یاخسا نه فایدا

دوستو چولده یالقیز قویدوغو زامان
چاقتالار دریسین سویدوغو زامان
اوسانیب جانیندان دویدوغو زامان
اوزگه کیمی دوروب باخسا نه فایدا

سغاوتدن دئسه اوغرو تالانچی
بوش نره کورولتو سالیر یالانچی
جیبی دولو آما کوزو دیلنجی
شمشک اولوب کویده چاخسا نه فایدا

وفا بیلن یولون آیرماز ائلدن
دوستا دوستلوق ائیلر جان و کونولدن
واری بول کوزو دار توتماسا آلدن
شهرتی کویله چیخسا نه فایدا

ائلین ناموسونا کوز اولویانین
دوستا یانیب کونلو کوز اولویانین
یولداشا اوره بی دوز اولویانین
دیلیندن بال شکر یاغسا نه فایدا

کاتیب اوغلو یولون دوشه جک ، گورا
بو کاروان اینانما دایانا دورا
ایندی یوخلا دوستو اولندن سونرا
کوز یاشین ستل کیمی آخسا نه فایدا

Bəstir daha bunca dərttən yorulдум,
Fələk çərxi doğru dolanmır Allah,
Gəm yükü altında büküldi qəddim,
Bağlı qapım dahi çalınmır Allah.

Hər gün bir çarəsiz dərdə tuş oldum,
Qonça təkin sola sola qorudum,
Bir tək yaradana qaldı umudum,
Səndən geyri çarə bulunmur Allah.

Axşam olar genə göylüm darıxar,
Başımdan dumanlar səmayə qalxar,
Dərdlərim evimi başıma yıxar,
Bu viranə evdə qalınmır Allah.

Zara gəldim kötü zaman əlində,
Gizlin sözüm nakəslərin dilində,
Yaman yalqız qaldım mehnət çölündə,
Katiboğlu yadə salınmır Allah.

بەستیر داها بونجا درددن یورولموم
فەلک چەرخى دوغرو دولانمیر الله
گەم یۆکۆ آلتینیدا بۆکۆلدى قەددیم
باغلی قاپیم داهی چالینمیر الله

هەر گۆن بىر چاره سىزدە توش اولموم
قونچا تەکین سولا سولا قورودوم
بىر تەک يارادانا قالدى اومودوم
سەندەن گەيرى چارە بولونمور الله

آخشام اولار گنە گۆيلۆم دارىخار
باشىمدان دومانلار سەمايه قالخار
دەرلریم عېمى باشىما يىخار
بۇ ويرانە عېده قالینمیر الله

زارا گەلدىم کۆتۆ زامان الينده
گيزلين سۆزۆم ناکەسلىرىن ديلينده
يامان يالغيز قالدىم مەھنەت چۆلۆنده
کاتيب اوغلو ياده سالىنمیر الله

Gül goncası gülüb dedi muştuluq,
Bahar gəlir çöllər güllər gülür səndə gül,
Qızıl lalə zinət verir hər yana,
Bağda açan güllər gülür səndə gül.

Jalə qonub qızıl gülə sünbülə,
Bənövşələr boyun əyir bülbülə,
Gözəl kəhlik dağa salıb vəlvələ,
Yağmur yağır sellər gülür səndə gül.

Bağçalardan meyvə gəlir bar gəlir,
Taxçalardan gubar silin yar gəlir,
Sevincindən dünya mənə dar gəlir,
Qalx ayağa ellər gülür səndə gül.

Katiboğlu bayram gəlir yaz gəlir,
Bülbül nəğmə oxur xoş avaz gəlir.
Başda papaq aşiq əldə saz gəlir,
Türkü oxur dillər gülür səndə gül.

اول غنچاسی گولوب دندی موشتولوق
باهار گلیر چوللر گولور سن ده گول
قیزیل لاله زینت وئیر هر یانا
باغدا آچان گوللر گولور سن ده گول

ژاله قونوب قیزیل گوله سونبوله
بنوشه لر بوین ایزر بولیوله
گوزل کهلیک داغا سالیب ولوله
یاغور یاغیر سئلر گولور سن ده گول

باغچالاردان میوه گلیر بار گلیر
تاختالاردان غوبار سیلین یار گلیر
ستوینجیدن دنیا منه دار گلیر
قالخ آیاغا ائلر گولور سن ده گول

کاتیب اوغلو بایرام گلیر یاز گلیر
بولبول نغمه اوخور خوش آواز گلیر
باشدا پاپاق آشیق اله ساز گلیر
تورکو اوخور دیلر گولور سن ده گول

Gözlərinə çatmır həsrət baxışım,
 Gilələr oynayır baxış çatınca,
 Oxunmur kədərini ıslaq gözümdən,
 Gözümdən yanağa yağış çatınca.

Bitirir baxışın qalan surəyi,
 İtirir arada duzu çörəyi,
 Çatlayır fələgin paxıl ürəyi,
 Gözündən gözümə axış çatınca.

İnan bircə baxış könlümü alar,
 Çəktim acılar arxada qalar,
 Yaxcını yamanı unutmaq olar,
 Könüldən bağış çatınca.

Katiboğlu deyir dayan dur hələ,
 Sönmüş atəşində vardı qor hələ,
 Yenidən başlamaq dəyil zor hələ,
 Gözdəki şimşəktən çaxış çatınca.

گۆزلرینە چاتمیر حسرت باخیشیم
 کیله لر اویناییر باخیش چاتینجا
 اوخونمور کدیریم ایسلاق گۆزومدن
 گۆزمدن یاناغا یاغیش چاتینجا

بیتیریر باخیشین قالان سورە یی
 ایتیریر آرادا دوزو-چورە یی
 چاتلاییر فلکین پاخل اولرە یی
 گۆزوندن گۆزومە آخیش چاتینجا

اینان بیرجە باخیش کۆنلومو آلا
 چکدیییم آجیلار آرخادا قالار
 یاخچینی یامانی اونوتماق اولار
 کونولدن کونوله باغیش چاتینجا

کاتب اولو دئییر دایان دورهله
 سۆنموش آتشینده واردی تورهله
 یغیندن باشلاماق دئییل زورهله
 گۆزدە کی شیمشکدن چاخیش چاتینجا

Səhər vaxtı badə içdim,
Gəm kədəri selə verdim,
Sərxoş gönlüm şoqa gəldi,
Gizlin sözü ələ verdim.

Gördüm bülbül gəzir çölü,
Həsət həsrət gözlür gözü,
Güldən ayırı o bülbülü,
Çöldən aldım gölə verdim.

Baxdım aşiq əldə sazı,
Canı oxşar xoş avazı,
Könlümdəki gizlin sözü,
Dildən aldım telə verdim.

Katiboğlu sona qaldı,
Göl qurudu sona qaldı,
Xəstə könlüm sına qaldı,
Bütün ömrü yelə verdim.

سەر و قتی بادە ایچدیم
غم کدری سئله وئردیم
سرخوش کونلوم شوفا گھلی
گیزلین سۆزو آله وئردیم

گۆردۆم بۆلبۆل گیزیر چۆلۆ
حسرت حسرت گۆزلۆر گۆلۆ
گۆلدن آیری او بۆلبۆلۆ
چۆلدن آلدیم گۆلە وئردیم

باخدیم آشیق ائده سازی
جانى اوخشار خوش آوازی
کۆنلۆمدەکی گیزلین سۆزۆ
دیلدن آلدیم تله وئردیم

کاتیب اوغلو سونا قالدی
گۆل قورودو سونا قالدی
خستە کونلوم سینا قالدی
بوتون عۆمرو یئله وئردیم

Dəli könlüm fələk çərxi dolanır,
Həsərət gönlüm artır sal ba sal olur,
Bir zaman ayılır başım dumandan,
Bir zaman başımda qal ma qal olur.

Bir zaman var əlim dolu, kefim saz,
Bir gün çox tapmıram bir zaman da az,
Bir gönlüm qış olar, bir günümdə yaz,
Dəyişir əhvalım hal ba hal olur.

Bir zaman abidəm, xaliqə bəndə,
Bir zaman cayıram, yolu gedəndə,
Hərdən ki yâdım ölüm düşəndə,
Qovzanır qiyamət çal ha şal olur.

Katiboğlu gedir kərvan, dayanmaz,
Arif insan dünya narına yanmaz,
Qocalıq çağından kimsə qaçanmaz,
Yaz ilə zimistan dal ba dal olur.

دلی کونلوم فەلک چەرخێ دولانیر
حسەرت گونوم آرتیر سال با-سال اولور
بیر زامان آیلیر باشیم دومانان
بیر زامان باشیمدا قال-ما-قال اولور

بیر زامان وار الیم دولو کفیم ساز
بیر گون چوخ تاپیرام بیر زامان دا آز
بیر گونوم قیش اولار بیر گونوم ده یاز
دیییشیر احوالیم حال-با-حال اولور

بیر زامان عایدیم خالیقه بندە
بیر زامان جاییرام یولو گئندنە
هردن کی یادیم اولوم دوشندنە
قووژانیر قیامت چال-ها-چال اولور

کاتبیب اوغلو گئندیر کاروان دایانماز
عارف اینسان دنیا نارینا یانماز
قوجالیق چاغیندان کیمسه قاچانماز
یاز ایله زمستان دال-با-دال اولور

Heyranam işinə nəqqaş-i əzəl,
Nə gözəl çəkibdi qarə gözlərin,
Təbiət nə hacət istərsə edir,
Aləmin dərdinə çarə gözlərin.

Kipriğin mehrabdı, qaşların taqğı,
Gözündə yaranıb cənnətin bağı,
Baxışın şeytani edibdi yağı,
Qoymur səcdə qıyıla yarə gözlərin.

Rəhmə gəlir xumar baxanda şəddad,
Çöldə Məcnun dağda heyrandı Fərhad,
Gahdan olur kafər kimi bir cəllad,
Çəkir aşıqləri darə gözlərin.

Kipriğin çatanda qaşın telinə,
Tutur saqi kimi şərab əlinə,
Katiboğlu alsa adın dilinə,
Yaman salar məni narə gözlərin.

حیرانام ایشینە قاش اول
نە گۆزل چکییدی قارە گۆزلرین
طیبیە نە حاجت ایسترسە اتدیر
عالین دردینە چارە گۆزلرین

کیپرکیڭ محرابدی قاشلارین طاغی
گۆزوندە یارانیب جەننەتین باغی
باخیشین شیطانئ اتدیدی باغی
قۆمور سجدە قیلا یارە گۆزلرین

رحمە گلیر خار باخاننا شداد
چولە مجنون داغدا حیراندی فرهاد
گاهدان اولور کافر کی بیر جلااد
چکیر عاشقلری دارە گۆزلرین

کیپرکیڭ چاتاندا قاشین تەلینە
توتور ساقی کی شراب الینە
کاتب اوغلو آلسا آدین دلینە
یامان سالار منی نارە گۆزلرین

Genə həsrət yaxdı məni,
Atəş oldu canə düşdü,
Dərd əlindən yazıq boynum,
Büküldü bir yanə düşdü.

Fələk pozdu pərgarımı,
Dilə saldı əsrarımı,
Aldı məndən dildarımı,
Yandı bağrım qanə düşdü.

Zaman məni dərdə seçdi,
Xəncər vurub belim biçdi,
Özgə bir ah çəkib geçdi,
Dostlarım divanə düşdü.

Katiboğlu gülməz üzüm,
Bunca dərdə necə dözüm,
Yandı cəsəd, söndü közüm,
Ərz-i halim xanə düşdü.

گنه حسرت ياخدى منى
آتش اوانو جانه دوشدو
درد اليندن يازيق بوينوم
بوکولو بير يانه دوشدو

فلک پوزدو پەرگاریمی
دیلە سالی اسراریمی
آلی مندن دیلداریمی
یاندی باغیریم قانە دوشدو

زامان منی درده سئچدی
خنجر ووروب بلم بیچدی
اؤزگه بیر آه چکیب گئچدی
دوستلاریم دیوانه دوشدو

کاتیب اوغلو گولز اوزوم
بونجا درده نجه دوزوم
یاندی جسد سوندو کوزوم
عرضی حالیم خانه دوشدو

Gül goncası gülüb dedi muştuluq,
Bahar gəlir çöllər gülür səndə gül,
Qızıl lalə zinət verir hər yana,
Bağda açan güllər gülür səndə gül.

Jalə qonub qızıl gülə sünbülə,
Bənövşələr boyun əyir bülbülə,
Gözəl kəhlik dağa salıb vəlvələ,
Yağmur yağır sellər gülür səndə gül.

Baxçalardan meyvə gəlir, bar gəlir,
Taxçalardan gubar silin yar gəlir,
Sevinctən dünya mənə dar gəlir,
Qalx ayağa ellər gülür səndə gül.

Katiboğlu bayram gəlir yaz gəlir,
Bülbül nəğmə oxur xoş avaz gəlir,
Başda papaq aşiq əldə saz gəlir,
Türkü oxur dillər gülür səndə gül.

گول غنچاسی گولوب دندی موشتولوق
باهار کلیرچوللر گولور سن ده گول
قیزیل لاله زینت وئیرهر یانا
باغدا آچان گوللر گولور سن ده گول

ژاله قونوب قیزیل گوله سونبوله
بنوشه لر بو یون اییر بولیوله
گوزل کهلیک داغا سالیب ولوله
یاغمور یاغیر سئلر گولور سن ده گول

باغچالاردان میوه کلیر بار کلیر
تاختالاردان غویار سیلین یار کلیر
ستوینجیدن دنیا منه دار کلیر
قالخ آیاغا ائلر گولور سن ده گول

کاتبی اوغلو بایرام کلیر یاز کلیر
بولبول نغمه اوخور خوش آواز کلیر
باشدا پاپاق آشیق اله ساز کلیر
تورکو اوخور دیلر گولور سن ده گول

Könül gözü yaşlı məzlumun ahı,
Məhşər günü uca divana qalsın,
Güldən ayrı qalan qəfəs içində,
Bülbülün naləsi gülşana qalsın.

Həram maldan başa gedən saraylar,
Zalimlər oturan evlər yuvalar,
Zülmə dayaq duran daşdan qalalar,
Yıxılsın divarı viranə qalsın.

Yoxsulun fəryadı yetim duası,
Dərmansız xəstənin gələn şifası,
Oladın acısı qardaş yarası,
Əyyub səbri verən rəhmana qalsın.

Katiboğlu dad bu kötü zamandan,
İmansızdan, böhtan diyən zəbandan,
Günahkâr qocadan, hərzə çavandan,
Şikayətim axir zəmana qalsın.

کۆنول گۆزۈ باشلی مظلومون آھی
محشر کونو اوجا دیوانا قالسین
گۆلدن آیری قالان قفس ایچینده
بولبولون ناله سی گولشانا قالسین

حرام مالدان باشا گئدن سارایلار
ظالمیر اوتوران ائولر یووالار
ظولمه دایاق دوران داشدان قالالار
یخیلسین دوواری ویرانا قالسین

یوخسولون فریادی یتیم دوواسی
دیرمانسیز خسته نین گن شیفاسی
اولادین آجیسی قارداش یاراسی
ایوب صبری وئرن رحمانا قالسین

کاتب اوغلو داد بو کۆتو زاماننان
ایمانسیردان بهتان دئین زباندان
کوناھکار قوجادان هرزه چاوانندان
شکایتیم آخیر زامانا قالسین

Bilməm hansı dildə yazım dərdimi,
Gedir əldən bunca cəlalım cahım,
Visal gözlədiğim çağda, zamanda,
Hicran əskərinə mat oldu şahım.

Nədəndi yar məni day yâda salmır,
Olubdur əğyarə tay, yâda salmır,
Qaranlıq gecəni ay yâda salmır,
Nə qusur etmişəm? Nədir günahım?

Axtarır gözlərim adı gələndə,
Ah çəkir nəfəsim yâdı gələndə,
Zehnimə həsrətin dadı gələndə,
Yandırır canımı fəğanım, ahım.

Katiboğlu könlüm yandı yaxıldı,
Biləmədim bu fələk yaman paxıldı,
Neştəri bağrımın çarpaz taxıldı,
Nə təbib, nə loqman oldu pənahım.

بيلم هانسى ديله يازيم دردي
گندير الن بوغيا جلاليم جاهيم
وصال گوزله ديبم چاغدا زاماندا
هيجران عسکرينه مات اولو شاهيم

ندندير يار منى داي يادا سالمير
اولوبدور اغياره تاي يادا سالمير
قارانليق گعجه نى آي يادا سالمير
نه قوصور اتميشم؟ ندير گوناھيم؟

آختاير گوزلريم آدى گلنده
آه چکير نفسيم يادى گلنده
ذهنيمه حسرتين دادى گلنده
يانديرير جانمى فغانيم آھيم

کاتيب اوغلو کونلوم ياندى ياخيلى
بيلمه ديم بو فلک يامان ياخيلى
نشترى باغرم چارپاز تاخيلى
نه طبيب نه لقمان اولو پناهيم

Omuzunda sevda, adında yüküm,
Bəxtimə bir dəli qız axtarıram,
Atası ayrılıq, anası nisgil,
Doğulmamış qızdan, iz axtarıram.

Ağlarkən gözləri namələr tökər,
Uyqusu fələyin biləyin bükən,
Astarımı deyib, bezimi sökən,
Dilktən toxunmuş üz axtarıram.

Tikanı budaqdan qopmamış gülün,
Salmasın kimsənin boynuna qolun,
Ayaqları toza boğduran yolun,
Qəhrinə dayanan diz axtarıram.

Solmuş bir demet gül əlində gəzən,
Xiyalın yoluna umudlar duzən,
Şirimdə yazılmış ihamı çözən,
Məni açığlayan söz axtarıram.

Katiboğlu yoxmu məni dindirən?
Həsərtən anlayan gəmi sındıran,
Köksümdən odlanıb, dili yandıran,
Yanqını söndürən buz axtarıram.

omuzunda sevda adında yüküm
bəxtimə bir dəli qız axtarıram
atası ayrılıq anası nisgil
doğulmamış qızdan iz axtarıram

aghlarkən gözləri namələr tökər
uyqusu fələyin biləyin bükən
astarımı deyib bezimi sökən
dilktən toxunmuş üz axtarıram

tikanı budaqdan qopmamış gülün
salmasın kimsənin boynuna qolun
ayaqları toza boğduran yolun
qəhrinə dayanan diz axtarıram

solmuş bir demet gül əlində gəzən
xiyalın yoluna umudlar duzən
şirimdə yazılmış ihamı çözən
məni açığlayan söz axtarıram

katiboğlu yoxmu məni dindirən?
həsərtən anlayan gəmi sındıran
köksümdən odlanıb dili yandıran
yanqını söndürən buz axtarıram

Müjdə gəldi bitti qış, əridi qar,
Dağlar, daşlar verir bahar'a səlam,
Sabah yeli gəzir bağı, gülşanı,
Gülşana göndərir Qənarı səlam.

Səlam olsun Azərbaycan elinə,
Şirin sözlü qədim Türkcə dilinə,
Bahar yağmuruna əsən yelinə,
Qonçası açılısın gülzara səlam.

Bəzənsin yurdumun hər bir yanı,
Şəhidlərin yurdu, məkanı,
Sevmişəm bu gözəl eli obanı,
Vəhdədtə bağlanan ilqar'a səlam.

Həsətində çırpınan könlümün gəmi,
Bir bir yaşa dönür, yaşa tökülür,
Səbrim camı daşır, gəm başdan aşır,
Taqətim taq olur dizdən tökülür.

Zaya getti payım arzı diləktən,
Yer salıb xiyalın çıxırmı ürəktən,
Heç bir şikayətim yoxdu fələktən,
Baxsan qara bəxtim, üzdən tökülür.

مۇدە گەلدی بیتدی قیش اریدی قار
داغلار داشلار وئیر بهارا سلام
صباح یلی گزیر باغی گولشانی
گولشانا گوندیر قناری سلام

سلام اولسون آذربایجان اتلینه
شیرین سۆزلو قدیم تورکجه دیلینه
باهار یاغمورونا اسن یتلینه
قونچاسی آچیلیمیش گلزارا سلام

بەزەنسین یوردومون ھەر بیر یانی
شەھیدلەرنی شانلی یوردو مکانی
سەومیشەم بو گۆزل اتلی اوبانی
وھدەتە باغلانان ایلقارلا سلام

ھەسەتیندە چىرپىنان کۆنلۈمۈن گەمى
بىر بىر ياشا دۆنۈر گۆزدن تۆکۈلۈر
سەبرىم جامى داشىر غم باشدان آشىر
تاقتىم تاق اولور دىزدن تۆکۈلۈر

زایا گەتتى پايىم آرزى-دېلەكتەن
يەر سالىب خيالنى چىخىرمىز اورەكتەن
ھەچ بىر شىكايەتىم يوخدۇ فەلەكتەن
باخسان قارا بختىم اوزدن تۆكۈلۈر

Visalin həsrəti, düşübdür cana,
Ayrılıq n  bitir, n  yetir sana,
Hansı dildə deyim vəfasız qana?
Könlümdə ki həsrət, s zdn t k l r.

Katibođlu h l  çəkir intizar,
Mehn tin, könlümü edib tar mar,
Firq tin oduna yandım ay havar,
K ll rim qızarmış k zdn t k l r.

وصالین حسرتی دوشویدور جانا
آیریلیق ن  بیتیر، ن  یئتیر سانا
هانسی دیله دئییم وفاسیز قانا
کۆنلۆمدە کی حسرت سۆزدن تۆکۆلور

کاتب اوغلو هله چکیر انتظار
مختتین کۆنلۆمو اتدیپ تارمار
فرقتین اودونا باندیم آی هوار
کۆلریم قیزارمیش کۆزدن تۆکۆلور

Məzlumu ağladan zalim insanı,
Gözündən yaşları axanda gördüm,
Nanecib insanı məğrur adamaı,
Məzarın toprağı sızında gördüm.

Ara qatıb, fəsad toxmun əkəni,
Məğrurlanıb xəlqin eybin sökəni,
Yrtimin malından saray tikəni,
Qurduğunu fələk yıxanda gördüm.

Nəfsinə uyanı, yoldan cayanı,
Minnət ilə yerə qədəm qoyanı,
Özünü elindən üstün sayanı,
Cəsədi məzarda qoxanda gördüm.

Katiboğlu sözüm üzməsin səni,
Qohumdan seley-i rəhim kəsəni,
Özündən zəyifə coşub əsəni,
Əcəl başı üstə şaxanda gördüm.

مظلومو آغلادان ظالم انسانى
گۆزوندن ياشلارى آخاندان گۆردوم
نانجيب انسانى مغرور آدامى
مزارين توپراغى سيخاندا گۆردوم

آرا قاتيب فساد توخمون اکى
مغور لاييب خلقيں عيبين سۆكى
يېتىمين ماليندان ساراي تىكى
قوردوغونو فلک يىخاندا گۆردوم

نفسينه اويانى يولنان جايانى
منت ايلاه يېره قدم قويانى
اۆزونو اتليندن اوستون سايانى
جسدی مزاردا قوخاندا گۆردوم

کاتيب اوغلو سۆزوم اوزمه سين سنى
قوهومدان صلله يى رحى کسنى
اۆزوندن ضعيفه جوشوب اسنى
اجل باشى اوسته شاخاندا گۆردوم

Ağlayan gözüme bir baxmadı yar,
Başın alıb bilməm hayâna getti,
Ayrılıq dәмində, hicran günündә,
Fәryadım, fәğanım hər yana getti.

Gedişi yәqindir, dönüşi güman,
Qarlı dağlar kimi başımda duman,
Günü gündән oldu әhvalım yaman,
Mәni әsir etti hicrana getti.

Evim çöllәр oldu mәskәnim dağlar,
Qara telin yerin tutubdi ağlar,
Günüm axşam oldu, qәрәldi çağlar,
Cәvan ömrüm necә ziyana getti.

Katiboğlu hansı gedән dönübdür?
Hәsrәt yaxan hansı atәş sönübdür?
Könlümün bağına bayquş qonubdur,
Bülbül uçub, başqa gülşana getti.

آغلايان گۆزومه بير باخمادی یار
باشین الیب بيلم هایانه گتندی
آیریلیق دمینده هیجران گونونده
فریادیم فغانیم هر یانه گتندی

گیدیسی یقیندیر دونوشو کومان
قارلی داغلار کی باشمدا دومان
گونو کوندن اولو احوالم یامن
منی اسیر ائتدی هیجرانه گتندی

اتویم چؤلر اولدو مسکنیم داغلار
قاره تئلین یئین توتوبدی آغلار
گونوم آخشام اولدو قرلای چاغلار
جوان عومروم نتیجه زیانه گتندی

کاتب اوغلو هانسی گندن دؤنوبدور ؟
حسرت یاخان هانسی آتش سؤنوبدور ؟
کونلومون باغینا باقتوش قونوبدور
بولبول اوچوب باشقا گولشانه گتندی

İstərəm yurdunda xoş bahar ola,
Sevməm viranəni, çölü neynirəm,
Bülbül kimi tazə gülə aşıqam,
Gülşanda saralmış gülü neynirəm.

“Xun” deməm damarda dolanan qana,
Yeməm o çörəyi bənzəsə “nana”,
Xoşum var saçımda darax dolana,
“Şanə” dəymiş “siyah” teli neynirəm.

Qurban olum yurdum Azərbaycana,
Bir tək sözüm var cümlə cəhana,
Hər kəs gerək ana dilin xoş qana,
Dilini qanmayan eli neynirəm.

Katiboğlu şirin Türki dilim var,
Öz dilinə arxa duran elim var,
Sində sözüm var sazda telim var,
Söz söhbətə özgə dili neynirəm.

ایسته رم یوردومدا خوش باهار اولا
سئوم ویرانه نی چؤلوی نئینیرم
بولبول کیمی تازه گوله عاشقم
گولشاندا سارالمیش گولو نئینیرم

(خون) دئم داماردا دولانان قانا
ئیم او چوره بی بنزه سه (نانا)
خوشوم وار ساچمدا داراخ دولانا
(شانه) دئیمیش (سیاه) تئلی نئینیرم

قوربان اولوم یوردوم آذربایجانا
بیرتک سؤزوم وار جومله جهانا
هرکس گرک آتا دیلین خوش قانا
دیلینی قاتمایان ائلی نئینیرم

کاتب اوغلو شیرین تورکی ديلم وار
اوز ديلينه آرخا دوران ائلم وار
سينه ده سؤزوم وار سازدا تئلم وار
سؤز صؤحبته اؤزگه ديلي نئینیرم

Bu dünyada hər tür insan görmüşəm,
Kimi yaxcı, kimi yamana bənzər,
Kimi gördüm əsir olmuş Şeytana,
Kimi gördüm Ehl-i rizvana bənzər.

Birin gördüm yaxcılıqdan anlamaz,
Cahil gördüm gizlin sözün saxlamaz,
Yoxsul gördüm varlıları yaxlamaz,
Qənaət mülkündə sultana bənzər.

Âlim gördüm əldə Quran, gözi ac,
Gördüm dua yazan duaya muhtaç,
İgit gördüm qaşın alıb, uzun saç,
Bazarda dolanan nisvana bənzər.

Katiboğlı qorxma danış sözün de,
Əqlə gələn sözü ayır, düzün de,
Doğru sözün doxsan dəyil, yüzün de,
Həq danışan, şîr-e yəzdana bənzər.

بو دنیادا هر طور انسان گورموشم
کیمی یاخچی کیمی یامانا بئزر
کیمی گوردوم اسیر اولوش شیطانا
کیمی گوردوم اهل-ی رضوانا بئزر

بیرین گوردوم یاخچیلیقدان آتلاماز
جاهیل گوردوم کیزلین سؤزون ساхлаماز
یوخسول گوردوم وارلیلاری یاغلاماز
قناعت مولکونده سولطانا بئزر

عالیم گوردوم آله قوران کوزی آج
گوردوم دوعا یازان دوعایا مؤحتاج
ایکیت گوردوم قاشین آلیب اوزون ساج
بازاردا دولانان نسوانا بئزر

کاتب اوغلو قورخما دانیش سؤزون دئ
عقله کن سؤزو آیر دوزون دئ
دوغرو سؤزون دوخسان دئیل یوزون دئ
حق دانیشان شیر یزدانه بئزر

Könül zaman çərxi tərsə dolansa,
Alçaqlar ucalar, igid xar olar,
Bilinməsə gözəl, çirkin qiyməti,
Qara qarqa əndəlibə yar olar.

İndi dövran dönüb alaçaq ucalır,
Tülkülər bəy olub aslan qocalır,
Ev nökrəri ağalardan bac alır,
Gö evində işiq günüm tar olar.

Nəcabət köhnəlib, insanlıq bitib,
Səxilər gizlənilib, səxavət itib,
Mərdlərin meydanı namərdə yetib,
Qorxaq meydan görsə, yəqin har olar.

Katiboğlu danış sözü qalmasın,
Söz ürəktə qalıb vərəm olmasın,
Mən deyirəm nahəq çırağ yanmasın,
Yansa getsin dünya mənə dar olar.

کۆنول زامان چرخی تەرسە دولانسا
الچاقلار اوچالار ایکید خوار اولار
بیلیمه سه کوزل چیرکین قیمتی
قارا قارغا ەندلیبه یار اولار

ایندی دوران دونوب آلاچاق اوچالیر
تولکولر بی اولوب اسلان قوجالیر
اؤتوکری آغالاردان باج آلیر
گوز ائوینده ایشق کونوم تار اولار

نجابت کوهنه لیب انسانلیق بیتیب
سغیلر گیزلنلیب سخاوت ایتیب
مردلرین میدان نامرده یتیب
قورخاق میدان کورسه یقین هار اولار

کاتب اوغلو دانیش سوزون قالماسین
سوز اؤرکده قالیب ورم اولماسین
من دئییرم ناحق چیراق یانماسین
یانسا گتیش دنیا منه دار اولار

Başımın bəlası, canımın içi,
Adın olub dildə tək sözüm ay qız,
Mənə qismət yazıb yaradan,
Necə bu yazını mən pozum ay qız.

Baharım sən oldun yazım da sənsən,
Pay aldığım çoxum, azım da sənsən,
Aşiq kimin əldə sazım da sənsən,
Ağzımdaki dadım, həm duzum ay qız.

Səndən aldım gündüz ışıq payımı,
Gecə ulduzumu göydə ayımı,
Sən vermədin zaya mənim sayımı,
Sənə qurban ollam mən özüm ay qız.

Katiboğlu çəkəbilməz hicranı,
Sənsiz neylir dahı bağı gülşanı,
Qalmadı həsrətə tab-i təvanı,
Sən gedərsən necə mən dözümlü ay qız.

باشمىن بىلاسى جاتىمىن ايچى
آدىن اولوب دىبله تىك سۆزۈم آي قىز
مىنە قىسمەت سنى يازىپ يارادان
نەجە بو يازىنى مەن پوزۇم آي قىز

باھارىم سەن اولدۇن يازىم دا سەنسىن
پاي آلدىغىم چوخۇم آزىم دا سەنسىن
آشىق كىمىن الە سەزىم دا سەنسىن
آغزىمداكى دادىم ھەم دوزۇم آي قىز

سەندىن آلىم كۈندۈز ايشىق پايىمى
گەجە اولدۇزۇمۇ گۆيدە آيىمى
سەن وئرمە دىن زايە مەنم سايىمى
سەنە قۇربان اوللام مەن اۆزۈم آي قىز

كاتىب اولغۇ چەكە بىلمەز هيجرانى
سەنسىز نىيلير داھى باغى گۈلشانى
قالمايى حسرەتە تاپى - توانى
سەن گەدرسەن نەجە مەن دۆزۈم آي قىز

Dəli göylüm hərzə sözdən qaç ha qaç,
Sözdə gərək şəkər ola duz ola,
Yalan söhbət fayda verməz kimsəyə,
Dildə gərək doğru ola düz ola.

Yalan, oxdur! Çıxsa yaydan qayıtmaz,
Zati bəd yalancı ölsə dəyişməz,
Yüz yalan bir doğru sözü əritməz,
Başdan ayaq atəş ola köz ola.

İlan əyri getməz öz yuvasına,
Yalancı dəğəldir öz balasına,
Kəzzab gərək düşə öz bəlasına,
Onda gərək tufan ola toz ola.

Katiboğlu düşman olar yalana,
Görüm fələk çərxi doğru dolana,
Sözün denən eşqin dilin qanana,
Yar yanında söhbət ola söz ola.

دلی کویلوم هرزه سوزدن قاچ ها قاچ
سۆزده کرک شکر اولا دوز اولا
يالان صؤحت فايدا وئرمز کیمسه به
دیلده کرک دوغرو اولا دوز اولا

يالان اوخدور! چيخسا يايان قايتماز
ذاقی بد يالانچی، اولسه ديشمز
يوز يالان بير دوغرو سۆزو اريتيز
باشادان آياق آتس اولا کوز اولا

ايلان ائری گيمتيز اوز يواسينا
يالانچی دغلبير اوز بالاسينا
کذاب کرک دوشه اوز بلاسينا
اوندا کرک طوفان اولا توز اولا

کاتیب اوغلو دوشمان اولار يالانا
کۆروم فلک چرخي دوغرو دولانا
سۆزون دنن عشقین دیلین قانانا
يار يائیندا صؤحت اولا سوز اولا

Bilmərəm başımın nə qəzası var?
 Hər neynərəm üzüm gülməz bu günlər,
 Nə dodaq tərənir, nə dil dolanır,
 Əlim, gözyaşımı silmir bu günlər.

Ölü kimi qaldım sağlar içində,
 Günüm battı qara çağlar içində,
 Yavan çörək kimi yağlar içində,
 Kimsə çaktiyimi bilmir bu günlər.

Günah mənədir yazıb siləndə,
 Neçə il ağladır bir gün güləndə,
 Gözün yumur fələk dərdi böləndə,
 İnsaf iylə derdi bölmür bu günlər.

Katiboğlu bəla düşdü payıma,
 Şaxta gəldi baharıma yayıma,
 Yaman gündə kimsə gəlməz hayıma,
 Qara gecəm sabah olmur bu günlər.

بيلمير باشيم نە قزاسی وار ؟
 هر نئينيرم اوزوم گولور بوگونلر
 نە دوداق ترينير نە ديل دولانير
 اليم گوز ياشمی سيلمير بوگونلر

اولو کیمی قالدم ساغلار ايجينده
 گونوم باتدی قارا چاغلار ايجينده
 ياون چوره ک کیمی ياغلار ايجينده
 کيسه چکتيني بيلمير بوگونلر

گناه منده دير يا يازيب سيلنده .
 نچه ایل آغلادير بيرگون گولنده
 گوزون يومور فلك دردی بولنده
 انصاف ايله دردی بولور بوگونلر

کاتيب اوغلو بلا دوشدی پایما
 شاختا گلدی باهارما پایما
 يامان گونده کيسه کلمز هایما
 قارا گنجم صباح اولور بوگونلر

Alırım başımı qaçam bu eldən,
 Yâd ellərə çatam, dönəm dönməyim,
 Bükən daha eşqin kitabın atam,
 Başı qala qatam, dönəm dönməyim.

Alsalar canımı çəksələr dara,
 Könül verməm dahi sən kimi yara,
 Gedirəm dərdimə eyliyim çara,
 Səni gözdən atam, dönəm dönməyim.

Heç axtyarma məni yorma sən özün,
 Tutmadın ilqarın verdiyin sözün,
 Gedirəm arxamda qalsada gözün,
 Günəş kimi batam dönəm dönməyim.

Katiboğlu eldən uzaq qalsa da,
 Həsət məni yaman günə salsada,
 Gurbət eldə mənə məzar olsa da,
 Girib orada yatam dönəm dönməyim.

الیرام باشمی قاچام بو ائلدن
 یاد ائلره چاتم دؤنم دؤنمه يم
 بؤکم داها عشقین کیتابین آتام
 باشی قالا قاتام ، دؤنم دؤنمه يم

آلسالار جانمی چکسه لر دارا
 کونول وئرم داهی سن کمی یارا
 گدیرم دردیه ایلییم چارا
 سنی گوزدن آتام دؤنم دؤنمه يم

هچ آختارما منی یورما سن اوزون
 توتما دین ایلقارین وئردیین سوزون
 گدیرم آرخامدا قالسادا گوزون
 گونش کمی باتام دؤنم دؤنمه يم

کاتیب اوغلو ائلدن اوزاق قالسادا
 حسرت منی یامان گونیه سالسادا
 غریب ائلر منه مزار اولسادا
 گیریپ اوردا یاتام دؤنم دؤنمه يم

Yandırsan canımı narə gərək yox,
Dərdləri göylümə qalasan yetər,
Dara çəksən mənə tənab istəməz,
Saçların boynuma dolasan yetər.

Çağırma cəlladı canımı alsın,
Qoy sənənin vuqarın yerində qalsın,
Nə hacət var əcəl qarımı çalsın?
Hesrətin canıma salasan yetər.

Yükləmə belimə hicran vəbalın,
Mənə qismət dəyil görəm vüsalın,
Könlümdə bəslənmiş eşqin nəhalin,
Əl atıb butağın yolasan yetər.

Katiboğlu yarə layiq dəyilmiş,
Boş yerə qaməti beli əyilmiş,
Dedim fələk, mənə pay nə yazılmış?
Dedi dəstə olasan yetər.

یاندیرسان جانمی نارە گرک یوخ
دردلری گویلومه قالاسان یتر
دارا چکسن منی طناب ایسته مز
ساجلارین بوینوما دولاسان یتر

چاغیرما جلادی جانمی آلسین
قوی سنین ووقارین یئرینده قالسین
نه حاجت وار اجل قانیچی چالسین؟
حسرتین جانیمه سالاسان یتر

یوکلە مه بئلمیه هیجران وبالین
منه قیسمت دئییل گوره م ووصالین
کونلومده بسلیمیش عشقین نهالین
ال آتیب بوتاقین یولاسان یتر

کاتب اوغلو یاره لایق دئییلیمیش
بوş یئرە قامتی بلی آییلمیش
دندیم فلک منه پای نه یازیلیمیش؟
دندی دیله دستان اولاسان یتر

Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə,
Dar yerdə bəs darıxmasın neyləsin,
Bir igidə meydan olsa savaşar,
Bağlı qalsa yorulmasın neyləsin.

Vətən namus olar qiymət bilənə,
Namusun uğrına canın verənə,
Vətəni tapşırırsan alçaq birinə,
Gözəl vətən ağlamasın neyləsin.

İnsanlar qalmasın vətəndən pajsız,
Ağaçlar topraqdan dənizdə çajsız,
İllərimiz bütün qış olsa yajsız,
Vətən bağı saralmasın neyləsin.

“Çenlibeldə” Köroğlular qalmıya,
Babək ölsə Səttarxanlar qalmıya,
Dədəkatib, Şəriyarlar qalmıya,
Katiboğlu qocalmasın neyləsin.

ياريق خيال قوشوم قالدى قفسده
دار يترده بس دارىخماسين نئيلاه سين
بىر ايگيده ميدان اولسا ساواشار
باغلى قالسا يورولماسين نئيلاه سين

وطن ناموس اولار قيمت بيلئنه
ناموسون اوغرونا جانين وئرئنه
وطنى تاپشيرسان آلچاق بيرئنه
كوزل وطن آغلاماسين نئيلاه سين

انسانلار قالماسين وطندين پajsيز
آغاجلار توپراقدان دنيزده چajsيز
ايللرئيميز بوتون قيش اولسا يajsيز
وطن باغى سارالماسين نئيلاه سين

چئلى بئله كوراوغلولار قالميا
بابك اوله ستار خانلار قالميا
دده كاتيب شهر يارلار قالميا
كاتب اوغلو قوجالماسين نئيلاه سين

Həsərətində çırpınan könlümün gəmi,
 Bir bir yaşa dönür gözdən tökülür,
 Səbrim camı daür gəm başdan aşır,
 Taqətim taq olur dizdən tökülür.

Zaya getti payım arzı diləktən,
 Yer salıb xiyalın çıxımır ürəktən,
 Heç bir şikayətim yoxdu fələktən,
 Baxsan qara bəxtim üzdən tökülür.

Visalın həsrəti düşübdür cana,
 Ayrılıq nə bitir, nə yetir sana,
 Hansı dildə deyim vəfasız qana,
 Könlümdəki həsrət sözdən tökülür.

Katiboğlu hələ çəkir intizar,
 Mehnətin könlümü edib tar-ü mar,
 Fərqətin oduna yandım ay havar,
 Küllərim qızarmış gözdən tökülür.

حسرتینده چرپینان کونلومون غمی
 بیر بیر یاشا دؤنور کوزدن تۆکولور
 صبریم جامی داشیر غم باشدان آشیر
 طاقتیم طاق اولور دیزدن تۆکولور

زایا گتندی پایم آرزى-دیلکدن
 یئر سالیب خیالین چیخیمیر اورکدن
 هیچ بیر شیکایتیم یوخدو فَلَکدن
 باخسان قارا بختیم اوزدن تۆکولور

وصالین حسرتی دوشوبدور جانا
 آیریلیق نه بیتیر، نه yetir سانا
 هانسی دیله دئیم وفاسیز قانا
 کونلومده کی حسرت سؤزدن تۆکولور

کاتب اوغلو هله چکیر انتظار
 محنتین کونلومو اندیب تارمار
 فرقتین اودونا یاندیم آی هوار
 کوللریم قیزارمیش کوزدن تۆکولور

Könül arif dostu ucuz satma,
Anlayn dostların qiyməti çoxdur,
Arif insan cahillərə yar olmaz,
Qanmıyan yoldaşın mehnəti çoxdur.

Dost vardır çörəkti gündə lazımdır,
Dost vardır davadır ildə lazımdır,
Dost vardır söz kimi dildə lazımdır,
Hər biri yerində hörməti çoxdur.

Dost vardır yoldaşdı ömür boyunca,
Bir var qardaşdır pulun olunca,
Biri hərzə baxar namus görünə,
Od alıb yananda həsrəti çoxdu.

Katiboğlu yola çıxsan gül ha gül,
Mər oğlana güvən danış gül ha gül,
Yaxcı dostlar sanki əldə gəl ha gəl,
Sanmaki dostluğun fürsəti çoxdur.

کۆنول عارف دوستو اوجوزا ساتما
آتلايان دوستلارين قيمتي چوخدور
عارف اينسان جاهيللره يار اولماز
قانميان يولداشين محنتي چوخدور

دوست واردير چوركدي گونده لازمدير
دوست واردير دوادير ايله لازمدير
دوست واردير سوز كيمي ديله لازمدير
هر بيري يئرئنده حورمتي چوخدور

دوست واردير يولداشدي عؤمور بويونجا
بيري وار قارداشدير پولون اولونجا
بيري هرزه باخار ناموس گورونجه
اود آليب ياناندا حسرتي چوخدور

كاتيب اوغلو يولا چيخسان گول ها گول
مرد اوغلانا گون دانيش گول ها گول
ياخچي دوستلار سانكي اله گل ها گل
سانماكي دوستلوعون فرصتي چوخدور

Dəyil Ki

Bükülmüş belimlə titrəyən əlim,
Ağlarmış saçlarım yaşdan dəyil ki,
Töktüyüm gözyaşı qusduğum qanlar,
İçdiyim zəhərli aşdan dəyilki.

Çəktikim bu mehnət düşdüyüm hicran,
Rəngimi saraldan zamansız xəzan,
Başımdan üzümə axdığı buqan,
Özgənin vurduğu daşdan dəyilki.

Yaman acı olur həsrətin sözü,
Sönməz yandırdığı atəşi közü,
Ayrıliq kör etsə ağlayan gözü,
Kipriğin telindən qaşdan dəyilki.

Katiboğlu kim nə bilir nə çəktim?
Nə şora topraqa nə danə əktim,
Vəfasız əlindən bir badə içdim,
Günah könlüdəndi başdan dəyil ki.

دەیل کی

بوگولوش بئلمله تیتزه بن الم
آغارمیش ساچلاریم باشدان دئیل کی
تۆکتویوم گۆز یاخی قوسدوغوم قانلار
اچدییم زهیرلی آشدان دئیل کی

چکدییم بو محنت دوشدویوم هیجران
رنکی سارالان زامانسız خزان
باشمدان اوزومه آخدیغی بو قان
اوزگه نین ووردوغو داشدان دئیل کی

یامان آجی اولور حسرتین سۆزۈ
سۆنمز یاندیردیغی آتشی کۆزۈ
آیریلیق کور اتتسه آغلایان گۆزۈ
کیپرکیگن تئلیندن قاشدان دئیل کی

کاتب اوغلو کم نه بیلیر نه چکتم؟
نه شورا تور یاقدان نه دانه اکتم
وفا سیز الیندن بیر باده اچدیم
گناه کونلوندی باشدان دئیل کی

Hara Gedirsən

Əl üzüb dünyadan gözlərin yumdun,
Bizi dərdə salıb hara gedirsən?
Gözyaşım arxanda sel olub axır,
Dərd halimi qatıb hara gedirsən?

Sən Allah sevgilim tərک etmə bizi,
Silinməsin eşqin könlümdən izi,
Vrdiğın əməyi çörəyi duzu,
Bir kənara atıb hara gedirsən?

Gettiğın o yoldan kimsə dönməyib,
Loqman da ölümə çarə bilməyib,
Ayrılıq yandıran atəş sönməyib,
Canım nara yanıb hara gedirsən?

Katiboğlu sənsiz ağladı dindi,
Yaman yerdə belim büküldü sındı,
Bərabər yaşadıq bu ömrü indi,
Mənsiz başın alıb hara gedirsən?

ھارا گەدیرسەن

اڭ اوزوب دونيادان گۆزلرين يومدون
يېزى درده ساليب ھارا گەدیرسەن؟
گۆز ياشيم آرخاندا سەل اولوب آخیر
درد ھاليمي قاتيب ھارا گەدیرسەن؟

سەن اللاه سەوگيليم تەرک ائدمە يېزى
سيليئە سەين عشقين کۆنلومدن ايزى
وئردينين امە يى چۆرە يى دوزو
يېر کئارا آتیب ھارا گەدیرسەن؟

گەتتيدين او يولنان کيسە دۆنە يېب
لوqمان "دا اولومە چارە بيلمە يېب"
آيريليق يانديران آتەش سۆنە يېب
جانيم نارا يانيب ھارا گەدیرسەن؟

كاتيب اوغلو سەنسيز آغلادی دیندی
يامان يەردە بيلم بۆکۆلدۆ سيندی
بەرابەر ياشاديق بو عۆمرو ايندی
مەنسيز باشين آليب ھارا گەدیرسەن؟

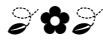
Harda gözəllikdən söhbət olanda,
Dilə gəlir adı-sanı Urmunun,
Söz döşəsə tarixdən, qızıl geyrəttən,
Vardır bollu, şovkət-şanı Urmunun.

Geyrətli milləti, o şirin dili,
Bakirilər yurdu, şəhidlər eli,
Yerə düşüb xainin düşmanın beli,
Savaşanda Kazımxanı Urmunun.

Qasımxan, Əsgərhan, əfşar soyundan,
Tarixdə Urmuya iki qəhrəman,
Həsəni tək indi böyük bir aslan,
Qoymaz yerdə gəlsin yanı Urmunun.

Ariflər məskəni, irfan ocağı,
İman xanəsidir, dinin dayağı,
Dədə Katib yurdu şeirin bulağı,
Elmə sirab olar canı Urmunun.

Göl üstündən gedər Yeddi Dermana,
Qoyun Körpüsündən Bendə, Seyrana,
Balıvu dərvazası, yadigâr qala,
Bunlarda dolanar qanı Urmunun.

harda gözəllikdən söhbət olana
dilə gəlir adı-sanı Urmunun
söz döşəsə tarixdən, qızıl geyrəttən
vardır bollu şovkət-şanı Urmunun

geyrətli milləti, o şirin dili
bakirilər yurdu, şəhidlər eli
yerə düşüb xainin düşmanın beli
savaşanda kazımxanı Urmunun

qasım xan "əsgərhan" afşar soyundan
tarixdə urmuya iki qəhrəman
həsəni tək indi böyük bir aslan
qoymaz yerdə gəlsin yanı Urmunun

ariflər məskəni, irfan ocağı
iman xanəsidir, dinin dayağı
dədə katib yurdu şeirin bulağı
elmə sirab olar canı Urmunun

göl üstündən gedər yeddi dermana
qoyun körpüsündən bendə, seyrana
balıvu dərvazası, yadigâr qala
bunlarda dolanar qanı Urmunun

Gəlin biz bir olaq verək əl-ələ,
Elin gücü dönər qızğın gue selə,
Gərək əmək verək vətənə, elə,
Qoy işıqlansın hər danı Urmunun.

Suyu axan Şehər çayı n eşvəsi,
Yaşıl təbiəttən bollu hissəsi,
Katiboğlu deyir sözün qıssası,
Gözəllikdə vardırkanı Urmunun.

کلین بیز، بیر اولاق وئوک ال-الە
ائیلین کوجو دونر قیزغین کور سئله
کرک امک وئوک وطنه ائله
قوی ایشیقلاسنین هر دانی اورمونون

سوئو آخان "شهر چایی" ن عشوه-سی
یاشیل طبیعتدن بوللو حصه-سی
کاتب اوغلو "دئییر، سۆزون قیسسası
کۆزلیکده واردیر کانی اورمونون

Düşməsin

Bir diləğim vardır səndən ay Allah,
Yetimin gözləri sulu düşməsin,
Geyrətli acından ölsədə ölsün,
Minnətli sofraya yolu düşməsin.

Mərdin sırrını salma elin dilinə,
Məhnəti yükləmə yoxsul belinə,
Şəyyadın toruna zalim əlinə,
Allahın çarəsiz qulu düşməsin.

Dağlasa könlünü həsrət dağlasın,
Ağlasa mehnəttən qoyun ağlasın,
Bağlasa gözlərin bəxtin bağlasın,
Boynuna çirkinin qulu düşməsin.

Gəzdirmə sən bağda, çöldə, çəməndə,
Tutsaq etsən qarda, dumanda, çəndə,
İgidi yandırsan yandır vətəndə,
Yâdlar ocağında külü düşməsin.

Katiboğlu gözü nəm olsa olsun,
Fələgin baxışı kəm olsa olsun,
Canlı canlı qurda yem olsa olsun,
Kaftarın dişinə ölü düşməsin.

دوشمه سين

بیردیلگیم واردیر سندن آی الله
یتیمین گۆزلری سولو دوشمه سین
غیرتلی آجیندان اولسه ده اولسون
منتتلی سوفرایا یولو دوشمه سین

مردین سیرین سالما ائلین دلینه
محتی یوکلە مه یوخسول بتلینه
شیادین تورونا ظالم الینه
اللهین چاره سیز قولو دوشمه سین

داغلاسا کۆنلونو حسرت داغلا سین
آغلاسا محنتدن قویون آغلا سین
باغلاسا گۆزلین بختین باغلا سین
بوینونا چیرکین قولو دوشمه سین

گۆدیرمه سن باغدا چولده چمنده
توتساق ائتسن قاردا دوماندا چنده
ایکینسی یاندرسان یاندر وطنده
یادلار اوجاغینا کولو دوشمه سین

کاتب اوغلو گۆزو نم اولسا اولسون
فلکین باخیشی کم اولسا اولسون
جانلی جانلی قوردا یم اولسا اولسون
کافتارین دیشینه اولو دوشمه سین

Baxışım yalvarır sənə qal deyir,
 Gətmə ey can, sənə can qurban ola,
 Gecəm bitməz, günüm günə bənzəməz,
 Gözlərimdən günəş, ay pinhan ola.

Səbrimi bitirmə sən bilə bilə,
 Ayrılıq sözünü gətirmə dilə,
 Hicranın ayını döndərmə ilə,
 Qpyma bahar çağım qar boran ola.

Döldurma könlümü gəmə kedərə,
 Cəvanlıq çağını vermə hədəərə,
 Sevdami tapşırma qəza, qədərə,
 Rəva qılma halim pərişan ola.

Katiboğlu sənsiz hali xoş dəyil,
 Qara gecəm işıq günə tuş dəyil,
 Gəl barışaq hələ könlüm boş dəyil,
 Qoyma könlüm içi dolu qan ola.

باخیشیم یالواریر سنه قال دئییر
 کتجه ای جان سنه جان قوربان اولا
 کجه م بیتیر کونوم کونه بنه مز
 کوزلریمدن گونش آی پنهان اولا

صبری بیتیرمه سن بيله بيله
 آیرلیق سؤزونو کتیرمه ديله
 . هیجرانین آیینی دؤندرمه ایله
 قویما باهار چاغیم قار بوران اولا

دولبورما کونلومو غمه کدره
 جوانلیق چاغینی وئرمه هدره
 سئودامی تاپشیرما قضا قدره
 روا قیلما حالیم پریشان اولا

کاتب اوغلو سنسبز حالی خوش دئییل
 قارا کجه م ایشیق کونه توش دئییل
 کل باریشاق هله کونلوم بوش دئییل
 قویما کونلوم ایچی دولو قان اولا

Yalan Sevgi

Qoy burada bitsin bu yalan sevgi,
Yalan bağı bara yetirməzimiş,
Su ilə atəşi salma yan-yana,
Yansaq həsrət bərə bitirməziymiş.

Nə məndə camal var, nə səndə camal,
İnanma bu sevgi xiyaldır, xiyal,
Başa yetməz bu iş mahaldır, mahal,
Yalan sevgi, visal gətirməziymiş.

Mən bir daş misali, sənə bir qaya,
Vermə cavan çağın boş yerə zaya,
Geçsədə günlərin, dönsədə aya,
Hicran izin aylar itirməziymiş.

Eşq könül işidir, güvənmə qula,
Qoyma gözyaşıyla badələr dola,
Qoşulma karvana düşmə bu yola,
Bu karvan mənzilə götürməziymiş.

Katiboğlu umud verməyib sənə,
Quş kimi aldanma uzaqdan dənə,
Tutsaq olsan qara dumana, çənə,
Çırpınsanda, səni ötürməziymiş.

yalan sevgi

قوی بورادا بیتسین بویالان سئوگی
yalan bağı bara yetirməzimiş
سو ایله آتشی سالما یان یانا
یانساق حسرت بره بیتیرمز ایمیش

نه منده جامال وار نه سنده کامال
اینانما بو سئوگی خیالیدر خیال
باشا یتمیز بو ایش محالیدر محال
yalan sevgi, visal gətirməziymiş

من بیر داش مثالی سئنه بیر قایا
وئرمه جوان چاغین بوش یتره زایا
کئچسه ده کونلرین دؤنسه ده آیا
هجران اینین آیلار اینیرمز ایمیش

عشق کونول اینشیدیر کونمه قول
قوما کوز یاشیلا باده لر دولا
قوشولما کاروانا دوشمه بو یولا
بو کاروان منزهله کؤتورمز ایمیش

کاتب اوغلو اومود وئرمه بیب سئنه
قوش کئی آلمانا اوزاقدان دنه
توتساق اولسان قارا دومانا چنه
چیرینساندا سنی اوتورمز ایمیش

Sonra

Neylirəm baharı neylirəm yazı,
Ömür bağıın şaxta vurandan sonra,
Nə fərqi ağlasam, nə fərqi gülsəm,
Dərd könlümdə yuva qurandan sonra.

Dönməz əldən gedən heftələr illər,
Nə fayda açsada gonçalı gülər,
Neynirəm əlvana boyansa çöllər,
Başımdayı qardan borandan sonra.

Yaxın olmaz birdə həsrət uzağı,
İstəməm şansımın yansın çırağı,
Çərxi tərsə dönmüş fələk barmağı,
Bəxtimin qulağın burandan sonra.

Katiboğlu bu nə həsrət bu nə gəm?
Bu nə bələdir nə mehnət nə sitəm?
Ne faydası qaçam gözlərdən itəm,
Əcəl başım üstə durandan sonra.

سونرا

نئيليم باهاری نئيليم يازی
عومور باغین شاختا وورانندان سونرا
نه فرقی آغلاسام نه فرقی گولسم
درد کونلومده یووا قورانندان سونرا

دوغر الدن گندن هفتته لر ایللر
نه فایدا آچسادا غنچالی گوللر
نئیلیم الوانا بو یانسا چوللر
باشیمداکی قاردان بۇرانندان سونرا

یاخین اولماز بیرده حسرت اوزاغی
ایسته م شانسیمین یانسین چیراغی
چرخ ی ترسه دوغوش فلک بارماغی
بختیمین قولاغین بورانندان سونرا

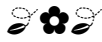
کاتیب اوغلو یونه حسرت یونه غم؟
بو نه بلا دیرنه محنت نه سیتیم ؟
نه فایداسی قاچام گولردن ایتیم
اجل باشیم اوسته دورانندان سونرا

Axtarıram

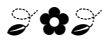
Omuzunda sevda adında yüküm,
Bəxtimə bir dəli qız axtarıram,
Atası ayrılıq, anası nisgil,
Doğulmamış qızdan iz axtarıram.

Ağarmış saçları yelə verməyin,
Buzlanmış duyğunu dilə verməyin,
Giləsi, baxışı ələ verməyin,
Bir cüt açılmamış göz axtarıram.

Ağlarkən gözləri namələr tökən,
Öyküsü fələğin biləyin bükən,
Astarımı diyən bezimi sökən,
Diləkten toxunmuş üz axtarıram.

Tikanı butaqdan qopmamış gülün,
Salmamış kimsənin boynuna qolun,
Ayaqları toza boğduran yolun,
Qahrına dayanan diz axtarıram.

Solmuş bir demet gül, əlində gəzən,
Xiyalın yoluna umudlar düzən,
Şeirimdə yazılmış iyhamı çözən,
Məni açıqlayan söz axtarıram.

Katinboğlu yoxmu məni dindirən?
Həsərtən anlayan gəmi sindirən,
Köksümdən odlanıb dili yandıran,
Yanqını söndürən buz axtarıram.

آختاریرام

اوموزوندا ستودا آدیندا یوکوم
بختیمه بیر دلی قیز آختاریرام
آتاسی آیریلیق آتاسی نیسگیل
دوغولمامیش قیزدان ایز آختاریرام

آغارمیش ساچلاری یئله وئرمه ین
بوزلامیش دوغونو دیله وئرمه ین
کیله سی باخیشی آله وئرمه ین
بیر جوت آچیلمامیش گوز آختاریرام

آغلارکن گوزلری نامه لر تۆکن
اویکوسو فله یین بیله یین بوکن
آستاری دیدیب بئزی سۆکن
دیلكدن توخونوش اوز آختاریرام

تیکانی بوتاقدان قوپمامیش گولون
سالمامیش کیمسه نین بوینونا قولون
آیاقلاری توزا بوغدوران یولون
قهرینه دایانان دیز آختاریرام

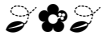
سولوش بیر دمت گول الینده گرن
خیالین یولونا اومودلار دوزن
شعیرمه یازلمیش ایهامی چوزن
منی آچیقلایان سوز آختاریرام

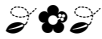
کاتب اوغلو یوخومو منی دیندیرن؟
حسرتدن آنلایان غمی سیندیرن
کوکسومدن اودلانیب دیلی یاندیران
یاقینی سوندورن بوز آختاریرام

Əlbət

İnsanoğlu dünya ekin bağıdır,
Əhtiklərin bir gün biçərsən əlbət,
Xiyal etmə zaya gedər təlaşın,
Mükâfat badəsin içərsən əlbət.

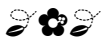
Səxavət zinətti səxi olana,
Yoxsulu, düşgünü yâda salana,
Yardım eylə düşüb yerdə qalanda,
Səndə bir gün yerə düşərsən əlbət.

Güvənmə beş günlük sərvətə pula,
Sən ehsanın eylə baxma sağ-sola,
İnanma dünyada kimsələr qala,
Vəqti gəlsə səndə köçərsən əlbət.

Səxavət ucaldar səxi insanı,
Mömin olan əldən verməz zamanı,
Qurulanda həqqin məhşər divanı,
Varından yoxundan geçərsən əlbət.

Katiboğlu abad olsun yuvası,
Dolmasın daşlara yolu cadası,
Namərdin canına mərdin qadası,
Arif olsan sözü bilərsən əlbət.

البت

انسان اوغلو دنیا اکین باغیدیر
اکدیکلرین بیرگون بیچرسن البت
خیال ائتمه زایا گئدیر تلاشین
مکافات باده سین ایچرسن البت

سغاوت زینتدی سغی اولانا
یوخسولو دوشگونو یادا سالانا
یاردم ائیله دوشوب یئرده قالانا
سندە بیرگون یئره دوشرسن البت

گوؤنه بش گونلوک ثروته پولا
سن احسانین ائیله باخما ساغ سولا
اینانما دونیادا کیمسه لر قالا
وقت کلسه سندە کوچرسن البت

سغاوت اوچالبار سغی انسانی
مومن اولان الین وئرمز زامانی
قورولاندا حقیقین محشر دیوانی
واریندان یوخوندان گمچرسن البت

کاتب اوغلو آباد اولسون یوواسی
دولماسین داشلارا یولو جاداسی
نامردین جانینا مردین قاداسی
عارف اولسان سؤزو بیلرسن البت

Nə Deyim

Qra taliimdən qara bəxtimdən,
Dosta nə anladım? Elə nə deyim?
Çəktiğim çilələr ağladır mənə,
Gözyaşı dönsə selə nə deyim?

Həsətli sevgidən qalan izlərə,
Yaşı, qana qanan ağlar gözlərə,
Boğazımdan qalan dərdli sözlərə,
Ağzımda lal olan dilə nə deyim?

Necə bəyaz oldu başımın tükü,
Visal xiyal oldu, qazıldı kökü,
Sırtıma yüklənmiş mehnətin yolu,
Altında bükülən belə nə deyim?

Katiboğlu, yaman mat oldu şahım,
Ömrü heçə verir fəğanım, ahım,
Bu mənəm xətamdı, mənəm günahım,
Yazıq günə, aya, ilə ne deyim.

نه ديم

قارا طاليمدن قارا بختيمدن
دوستا نه انلاديم ائله نه ديم؟
چكديغم چيله لر آغلادير مني
گوزوم ياشي دونسه سئله نه ديم

حسرتلي سئوگيدن قالان ايزلره
ياشي قانا قانا اغلار گوزلره
بوغازيمدا قالان دردلي سوزلره
اغزيمدا لال اولان ديله نه ديم؟

نئجه بيض اولمو باشيمين توكو
وئصال خيال اولمو قازيلدي كوكو
سيرتيم يوكلميش محنتين يوكو
الئيندا بوكلن بئله نه ديم

كاتيب اوغلو يامان مات اولمو شاهيم
عومرو هئچه وئير فغانيم اهم
بو منيم خطامدي منيم گوناھيم
يازيق گونه آيا ايله نه ديم

Dəyişdi

Qadir allah yaman devrana qaldıq,
Sirat aydın dəğil yollar dəyişdi,
Könüllər olubdur şeytan yuvası,
Həq sözlər deyilmir, dillər dəyişdi.

Lal olub əndəlib gülşana küsüb,
Yalancı arıflər irfana küsüb,
Tərsa qızı Şeyx-i Sənan'a küsüb,
Məcnuna yurd olan çöllər dəyişdi.

Hər kəs nəfsə uyub saymaz qardaşın,
Qardaşı görəndə oynadar qaşın,
Sofrada gizledir çörəyin, aşın,
Kərəm kanı olan əllər deyışdi.

Katiboğlu dayan, dinmə aman ha,
Gəldi bugün o qorxduğun zaman ha,
Görənməsən daha dərdə yanan ha,
Qohumlar köçübdü ellər dəyişdi.

دېيىشدى

قادر آلاھ يامان دۇورانا قالدىق
صراط آيدىن دئيبيل يوللار دېيىشدى
كۆنوللر اولوبدور شيطان يوواسى
حق سۆزلر دئيبيلير دېللر دېيىشدى

لال اولوب عندليب گولشانا كوسوب
يالانچى عارفلر عرفانا كوسوب
تارسا قىزى "شيخ صنعان" كوسوب
مجنونا يورد اولان چوللر دېيىشدى

هر كس نفسه اوپوب ساپماز قارداشين
قارداشى كورنده اوينادار قاشين
سوفرادا گيزله دير چوره بين اشين
كرم كانى اولان اللر دېيىشدى

كاتيبوغلۇ دايان دىنمە آمان ها
گەلى بوگون او قورخدوقون زامان ها
گورنمەسن داهادا دردە يانان ها
قوهوملار كوچوبدى ائلر دېيىشدى

İnsanoğlu dünya ibrət evidir,
Göz açıq ibrət alan olsada,
Dünyayə aldanıb oyuncaq olmaz,
Həq sözü eşidib qanan olsa da.

Dünya bir meydandı çalış ad qazan,
Xəlqə xidmət eylə ta ki var zaman,
Əcəl heç kimsəyə verməyib aman,
Hər yerdə gizlənilib pinhan olsa da.

Allah yaratmışdır, qola qol olma,
Həvəs atəşində yanıb kül olma,
İncitmə kimsəni acı dil olma,
Bağlanar dillər xoş bəyan olsa da.

Katiboğlu eşit həqqin nəğməsin,
Bir insan ki elin qədrin bilməsin,
Âlim ki elin qədrin bilməsin,
Lənətə layiqdir Loqman olsa da.

انسان اوغلو دنیا عبرت اثويدير
گوزو آچيق عبرت آلان اولسادا
دونيابه آلدانيب اونونچاق اولماز
حق سوزو انشيديب قانان اولسا دا

دونيایر ميداندى چالیش آد قازان
خلقه خدمت ائيله تا کی وار زمان
اجل هچ کیمسه یه وئرمه ییب آمان
هر یئرده گیزله نیب پنهان اولسا دا

الله یارادیدیر قولاً قول اولما
هوس آتشینده یانیب کول اولما
ایحیتیه کیمسه نی آچی دیل اولما
باغلانار دیلر خوش بیان اولسا دا

کاتب اوغلو انشیت حقین نغمه سین
بیر انسان کی ائلین قدرین بیلمه سین
عالم کی علمینه زکات وئرمه سین
لعتنه لایقیدیر لقمان اولسا دا

Ya Mohəmməd (s)	يا محمد(ص)
<p>Ənbiyalər dərşin alıb, Sirətindən ya Mohəmməd, Aləmlər münəvvər olub, Surətindən ya Mohəmməd.</p>	<p>انبیالار دərşin آلیب سیرتیندن یا محمد عالملر منور اولوب صورتیندن یا محمد</p>
<p> Aləmə dəlil-i xilqət, Sənə fəxr edir bu ümmət, Məhşərdə edən şəfaət, Ümmətindən ya Mohəmməd.</p>	<p> عالمه دلیل-ی خلقت سنه فخر ائدیر بو امت محشرده ائدن شفاعت امتیندن یا محمد</p>
<p> Zikrin eylədi fələklər, Səcdə qıldılar mələklər, İcabət oldu diləklər, Hürmətindən ya Mohəmməd.</p>	<p> ذکرین ائیله دی فələکلر سجده قیلدیلار مələکلر اجابت اولدو دیلکله حورمتیندن یا محمد</p>
<p> Musa vermişdi bəşarət, İsa etmişdi işarət, Ərz eyledilər iradət, Reğbətindən ya Mohəmməd.</p>	<p> موسی ورمیشدی بشارت عیسی ائتمیشدی اشارت عرض ائیله دیلر ارادت رغبətیندن یا محمد</p>
<p> Məlaək verdilər səla, Şoqa gəldi ərz-u səma, Titrədi Eyvan-i Kəsra, Heybətindən ya Mohəmməd.</p>	<p> ملائک ورمیدیلر صلا شوفا گلدی ارض و سما تیتزه دی ایوان-ی کسرا هئیبətیندن یا محمد</p>

Edəndə Quran təlavət,
Sələvat olsa əlavət,
Könlümə verir həlavət,
Rəhmətindən ya Mohəmməd.

Urəyim şoq ilə dola,
Şəfaəttən payım ola,
Katiboğlu ətrin ala,
Türbətindən ya Mohəmməd.

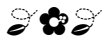
اڭدندە قرآن تلاوت
صلوات اولسا علاوه
کۆنلۆمە وئیر حلاوت
رحمیتیندن یا محمد

اوره یم شوق ایله دولا
شفااعتدن پاییم اولا
کاتب اوغلو عطرین آلا
تربیتیندن یا محمد

Yetər

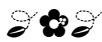
Yandırsan canımı narə gərək yox,
Dərdləri göylümə qalasan yetər,
Dara çəksən mənə tənab istəmərəz,
Saçların boynuma dolasan yetər.

Çağırma cəlladı canımı alsın,
Qoy sənəin vuqarın yerində qalsın,
Nə hacət var əcəl qarımı çalsın?
Həsərətəin canıma salasan yetər.

Yükləmə belimə hicran vəəbalın,
Mənə qismət dəyil görəm vüsalın,
Könlümdə bəslənmiş eşqin nəhalın,
Əl atıb butaqın yolasan yetər.

Katiboğlu yarə layiq deyilmiş,
Boş yerə qaməti beli əyilmiş,
Dedim fələk mənə pay nə yazılmış?
Dedi dildə dəstəan olasan yetər.

يېتەر

يانديرسان جانمى نارە گەرکە يوخ
دردلری گۆيلومه قالاسان يېتەر
دارا چکسن منى طناب ايسته مز
ساچلارين بوينوما دولاسان يېتەر

چاغيرما جلادى جانمى آلسين
قوى سنىن ووقارين يئرینده قالسين
نه حاجت وار اجل قاتيني چالسين؟
حسرتين جانمه سالاسان يېتەر

يوكله مه بئلمه هيچران وبالين
منه قيسمت دئييل گوره م ووصالين
كونلومده بسلتميش عشقين نهالين
ال آتيب بوتاقين يولاسان يېتەر

كاتيب اوغلو ياره لايق دئييلميش
بوش يتره قامتى بئلى آييلميش
دندتم فلک منه پاي نه يازيلميش؟
دندى ديبله دستان اولاسان يېتەر

Vəfasız bir yar əlindən,
Gözlər dolur yaşa könlüm,
Qorxuram gün gələ dahi,
Səbrin camı daşa könlüm.

Qismətini poza bilmir,
Gəm gölündə üzə bilmir,
Bunca dərdə dözə bilmir,
Çalır başın daşa könlüm.

Hicran yeli yenə əsdi,
Bilməm nədir yarın qəsdı?
Könül deyir dahi bəsdı,
Sağol mənım paşa könlüm.

Katiboğlu dahi yanmaz,
Vəfasız qeydınə qalmaz,
Tobə edib birdə olmaz,
Aşiq, qara qaşa könlüm.

وفاسیز بیر یار الیندن
کۆزلر دولور یاشا کونلوم
قورخورام گون گله داهی
صبرین جامی داشا کونلوم

قیسمتینی پوزا بیلمیر
غم گولونده اوزه بیلمیر
بونجا درده دوزه بیلمیر
چالیر باشین داشا کونلوم

هیجران ییلى یئنه اسدی
بیلیم ندیر یارین قصدی؟
کونول دیر داهی بسدی
ساغول منیم پاشا کونلوم

کاتب اوغلو داهی یاناز
وفاسیز قیدیینه قالماز
توبه ائدیپ بیرده اولماز
عاشق قارا قاشا کونلوم

Hələlin Olsun

Eşittim vəfasız deyirsən mənə,
Ədəbin, vıqarın hələlin olsun,
Mən layiq deyiləm sən kimi yara,
Tapdığın nigarin hələlin olsun.

Az mı gəldi bunca sevgi, məhəbbət?
Az mı çəktim sənin eşqində mehnət?
Gedirsən get, etmə bir belə minnət,
Gettiğin diyarin hələlin olsun.

Sanma sənsiz dünya qalar virana,
Nə gərəkdi könlüm düşə fəğana,
Canın qurban eylə taza canana,
Allah sənin yarın, hələlin olsun.

Həvəs meyi içən sərxoş oyanmaz,
İki dilli gözəl gedər dayanmaz,
Katiboğlu dahi sənə inanmaz,
Dandığın ilqarın hələlin olsun.

حلایلین اولسون

اٹشیتدیم وفاسیز دئیرسن منه
ادین وبقارین حلایلین اولسون
من لایق دئیلم سن کھی یارا
تاپدیغین نیکارین حلایلین اولسون

آز می کلدی بونجا سئوگی محبت؟
آز می چکدیم سین عشقینده محنت؟
گدیرسن گت اتمه بیر بئله مینت
گتدیغین دیارین حلایلین اولسون

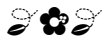
سانما سئسبز دنیا قالار وئرانا
نه گرکدی کونلوم دوشه فغانا
جانین قوریان ائيله تازا جانانا
آلاه سنین یارین. حلایلین اولسون

هوس مئی اینجین سرخوش اویانماز
ایکی دیلی گوزل گئدر دایانماز
کاتیب اوغلو داهی سنه اینانماز
داندیغین ایلقارین حلایلین اولسون

Allah

Bəstir daha bunca dərttən yoruldu,
Fələk çərxi doğru dolanmır Allah,
Gəm yükü altında büküldi qəddim,
Bağlı qapım dahi çalınmır Allah.

Hər gün bir çarəsiz dərdə tuş oldum,
Qonça təkin sola sola qorudum,
Bir tək yaradana qaldı umudum,
Səndən geyri çarə bulunmur Allah.

Axşam olar genə göylüm darıxar,
Başımdan dumanlar səmayə qalxar,
Dərdlərim evimi başıma yıxar,
Bu viranə evdə qalınmır Allah.

Zara gəldim kötü zaman əlində,
Gizlin sözüm nakəslərin dilində,
Yaman yalqız qaldım mehnət çölündə,
Katiboğlu yadə salınmır Allah.

الله

بەستیر داها بونجا درددن یورولموم
فەلەک چەرخى دوغرو دولانمیر الله
گەم یۆکۆ آلتیندا بۆکۆلدى قەددىم
باغلى قاپىم داھى چالینمیر الله

هەر گۆن بىر چاره سىزدە توش اولموم
قونچا تەكىن سولا سولا قورودوم
بىر تەك يارادانا قالدى اومودوم
سەندىن گەيرى چارە بولونمور الله

آخشام اولار گنە گۆيلۆم دارىخار
باشىمدان دومانلار سەمايه قالخار
دەردلەرىم ائوى باشىما يىخار
بو ويرانە ائودە قالىنمیر الله

زارا گەلدىم كۆتۆ زامان الينده
گىزلىن سۆزۆم ناكەسلىن دىلىنده
يامان يالقىز قالدىم مەھنەت چۆلۆنده
كاتىبوغلو يادە سالىنمیر الله

Vətən

Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə,
Dar yerdə bəs darıxmasın neyləsin,
Bir igidə meydan olsa savaşar,
Bağlı qalsa yorulmasın neyləsin.

Vətən namus olar qiymət bilənə,
Namusun uğrına canın verənə,
Vətəni tapşırırsan alçaq birinə,
Gözəl vətən ağlamasın neyləsin.

İnsanlar qalmasın vətəndən paysız,
Ağaçlar topraqdan dənizdə çaysız,
İllərimiz bütün qış olsa yaysız,
Vətən bağı saralmasın neyləsin.

“Çenlibeldə” Koroğlular qalmıya,
Babək ölsə Səttarxanlar qalmıya,
Dədəkatib, Şəriyarlar qalmıya,
Katiboğlu qocalmasın neyləsin.

وطن

يازيق خيال قوشوم قالدى قفسده
دار يئرده بس داريجناسين نئيله سين
بیر ايگيده ميدان اولسا ساواشار
باغلی قالسا يورولماسين نئيله سين

وطن ناموس اولار قيمت بيلينه
ناموسون اوغروننا جانين وئرنه
وطنی تاپشیرسان آلچاق بیرینه
گوزل وطن آغلاماسين نئيله سين

انسانلار قالماسين وطندن پايسیز
آغاجلار توپراقدان دنيزده چايسیز
ايللریميز بوتون قيش اولسا يايسیز
وطن باغی سارالماسين نئيله سين

چنلی بئله کوراوغولار قالمیا
بابک اوله ستار خانلار قالمیا
دده کاتب شهریارلار قالمیا
کاتب اوغلو قوجالماسين نئيله سين

Vurmaz

Qul ollam mərdin əlində,
Acı zəhri aşı vurmaz,
Dərdə yanıb közə dönsəm,
Yanar közə maşa vurmaz.

Eşidən olmuyan yerdə,
Açma sırrın dayan dərdə,
Muhtaç olsan denən mərdə,
Xoş gümanın boşa vurmaz.

Dostum demə hər görənə,
Bağban demə gül dərənə,
Yoldaş ol qiymət bilənə,
Peşman başın daşa vurmaz.

Katiboğlu zara düşsə,
Yolum duman qara düşsə,
Tək gümanım yara düşsə,
Minnət etməz başa vurmaz.

وورماز

قول اوللام مردین الینده
آجی زهری آشا وورماز
درده یانیب کوزه دؤنسه م
یانار کوزه ماشا وورماز

انشیدین اولویان یئرده
آچما سیرین دایان درده
مؤحتاج اولسان دتنن مرده
خوش کومانین بوشا وورماز

دوستوم دئمە هر کؤره نه
باغبان دئمە کول دره نه
یولناش اول قیمت بیلنه
پئشمان باشین داشا وورماز

کاتب اوغلو زارا دوشسه
یولوم دومان قارا دوشسه
تک کومانیم یارا دوشسه
میننت اتمز باشا وورماز

Hicran Gecəsi

Uzun gecə bitmez sənsiz,
Bir səlam sal sabah olsun,
Şirin danış dodaqlardan,
Tçkülsün bal sabah olsun.

Qələm dərdi mənə yazmış,
Həsərət əqli məndən almış,
İnsaf eylə bağlı qalmış,
Qapımı çal sabah olsun.

Çox çəkirm acı mehnət,
Başa yetməz şəb-e fərət,
Səni tanı etmə minnət,
Bu gecə qal sabah olsun.

Katiboğlu səni özlər,
Gecə gündüz yolun gözlər,
Sənin üçün ağırlı gözlər,
Könlümü al sabah olsun.

ھجران گچھ سى

اوزون گچھ يېتمز سانسيز
بیر سلام سال صاباح اولسون
شیرین دانیس دوداقلاردان
تۆکۆلسون بال صاباح اولسون

قلم دردی مننه یازمیش
حسرت عقلی مندن آلمیش
انصاف ائیله باغلی قالمیش
قائیمی چال صاباح اولسون

چوخ چکیرم آجی محنت
باشا یئتمیر شب-ی فرقت
سنى تانى اتمه منت
بو گچھه قال صاباح اولسون

کاتیب اوغلو سنى اؤزلر
گچھه کوندوز یولون کؤزلر
سنین اوچون آغلیر کؤزلر
کۆنلومو آل صاباح اولسون

Mənəm

Eşqə dəstan yazan mənəm,
Həsərimə batan sən ol,
Gönülləri çalan mənəm,
Geyri baştan atan sən ol.

Oyunları pozan mənəm,
Gönüllərdə gəzən mənəm,
Aləmdə ki düzən mənəm,
Xiyalimlə yatan sən ol.

Sənə səndən yaxın mənəm,
Hər an desən yanıdayam,
Cəsəd değıl yanıdayam,
Visalimə çatan sən ol.

Gözündəki baxışdayam,
Güllərdəki naxışdayam,
Sulardaki axışdayam,
Ovucunda tutan sən ol.

Görünməzəm, görən mənəm,
Cisminə can verən mənəm,
Visalə ərdirən mənəm,
Əqlin eşqə satan sən ol.

مەنم

عشقە دەستان یازان مەنم
حسرتەمە باتان سەن اول
گۆنوللری چالان مەنم
غیری باشدان آتان سەن اول

اویونلاری پوزان مەنم
گۆنوللردە گزەن مەنم
عالمده کی دوزن مەنم
خیالیمە یاتان سەن اول

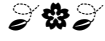
سەنە سەندەن یاخیندایام
هەر آن دەسنەن یانیندایام
جەسەد دەغیل یانیندایام
ویسالیمە چاتان سەن اول

گۆزۈندە کی باخیشدایام
گۈللردە کی ناخیشدایام
سولاردکی آخیشدایام
اوجوندا توتان سەن اول

گۆرۈنمەزەم، گۆرەن مەنم
جیسیمینە جان وئرن مەنم
ویسالە ائردیرن مەنم
عقلین عشقە ساتان سەن اول

Göz evindən iraqdayam,
Nur içində çırdaqdayam,
Sanma səndən uzaqdayam,
Əl ətəyə atan sən ol.

Qalma, yubanma daldada,
Qoyma rəqiblər aldada,
Katiboğlu bu sevdada,
Canı cana qatan sən ol.

گۆز اتویندن ایراقدایام
نور ایچینده چیراقدایام
سانما سندن اوزاقدایام
ال اتیه آتان سن اول

قالما یوانما دالدادا
قویما رقیبلر آالدادا
کاتیب اوغلو بوسمودادا
جانا جانا قاتان سن اول

Yaz A Yaz

Yad eldə bahara həsrət çəkənlər,
Qış günü həsrət sözün yaz a yaz,
Vətən qışı oxşar gözəl bahara,
Gurbər baharını çevir yaz ayaz.

Al qələmi gərrib oğlan yaz ana,
Qurbanam vətəndən xeyir yazana,
Gurbət eldə qışım olar yaz ana,
Gərrib gəlsə vətən olar yaz ana.

Qoy vətəndə qarşı gələ yar yara,
Vətən qızı yaqın olar yar, yara,
Gərrib könlüm istər sinəm yar yara,
Əldə qələm dərdə dərman yaz a yaz.

Katib oğlu gurbət eldə nə qala,
Yad ellər bənzəmir nə zər, nə qala,
Düşməsən vətəndə nə dərd, nə qala,
Gərrib bülbül fəğan eylər yaz a yaz.

ياز آ ياز

ياد ائله باهارا حسرت چکنلر
قيش گونو حسرت سؤزون يازا ياز
وطن قيشي اوخشار گوزل باهارا
غريت باهاري چئوير ياز آياز

آل قلمي غريب اوغلان ياز آنا
قوربانام وطندن خير يازانا
غريت ائله قيشيم اولار ياز آنا
غريب كلسه وطن اولار ياز آياز

قوي وطنده قارشى گله يار يارا
وطن قيزي يقين اولار يار يارا
غريب كونلوم ايستر سينه م يار يارا
الله قلم درده درمان ياز ا ياز

كاتيب اوغلو غريت ائله نه قالا
ياد ائللر بنزيمير نه زر نه قالا
دوشمه سن وطنده نه درد نه قالا
غريب بولبول فغان ائيلر يازا ياز

Yar

Qış günündə hesrət çəktim yaz gələ,
Bülbül kimi gülə qonaq olam yar,
Yar əlindən içəm badə, məst olam,
Şair kimi şirin sözə dolam yar.

Bahar gəldi qışım bitti yar hanı?
Axşam oldu günəş battı yar hanı?
Cavan çağım zaya getti yar hanı?
Nə vaqtacan gözüm yolda qalam yar?

Göylüm içrə dərdlər salıb çal ha çal,
İnsaf eylə vədə üstə qal ha qal,
Ayrılıq günləri oldu sal ha sal,
Qismət olmur məndə kamım alar yar.

Katiboğlu bəsdə bunca intizar,
Yetər bunca nalə etmə ah-u zar,
Sanma sözün danan ola vəfadar,
Məndə gərək səni görən salam yar.

يار

قېش گونونده حسرت چكندم ياز گله
بولبول كهي كوله قوناق اولام يار
يار اليندن انچم باده مست اولام
شاعير كهي شيرين سؤزه دولام يار

باهار گلدي قيشيم битти يار هاني?
آخشام اولدو گونش باتدي يار هاني?
جاوان چاغيم زايا گئتدي يار هاني?
نه واقتا جان گوزوم يولنا قالام يار?

گويلوم اچره دردلر ساليب چال ها چال
انصاف ائيله وعده اوسته قال ها قال
آيريليق گونلري اولدو سال ها سال
قيسمت اولور منده كاميم الام يار

كاتيب اوغلو بېسدې بونجا انتظار
يتر بونجا ناله اتمه آه و زار
سانما سوزون دانان اولا وفادار
منده كرك سني گوزدن سلام يار

Ana Dilim

İstərəm yurdunda xoş bahar ola,
Sevməm viranəni, çölü neynirəm,
Bülbül kimi tazə gülə aşığım,
Gülşanda saralmış gülü neynirəm.

“Xun” deməm damarda dolanan qana,
Yeməm o çörəyi bənzəsə “nana”,
Xoşum var saçımda darax dolana,
“Şanə” dəymiş “siyah” teli neynirəm.

Qurban olum yurdum Azərbaycan'a,
Bir tək sözümlə var cümlə cihana,
Hər kəs gerək ana dilin xoş qana,
Dilini qanmayan eli neynirəm.

Katiboğlu şirin Türki dilim var,
Öz dilinə arxa duran elim var,
Sində sözüm var sazda telim var,
Söz söhbətə özgə dili neynirəm.

آنا ديلم

ایسته رم یوردومدا خوش باهار اولو
سغوم ویرانه نی چؤلو نینیرم
بولبول کیمی تازه گوله عاشقم
کولشاندا سارالمیش گولو نینیرم

(خون) دتم داماردا دولانان قانا
نم او چوره بی بنزه سه (نانا)
خوشوم وار ساچمدا داراخ دولانا
(شانه) دتمیش (سیاه) اتلی نینیرم

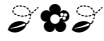
قوربان اولوم یوردوم آذربایجانا
بیرتک سؤزوم وار جومله جهاننا
هرکس کرک آنا دیلین خوش قانا
دیلینی قانمایان اتلی نینیرم

کاتب اوغلو شیرین تورکی ديلم وار
اوز ديلينه آرخا دوران ائلم وار
سینه ده سؤزوم وار سازدا تيلم وار
سؤز صوحیته اؤزگه دیلی نینیرم

Gördüm

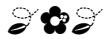
Məzlumu ağladan zalim insanı,
Gözündən yaşları axanda gördüm,
Nanecib insanı məğrur adamaı,
Məzarın toprağı sızında gördüm.

Ara qatıb, fəsad toxmun əkəni,
Məğrurlanıb xəlqin eybin sökəni,
Yrtimin malından saray tikəni,
Qurduğunu fələk yıxanda gördüm.

Nəfsinə uyanı, yoldan cayanı,
Minnət ilə yerə qədəm qoyanı,
Özünü elindən üstün sayanı,
Cəsədi məzarda qoxanda gördüm.

Katiboğlu sözüm üzməsin səni,
Qohumdan seley-i rəhim kəsəni,
Özündən zəyifə coşub əsəni,
Əcəl başı üstə şaxanda gördüm.

gördüm

مظلومو آغلادان ظالم انسانی
گۆزوندن باشلاری آخاندان گۆردوم
نانجیب انسانی مغرور آدامی
مزارین توپراغی سیخاندا گۆردوم

آرا قاتیب فساد توخمون آکی
مغرور لانیب خلقین عیبین سۆکی
یتیمین مالیندان ساری تیکی
قوردوغونو فلك ییخاندا گۆردوم

تسینیه اویانی یولدان جایانی
منت ایله یتره قدم قویانی
اؤزونو ائلبیندن اوستون ساییانی
جسدی مزاردا قوخاندان گۆردوم

کاتیب اوغلو سۆزوم اوزمه سین سنی
قوهومدان صله بی رحمی کسنی
اؤزوندن ضعیفه جوشوب اسنی
اجل باشی اوسته شاخاندا گۆردوم

Bəyənmir

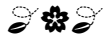
Yaman tərsə dönür zəmanə indi,
Qınından çıxanlar çağı bəyənmir,
Hər kəs özün ağa sanır, xan sanır,
Xırdaca tərələr, dağı bəyənmir.

İki gündür çatıp sərvətə, varə,
Ədəbi, hürməti qoyub kənara,
Xəlqi yerdə görür, özün səvara,
Atın çapır solu, sağı bəyənmir.

Unudub tayfası, vardı eli var,
Ana dilin atıb başqa dili var,
Evində saralmış iki gülü var,
Əlvan açan güllü bağı bəyənmir.

Katiboğlu qara gülür aqlara,
Tikan durub tənə vurur bağlara,
Nəbati yağ, qarışdırıb yağlara,
Özün tutur əsil yağı bəyənmir.

بئینمیر

يامان ترسه دؤنور زمانه ايندى
قنيندان چيخانلار چاغی بئینمیر
هرکس اؤزون آغا سانير خان سانير
خيرداجا تپه لر داغی بئینمیر

ايکی گوندور چاتيب ثروته وارا
ادبی حؤرمتی قویوب کنارا
خلقی یئرده کؤرور اؤزون سوارا
آتین چاپیر سولو ساغی بئینمیر

اونودوب طایفاسی واردی ائلی وار
آنا دیلین آتیب باشقا دیلی وار
اٲوینده سارالمیش ایکی گولو وار
الوان آچان گوللو باغی بئینمیر

کاتیب اوغلو قارا گولور آغلارا
تیکان دوروب طعنه وورور باغلارا
نباتی یاغ قاریشیدیر یاغلارا
اؤزون توتور اصیل یاغی بئینمیر

<h3>Həsərət Baxışım</h3> <p>Gözlərinə çatmır həsrət baxışım, Gilələr oynayır baxış çatınca, Oxunmur kədərim ıslaq gözümdən, Gözümdən yanağa yağış çatınca.</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>Bitirir baxışın qalan surəyi, İtirir arada duzu çörəyi, Çatlayır fələgin paxıl ürəyi, Gözündən gözümə axış çatınca.</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>İnan bircə baxış könlümü alar, Çəktim acılar arxada qalar, Yaxcını yamanı unutmaq olar, Könüldən bağış çatınca.</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>Katiboğlu deyir dayan dur hələ, Sönmüş atəşində vardı qor hələ, Yenidən başlamaq dəyil zor hələ, Gözdəki şimşəktən çaxış çatınca.</p>	<h3>حسرت باخیشیم</h3> <p>گۆزلرینه چاتمیر حسرت باخیشیم کیله لر اویناییر باخیش چاتینجا اوخونور کدریم ایسلاق گۆزومدن گۆزمدن یاناغا یاغیش چاتینجا</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>بیتیریر باخیشین قالان سورە یی ایتیریر آرادا دوزو-چورە یی چاتلاییر فلکین پاخیل اورە یی گۆزوندن گۆزومە آخیش چاتینجا</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>اینان بیرجە باخیش کونلومو آلا چکدیم آجیلار آرخادا قالار یاخچینی یامانی اونوماق اولار کونولدن کونولە باغیش چاتینجا</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>کاتب اوغلو دئیر دایان دور هله سؤنوش آتشینده واردی قور هله یئیندن باشلاماق دئیل زور هله گۆدە کی شمشکدن چاخیش چاتینجا</p>
---	--

Qızım

Bəslədiyim bağın yaşıl goncası,
Əlvan-əlvan gözəl gülün açıbdır,
Şükürlər Allah'a cananın lütfü,
Xoş zaman cənnətin yolun açıbdır.

Başlanıbdır ömrün bahar ayları,
Atanın-ananın əmək sayları,
Xoş veribdir indi xudam payları,
Rəhmətin dəryasıngülün açıbdır.

Xoş nüfədən doğru yaradıb qızı,
Gözəllikdən bollu alıbdır izi,
Doldurubdur ömür çağı doqquzu,
İbadətə gözəl dilin açıbdır.

Katiboğlu genə coşdu sözlərim,
Əcayib aləmi gördü gözlərim,
Səhər vəqti baxdım xatın qızlarım,
Yalvarır Allah'a əlin açıbdır.

Qızım

بسله دینیم باغین یاشیل غنچاسی
الوان - الوان - گۆزل گولون آچیبدیر
شوکورلر آلاھا جانانین لوظفو
خوش زامان جنتین یولون آچیبدیر

باشلانیدیر عومرون باھار آیلاری
آتانین - آنانین امک سایلاری
خوش وئریدیر ایندی خدام پایلاری
رحمتین در یاسین گولون آچیبدیر

خوش نطفه دن دوغرو یارادیب قیزی
گۆزللیکدن بوللو آلیدیر ایزی
دولمور ویدور عومور چاغی دوققوزو
عبادته گۆزل دیلین آچیبدیر

کاتب اوغلو گنه جوشدو سۆزلریم
عجاب عالی گوردو گۆزلریم
سحر وقتی باخدیم خاتین قیزلاریم
یالواریر آلاھا الین آچیبدیر

Genə xəstə könlüm doldu həsrətə,
Aşiq sazı al ələ mənə xatir,
Mizrab dəysin telə, saz dilə gəlsin,
Kədərli hicrani çal mənə xatir.

Çal bəhri divani, Katib eşitsin,
Şəkər yazı oxu, dərviş sevincin,
Cığalı təcnisdən Kərəm dirilsin,
Sözü xaldarıdan sal mənə xatir.

Yalvar saza çalsın qədim “semahi”,
Xoş qaydalı oxu gözəl Əmrəhi,
Denən saza mənə gəlsin günəhi,
Olmasın bu gecə lal mənə xatir.

Xəstə Qasım, Miskin sözü deyilsin,
Birdə “şərqi” oxu dərdimdeşilsin,
Sən Allah istərsənsəvab yazılısın,
Gəmli oxu dal-ba-dal mənə xatir.

Katiboğlu kədər məndən getmədi,
Yetmiş iki hava dərdə yetmedi,
Ağlayan gözümün yaşı bitmədi
Sübhə kimin qonaq qal mənə zatir

گنه خسته کونلوم دولدو حسرته
آشیق سازی آله آل منه خاطر
میضراب دَیسین تله سازدیله گلَسین
کدرلی هیجرانی چال منه خاطر

چال بجرى دیوانی کاتب اشیدسین
شکر یازی اوخو درویش سئوینسین
جیغالی تجنیسندن کرم دیریسین
سۆزۈ خالباری دان سال منه خاطر

یالوار سازا چالسین قديم سه ماهی
خوش قایدالی اوخو گوزل امراهی
دئن سازا منه گلَسین کوناهی
اولاسین بو گنجه لال منه خاطر

خسته قاسم میسکین سۆزۈ دئیلسین
برده شرقی اوخو دردم دئشیلَسین
سن آلاه ایستیرسن ثواب یازیلَسین
غملی اوخو دال با دال منه خاطر

کاتب اوغلو کدر مندن گتته دی
یتیش ایکی هاوا درده یتته دی
آغلایان گوزمون یاشی یتته دی
صوبحه کچین قوناق قال منه خاطر

Nazlı dilbər səndən uzaq düşəli,
Gözüm yolda qala-qala ağladım,
Gözü yaşlı evin bucaqlarında,
Səni yâda sala-sala ağladım.

Fələk verdi ayrılığı pay mənə,
Matəm tuttu günəş mənə ay mənə,
Xəzan oldu bahar mənə yay mənə,
Könül bağım sola-sola ağladım.

Bahar bitti payız oldu gəlmədin,
Bucaqlarda yalnız qaldım bilmədim,
Gözyaşlarım axar oldu silmədin,
Göylümə qan dola-dola ağladım.

Katiboğlu sənsiz oldu perişan,
Kim bilir ayrılıq dərdinə dərman,
Ev-eşiğim mənə olubdu zindan,
El içində gülə-gülə ağladım.

نازلی دلبر سندن اوزاق دۆشمهلی
گوزوم یولدا قالا- قالا آغلادیم
گوزو باشلی اتون بوچاقلاریندا
سنی یادا سالا- سالا آغلادیم

فلک وئردی آیریلیغی پای منه
ماتم توتدو گونش منه آی منه
خزان اولو باهار منه یای منه
گونول باغیم سولا - سولا آغلادیم

باهار بیتدی پاییز اولو کلمه دین
بوچاقلاردا یالغیز قالیم بیلمه دین
گوز یاشلاریم آخار اولو سیلمه دین
گویومه قان دولا - دولا آغلادیم

کاتب اوغلو سنسيز اولو پریشان
کیم بیلیر آیریلیق دردینه درمان
اتو - اتشیکیم منه اولوبو زندان
اتل ایچینده گوله - گوله آغلادیم

Harda gözəllikdən söhbət olanda,
Dilə gəlir adı-sanı Urmunun,
Söz düşsə tarixdən, qızıl geyrəttən,
Vardır bollu şovkət-şanı Urmunun.

Geyrətli milləti, o şirin dili,
“Bakirilər” yurdu, şəhidlər eli,
Yerə düşüb xayın düşmanın beli,
Savaşanda “Kazımخان” Urmunun.

Qasımخان, Əsgərخان, Əfşar boyundan,
Tarixdə Urmuya iki qərəman,
“Həsəni” tək indi böyük bir aslan,
Qoymaz yerə gəlsin yanı Urmunun.

Ariflər məskəni, irfan ocağı,
İman xanəsidir, dinin dayağı,
Dədə Katib yurdu şerin bulağı,
İlmə sirab olar canı Urmunun.

Göl üstündən gedər Yeddi Dermana,
Qoyun Köprüsündən Bəndə, Seyrana,
Balov Dervazası, Yedigâr Qala,
Bunlarda dolanır qanı Urmunun.

Harda gözəllikdən söhbət olanda
Dilə gəlir adı-sanı Urmunun,
Söz düşsə tarixdən, qızıl geyrəttən
Vardır bollu şovkət-şanı Urmunun

Geyrətli milləti, o şirin dili,
“Bakirilər” yurdu, şəhidlər eli,
Yerə düşüb xayın düşmanın beli,
Savaşanda “Kazımخان” Urmunun.

Qasımخان, Əsgərخان, Əfşar boyundan,
Tarixdə Urmuya iki qərəman,
“Həsəni” tək indi böyük bir aslan,
Qoymaz yerə gəlsin yanı Urmunun.

Ariflər məskəni, irfan ocağı,
İman xanəsidir, dinin dayağı,
Dədə Katib yurdu şerin bulağı,
İlmə sirab olar canı Urmunun.

Göl üstündən gedər Yeddi Dermana,
Qoyun Köprüsündən Bəndə, Seyrana,
Balov Dervazası, Yedigâr Qala,
Bunlarda dolanır qanı Urmunun.

Gəlin biz bir olaq verək əl-ələ,
Elin gücü dönər qızğın gür selə,
Gərək əmək verək vətənə elə,
Goy işıqlansın her danı Urmunun.

Suyu axan “Şəhər Çayın” eşvəsi,
Yaşıl təbiətin bollu hissəsi,
Katiboğlu deyir sözün qıssası,
Gözəllikdə vardırkanı Urmunun.

کلین بیز، بیر اولاق وئرک ال-الە
اثلین کوجو دونر قیزغین گور سئله
کرک امک وئرک وطنه ائله
قوی ایشیقلاسنین هر دانی اورمونون

سوئو آخان "شهر چای" ن عشوه-سی
یاشیل طبیعتدن بوللو حصه-سی
کاتب اوغلو "دئییر، سؤزون قیساسی
گۆزلیکده واردیرکانی اورمونون

Ne Dərdi Var

Bilmirəm könlümün nə dərdi vardır?
Sığınıb sinədə yasa batıbdır,
Yetim uşaq kimi boynunu büküb,
Gərrib bülbül kimi qışa çatıbdır.

Axıdır gözümdən yaşlı dal-ba-dal,
Gülməz üzüm, aylar, illər, sal-ba-sal,
Nədir başımdaki bu hal bu əhval?
Yaman çağda məni qalə qatıbdır.

Nə dinir dindirəm nə dildən anlar,
İnanmır qocaldım keçdi zamanlar,
Mən onu danlaram o məni danlar,
Qanmırki qandırəm günüm batıbdır.

Katiboğlu ömür əllini keçdi,
Tay tuşların əcəl badəsin içdi,
Fələk sənin boyan ağ donu biçdi,
Mənim gafil könlüm hələ tatıbdır.

نە دردی وار

بیلمیریم کۆنلومون نە دردی واردیر؟
سیغینیب سینە دە یاسە باتیدیر
یتیم اوشاق کی بوینونو بۆکۆب
غریب بۆلبۆل کی قیشا چاتیدیر

آخیدیر گۆزۆمدن یاشی دالبادل
گۆلۆز اوزۆم گۆنلر آیلار سال-باسال
نەدیر باشیمدکی بو حال بو احوال؟
یامان چاغدا مەنی قالە قاتیدیر

نە دینیر دیندیریم نە دیلدن آنلار
اینانمیر قوجالدم گنجدی زمانلار
من اونو دانلارام او مەنی دانلار
قانمیر کی قاندریم گونوم باتیدیر

کاتب اوغلو عومور الینی گنجدی
تای توشلارین اجل بادە سین اچدی
فەلک سین بو یان آغ دونو بیچدی
منیم غافیل کۆنلوم هەله یاتیدیر

Hicran Gecəsi

Uzun gecə bitməz sənsiz,
 Bir səlam sal sabah olsun,
 Şirin danış dodaqlardan,
 Tökülsün bal sabah olsun.

Qələm dərdi mənə yazmış,
 Həsərət əqli məndən almış,
 İnsaf eylə bağlı qalmış,
 Qapımı çal sabah olsun.

Çox çəkirəm acı mırhnət,
 Başa yetmir şəb-i fərət,
 Səni tanrı etmə minnət,
 Bu decə qal sabah olsun.

Katiboölu səni özlər,
 Gecə-gündüz yolun gözlər,
 Sənin uçun ağırlı gözlər,
 Könlümü al sabah olsun.

ھجران گمجه سی

اوزون گمجه بیتیز سنسیز
 بیر سلام سال صباح اولسون
 شیرین دانیش دوداقلاردان
 تۆکولسون بال صباح اولسون

قلم دردی منه یازمیش
 حسرت عقلی مندن آلمیش
 انصاف ائیله باغلی قالمیش
 قانیی چال صباح اولسون

چوخ چکیرم آچی محنت
 باشا یتمیر شب-ی فرقت
 سنی تانری ائتمه منت
 بو گمجه قال صباح اولسون

کاتب اوغلو سنی اؤزلر
 گمجه گوندوز بولون کوزلر
 سنین اوچون آغلیر کوزلر
 کونلومو آل صباح اولسون

Səlamımı Alarmı?

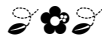
Qanadlanıb göldən uçan o sonam,
Allah, mən-i yalqızı yâda salarmı?
Həsərətindən dağ çölə düşdüyüm,
Səlam salsam, səlamımı alarmı?

Sabah yeli olub yolda əsərsəm,
Qoç, quzunu qurban deyib kəsərsəm,
Qızıl güllər yollarına düzərsəm,
Bağlı qalan bu qapımı çalarmı?

Gecə-gündüz yalvariben yaxarsam,
Xələtlər göndərib qonaq çağırısam,
Qiblə divarına bir çöp taxarsam,
Məskən salıb bizim eldə qalarmı?

Qasidlər göndərim yolun kesələr,
Katiboğlu gəmdən öldü desələr
Yaslar tutub mənə qara giysələr,
Qəhərlənib saçlarını yolarımı?

سلامی الاری؟

قانادلانیب گولدن اوچان او سونام
الله من یالقیزی یادا سالاری؟
حسرتیندن داغا چوله دوشدیویوم
سلام سالسام ، سلامی الاری؟

صباح یلی اولوب یولنا اسرسم
قوچ-قوزونو قوربان دئییب کسرسم
قیزیل گوللر یوللارینا دوزرسم
باغلی قالان بو قاتی چی چالاری؟

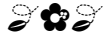

کیمجه-گوننوز یالوارین یاخارسام
خلعتلر گوندرب قوناق چاغیرسام
قیبله دیوارینا بیر چوب تاخارسام
مسکن سالیب بیزیم ائله قالاری؟

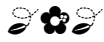

قاصیدلر گوندرب یولون کسه لر
کاتب اوغلو غمندن اولدو دئسه لر
یاسلار توتوب منه قارا گیسه لر
قهرله نیب ساچلارینی یولاری؟

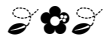
Dəli könlüm hanı məcnun kimi divanə hanı,
Şəmə təvaf edib narə yanan pervanə daha,
Kim tanır bir fərhad dağı, çapa eşqin gücünə,
Vərmə Məcnun ona məskən ola viranə daha.

Qələmdə cövhəri bitti yazmır naməni yarə,
Şair daha söz yaratmır nə goncaya nə xarə,
Eşqin mahnısı cür gəlmir nə qopuza nə tarə,
Yox təcnis eşidən qulaq asan hicrana daha.

Köhnə səsdə Sarı Gelin, Ruhani, Yanıq Kərəm,
Neynirəm divardan aşam yar bağından gül dərəm,
Küçələr toz olsa olsun nəynirəm mən su səpəm,
İndi gərək eşqi yazan kağıza yel apara.

İndi gərək eşqi yazan kağıza yel apara,
Hamı gözlərin yumubdur saranı sel apara,
Sındırın Kərəmin sazın Əslini el apara,
Yox elə aşiq bənziyə şeyx-i sənana daha.

Sizi tarı oxşatmayın qaşını birdə kəmanə,
Sarı köynəgi at getsin uymayır bu zəmanə,
Əbədi dahi axtarma qara gözdən nişanə,
Arşın malı, məşdi İbad gəlmir meydanə daha.

Şerə qadır Allah yazasan sənə ellər güləcək,
Köroğlu Nigardan desə ona dillər güləcək,
Qaçaq Nəbi indi gəlsə ona illər güləcək,
Katiboğlu köhnəlibdi belə əfsanə daha.

دلی کونلوم هانی مجنون کی دیوانه دها
شمه طواف اندیب نارہ یانان پروانہ دها
کم تانیر بیر فرهاد داغی چاپا عشقین کوجونہ
واری مجنون اونا مسکن اولا ویرانہ دها

قلمدہ جوهر بیتیدی یازمیر نامہ نی یارہ
شاعیر دها سۆز یاراتمیر نہ غنچایا نہ خارہ
عشقین ماہنسی جور کلیمیر نہ قویوزا نہ تارہ
یوخ تجنيس اثشیدن قولاق آسان ہجرانہ دها

کوہنہ سسدی ساری کلین روحانی یانیق کرم
تئیریم دیواردان آشام یار باغیندان گول درم
کوچه لر توز اولسا اولسون تئیریم من سو سہم
کیمسہ یوخسور قولاق وئرہ بئلہ داستانہ دها

ایندی گریک عشقی یازان کاغذا یئل آپارا
هامی گوزلرین یومودور سارانئ سئل آپارا
سیندیرین کریمین سازین اصلینی ائل آپارا
یوخ ائلہ عاشیق بنزیہ شیخ صنعانہ دها

سیزی تارئ اوخشاتماین قاشی بیردہ کمانہ
ساری کونہ کی آت گئتسین اویمایر بو زمانہ
عبدی داهی آختارما قارا گوزدن نیشانہ
آرشین مالی مشدی عیباد کلیمیر میدانہ دها

شعرہ قادر آلاہ یازسان سنہ ائلر گولہ چک
کور اوغلو نیکاردان دئسہ اونا دیلر گولہ چک
قاچاق نبی ایندی کلسہ اونا ایلر گولہ چک
کاتب اوغلو کوہنہ لییدی بئلہ افسانہ دها

Gedirəm

Alıram başımı qaçam bu eldən,
Yâd ellərə çatam dönəm dönməyim,
Bükəm dahi eşqin kitabın atam,
Başı, qalə qatam dönəm dönməyim.

Alsalar canımı çəksələr dara,
Könül verməm dahi sən kimi yara,
Gedirəm derdimə eyliyim çara,
Səni gözdən atam dönəm dönmüyəm

Heç axtarma məni yorma sən özün,
Tutmadın ilqarın verdiğin sözün,
Gedirəm arxamda qalsada gözün,
Günəş kimi batam dönəm
dönmüyəm.

Katiboğlu eldən uzaq qalsada,
Həsərət məni yaman günə salsada,
Gürbət ellər mənə məzar olsada,
Girib orda yatam dönəm dönməyim.

گندیرم

آلیرام باشی قاچام بو ائلدن
یاد ائلره چاتم دؤنم دؤنمه بيم
بوکم داهی عشقین کیتابین آتام
باشی قاله قاتام دؤنم دؤنمه بيم

آلسالار جانمی چکسه لر دارا
کونول و نریم داهی سن کی یارا
گندیرم دردیبه ائیلیم چارا
سنی گوزدن آتام دؤنم دؤنمه بيم

هچ آختارما منی بورما سن اوزون
توتما دین ایلقارین و نردین سوزون
گندیرم آرخامدا قالسادا گوزون
گونش کی باتام دؤنم دؤنمه بيم

کاتیب اوغلو ائلدن اوزاق قالسادا
حسرت منی یامان گونہ سالسادا
غربت ائلر منه مزار اولسادا
گیریب اوردا یاتام دؤنم دؤنمه بيم

Səhər vaxtı girdim dostum bağına,
Gonca sərxoş, budaq sərxoş, gül sərxoş,
Lale boyun əyir sabah yelində,
Lale sərxoş, seba sərxoş, yel sərxoş.

Yar əylənib badə əldə xoş ha xoş,
Gümüş kəmərin incə bəldə xoş ha xoş,
Şanə gəzir siyah təldə xoş ha xoş,
Badə sərxoş, şanə sərxoş, tel sərxoş.

Semalarda qanad çalır durnalar,
Yaşıl sona mavi göldə sular,
Göz evində huri kimin dolanar,
Durna sərxoş, sona sərxoş, gül sərxoş.

Katiboğlu yarə mehman qal ha qal,
Bir gün dəyil bir ay dəyil sal ha sal,
Yar söhbəti şəkər dəyil bal ha bal,
Dəhan sərxoş, dodaq sərxoş, dil sərxoş.

سحر وقتی گيرديم دوستون باغينا
غنچا سرخوش بوداق سرخوش گول سرخوش
لاله بوين اير صباح يئلينده
لاله سرخوش ، صبا سرخوش ، يئل سرخوش

يار آياه نيب باده آله خوش ها خوش
گوموش کمر اينجه بئله خوش ها خوش
شانه گير سياه تئله خوش ها خوش
باده سرخوش ، شانہ سرخوش ، تئل سرخوش

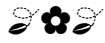
سملاردا قاناد چالير دورنالار
ياشيل سونا موي گولده سولانار
گوز ائوينده حوري کهي دولانار
دورنا سرخوش ، سونا سرخوش ، گول سرخوش

کاتيب اوغلو ياره مهمان قال ها قال
بيرگون دئيل بير آي دئيل سال ها سال
يار صؤحبتی شکر دئيل بال ها بال
دهان سرخوش ، دوداق سرخوش ، ديل سرخوش

Düşdü

Genə həsrət yaxdı məni,
Atəş oldu canə düşdü,
Dərd əlindən yazıq boynum,
Büküldü bir yana düşdü.

Fələk pozdu pərgarımı,
Dilə saldı əsrarımı,
Aldı məndən dildarımı,
Yandı bağrım qana düşdü.

Zaman məni dərdə seçdi,
Xəncər vurub, belim biçdi,
Özgə bir ahh çəkib keçdi,
Dostlarım divanə düşdü.

Katiboğlu gülməz üzüm,
Bunca dərdə necə dözüüm,
Yandı cəsəd söndü közüüm,
Ərz-e halim xanə düşdü.

دوشدو

کنه حسرت یاخدی منی
آتش اولدو جانه دوشدو
درد الیندن یازیق بوینوم
بوکولمو بیر یانه دوشدو

فلک پوزدو پرگاریمی
دیله سالی اسراریمی
آلی مندن دیلداریمی
یاندی باغریم قانه دوشدو

زامان منی درده سئچدی
خنجر ووروب بلم بیچدی
اؤزگه بیر آه چکیب گئچدی
دوستلاریم دیوانه دوشدو

کاتب اوغلو گولز اوزوم
بونجا درده نجه دوزوم
یاندی جسد سوندو کوزوم
عرضی حالیم خانه دوشدو

Düşübdü

Əzəl günü xudam dərdi böləndə,
Qismətim xırmana kanə düşübdür,
Biri vara, biri yara qovuşdu,
Mənim payım, bir gəmxanə düşübdür.

Açılmamış saraldı, güllərim bağım,
Zimistanə döndü yaz bahar çağım,
Solum dərde doldu dumana sağım,
Bükülübdür boynum yana düşübdür.

Bilmədim cəvanlıq nə zaman getti,
Saçlarım ağardı töküldü bitti,
Ömrümün günləri axşama yetti,
Xoş günün hesrəti cana düşübdür.

Bəxtim бүrünübdür qara bir dona,
Nə bir kimsəm var nə dərdimə yana,
Fələk atəş saldı cesədə cana,
Katinoğlu yana ha yana düşübdür.

دوشوبدی

ازل گونو خدام دردی بولنده
قسمتیم خیرمانا-کانه دوشوبدور
بیری وارا بیری یارا قوووشدو
منیم پایم بیر غمخانا دوشوبدور

آچامیش سارالیدی گوللریم باغیم
زمستانا دؤندو یاز-باهار چاغیم
سولوم درده دولدو دومانا ساغیم
بوکولوبدور بوینوم یانا دوشوبدور

بیلمه دیم جوانلیق نه زمان گتیدی
ساچلاریم آغاردی تۆکولدی بیتیدی
عومرومون گونلری آخشاما یئتیدی
خوش گونون حسرتی جانا دوشوبدور

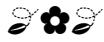
بختیم بورونوبدور قارا بیر دونا
نه بیر کیمسه م وار نه دردییه یانا
فלק آتیش سالدی جسده جانا
کاتیب اوغلو یان ها یانا دوشوبدور

Sonra

Neylirəm zımlıstan bahara dönsün,
Ömrümə verdiđi talandan sonra,
İstəməm qayıdıb yar mənə dönsün,
Qocalıq qapımı çalandan sonra.

Bilmədim bu dünya havadır, sözdür,
Ömür dedikləri dumandır tozdur,
Day nə fayda bilsəm yalandır, düzdür,
Gözlərim arxada qalandan sonra.

Günlər, aylar mənı eyleməzdi yad,
Bu xəstə könlümü eyləmədi şad,
İndi ehsan verir naxələf ovlad,
ƏzraİL canımı alandan sonra.

Katibođlu yazılında baş-daşı,
Neylirəm ođulu, qohum qardaşı,
Arxamdan sel olsa axan gözyaşı,
Fayda verməz qəbrə salandan sonra.

سونرا

نئیلیرم زمستان باهارا دونسون
عومرومه وئردیی تالاندان سونرا
ایسته م قایدیب یار منه دونسون
قوجالیق قانی چالاندان سونرا

بیلمه دیم بو دنیا هوا دیر سؤزدور
عومور دئدیکلری دومان دیر توزدور
دای نه فایدا بیلسم یالاندیر دوزدور
گوزلریم آرخادا قالاندان سونرا

گونلر آیلار منی ائیله مزدی یاد
بو خسته کونلومو ائیله دی شاد
ایندی احسان وئیر ناخلف اولاد
عزرائیل جانمی آلاندان سونرا

کاتب اوغلو یازیلاندا باش داشی
نئیلیرم اوغولو قوهوم قارداشی؟
آرخامدان سئل اولسا آخان گوز یاشی
فایدا وئرمز قبره سالاندان سونرا

Vətən	وطن
<p>Yazıq xiyal quşum qaldı qəfəsdə, Dar yerdə bəs darıxmasın neyləsin, Bir igidə məydan olsa savaşar, Bağlı qalsa yorulmasın neyləsin.</p>	<p>يارزيق خيال قوشوم قالدي قفسده دار يترده بس داريتخماسين نئيله سين بیر ايکيده ميدان اولسا ساواشار باغلي قالسا يورولماسين نئيله سين</p>
<p>☘ ☘ ☘</p> <p>Vətən, namus olar qiymət bilənə, Namusun uğruna canın verənə, Vətəni tapşırırsan alçaq birinə, Gözəl vətən ağlamasın neyləsin.</p>	<p>☘ ☘ ☘</p> <p>وطن ناموس اولار قيمت بيلتته ناموسون اوغرونا جانين وئرته وطنى تاپشيريسان آلچاق بيرينه گوزل وطن آغلاماسين نئيله سين</p>
<p>☘ ☘ ☘</p> <p>İnsanlar qalmasın vətəndən poaysız, Ağaçlar topraqdan, dənizdə çaysız, İllərimiz bütün qış olsa yaysız, Vətən bağı saralmasın neyləsin.</p>	<p>☘ ☘ ☘</p> <p>انسانلار قالماسين وطندن پايسيز آغاجلار توپراقدان دنيزده چايسيز ايللريميز بوتون قيش اولسا يايسيز وطن باغى سارالماسين نئيله سين</p>
<p>☘ ☘ ☘</p> <p>Çənli Beldə Köroğlular qalmıya, Babək ölə Səttarxanlar qalmıya, Dədə Katib, Şəhriyarlar qalmıya, Katiboğlu qocalmasın neyləsin.</p>	<p>☘ ☘ ☘</p> <p>چنلی بئله کوراولولار قالمیا بابک اوله ستار خانلار قالمیا دده کاتب شهریارلار قالمیا کاتب اوغلو قوجالماسين نئيله سين</p>

Yar

Oturub əlimə aldım qələmi,
Çəktiqim mehnəti sənə yazım yar,
Nə halim xoşdu nə dəhanım şirin,
Nə baharım qaldı nədə yazım yar.

Gündüzüm gecə tək qarə bağladı,
Sənsiz könlüm evi yarə bağladı.
Fələk gül goncasın xarə bağladı,
Fəğanə dönübdü xoş avazım yar.

Qələm dilə gəldi bəsdü dur dayan,
Kağaz bitti, amma səndəki fəğan,
Bitməz yazsan əgər yüz belə divan,
Tükəndi qələmim, qaldı sözüm yar.

Katiboğlu diyər: diyin yar bilə,
Mən gülmədim yar danışa yar gülə,
Qismət olsa mehman olsam yar gilə,
Bülbül kimi çağlar əldə sazım yar.

Yar

اوتوروب اليه آلتيم قلبي
چكديقيم محنتي سنه يازيم يار
نه حاليم خوشدو نه دهانيم شيرين
نه باهاريم قاللي نده يازيم يار

گوندوزوم گمیجه تک قاره باغلا دی
سن سیز کونلوم اتوی یاره باغلا دی
فلک گول غنچاسین خاره باغلا دی
فغانه دؤنوبدی خوش آوازیم یار

قلم دیله گللی : بسدی دور دایان
کاغاذ بیتدی آما سندە کی فغان
بیتمز یازسان اگر یوز بئله دیوان
توکندی قلمیم قاللی سؤزوم یار

کاتب اوغلو دییر : دیین یار بیله
من گوله دیم یار دانیشا یار گوله
قیسمت اولسا مھمان اولسام یار گیله
بولبول کی چاغلار الده سازیم یار

Ləbbeyk

Genə geldi vəqt-i visal-i canan,
Yetti xoş yəqinə əltaf-i rəhman,
Möminlər şoq ilə edillər bəyan,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

Fələmma əsləmna təlləhül cəbin,
Fədəynahu bezibh oldu yəqin,
Oxudu şoqiylə cümlə möminin,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

“Kəzalikə nəczi əlmuhşenin” dəlil,
Yoldaş oldu həqqə İbrahim Xəlil,
Cari etti dildə nəbiy-i cəmil,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

Zəbihin varisi, Məhəmməd Əmin,
Onda kamil oldu ərkan-i din,
Səsləyir Kəbədə cümlə “sin-u şin”,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

Təvafə məşğuldur aşiq olanlar,
Həsərttə yanrlar ğafil qalanlar,
Əl açıb deyirlər bir pay umanlar.
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

۞ ۞ ۞

Katiboğlu dilin tutmasın qərar,
Eyd-i Əzha günü gəlibdi tekrar,
Xəlil Allah kimi səndə et qərar,
Ləbbəyk...Allahummə ləbbəyk.. nidasın.

لیک

گننه گلدی وقت وصال جانان
یئندی خوش یقینه الطاف-ی رحمان
مومنلر شوق ایله ائدیبلر بیان
لیک..اللهم لیک..نداسین

۞ ۞ ۞

فَلَمَّا اسَلَمًا تَلَّهُ لِلْحَبِیْنِ
فَدَيْنَاهُ بِذِیْحِ اَوْلَاوِ یَقِیْنِ
اَوْخُوْدُو شَوْقِیْه جَمْلَه مَوْمِنِیْنِ
لیک...اللهم لیک... نداسین

۞ ۞ ۞

(كَذٰلِكَ تَجْرِي الْمٰحْسِنِیْنَ اَدْلِیْلِ
یُوْلَدَاشِ اَوْلَاوِ حَقَّه اِبْرَاهِیْمِ خَلِیْلِ
جَارِی اِئْتَدِی دِیْلَه نَبِیِّ جَمِیْلِ
لیک..اللهم لیک... نداسین

۞ ۞ ۞

"ذِیْحِیْنِ وَاَرْثِیْ" مَحْمَدِ اَمِیْنِ
اَوْنَدَا كَامِلِ اَوْلَاوِ اَرْكَانِیْ دِیْنِ
"سَسْلَه یِر كَسْبَه دَه جَمْلَه "سِیْنِ" وَ "شِیْنِ"
لیک..اللهم لیک.. نداسین

۞ ۞ ۞

طَوَافَه مَشْغُوْلَمُوْر عَاشِقِ اَوْلَانِلَارِ
حَسْرَتَه بَاثِرِلَارِ غَافِلِ قَالَانِلَارِ
اَلْ اَحْیِبِ دَثِیْرِلِرِ یِر پَایِ اَوْمَانِلَارِ
لیک..اللهم لیک... نداسین

۞ ۞ ۞

كَاتِیْبِ اَوْغُو دِیْلِیْنِ تَوْتَمَاسِیْنِ قَرَارِ
عِیْدِیْ اَضْحِیْ كُوْنُو كَلِیْبِیْدِیْ تَكَرَّرِ
خَلِیْلِ اَللهِ كَهْیِ سِنْدَه اِئْتِ اَقْرَارِ
لیک... اللهم... لیك... نداسین

Gözəl

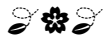
Tanrının aləmə baxdığı gözdə,
Sevgilər başlanan əzəlsən gözəl,
Kərəmin Əsliyə yazdığı sözdə,
Çığaya bəzənmiş gəzəlsən gözəl.

Dodağın qoşdurur sözləri cütə,
Gözlərin giləsi bənzəyir sütə,
Qızarmış yanağın lələdən ötə,
Sən gözəllərdən belə gözəlsən gözəl.

Gecənin gündüzdə battığı zaman,
Şafağı, günəşə qattığı zaman,
Dualar göylərə çattığı zaman,
Diləklər içində özəlsən gözəl.

Katiboğlu sözün bittiği zaman,
Dili küfür desə istərəm aman,
Çıx ortaya bəlkə o yarım qalan,
Tanrının parçası düzəlsin gözəl.

گۆزل

تاریخین عالمه باخدیغی گۆزدە
سئوگیلر باشلانان اولسن گۆزل
کرمین اصلیه یازدیغی سۆزدە
چیغایا بئزئیش غزلسن گۆزل

دوداغین قوشدورور سۆزلری جوتە
گۆزلرین کیله سی بئزە بیر سوتە
قیزارمیش یاناغین لالە دن اوتە
سن گوللردن بئله گۆزلسن گۆزل

گەجە نین گوندوزده باتدیغی زامان
شافاغی گونشە قاتدیغی زامان
دوعالار گویله چاتدیغی زامان
دیگلەر ایچینده اولسن گۆزل

کاتب اولو سۆزون بیتدیغی زامان
دیلم کوفور دئسه ایسته رم آمان
چیخ اورتابا بلکه او یاریم قالان
تاریخین پارچاسی دوزه لسن گۆزل

Bənzəmir

Bu dünya sandığım dünya dəğilmiş,
Gülü gülə, xarı xara bənzəmir,
Çəkirlər aşiqi nahaqdan dara,
İpi ipiə, darı dara bənzəmir.

Təpəyə bənzəyir Fərhadın dağı,
Qaraya boyanıb Saranın ağı,
Çatanda visalın zamanı, çağı,
Məcnunun Leylası yara bənzəmir.

Şaiirin yazdığı nəğməsi, sözü,
Ağlatmır yollara tikilmiş gözü,
Aşıqın sinədə tuttuğu sazı,
Üç telli qopuza, tara bənzəmir.

Katiboğlu, zaman belin bükübdür,
Əski tikişləri fələk sökübdür,
Bircə qara bulud yurda çökübdür,
Yağır, ama qarı qara bənzəmir.

بئزە میر

بو دنیا ساندیغم دنیا دئیلمیش
کولو گوله خاری خارا بئزە میر
چکیرلر عاشیقی ناهاقدان دارا
ایچی ایپه داری دارا بئزە میر

تپه یه بئزە بیر فراهان داغی
قارایا بو یانیب سارانین آغی
چاتاندا وصالین زامانی چاغی
مجنونون لیلایا یارا بئزە میر

شاعیرین یازدیغی نغمه سی سؤزو
آغلاتمیر یوللارا تیکلمیش کوزو
آشیقین سینه ده توتدوغو سازی
اوچ تئلی قوپوزا تارا بئزە میر

کاتب اوغلو زامان بئلین بوکوبدور
اسکی تیکیشلری فلهک سوکوبدور
بیرجه قارا بولود یوردا چوکوبدور
یاغیر اما قاری قارا بئزە میر

Qaç ha Qaç

Dəli göylüm; hərzə sözdən qaç ha qaç,
Sözdə gərək şəkər ola, duz ola,
Yalan söhbət fayda verməz kimsəyə,
Dildə gərək doğru ola, düz ola.

Yalan oxdur, çıxsa yaydan qayıtmaz,
Zati bəd yalancı, ölsə dəğişməz,
Yüz yalan, bir doğru sözü əritmez,
Başdan ayaq atəş ola köz ola.

İlan əyri getməz öz yuvasına,
Yalancı dəğəldir öz balasına,
Kəzzab gərək düşə öz bəlasına,
Onda gərək tufan ola, toz ola.

Katiboğlu düşman olar yalana,
Görüm fələk çərxi doğru dolana,
Sözün denən eşqin dilin qanana,
Yar yanında söhbət ola, söz ola.

قاچ ها قاچ

دلی گوپلوم هرزه سۆزدن قاچ ها قاچ
سۆزده کرک شکر اولا دوز اولا
يالان صوحبت فايدا وئرمز کيمسه به
ديله کرک دوغرو اولا دوز اولا

يالان اوخدور چيخسا يالان قايتماز
ذاتي بد يالانچي اولسه دييشمز
يوز يالان بير دوغرو سۆزو ارتقز
باشادان آياق آتس اولا کوز اولا

املان ائري گئتمز اوز يواسينا
يالانچي دغلبير اوز بالاسينا
کذاب کرک دوشه اوز بلاسينا
اوندا کرک طوفان اولا توز اولا

کاتيب اوغلو دوشمان اولار يالانا
گوروم فلك چرخي دوغرو دولانا
سوزون دنن عشقين ديلين قانانا
يار يانيندا صوحبت اولا سوز اولا

Sonra

Neylirəm baharı, neylirəm yazı?
 Ömür bağıın şaxta vurandan sonra,
 Nə fərqi ağlasam, nə fərqi gülsəm?
 Dərd könlümdə yuva qurandan sonra.

Dönməz əldən gedən həftələr, illər,
 Nə fayda açsada qonçalı güllər,
 Neylirəm əlvana boyansa çöllər,
 Başımdayı qardan borandan sonra.

Yaxın olmaz birdə həsrət uzağı,
 İstəməm şansımın yansın çırağı,
 Çərxi tərsə dönmüş fələk barmağı,
 Bəxtimin qulağın burandan sonra.

Katiboğlu bu nə həsrət, bu nə gəm,
 Bu nə bəla, bu nə məhnət, nə sitəm?
 Nə faydası qaçam gözlərdən itəm,
 Əcəl başım uştə durandan sonra.

سونرا

نئیلیرم باهاری نئیلیرم یازی؟
 عۆمور باغین شاختا وورانندان سونرا
 نه فرق آغلاسام نه فرق گولسم
 درد کونلومده یووا قورانندان سونرا

دۆنمز الین گئدن هفته لر ، ایللر
 نه فایدا آچسادا قونچالی گوللر
 نئیلیرم الوانا بویانسا چۆللر
 باشیمدکی قاردان بۆرانندان سونرا

یاخین اولماز بیرده حسرت اوزاغی
 ایسته م شانسیمین یانسین چیراغی
 چرخ تیرسه دۆنوش فلك بارماغی
 بختیمین قولاغین بورانندان سونرا

کاتب اوغلو بونه حسرت بونه غم؟
 بو نه بلا ، بونه محنت ، نه سیتیم؟
 نه فایداسی قاچام گۆزلردن ایتیم
 اجل باشیم اوسته دورانندان سونرا

Ağladım

Nazlı dilbər səndən uzaq düşəli,
Gözüm yolda qala-qala ağladım,
Gözü yaşlı evin bucaqlarında,
Səni yada sala-sala ağladım.

Fələk verdi ayrılığı pay mənə,
Matəm tuttu günəş mənə ay mənə,
Xəzan oldu bahar mənə yay mənə,
Könül baım sola-sola ağladım.

Bahar bitti payız oldu gəlmədin,
Bucaqlarda yalnız qaldım bilmədin,
Gözyaşlarım axar oldu silmədin,
Göylümə qan dola-dola ağladım.

Katiboğlu sənsiz oldu pərişan,
Kim bilir ayrılıq dərdinə dərman?
Ev-eşiğim mənə olubdu zindan,
El içində gülə-gülə ağladım.

آغلادیم

نازلی دلبر سندن اوزاق دوشهلی
گوزوم یولنا قالا - قالا آغلادیم
گوزو یاشلی ائوین بوچاقلاریندا
سنی یادا سالا - سالا آغلادیم

فلک وئردی آیریلیغی پای منه
ماتم توتدو گونش منه آی منه
خزان اولو باهار منه یای منه
کونول باغیم سولا - سولا آغلادیم

باهار بیتدی پاییز اولو گلمه دین
بوچاقلاردا یالتیز قالدیم بیلمه دین
گوز یاشلاریم آخار اولو سیلمه دین
کویلومه قان دولا - دولا آغلادیم

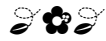
کاتب اوغلو سنسیز اولو پریشان
کیم بیلیر آیریلیق دردینه درمان
ائو - ائشیکیم منه اولوبدو زندان
ائل ایچینده گوله - گوله آغلادیم

Könüldən Dilə

Əzəlindən vətən canımdır mənim,
Damarlarda geyrətim qanımdır mənim,
Cəlalim, şövkətim, şanımdır mənim,
Çağırsa səsinə can diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Can kimi bəslərəm Urmunu inan,
Qoymaram meydanda xəsm edə covlan,
Görsəm pis baxırı düşman,
Hayxırılıb qızaram qan-qan diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Vətənim heyfdi ki viran ola,
Qoymuyağ əğyarə aşıyan ola,
Od yurduna kimdəki iman ola,
Gəl bağlıyaq qanlı Peyman diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Vətən toprağından pay olabilməz,
Uğrunda qan axsa zay olabilməz,
Cənnət də Urmuya tay olabışməz,
Hobb-i vətən, rokn-i iman diyərəm.
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

Katiboğlu Urmu anamdır mənim,
Tək arxam, dayağım qalamdır mənim,
Azərbaycan elim-obamdır mənim,
Vətəni başıma sultan diyərəm,
Layiq bilsə canı qurban diyərəm.

کۆنۆلدن دىلە

ازلىندىن وطن جانتىدىر مېنىم،
داماردا غىرتىم قانتىدىر مېنىم
جلالىم شوكتىم شانىدىر مېنىم
چاغىرسا سسىنە جان دىئە مە
لاىق بىلسە جانى قورىان دىئە مە

جان كىي بسلە مە اورمونو ايتان
قوتىارام ميداندا خصم اتدە جولان
گورسم پىس گوزىلە باخىرى دوشمان
هاىخىرىب قىزارام قان قان دىئە مە
لاىق بىلسە جانى قورىان دىئە مە

وطنىم حىقىدى كى وىران اولا
قوتىوياق اغيارە آشيان اولا
اود يوردونا كىمدە كى ايمان اولا
كل باغلاياق قانلى پىمان دىئە مە
لاىق بىلسە جانى قورىان دىئە مە

وطن تورباغىنىدان پاي اولا بىلمەز
اوغروندا قان آخسا زاي اولا بىلمەز
جىنت دە اورمويان تاي اولا بىلمەز
حب الوطن ركنى ايمان دىئە مە
لاىق بىلسە جانى قورىان دىئە مە

كاتىب اوغلو اورمو اتامدىر مېنىم
تەك آرخام دايانم قالمىدىر مېنىم
آزىبايجان اتلىم- اوبامدىر مېنىم
وطنى باشقا سلطان دىئە مە
لاىق بىلسە جانى قورىان دىئە مە

Ya Resul Allah

Ey iki cəhani edən,
Nurani ya Rəsul Allah,
Cenn-ü ensin vardır sənə,
İmani ya rəsul Allah.

Aləmlərin tək cə sərvəri,
Sənsən ümmətin rəhbəri,
Könlümün əzəldən bəri,
Sultanı ya Resul Allah.

Quranın çiraqdır elmə,
Ayələr, surələr cümlə,
Tanıttırır kəlmə-kəlmə,
Subhani ya Rəsul Allah.

Hər kəs səni yadə salar,
Hidayət yolunu bular,
Həm xəstələr səndən alar,
Dərmanı ya Rəsul Allah.

Katiboğlu eşqin atmaz,
Dinini dünyayə satmaz,
Məhşərə qədər unutmaz,
Peymani ya Resul Allah.

يا رسول الله

ای ایکی جھانی ائدن
نورانی یا رسول الله
جن و انسین واردیر سنه
ایمانی یا رسول الله

علملرین تکجه سروری
سنسن امتین رهبری
کولومون ازلسن بری
سلطانی یا رسول الله

قرآنین چیراقدیر علمه
آیه لر سورہ لر جمله
تانیئتدیریر کلمه-کلمه
سبحانی یا رسول الله

هر کس سنی یاده سالار
هیدایت یولونو بولار
هم خسته لر سندن آلا
درمانی یا رسول الله

کاتب اوغلو عشقین آتماز
دینینی دونیایه ساتماز
محشره قدر اونوتماز
پیمانی یا رسول الله

Yetər

Yandırsan canımı narə gərək yox,
Dərdləri göylümə qalasan yetər,
Dara çəksən mənə tənab istəməz,
Saçların boynuma dolasan yetər.

Çağırma cəlladı canımı alsın,
Qoy sənəin vuqarın yerində qalsın,
Nə hacət var əcəl qarımı çalsın?
Həsərətəin canıma salsan yetər.

Yükləmə belimə hicran vəbalın,
Mənə qismət dəğil görəm visalın,
Könlümdə bəslənmiş eşqin nəhalın,
Əl atıb butaqın yolasan yetər.

Katiboğlu yarə layiq deyilsən,
Boş yerə qaməti beli əğilmiş,
Dedim fələk mənə pay nə yazılmış?
Dedi dildə dəstan olasan yetər.

یتر

باندیرسان جانمی نارە گەرک یوخ
دردلری گویومه قالاسان یتر
دارا چکسن منی طناب ایسته مز
ساجلارین بوینوما دولاسان یتر

چاغیرما جلادی جانمی آلسین
قوی سنین ووقارین بیئنده قالسین
نه حاجت وار اجل قانمی چالسین؟
حسرتین جانمه سالاسان یتر

یوکلە مه بشلمه هیجران وبالین
منه قیسمت دئیل گوره م ووصالین
کونلومه بسلتمیش عشقین نهالین
ال آتیب بوتاقین یولاسان یتر

کاتب اوغلو یاره لایق دئیلمیش
بوش یتره قامتی بلی آئیلمیش
دندیم فلک منه پای نه یازیلیمیش؟
دندی دیله دستان اولاسان یتر

Qanadlanıb göldən uçan o sonam,
Allah mən yalqızı yada salarmı?
Həsərətindən dağa, çölə düşdüğü,
Salam salsam, salamımı alarmı?

Sabah yeli olub yolda esərsəm,
Qoç, quzunu qurban diyib kəsərsəm,
Qızıl gülü yollarına düzərəm,
Bağlı qalan bu qapumu çalarmı?

Gecə –gündüz yalvarıban yaxarsam,
Xələtlər göndərib qonaq çağırısam,
Qiblə divarına bir çub taxarsam,
Məskən salıb bizim eldə qalarmı?

Qasidlər göndərim yolun kəsələr,
Katiboğlu gəmdən öldü desələr,
Yaslar tutub mənə qara geysələr,
Qəhərlənib saçlarını yolarımı?

قانادلانیب گولدن اوچان او سونام
الله من یالقیزی یادا سالارمی؟
حسرتیندن داغا چوله دوشدوغوم
سالام سالسام سلاممی آلامی؟

صباح یلی اولوب یولدا اسرسم
قوچ قوزونو قربان دییب کسرسم
قیزیل گولو یولارینا دوزرسم
باغلی قالان بو قاپومو چالارمی؟

کمیجه گوندوز بالوارین یاخارسام
خلعتلر گوندیپ قوناق چاغیرسام
قیبله دیوارینا بیر چوب تاخارسام
مسکن سالیب بیزیم ائله قالارمی؟

قاصیدلار گوندیریم یولون کسه لر
کاتب اوغلو غمندن اولدو دئسه لر
یاسلار توتوب منه قارا گئیسه لر
قهرله نیب ساچلارینی یولارمی؟

Qalsın	قالسين
<p>Könül; göz yaşlı məzlumun ahı, Məhşər günü uca divana qalsın, Göldən ayrı qalan qəfəs içində, Bülbülün nalesi gülşana qalsın.</p>	<p>کونول گوزی باشلی مظلومون آهی محشر کونی اوجا دیوانا قالسین گولدن آیری قالان قفس ایچینده بولبولون ناله سی گولشانا قالسین</p>
<p>Həram maldan bəşə gedən saraylar, Zalimlər oturan evlər, yuvalar, Zülmə dayax duran daşdan qalalar, Yıxılsın divarı virana qalsın.</p>	<p>حرام مالئان باشا گئمن سارایلار ظالمئر اوتوران ائولر یووالار ظوله دایاخ دوران داشدان قالالار یخیلسین دیواری ویرانا قالسین</p>
<p>Yoxsulun fəryadı, yetimin duası, Dərmansız xəstənin gələn şifası, Ovladın acısı, qardaş yarası, Əyyub səbri verən rəhmana qalsın.</p>	<p>یوخسولون فریادی یتیم دوغاسی دئمانسیز خسته نین گئمن شفاسی اولادین آجیسی قارداش یاراسی ایوب صبری وئرەن رحمانا قالسین</p>
<p>Katiboğlu; dad bu kötü zamandan, İmansızdan, bohtan diyən zəbandan, Günahkar qocadan hərzə cəvandan, Şikayətim axir zəmana qalsın.</p>	<p>کاتب اوغلو داد بو کؤتو زامانندان ایمانسیزدان بھتان دییئن زباندان گوناھکار قوجادان ہرزە جھوانندان شیکایتم آخیر زامانا قالسین</p>

<p>Mənsiz</p> <p>Şair göylümdə söz axar yağ kimi, Nərə çəkir dəhanımda dil mənsiz, Bağlasalar bülbül kimi dilimi, Sular bir bir lələ mənsiz gül mənsiz.</p> <p>El obanı vəsf eyliyən söz mənəm, Bu yaylaya doğru girən iz mənəm, Otay Bakı, bu tayda Təbriz mənəm, Çəmli Belə güzər salmaz yel mənsiz.</p> <p>Hər yerdə bir adım vardı yadigar, Gah Nizamiyəm, bir zamanda Şəhriyar, Gah Dədə Katibəm, gahda Bəxtiyar, Yalqız qalar oba mənsiz, el mənsiz.</p> <p>Altaylardan qalxıb gələn məniydim, Dalqa dalqa axıb gələn məniydim, Dağ, dənizi söküb gələn məniydim, Gəlməz olsam vətən qalar çöl mənsiz.</p> <p>Araz oldum bu toprağı suvardım, Qızılüzən fəryadına səs verdim, Savalana qar olubən əridim, Əriməzsəm; çayda axmaz sel mənsiz.</p> <p>Sayfa sayfa tarixlərdə adım var, Oğuz Xandan çoxlu yadigarım var, Dədə Katib, birdə Şəhriyarım var, Qəhrəmanlar yerdə qalar şil mənsiz.</p>	<p>من سيز</p> <p>شاعر گویومده سوز آخار یاغ کیمی نرە چکیر دهانیمدا دیل من سیز باغلاسالر بولبول کیمی دلیمی سولار بیر بیر لاله من سیز گول من سیز</p> <p>اغل اوپانی وصف ائلیین سوز منم بو یایلا یا دوغرو گیره ن ایز منم اوتای باکی بو تاپدا تبریز منم چلی بقاله گنر سالماز یئل من سیز</p> <p>هر یتده بیر آدیم واردی یادیکار گاه نظامیم بیر زماندا شهریار گاه ده ده کاتبیم ام گاهدا بختیار یالقیز قالار اوپا من سیز ائل من سیز</p> <p>آلتایلاردان قالیب گن منیدیم دالقا دالقا آخیب گن منیدیم داغ دیزی سوکوب گن منیدیم گلمز اولسام وطن قالار چول من سیز</p> <p>آراز اولوم بو توپراغی سوواردیم قیزیل اوزه ن فریادینا سس ورتدیم ساولاتنا قار اولوبن اریدیم ا ریزسم چاپدا آخاز سئل من سیز</p> <p>صایفا صایفا تاریخلرده آدیم وار اوغوز خاندان چوخلو یادیکاریم وار ده ده کاتبیم بیرده شهریاریم وار قهرمانلار یتده قالار شیل من سیز</p>
---	---

<p>Dədə Qorqud sazını mən almışam, Mahnıları qoruzda mən çalmışam, Xan çobanın əfsanəsin yazmışam, Doğru çalmaz o sazdaki tel mənsiz.</p> <p>Bir ağacam, yirmi iki butağım, Çzbək, Qazan, Qırqız türki dayağım, Altaylardan Ağdənizə yatağım, Cəhan olar başdan başa çöl mənsiz.</p> <p>Katiboğlu ərənlərin izinə, Şərəfətli şaiirlərin sözünə, Tarixlərin meydanına, düzünə, Pəhləvanlar açabilməz yol mənsiz.</p>	<p>ده ده قورقود سازینی من آلمیشام ماهنیلاری قویوزدا من چالمیشام خان چوبانین افسانە سین یازمیشام دوغرو چالماز او سازدکی تئل من سیز</p> <p>بیر آغاجام بیر ییری ایکی بوتاغیم اوزیک قازاق قیرقیز تورکی دایاغیم آلتایلاردان آغ دنیزه یاتاغیم جهان اولار باشدان باشا چول من سیز</p> <p>کاتب اوغلو ارنلرین ایزینه شرافتلی شاعرلرین سوزونه تاریخلرین میدانینا دوزونه پهلوانلار آچا بیلمز یول من سیز</p>
--	--

<p>Gedirəm</p> <p>Alıram başımı qaçam bu eldən, Yad ellərə çatam dönəm, dönməyəm, Bükəm dahi eşqin kitabın atam, Başı qalə qatam dönəm dönməyəm.</p> <p>Alsalar canımı, çəksələr dara, Könül verməm dahi sən kimi yara, Gedirəm dərdimə eyliyəm çarə, Səni gözdən atam dönəm dönməyəm.</p> <p>Heç axtarma məni yorma sən özün, Tutmadın ilqarın, verdiğin sözün, Gedirəm arxamda qalsada gözün. Günəş kimi batam dönəm dönməyəm.</p> <p>Katiboğlu eldən uzaq qalsada, Həsərət məni yaman günə salsada, Gurbər eldər mənə məzar olsada, Girib orda yatam, dönəm dönməyəm.</p>	<p>گەدیرەم</p> <p>الیرام باشیمی قاچام بو ائلدن یاد ائللره چاتام دؤنم دؤنمه بيم بوکم داهی عشقین کیتابین آتام باشی قاله قاتام دؤنم دؤنمه بيم</p> <p>السالار جانیمی چکسه لر دارا کونول ویرم داهی سن کی یارا گەدیرم دردیمه ائیلیم چارا سنی گوزدن آتام دؤنم دؤنمه بيم</p> <p>هچ آختارما منی یورما سن اوزون توتما دین ایلقارین ویردیین سوزون گەدیرم آرخامدا قالسادا گوزون گونش کی باتام دؤنم دؤنمه بيم</p> <p>کاتب اوغلو ائلدن اوزاق قالسادا حسرت منی یامان گونہ سالسادا غریت ائللر منه مزار اولسادا گیریب اوردا یاتام دؤنم دؤنمه بيم</p>
--	---

<p>Mən aşiq; duman ağlar, Əlimdə kəman ağlar, Qardaşı ölən bacı, Ağlasa yaman ağlar.</p>	<p>من عاشق دومان اغلار الهمده کامان اغلار قارداشی اولن باجی اغلاسا یامان اغلار.</p>
---	--

<p>Mən aşiq ax Arazım, Suya dol, ax Aarazım, Azalması suların, Deməyim ax! Aarazım.</p>	<p>من عاشیق اخ ارازیم سویا دول اخ ارازیم ازالماسین سولارین دمه ییم اخ ارازیم.</p>
--	--

<p>Əzizim gülüm yandı, Bülbülüm, gülüm yandı, Çəkiplər suyu dara, Urmuda gölüm yandı.</p>	<p>عزیزیم گولوم یاندی بولبولوم گولوم یاندی چکیپلر سویو دارا اورمودا گولوم یاندی.</p>
--	---

<p>Mən aşiq; ay çıxar, Günəş batar ay çıxar, Canım qurban vətənə Kim vətəndən pay çıxar.</p>	<p>من عاشیقم ای چیخار گونش باتار ای گیخار جانیم قریان وطنه کیم وطندن پای چیخار.</p>
---	--

**Bu eser Türk Devletler Teşkilatının
2024'te ortaya koyduğu
Ortak Türk Alfabesiyle yazılmıştır.**

TÜRK
DEVLETLERİ
TEŞKİLATI

IPA | ST

Aa	[ɑ] [ɑ]
Bb	[b] [b]
Cc	[dʒ] [ž]
Çç	[tʃ] [č]
Dd	[d] [d]
Ee	[e] [e]
Əə (Ää)	[æ] [ä]
Ff	[f] [f]
Gg	[g] [g]
Ğğ	[ɣ] [ɣ]
Hh	[h] [h]
Xx	[x] [x]

IPA | ST

ıı	[ɯ] [ɣ]
İi	[i] [i]
Jj	[ʒ] [ž]
Kk	[k] [k]
Qq	[q] [q]
Ll	[l] [l]
Mm	[m] [m]
Nn	[n] [n]
Ññ	[ɲ] [ɲ]
Oo	[o] [o]
Öö	[œ] [ö]
Pp	[p] [p]

IPA | ST

Rr	[r] [r]
Ss	[s] [s]
Şş	[ʃ] [š]
Tt	[t] [t]
Uu	[u] [u]
Ūū	[ʊ] [ū]
Üü	[y] [ü]
Vv	[v] [v]
Yy	[j] [j]
Zz	[z] [z]

ISBN: 978-625-378-111-8

IKSAD
Publishing House